

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_202068

UNIVERSAL
LIBRARY

ಮನೋಹರ ಗ್ರಂಥಸಾಲೆಯು ಬಿಡುಮುತ್ತು

ಬಾಳ ದೇಗುಲದಲ್ಲಿ

(ಕವನಸಾಲೆಯೊಂದು)

ವಿನಾಯಕ

೦೯೫೩

ಮನೋಹರ ಗ್ರಂಥಪ್ರಕಾಶನ ಸಮಿತಿ, ಧಾರವಾಡ

ಪ್ರಕಾಶಕರು :

ಜಿ. ಬಿ. ಜೋಶಿ
ಮನೋಹರ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ
ಧಾರವಾಡ.

Checked 1965

(ಎಲ್ಲ ಹಕ್ಕುಗಳೂ ಗ್ರಂಥಕರ್ತರಿಂದ ಕಾದಿರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ.)

ಬೆಲೆ

ಸುಂದರ ಪ್ರತಿ

ರೂ. ೫-೦-೦

ಸಾದಾ ಪ್ರತಿ

ರೂ. ೩-೮-೦

ಮುದ್ರಕರು :

ವಿ. ಯು. ಜತಾರ
ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರಿಂಟಿಂಗ್ ವರ್ಕ್ಸ್
ಧಾರವಾಡ

ಈ ಕವನಮಂದಿರದ ಅಸ್ತಿವಾರವನ್ನು ನಾನು ೧೯೪೨ರ ಅಕ್ಟೋಬರಿನಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದೆನು. ಒಂದು ತಿಂಗಳಿನಲ್ಲಿಯೇ ಇದರ ಮುಖ್ಯ ಭಾಗದ ನಿರ್ಮಾಣ ವಾಯಿತು. ಸಹಜವಾಗಿ ಹಿಂದಿನ ಕೆಲವು ಕೃತಿಗಳು ಇದರ ಅಂಗವಾದವು. ಇದು ಪ್ರಕಟವಾಗಲು - ಈಗ ಇಷ್ಟು ವರ್ಷಗಳು ಹಿಡಿದದ್ದರಿಂದ - ೧೯೪೨ರ ನಂತರ ಬರೆದ ಐದು ಕೃತಿಗಳು ಇದರ ಭಾಗವಾಗಿಯೇ ರಚಿತವಾಗಿದ್ದು ಇದರಲ್ಲಿ ಸೇರ್ಪಡೆಯಾಗಿ ನಿಂತಿವೆ.

ಇದು ಬರಿ ಕವನಸಂಗ್ರಹವಲ್ಲ; ಕವನಮಾಲೆ. ಮೊತ್ತಮೊದಲು 'ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ' ಎಂಬ ಕವನವನ್ನು - ಆಗ ವಿಲಿಂಗ್ಡನ್ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಒದಗಿದ ಒಂದು ವಿಶೇಷ ಸನ್ನಿವೇಶದಿಂದ ಉದ್ಭವವಾಗಿದೆ - ನಾನು ಬರೆದೆ. ಆದರೆ ಆ ಸ್ಫುರಣ ಅಲ್ಲಿಗೇ ನಿಲ್ಲಲಿಲ್ಲ. ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿಯೇ ಛೇದಿಸಿದಾಗ, - ಇದೊಂದು ಬರಿ ಕವನವಲ್ಲ, ಕವನಗಳ ಸರಪಳಿಯೇ ಇದಕ್ಕೆ ತಳಕುಗೊಂಡಿದೆ ಎಂದು ನನಗೆನಿಸಿತು. ಅದು ನನಗೊಂದು ಅಗ್ನಿ ದಿವ್ಯದ ಕಾಲ; ಅದರಾಚೆಗಿನ ಒಂದು ಶಾಂತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಲು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಹವಣಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ಶೋಧದಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಹರಿಬಿಡಲು ಆಗ ದೀಪಾವಳಿಯ ರಜೆಯೂ ಇತ್ತು. ಅಂತೇ ಅದನ್ನು ಹರಿಬಿಟ್ಟೆ. ಆಗ ಕವಿ-ಅನುಭಾವಿ, ಕನಸಿಗ, ಧಾರ್ಮಿಕ-ಕಲೋಪಾಸಕ, ಕಾವ್ಯಗುರು, ಕರ್ಮಯೋಗಿ, - ಇವೆಲ್ಲ ಒಂದೊಂದೆಯಾಗಿ ಬಂದವು. ಹೀಗೆಯೇ ಮಗುವಿನಿಂದ ಮುಕ್ತಜೀವಿಯ ವರೆಗೆ ಒಂದು ಕವನಮಾಲೆಯು ತನಗೆ ತಾನೆ ನಿರ್ಮಾಣವಾಯಿತು. ಅದು ನಿರ್ಮಾಣ ವಾದಂತೆ ಅದರ ರೂಪರೇಷೆಗಳು ನನಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡವು. ಆಗ, ಹಿಂದೆ ಬರೆದಿದ್ದ ನಿರಾಶ್ರಿತರು, ಮಮುವಣಿಗ, ವಿವಾಹಿತ, ಪತಿ, ಅನ್ಯಾನುರಕ್ತ ಪತಿ, ತಾಯಿ, ತ್ಯಾಗಿ, ಕನ್ನಡಿಗ, ಹಿಂದೂಭಾರತೀಯ, ಸಮತಾವಾದಿ, ಕ್ರಾಂತಿಕಾರ, ಸಾಹಿತ್ಯಾಚಾರ್ಯ, - ಇವೆಲ್ಲ ಈ

ಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದವು. ಮುಂದೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಸಮಾವೇಶವಾದ ಕೃತಿಗಳೆಂದರೆ,— ಅಸುರ, ದಾಖಿ, ಭಕ್ತ, ಕನಸಿಗ, ನಿರ್ಲಿಪ್ತ, — ಎಂಬವು.

ಈ ಕವನಮಾಲೆಯ ಸೃಷ್ಟಿ ರೇಖೆಗಳು ಹೊಳೆದಿದ್ದು ಬಾಳ ದೇಗುಲದಲ್ಲಿ ಎಂಬ ಕವನವನ್ನು ಬರೆವಾಗ. ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ, ಕವಿ-ಅನುಭಾವಿ, ಕನಸಿಗ, — ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಕವನಗಳನ್ನು ಒರೆಯುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ — ಕನಸುಮನಸಿನಲ್ಲಿಲ್ಲದೆ — ಈ ಕವನವು ಹೊರಹೊಮ್ಮಿತು. ಅದನ್ನು ಬರೆದದ್ದು ನನಗೊಂದು ಹೆಚ್ಚಿನ ಅನುಭವ. ಅದನ್ನು ಬರೆವಾಗ ನನ್ನ ಹೃದಯ ಅಗ್ನಿ ಪುರುಷನಿಗಾಗಿ ಹೊತ್ತಿಸಿದ ಜ್ವಾಲೆಯಾಗಿತ್ತು.

ಮಗುವಿನಿಂದ ಮುಕ್ತಾಳೀವಿಯ ವರೆಗೆ ಬರೆದು ಲೇಖನಿಯನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಟ್ಟಾಗ ಒಂದು ವಿಚಾರವು ನನ್ನನ್ನು ಬಾಧಿಸಿತು. “ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿದ್ದ ಬಾಳ ದೃಷ್ಟಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಇಲ್ಲಿ ಅರಳಿಸಿದೆ; ನಾನು ಅದರಿಸಿದ್ದ ಆಳ್ವಾರನ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆದೆ; ಅದರ ಆಳ್ವಾರನನ್ನಾಗಲಿ, ಮುಕ್ತಾಳೀವಿಯನ್ನಾಗಲಿ ನಾನು ಕಾಣಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ!” ಎಂಬುದೇ ಆ ವಿಚಾರ. ಈ ವೇಳೆಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಸಾಂಗಲಿಗೆ ಒಬ್ಬ ಮಹಾತ್ಮರ ಆಗಮನವಾಗಿತ್ತು. ಅವರ ದರ್ಶನ ದೊರೆತು, ಅವರ ಕೃಪಾದೃಷ್ಟಿ ಲಭಿಸಿ ನನ್ನ ಅತ್ಯಸ್ತಿ ಹಿಂಗೆತು. ಆ ಪುರುಷರಿಗೆ ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ನಾನು ಭಕ್ತಿ-ಆದರಗಳಿಂದ ಸಮರ್ಪಿಸಿದ್ದೇನೆ.

ಈ ಕವನಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರ್ಪಡೆಯಾದ ಹಿಂದಿನ ಹಾಗೂ ಮುಂದಿನ ಕವನಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಒಂದು ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಬೇಕು. ಮುಂದೆ ಬಂದ ಐದು ಕೃತಿಗಳು ಸದಜನಾಗಿಯೇ ಇದರ ಭಾಗವಾಗಿವೆ. ಇದಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು ನಿರ್ಮಿತವಾದರೂ ಈ ಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದ ಕವನಗಳು ಇಲ್ಲಿ ‘ಆಗಂತುಕ’ ಕೃತಿಗಳೆಂದು ಬಂದಿಲ್ಲ. ಮುಂದಿರದ ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪವನ್ನು ಪೋಷಿಸುವ ಗುಣವಿದೆಯೆಂದೇ ಅವಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶವಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಇಲ್ಲಿ ಸೇರುವದಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು ಅವು ಇಂಥ ಸೇರ್ಪಡೆಗೆ ಉಚಿತವಾದ ಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ. ಶ್ಯಾಗಿ, ಪತಿ, ಕುಂದೂ ಭಾರತೀಯ, ಎಂಬ ಕವನಗಳಂತೂ ಹೊಸವು ಎಂಬುವಷ್ಟು ಮಾರ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಅಂತೇ ಇವು ಕವನಮಾಲೆಯ ಏಕ ಮೇವತೆಗೆ (unity) ಹೊರತಾಗಿಲ್ಲ.

ಈ ಕೃತಿಯ ಸ್ವರೂಪ-ರಚನೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಕೆಲವು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದು ಅವಶ್ಯವೆಂದು ತೋರಿದೆ. ಆದ ಕಾರಣ ಈ ಪೀಠಿಕೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದೇನೆ.

೨

ಮಹಾಕಾವ್ಯವು. (epic) ಪದ್ಯಕಾವ್ಯದ ಒಂದು ಪ್ರಕಾರವಾಗಿದೆ. ಅದು ಯಾವಾಗಲೂ ಮಹೋನ್ನತ ಕಾವ್ಯ (great poetry)ವಿರುವದೆಂದು ಹೇಳಲಾಗದು. ಇಂದಿನ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಮಹಾಕಾವ್ಯದ ಪರಂಪರೆಯು ಮೊದಲಿನ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿಯುವುದು ಕಠಿಣವಾಗಬಹುದು. ಮಹಾಕಾವ್ಯವು ಸಾಧಿಸಬೇಕಾದ ಕಾರ್ಯವೆಂದರೆ ಇದು:

(೧) ತನ್ನ ಯುಗದ ಜೀವಿತದ ಸಾರದ ಪ್ರತಿಬಿಂಬ ಹಾಗೂ ದರ್ಶನವಾಗುವದು.

(೨) ಇಂಥ ಪ್ರತಿಬಿಂಬ-ದರ್ಶನಗಳನ್ನು ಒಳಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ-ಅರ್ಥಪೂರ್ಣತೆಗಳಿದ್ದ ಒಂದು ವಸ್ತು ಇಲ್ಲವೆ ಕಥಾನಕವನ್ನು ಪ್ರೋಷಿಸುವದು.

(೩) ತನ್ನ ಯುಗದ ಜೀವನದ ಹಿರಿಮೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಸ್ಮರಣೀಯವಾಗುವಂತೆ ಚಿತ್ರಿಸಿ ಪ್ರೋಷಿಸುವದು.

(೪) ಭಾವಗೀತದ ಲಾಲಿತ್ಯ, ದೃಶ್ಯಕಾವ್ಯದ ಸೊಬಗು, ವಿಡಂಬನ, ವಿನೋದ, ತತ್ವನಿರೂಪಣ, — ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ಯಥಾಯೋಗ್ಯವಾಗಿ ಅರಗಿಸಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಕಾಂತಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದು.

ಹಿಂದಿನ ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಹ ಕೆಲವೊಂದು ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಲು ಗದ್ಯವು ಅವಶ್ಯವೆನಿಸಿ ಚಂಪೂ ಕಾವ್ಯದ ಪ್ರಕಾರವು ಹುಟ್ಟಿತು. ಇಂದಿನ ಯುಗದ ಜೀವಿತದಲ್ಲಿ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯು ಹೆಚ್ಚಿ ಸಮಾಜವು ಬಹು-ಮುಖವಾಗಿದೆ. ವಿಜ್ಞಾನ-ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ-ರಾಜಕಾರಣಗಳ ವಿಶಿಷ್ಟ ಪ್ರಾದುರ್ಭಾವದಿಂದ ಬಂದೊದಗಿದ ಈ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಲು ಪದ್ಯವು ಉಚಿತ ವಾಹಕವಾಗಲಾರದು. ಇಲ್ಲಿ ಗದ್ಯದ ಯೋಜನೆ ಬೇಕು. ಕಾದಂಬರಿಯು ಅವಾಚೀನ ಕಾಲದ ಮಹಾಕಾವ್ಯದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಬಲ್ಲದು.

‘War and Peace.’ ‘Forsyte Saga’ ‘The Brothers Karamazov’
ಮೊದಲಾದ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಇದಕ್ಕೆ ನಿದರ್ಶನಗಳಾಗಿವೆ.

ಇನ್ನೊಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದರೆ, ಇಂದಿನ ಯುಗದ ಜೀವನದಲ್ಲಿ
ಆಂತರಿಕತೆಯು ಹೆಚ್ಚಿದೆ. ಬೇರೆ ನಾಯಕವರ್ಗವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸದೆ ಕವಿಯು
ತನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೇ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ ಕೊಟ್ಟು ಮಹಾಕಾವ್ಯವನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಾನೆ.
ವರ್ಡ್ಸ್‌ವರ್ಥನ ‘The Prelude’ ಎಂಬುದು ಇಂಥದೊಂದು ಕೃತಿ.

ಚಾ:ಸರ್ ಕವಿಯು ತನ್ನ ‘ಕ್ಯಾಂಟರ್‌ಬರಿ’ ಕಥಾಮಾಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ
ಯುಗದ ವೈವಿಧ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲ ಪ್ರತಿಭಾಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬಿಂಬಿಸಿದ. ಕೀಟ್ಸ್ ಕವಿಯು
‘ಹೈಪೀರಿಯನ್’ ಎಂಬ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಆಂತರಿಕತೆಯನ್ನೂ ವಸ್ತುಕತೆಯನ್ನೂ
ಬೆರಸುವ ಒಂದು ಮಹಾಕಾವ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಲು ಹವಣಿಸಿದ. ಬ್ರೌನಿಂಗ್ ತನ್ನ
‘Men and Women’ ಹಾಗೂ ‘Dramatis Personae’ದಲ್ಲಿ ಮಹಾಕಾವ್ಯದ
ಕೆಲವೊಂದು ಗುಣವಿಶೇಷಗಳನ್ನು ಒಂದು ನವೀನ ಸಾಹಿತ್ಯಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ
ರೂಪಿಸಿದ. ಹಾರ್ಡಿ ತನ್ನ ‘The Dynasts’ ಎಂಬ ಮಹಾನಾಟಕದಲ್ಲಿ
ನೆಪೋಲಿಯನ್ ಯುಗದ ಮಹಾಪುರವನ್ನು ಸೇರ್ಪಡಿಸಿ ಅದನ್ನೇ ಮಹಾ
ಕಾವ್ಯವಾಗಿಸಲೆಳೆಸಿದ. ಹೀಗೆ ಮಹಾಕಾವ್ಯದ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಇಂದಿಗೆ ನಾವು
ಆನೇಕ ಹೊಸ ಸಾಹಸಗಳನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

‘ಮಹಾಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಕಥಾವಸ್ತುವೊಂದೇ ಮುಖ್ಯವಲ್ಲ. ಇದು ಹೆಚ್ಚು
ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಇಂದು ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಸೊತ್ತಾಗಿದೆ. ಪದ್ಯಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಇದರ
ಯೋಜನೆ ಈಗ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ಮಹಾಕಾವ್ಯದ ಉಳಿದ ಗುಣಗಳನ್ನು
ಅರಗಿಸಿಕೊಂಡು ಕಥಾನಕವನ್ನೂ ಅವುಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಬೆಳೆಸುವ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ
ಸಹ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ನಡೆದಿವೆ.

- ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ‘ಮಹಾ’ ಎಂಬ ವಿಶೇಷಣ ಬರಬೇಕಾದರೆ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ
ಕಥಾವಸ್ತು, ಯುಗ-ತತ್ವನಿರೂಪಣೆ, ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ-ಚಿತ್ರಣ, ವಿವಿಧ ರಸ
ಪೂರ್ಣತೆ,— ಇವು ಎಲ್ಲವಾಗಲಿ ಇಲ್ಲವೆ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದರೂ— ಬೇಕಾ
ಗುತ್ತದೆ. ದೃಶ್ಯಕಾವ್ಯಗುಣ, ಕಥಾತ್ಮಕತೆ, ಭಾವಗೀತಮಾಧುರ್ಯ,— ಇವೆ
ಲ್ಲವೂ ಸೇರಿದ್ದು ಕೊನೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ
ಬರುತ್ತದೆ. ಕೃತಿಯು ಸುದೀರ್ಘವಿರಬೇಕೆಂದು ಮೇಲೆಯೇ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಇಂದಿನ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೂ ಮಹಾಕಾವ್ಯದ ಈ ನವೀನ ರೂಪಗಳು ತಲೆಯೆತ್ತಿವೆ. ಅವುಗಳ ವಿಮರ್ಶೆ ಮಾತ್ರ ಇನ್ನೂ ಬರಬೇಕಾಗಿದೆ. ಯೆಂಜ್ಞ, ಡ್ಯುರತ್ನ, ನಂದಾದೀಪ, ಚಿತ್ರಾಂಗದಾ, ರಾಮಾಯಣ, ಮಂಕು ತಿಮ್ಮನ ಕಗ್ಗ, ನವರಾತ್ರಿ, ಆಕಾಶಗಂಗೆ, — ಕಾದಂಬರಿಯ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಹೊರಗೆ ಮಹಾಕಾವ್ಯದ ಹಾದಿಯಲ್ಲಾದ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಿವು. ಇದೀಗ ಬಾಳ ದೇಗುಲದಲ್ಲಿ ಒಂದು. ಮೇಲೆ ವಿವರಿಸಿದ ಗುಣಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಂಡ ಸಾಹಿತ್ಯಪ್ರಕಾರದ ರೂಪ-ರೇಷೆಗಳ ಚರ್ಚೆ ಫಲವತ್ತಾಗುವದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಈ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿರಬಹುದಾದ ಮಹೋನ್ನತಿಯ ಚರ್ಚೆಯೊಂದು ಬೇರೆ. ಎಲ್ಲ ಕಾವ್ಯದ ವಿಮರ್ಶೆಯೊಡನೆ ಅದೂ ನಡೆಯಬೇಕಾದುದು.

ರೂಪಕತೆಯಿಂದ ಈ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಮುನ್ನುಗ್ಗಿದ ಮೂರ್ತಿ, ಶೈಲಿ-ಕಥನಗಳ ಸಂಪತ್ತು-ಸಂಯಮಗಳಿಂದ episode ಇಲ್ಲವೆ ಒಂದು ಮಹಾ ಸನ್ನಿವೇಶದ ಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಮಾದ್ರಿಯ ಚಿತೆ ಹಾಗೂ ಗೋಲ್ಡ್ಸ್ಟಾಫ್ ಮೊದಲಾದ ಕೃತಿಗಳ ಚರ್ಚೆಯೂ ಇಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕವಾಗುವದು.

ಇಂದಿನ ಯುಗದ ಘನತೆ ಹಾಗೂ ಕವಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಹಿರಿಮೆಗಳನ್ನು ಕಾವ್ಯದ ಮಹೋನ್ನತಿಯು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ನವೀನ ಸಾಹಿತ್ಯಪ್ರಕಾರಗಳು ತಲೆಯೆತ್ತಿರುವ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಹಾಕಾವ್ಯದ ದೇಹಾಂತರಗಳನ್ನೋ ಅವಸ್ಥಾಭೇದಗಳನ್ನೋ ಚರ್ಚಿಸುವಾಗ ತಪ್ಪು ತಿಳುವಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸುವ ವಾದವೆದ್ದೀತೆಂದು ನನಗಿನಿಸುವದಿಲ್ಲ.

೩

ಬಾಳ ದೇಗುಲದಲ್ಲಿಯ ಏಕಸೂತ್ರವಾವುದೆಂಬುದನ್ನು ಸಮರ್ಪಣೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಧವಾಗಿ ತೋರಿಸಿದೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಅಕೆಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿರುವದು ಬಾಳನ್ನು ನೋಡುವ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು. ಮಗುವಿನಲ್ಲಿ ಅಂಕುರಿಸಿದ ಈ ದೃಷ್ಟಿ ಮುಕ್ತಜೀವಿಯ ಪೂರ್ಣ ದೃಷ್ಟಿಯ ವರೆಗೆ ವಿಕಾಸವಾಗುವ ಬಗೆ ಯಾವುದು? ಈ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಅದನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಸುವದು ಯಾವ ಸೋಪಾನ? ಈ ವಿಧಾನ ನಡೆದಿರುವಾಗ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಅವಸ್ಥೆಗಳು ಯಾವು? ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಈ

ದೃಷ್ಟಿಯು ಹೇಗೆ ಪ್ರಕಟಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ? ಒಂದೊಂದು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ-ವಿಶೇಷದಲ್ಲಿ ಈ ದೃಷ್ಟಿಯು ಯಾವ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದು ಮುಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ? ಹೀಗೆ ಮುಗ್ಧತೆಯಿಂದ ಪೂರ್ಣತೆಯ ವರೆಗಿನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಪರಿಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ತೆರೆದು ತೋರಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವಾಗಿದೆ.

ಬಾಳನ್ನು ಆಳೆಯುವ ದೃಷ್ಟಿಗಳು ಅನಂತ. ಎಷ್ಟು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳೋ ಅಷ್ಟು ದರ್ಶನಗಳು ಎಂಬ ಮಾತು ಸುಳ್ಳಲ್ಲ. ಕಾಲ-ಜನಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಮೀರಿ ನಿಂತ ಬಾಳ ವಿವಿಧತೆಯ ಸೊಬಗನ್ನೆಲ್ಲ ಒಬ್ಬ ಕವಿಯು ಮಾತ್ರ ಆಳಿದಾನು. ಅವನೇ ಜಗತ್ತಿನ ಎಲ್ಲ ಕಾಲದ ಎಲ್ಲ ಕವಿಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ವಿಶ್ವಕವಿ.

ಅದರೆ ಸಮಗ್ರದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದಾಗ ವ್ಯಕ್ತಿಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿಯೂ ಕೆಲವೊಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಪ್ರಕಾರಗಳಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಯುಗಯುಗಾಂತರದಲ್ಲೆಲ್ಲ ನಡೆದ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ದೃಷ್ಟಿ-ವಿಕಸನವು ಕೆಲವೊಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ವಿಧಾನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ನಡೆದಿರುವುದು ನಮಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ-ವಿಕಸನದ ಕೆಲವು ನಿರಂತರ ಮಾದರಿಗಳು ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳುತ್ತವೆ. ಈ ಮಾದರಿಗಳೇ ಈ ಕವನಮಂದಿರದ ಸ್ತಂಭಗಳೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಮಗು, ತಂದೆ, ಕುಮಾರಿ, ಪತಿ, ಕ್ರಾಂತಿಕಾರ, ದಾನಿ, ಜ್ಞಾನಿ, ಸಾಕ್ಷಿಕ, ಕಾವ್ಯಗುರು, ದುಃಖಿ, ಆಳ್ವಾರ-ಇವೆಲ್ಲ ಇಂಥ ಪ್ರಕಾರಗಳು.

ಇಂಥ ಪ್ರಕಾರ ಇಲ್ಲವೆ ಮಾದರಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕೆಲವೊಂದು ಗುಂಪುಗಳು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಇಂಥ ಒಂದೊಂದು ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಮಾನ ಅನುಭವ ಇಲ್ಲವೆ ಗುಣದ ಏಕಸೂತ್ರತೆಯಿರುವದೇ ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ. ಉದಾಹರಣಾರ್ಥವಾಗಿ, ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿಯ ಮೊದಲನೆಯ ಗುಂಪು ಕೌಟುಂಬಿಕವಾದುದು. ಮಗುವು ಜೀವನವನ್ನು ನೋಡುವ ಬಗೆ ಯಾವುದು? ತಾಯ್ತನದ ತಿರುಳೇನು? ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ವಿಚಾರಣೆ ಈ ಗುಂಪನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದಾಗ ಆಗುವದು. ಉಳಿದ ಎಲ್ಲ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಬದಿಗಿಟ್ಟು ಅದರ್ಶ ಪಿತ, ಅದರ್ಶ ಮಾತೆ, ಅದರ್ಶ ಪತಿಯಾಗಿರುವದೇ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅನೇಕರ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ನಿದರ್ಶನವೇ ಈ ಕೌಟುಂಬಿಕ ಮಾದರಿಗಳಲ್ಲಿದೆ.

ಎರಡನೆಯ ಗುಂಪು ರಾಜಕೀಯ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮಾದರಿಗಳದು.

ಈ ಮಾದರಿಗಳು ಒಡಮೂಡಿದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ರಾಜಕೀಯ ಇಲ್ಲವೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ವೃತ್ತಿಯೇ ಪ್ರಧಾನವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದೇ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಜೀವಿತದ ಅರ್ಥ; ಅದನ್ನೊಂದು ಬಿಟ್ಟರೆ ಆ ಜೀವನಗಳಿಗೆ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲ.

ಮೂರನೆಯ ಗುಂಪು ಕಾರ್ಯತತ್ಪರತೆಯ ಸಾಧನೆಯ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವ ಪ್ರಕಾರಗಳದು. ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ, ಕರ್ಮಯೋಗ, ಇವರ ಜೀವಿತದಲ್ಲಿ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಹಾಗೂ ಕರ್ಮಯೋಗವೇ ಮುಖ್ಯವಾದುದು.

ಇದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಗುಂಪು ಜ್ಞಾನೋಪಾಸನೆಯ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಕಳೆಯಿರುವ ಮಾರ್ಗಗಳದು. ಐದನೆಯದು ಸೌಂದರ್ಯೋಪಾಸನೆಯ ಸೋಪಾನದಲ್ಲಿ ಕಂಡಬರುವ ಪ್ರಕಾರಗಳದು. ಆರನೆಯದು ಕೇವಲ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡ ಮಾದರಿಗಳದು. ಇಲ್ಲಿಯ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕತೆ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಕರ್ಮ, ಜ್ಞಾನ ಇಲ್ಲವೆ ಸೌಂದರ್ಯಾನುಭವವನ್ನು ಹೊಂದಿಕೊಂಡಿರುವದಿಲ್ಲ. ಆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕತೆಯು ಕರ್ಮ, ಜ್ಞಾನ, ಇಲ್ಲವೆ ಸೌಂದರ್ಯದ ದ್ವಾರವಾಗಿ ಕುದುರಬಹುದು. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನತೆ ಇರುವದು ಕೇವಲ ಹಾಗೆ ಕುದುರಿದ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕತೆಗೆ; ಕುದುರಿಸಿದ ಕರ್ಮ, ಜ್ಞಾನ ಇಲ್ಲವೆ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ಆ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವು ಒದಗುವದಿಲ್ಲ. ಇದು ಅನುಭಾವದ ಹಾದಿಯ ಒಂದು ಲಕ್ಷಣ.

ಭಕ್ತಿಯೂ ಕರ್ಮ-ಜ್ಞಾನ-ಸೌಂದರ್ಯಗಳಂತೆ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಮಾರ್ಗ. ಅದರಲ್ಲಿ ಸೌಂದರ್ಯೋಪಾಸನೆಯ ಭಾವನಾಪರವಶತೆಯೂ ಅನುಭಾವದ ಅನನ್ಯ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕತೆಯೂ ಸಮಾನೇಶವಾಗಿವೆ. ಈ ಮಾದರಿಯು ಭಕ್ತ ಎಂಬ ಕನನದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿದೆ.

ಏಳನೆಯ ಗುಂಪು ಮುಕ್ತಜೀವಿಗಳದು. ಶಿಶುವಿನಲ್ಲಿ ಉಗಮಿಸಿದ ಜೀವನದೃಷ್ಟಿಯ ಸಾಫಲ್ಯ ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯೇ ಬಾಳಿನ ಕಿರೀಟದಲ್ಲಿಯ ರತ್ನ. ಕೌಟುಂಬಿಕತೆ, ಸಾಮಾಜಿಕತೆ, ಕರ್ಮ, ಜ್ಞಾನ, ಸೌಂದರ್ಯ ಅನುಭಾವ, ಇವೆಲ್ಲ ಕೊನೆಗೆ ಮುಕ್ತಾಯವಾಗುವದು ಮುಕ್ತ ಜೀವನದಲ್ಲಿ. ಕೌಟುಂಬಿಕತೆ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕತೆಗಳನ್ನು ನಾನು ಉಳಿದವುಗಳೊಡನೆ ವಿಶಿಷ್ಟ ಯೋಗಗಳೆಂದು ಹೇಳಬಯಸುವದಿಲ್ಲ. ಕರ್ಮ-ಜ್ಞಾನ-ಸೌಂದರ್ಯ-ಅನುಭಾವಗಳ ಪೂರ್ಣದೃಷ್ಟಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಮೂಡಿದಾಗ ಆ

ದೃಷ್ಟಿಗೆ ತನ್ನ ಆವರಣವನ್ನು ಅನುರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅವನು ಹವಣಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕುಟುಂಬವೂ ಸಮಾಜವೂ ಈ ಹವಣಿಕೆಯ ರಂಗಸ್ಥಲಗಳಾಗಿವೆ.

ಹೀಗೆ ಬಾಳನ್ನು ಅಳೆದು ಅರಗಿಸಲು ಹೊರಟ ಮಾನವೀಯ ವೃತ್ತಿಗಳು ತಾವೆ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ನಿಂತ ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು ನಾವಿಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಅಸುರನಲ್ಲಿ ಸಹ ಎಲ್ಲ ಆಸುರೀ ಗುಣಗಳೂ ಈ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಮರೆಯಾಗಿಸುವದಿಲ್ಲ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಲ್ಲದ ಯಾವ ಸ್ವಭಾವ-ವಿಶೇಷಕ್ಕೂ ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನವಿಲ್ಲ. ಅಂಥ ಸ್ವಭಾವಗಳಿಗೆ ಪೃಥ್ವಿಯು ಬಾಳದೇಗುಲವಲ್ಲ; ಅದೊಂದು ಮೈದಾನ, ತಾಮಸದ ಪಟಾಂಗಣ.

ಪುರುಷನಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಲೆಂದು ಪರಾಪ್ರಕೃತಿಯು ರಚಿಸಲು ಹವಣಿಸುತ್ತಿರುವ ರತ್ನಹಾರವೇ ಈ ಮಾದರಿಗಳ ಮಾಲಿಕೆ. ಸೃಷ್ಟಿಯ ಆದಿಯಿಂದಲೂ ಈ ವಿವಿಧ ಜೀವಜಾತಿಗಳನ್ನರಳಿಸಿ ತೋರಿಸಲೆಂದು ಅಸಂಖ್ಯಾಕ ಜೀವಗಳು ಹುಟ್ಟಿ ಮಾಯವಾಗುವವು. ಇದು ಮಾನವಜಾತಿಯ ಚಿರಂತನ ಅನುಭವ. ಈ ಅನುಭವದ ಕಾಸಾರದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಅರಳಲಿರುವ ಕಮಲಗಳೂ ಅಸಂಖ್ಯಾಕ ಪಾಗಿವೆ.

ಈ ಚಿರಂತನ ಮಾದರಿಗಳು ಸಜೀವವಾಗುವದು ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟಯುಗದ ಆವರಣವನ್ನು ಹೊಂದಿಕೊಂಡು. ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನರಿಯದೆ ಈ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ನಾವು ತಿಳಿಯುವದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಈ ಮಾದರಿಗಳ ಪಡಿಯಚ್ಚಿನಲ್ಲಿಯೇ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಜನಿಸಿದರೆಂದು ನಾವು ಗ್ರಹಿಸಬೇಕಾಗಬಹುದು. ಆದರೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಯುಗಗಳ ವಿವಿಧ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಆಳವಾಗಿ ತಿಳಿಯದೆ ಈ ಮಾದರಿಗಳು ನಮಗೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಪೋಷಣವಿಲ್ಲದಾದರೆ ಈ ಮಾದರಿಗಳು ಬರಿ ಶೂನ್ಯ. ಮಾದರಿಗಳು ಒಂದು ಭಾಷೆಯ ಲಿಪಿಯ ಅಕ್ಷರಗಳಿದ್ದಂತೆ. ಇಂಥವು ಕೆಲವೊಂದು ಕೂಡಿಕೊಂಡಾಗ ಒಂದು ಶಬ್ದವಾಗಿ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯು ಉದ್ಭವಿಸುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಒಂದು ಅಕ್ಷರದ ನಾದ-ಬಿಂದು-ಕಲೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಅವುಗಳ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಆ ಅಕ್ಷರವನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಅದು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗುತ್ತದೆ.

ಮಹಾ ಕಾರಣವು ಸೂಕ್ಷ್ಮ-ಸ್ಥೂಲಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗದ ಹೊರತು ಬುದ್ಧಿಗೂ ಕಲ್ಪನಾಶಕ್ತಿಗೂ ನಿಲುಕಲಾರದು. ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ರೂಪ ವಂತಿಕೆಯಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಗಳನ್ನು ಮಾದರಿಗಳ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣದೆ ಹೊರತು ಕಲೆಯು ಮೂರ್ತಿಮಂತವಾಗಲಾರದು.

ಈ ಕೃತಿಯು ಈ ರೀತಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ-ಮಾದರಿಗಳ ಸಮ್ಮಿಲನದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿ ಬಂದಿದ್ದು. ನಾನು ಕಂಡು ಅನುಭವಿಸಿದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವೇ ಅದರ ಮಾದರಿಯನ್ನು ನಾನು ಚಿತ್ರಿಸಲು ಹವಣಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿದೆ; ನಾನು ಮನ ಸೋತ ಮಾದರಿಯೇ ಅದಕ್ಕೆ ಅನುರೂಪವಾದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿಯುವ ಕಂಠನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಆರ್ಥಾತ್ ಇಲ್ಲಿ ಬರುವ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಗಳು ಈ ಯುಗವನ್ನು ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ನಿಂತಿವೆ. ಚಿರಂತನ ಮಾನವೀಯ ಅನುಭವದಂತೆ ಒಂದು ಯುಗದ ವಿಶೇಷ ಅನುಭವವೂ ಕಾವ್ಯದ ಲಿಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು. ಚಿರಂತನ ತತ್ವಸಾರದಂತೆ ಒಂದು ಯುಗದಲ್ಲಿ ತತ್ವವು ಧರಿಸುವ ವಿಶಿಷ್ಟ ರೂಪವೂ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾಗಿ ಬರುವದು. ಕುಮಾರಿ, ತಂದೆ, ಹಿಂದೂ ಭಾರತೀಯ, ವಿಜ್ಞಾನಿ, ಸಮತಾವಾದಿ,— ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಕವನ ಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಯುಗದ ಅವರಣವು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವದು.

ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ-ಮಾದರಿಗಳ ಮಿಲನವು ಒಂದೊಂದು ಕವನದಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ಅಂಶದಲ್ಲಿ ಬಂದಿದೆ. ಅಸುರ, ಕಾವ್ಯಗುರು, ಸುಧಾರಕ, ಉದಾರಚರಿತ ಮೊದಲಾದ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವೇ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಕಣ್ಣೆದುರು ನಿಂತಿದ್ದು ಮಾದರಿಯು ಹಿನ್ನೆಲೆಯಾಗಿ ಇಲ್ಲವೆ ಧ್ವನಿಯಾಗಿ ಬಂದಿದೆ. ಆದರೆ ಅದು ಹಿನ್ನೆಲೆಯು ಇಲ್ಲವೆ ಧ್ವನಿಯಾಗಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯದೆ, ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಕವನಗಳು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅರ್ಥವಾಗುವದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಕಾವ್ಯಗುರು ಎಂಬ ಕವನವು ಬೇರೆ ಕೆಲವು ಕವನಗಳೊಡನೆ ಒಂದು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಈ ಮೊದಲು ಪ್ರಕಟವಾದಾಗ ಇದರಲ್ಲಿ ಮಿತಿಮೀರಿದ ಪ್ರಶಂಸೆಯಿದೆಯೆಂದು ಕೆಲವು ವಿಮರ್ಶಕರು ಅದನ್ನು ಟೀಕಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಅದು ಪ್ರಕಟವಾದ ಶುಭ ಪ್ರಸಂಗಕ್ಕಿಂತ ಮೂರು ವರ್ಷ ಮೊದಲೇ ಆ ಕವನವು ರಚಿತವಾಗಿತ್ತೆಂಬುದು ಆ ವಿಮರ್ಶಕರಿಗೆ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿಯೇ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೂ ಕಾವ್ಯದ ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆಯನ್ನು ತಿಳಿಯುವ ಬಗೆ ನಮ್ಮ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಜನಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ.

ಆದಕಾರಣ ಇಂಥ ಕೆಲವು ಕವನಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ವಸ್ತುವಿನ ಭಾಗವಾಗಿ ಬರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ತುತಿ ಬಹಳವಾಗಿದೆಯೆಂದು ಓದುಗರಿಗೆನಿಸಿದರೆ ಅವರು ತಮತಮಗೆ ಯೋಗ್ಯವೆನಿಸಿದ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಆ ಪ್ರಶಂಸೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಹಂಚಿಕೊಟ್ಟು ಉಳಿದುದನ್ನೆಲ್ಲ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿ-ಚಿತ್ರಣದ ಪ್ರಾಣದಂತಿದ್ದ ಮಾದರಿಗೆ ಮೀಸಲಿಟ್ಟು ಬಿಡಲಿ. ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದದ್ದು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ವಿಮರ್ಶೆ ಇಲ್ಲವೆ ಪ್ರಶಂಸೆಯಲ್ಲ; ಆ ವ್ಯಕ್ತಿ-ಮಾದರಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಫುಟವಾಗಿ ನಿಂತ ದೃಷ್ಟಿ, ಜೀವನ-ದರ್ಶನ. ಜ್ಞಾನಿ, ದಾನಿ, ಮೊದಲಾದ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಮಾದರಿಯೇ ಪ್ರಧಾನತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಪುಷ್ಪವಾಗಿಸಲೆಂದು ಮಾತ್ರ ಅಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಗಳಿಂದ ಹೂರಣವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದೆ. ಅಂತೂ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ-ಮಾದರಿಗಳ ನಡುವೆ ಈ ಕೃತಿಯ ಹೆಣಕೆ ತೂಗುಯ್ಯಲೆಯಾಡುತ್ತದೆ.

ಇದರಲ್ಲಿ ಕುಮಾರಿ, ಕ್ರಾಂತಿಕಾರ, ಸಮತಾವಾದಿ ಮೊದಲಾದ ಕೆಲವೊಂದು ಕವನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಈ ಯುಗದ ತತ್ವಾಂಶವು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ತೋರಿಬಂದರೂ ಈ ಕವನಮಂದಿರವು ಇಂದಿನ ಯುಗ-ಜಗಗಳ ಕಾಣ್ಕೆಗಳ ಮೊಗಸಾಲೆಯೆಂದು ತಿಳಿಯಲು ಒಂದು ಕಾರಣವಿದೆ. ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ ಎಲ್ಲ ದರ್ಶನಗಳೂ ಮನುಕುಲದ ಆದಿಯಿಂದ ವಿಕಸನ ಹೊಂದಿ ಜೀವಜಾತಿಗಳಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡು ಅಸಂಖ್ಯಾಕ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅರಳುತ್ತಲಿವೆ. ಮನುಕುಲದ ಭಾಗ್ಯವು ಇನ್ನೂ ವಿಶಾಲವಾಗಿ ತೆರೆದಂತೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮತರವಾದ ಮಾದರಿಗಳು ತಲೆಯೆತ್ತಬಹುದು. ಆದರೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಯುಗದಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಮಾದರಿಗಳು ಸೋದಾಹರಣವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಇಂದಿನ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಇದೀಗ ಪುನರುಜ್ಜೀವನದ ಯುಗವಾಗಿದೆ. ಭಾರತದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಉಜ್ವಲವಾದ ಜೀವನವು ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ. ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಿದಲ್ಲಿ ಈ ಮಾದರಿಗಳು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ವಿಭೂತಿಗಳನ್ನು ಕಳಿಸಿವೆ. ಒಂದು ಪ್ರಾಂತದ ಉಜ್ಜೀವನದ ಚಿತ್ರಣವೇ ಇಂದಿನ ಭಾರತೀಯ ಪುನರುಜ್ಜೀವನದ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಚಿತ್ರಣವಾಗಿದೆ. ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿದ ದರ್ಶನಗಳೆಲ್ಲ ಈ ಪುನರುಜ್ಜೀವನದ ಸಾಹಸದಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಕಾರಿಯಾಗಿವೆ.

ಹೀಗೆ ಈ ಕೃತಿಯ ಕಾವ್ಯವಸ್ತುವು ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಚಿರಂತನ ವಾದರೂ ಇನ್ನೊಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಈ ಯುಗಕ್ಕೆ ನಿಕಟವಾಗಿ ಸಂಬಂಧಿಸಿದೆ. ರಾಮಚಂದ್ರ, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ, ಜನಕರಾಯ ಮೊದಲಾದ ಮಹಾವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಈ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವದೆಂದರೆ ಒಂದು ರೀತಿಯಿಂದ ಕಾವ್ಯವಸ್ತುವಿನ ಮಹತಿಯು ಹೆಚ್ಚಿದರೂ ಅದು ಚರ್ವಿತ ಚರ್ವಣವಾಗದೆ ಗತ್ಯಂತರವಿಲ್ಲ. ಆಗ ಉಳಿದ ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿಯಂತೆ ಕಾವ್ಯದ ಅಂತರಾತ್ಮವು ಬೆಳಗಿದರೂ ಅದರ ದೇಹರಚನೆಯು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾಗುವದು. ಹೆಚ್ಚು ಮಾನವೀಯ ಹಾಗೂ ವಾಸ್ತವಿಕವಾದ ಕಾವ್ಯವಸ್ತುವಿನ ಆಯ್ಕೆಯು ಇಂದಿನ ಕಾವ್ಯದ ಅಭಿರುಚಿ-ನವೀನತೆಗಳ ಒಂದು ಫಲವಾಗಿದೆ.

ಅಂತೂ ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿದ ದರ್ಶನದ ಚಿರಂತನತೆಯು ಈ ಯುಗದ ವಿಶೇಷ ಆವರಣವನ್ನು ತಳೆದು ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ಈ ಯುಗದ ಯುಗಪುರುಷರೂ ಇಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಪ್ರಭೆಯನ್ನು ಬೀರಿದ್ದಾರೆ; ಅಂಶತಃ ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ್ದಾರೆ. ರವೀಂದ್ರರು, ಮಹಾತ್ಮಾಜಿಯವರು, ಶ್ರೀ ಅರವಿಂದರು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಒಂದು ಮಹೋನ್ನತ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಬೆಳಗಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಸುತ್ತಲೂ ವಿವಿಧವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಬೆಳೆದಿದೆ. ಆದರೆ ಇಂದಿನ ಯುಗದ ಸತ್ವದ ಒಂದೊಂದು ಕಣವೂ ಅವರ ತೇಜದಲ್ಲಿ ಮಿಂದು ಪುನೀತವಾಗದೆ ಇಲ್ಲ. ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಅವತರಿಸಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ಚೇತನರೂಪದಿಂದ ಅದನ್ನು ತುಂಬಿದ್ದಾರೆ.

೫

ಈ ಕವನಗಳ ತಂತ್ರವನ್ನು ಕುರಿತು ಕೆಲವೊಂದು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳುವದು ಅಪ್ರಸ್ತುತವಾಗಲಾರದು. ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ-ಮಾದರಿಗಳ ಮಿಲನವೇ ಇಲ್ಲಿಯ ಚಿತ್ರಣದ ತಿರುಳೆಂದು ಹೇಳತಕ್ಕದ್ದು. ಈ ಮಿಲನ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗುವದು ಸಹಜವಾಗಿದೆ. ಪ್ರಾಯಶಃ ಇಲ್ಲಿಯ ಒಂದೊಂದು ಕವನವೂ ಒಂದೊಂದು ವಿಧಾನವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವ ಸಾಮ್ಯಗಳನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಈ ತಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಕೆಲವೊಂದು ವಿಭಾಗಗಳನ್ನು ನಾವು ಕಾಣಬಹುದು.

ಉದಾಹರಣಾರ್ಥವಾಗಿ, ಕಾವ್ಯಗುರು, ಸಾಕ್ಷಿಕ, ಉಪದೇಶಕ, ದಾನಿ, ಆಳ್ವಾರ,— ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಕವನಗಳು ತಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ಜಾತಿಯವು. ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಾದರಿಯ ಚಿತ್ರಣಕ್ಕಾಗಿ ಒರ್ವ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಜೀವನದ ಸಾರವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಆ ಜೀವನದ ಅರ್ಥವನ್ನು ವಿವರಣಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ತೋರಿಸುತ್ತ ಹೋದಾಗ ಅಡಕವಾಗಿದ್ದ ಮಾದರಿಯು ತಾನಾಗಿಯೇ ಸ್ಫುಟವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಈ ಅರ್ಥವನ್ನು ವಿವರಿಸಲು ಕೆಲವೊಂದು ಸನ್ನಿವೇಶಗಳ ನಿರೂಪಣೆ ಇಲ್ಲವೆ ಯೋಜನೆಯಾಗಬಹುದು. ಜ್ಞಾನಿ ಒರ್ವ ಕಾಲ್ಪನಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿ. ಆದರೆ ಅನೇಕ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುವ ಮಾದರಿಯನ್ನು ಸ್ಫುಟವಾಗಿಸುವ ಹವಣಿಕೆಯಿದೆ.

ಅನ್ಯಾನುರಕ್ತ ಪತಿ. ತಂದೆ, ಅಸುರ, ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಿ, ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆ ಒಂದು ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿ ಇಲ್ಲವೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅದರ ಮುಖಾಂತರವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ-ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವ ಹವಣಿಕೆಯಿದೆ.

ಕುಮಾರಿ, ತಾಯಿ, ಕ್ರಾಂತಿಕಾರ, ಸಮತಾನಾದಿ, ವಿಜ್ಞಾನಿ, ದುಃಖಿ, ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರ ಇಲ್ಲವೆ ಸನ್ನಿವೇಶದ ಅಂಶವಿಲ್ಲ. ಆ ಆ ಮಾದರಿಗಳ ಭಾವ-ತತ್ವಗಳ ನಿವೇದನೆಯ ಮೂಲಕ ಆ ಮಾದರಿಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಮೂರ್ತಿಮಂತತೆಯನ್ನು ತಂದು ಕೊಡಲು ಹವಣಿಸಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವು ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಭಾವ-ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವಾಗಿದೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಒಂದು ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು. ಅಸುರ ಕವನದಲ್ಲಿ ಕಥನವೂ ಸಂಭಾಷಣೆಯೂ ಪ್ರಧಾನವಾದರೆ ತಂದೆ, ಸಮತಾನಾದಿ, ಕ್ರಾಂತಿಕಾರ ಮೊದಲಾದವು ಸ್ವಗತಪರ ಕವನಗಳಾಗಿವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಆ ಮಾದರಿ-ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಹಿಂದೆ ಮೂಡುತ್ತದೆ; ತನ್ನ ಅನುಭವಸಿದ್ಧ ತತ್ವವನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ. ಕಾವ್ಯಗುರು, ಉದಾರಚರಿತ, ರೂಪಾರಾಧಕ ಮೊದಲಾದ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಕವಿಯು ಈ ಮಾದರಿ-ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಹಿಂದೆವನ್ನು ಸಂಬೋಧಿಸಿ ಅದನ್ನು ಕುರಿತು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಉದ್ಭವಿಸಿದ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಸನಾತನಿ-ವಿನೂತನಿ ಹಾಗೂ ಕವಿ-ಅನುಭಾವಿಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ಮಾದರಿ

ಗಳನ್ನು ಹೋಲಿಸುವಾಗ ಅವುಗಳ ನಡುವಿರುವ ಭೇದವನ್ನೂ ಒಂದೊಂದರ ರೀತಿಯನ್ನೂ ತೋರಿಸಿದೆ.

ಪ್ರಾಯಶಃ ಇಲ್ಲಿಯ ಒಂದೊಂದು ಕವನದಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದೊಂದು ವಿಧಾನವಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳತಕ್ಕದ್ದು. ವಿಷಯನಿರೂಪಣದ ಪದ್ಧತಿ, ರೂಪಕ-ಸನ್ನಿವೇಶಗಳ ಯೋಜನೆ, ಬಳಸಿದ ರಸ-ಭಾವಗಳ ಸ್ವರೂಪ, ಇವುಗಳ ಮೇಲಿಂದ ಆ ಅನನ್ಯತೆಯನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಕುರಿತು ನಾನು ಇಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ.

೨

ಈ ಕೃತಿಯ ಶೈಲಿ-ಭಂದಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಒಂದೆರಡು ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಬಹುದು. ಇಂದಿನ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಶೈಲಿಗಳು ಉದ್ಭವಿಸಿವೆ. ರಾಮಾಸ್ತಮೇಧದ ಹಳಗನ್ನಡ, ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನೊಡ ಪೂರ್ವದ ಹಳಗನ್ನಡ ಸೊಬಗಿನಬರೆಯ ಅಚ್ಚಗನ್ನಡ, ಅಪಲ್ಕಿ-ಪಾಂಚಜನ್ಯದಲ್ಲಿಯ ಸಂಸ್ಕೃತ-ಕನ್ನಡ, ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ಜಾನಪದ ಗೀತಗಳಲ್ಲಿಯ ತಿರುಳ್ಗನ್ನಡ, ಯೆಂಡ್ಕುಡ್ಕ ರತ್ನದಲ್ಲಿಯ ಬಳಕೆಗನ್ನಡ, ಮಾಸ್ತಿಯವರ ಕಥನಾತ್ಮಕ ಕವನಗಳಲ್ಲಿಯ ಪ್ರಚಲಿತ ಕನ್ನಡ, ಇವು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವ ಕೆಲವು ಪ್ರಕಾರಗಳಾಗಿವೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಬೇರೆಬೇರೆ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಬಳಸಿ ಕೊಂಡು ಮೇಲೆ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ ಕೃತಿಗಳ ಕರ್ತೃಗಳೂ ಉಳಿದ ಕವಿಗಳೂ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಒಂದು ಕಾವ್ಯಶೈಲಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಹತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಕೃತಿಯ ಶೈಲಿಯ ತಳಹದಿಯೆಂದರೆ ಇಂದಿನ ಸುಸಂಸ್ಕೃತ ಕನ್ನಡಿಗರು ಅಡುತ್ತಿರುವ ಕನ್ನಡ. ವಸ್ತುವಿನ ನಿರೂಪಣೆಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಕಾವ್ಯಶೈಲಿಯ ಉಳಿದ ಅಂಶಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಅನುಷಂಗಿಕವಾಗಿ ಸೇರ್ಪಡೆಯಾಗುತ್ತವೆ.

ಭಂದಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಇಂದು ಅದ್ಭುತ ಮಾರ್ಪಾಟುಗಳಾಗಿವೆ. ಈ ಕೃತಿಯ ಮುಖ್ಯ ಭಂದಸ್ಸೆಂದರೆ ಕಾವ್ಯಗುರು, ಅಳ್ವಾರ ಮೊದಲಾದ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ವಿಧಾನ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿಯ ಒಂದೊಂದು ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಆರು ಸಾಲುಗಳಿರುವದರಿಂದ ಇದನ್ನು ಷಟ್ಪದಿ ಎನ್ನಬಹುದು. ಆದರೆ ಈ ಷಟ್ಪದಿಯು ಒಮ್ಮೆ ಕುಸುಮವಾದರೆ ಒಮ್ಮೆ ಭೋಗವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಮೂರು ಅಲನೆಯ

ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಅಂತ್ಯ ಪ್ರಾಸದ ಜೋಡಣೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ದ್ವಿತೀಯಾಕ್ಷರ ಪ್ರಾಸವನ್ನು ದುರ್ಲಕ್ಷಿಸಿದೆ. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಪಟ್ಟದಿಗಳ ಕೋಷ್ಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರದ ಪಣ್ಣಾತ್ರಗಣವೂ ಇಲ್ಲಿ ತಲೆ ಎತ್ತುತ್ತದೆ. ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ ಸಾಲುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ-ಸ್ವರೂಪಗಳ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಇದನ್ನು ಪಟ್ಟದಿಯನ್ನಬಹುದು. ಗಣಗಳ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಇದರ ರೀತಿ ಹೀಗೆ : ೧, ೨, ೪, ೫ನೆಯ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡು ಗಣ; ೩ ಹಾಗೂ ೬ನೆ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರು ಗಣ ಹಾಗೂ ಒಂದು ಗುರು. ಒಂದೊಂದು ಸಾಲಿನಲ್ಲಿಯೂ ಗಣಗಳು ೫ ಮಾತ್ರ ಇಲ್ಲವೆ ೬ ಮಾತ್ರಗಳವಾಗ ಬಹುದು. ಆರು ಮಾತ್ರಗಳ ಒಂದು ಗಣವು ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಮೂರು ಮಾತ್ರಗಳ ಎರಡು ಗಣಗಳಾಗಬಹುದು. ಭಾವದ ವಿವಿಧತೆಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ಈ ಛಂದಸ್ಸು ಮಾರ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಈ ಮಾರ್ಪಾಟಿನಲ್ಲಿಯೂ ತನ್ನ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಿ, ಕ್ರಾಂತಿಕಾರ, ಹಿಂದೂ ಬಾರತೀಯ, ಕಂದೆ, ಬಾಳ ದೇಗುಲದಲ್ಲಿ, ಸಮತಾವಾದಿ ಮೊದಲಾದ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ನವೀನ ಸಂಕೀರ್ಣ ಶ್ಲೋಕ ರಚನೆಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

೭

ಈ ಕೃತಿಯ ತಿರುಳಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಒಂದು ಪರಿಯಿದೆ. ಅದನ್ನು ಕುರಿತು ಕೆಲವು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳದೆ ಈ ಪೀಠಿಕೆಯು ಪೂರ್ಣವಾಗಲಾರದು. ಓರ್ವ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ತಿಳಿಯಬೇಕಾಗಿದ್ದು— ಬಾಳನ್ನು. ಬಾಳ ದೇಗುಲದಲ್ಲಿ ಆಡಿ ಮಾತ್ರ ಅವನು ಬಾಳನ್ನು ತಿಳಿಯಬಲ್ಲನು. ಆದರೆ ಅವನು ತಿದ್ದಬೇಕಾಗಿದ್ದು ತನ್ನ ಬಾಳನ್ನು. ಓರ್ವ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಬಾಳಿನಲ್ಲಿ ಬಾಳಿನ ಅನಂತತೆಯೆಲ್ಲ ಮೂಡುವದೇ ಆದರ ಪೂರ್ಣತೆಯಾಗಿದೆ.

ಈ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಕೃತಿಯು ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿ ಇಲ್ಲವೆ ದರ್ಶನವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುವದೆ? ಇದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವೆಂದರೆ— ಇಲ್ಲಿಯ ವಿವಿಧ ದರ್ಶನಗಳನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಿದ ಬಗೆಯೇ ಆ ದರ್ಶನವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುತ್ತದೆ.

ಜಾನಿ ಹಾಗೂ ಸಮತಾವಾದಿ, ಅನುಭಾವಿ ಹಾಗೂ ಸುಧಾರಕ, ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಿ ಹಾಗೂ ರೂಪಾರಾಧಕ, — ಇವೇ ಮೊದಲಾದವು ಪರಸ್ಪರ

ವಿರುದ್ಧವಾದ ಮಾದರಿಗಳಿರುವಾಗ ಇವುಗಳೊಳಗಿಂದ ಯಾವ ಸಮನ್ವಯವನ್ನು ನಾವು ಹುಡುಕಿ ತೆಗೆಯುವದು ಸಾಧ್ಯವೆಂಬ ಸಂಶಯವು ಇಲ್ಲಿ ತಲೆಯೆತ್ತಬಹುದು. ಆದರೆ ಇಂಥ ಸಂಶಯವು ದೀರ್ಘಕಾಲ ಬಾಳಲಾರದು. ಪೂರ್ಣ ಜೀವನದ ಸಮಗ್ರತೆಯು ಬೆಳೆಯುವದು ಇಂಥ ಸಮನ್ವಯಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಾಗ ಮಾತ್ರ. ಸುಖ, ದುಃಖ; ಸತ್, ಅಸತ್; ಕ್ಷರ, ಅಕ್ಷರ; ಈ ಎಲ್ಲ ದ್ವಂದ್ವಗಳ ಸಮನ್ವಯವಾಗುತ್ತ ನಡೆದಂತೆ ಜೀವನವು ಪೂರ್ಣತೆಯೆಡೆಗೆ ಹಿಗ್ಗುತ್ತದೆ.

ಹೀಗೆ ನೋಡಿದಾಗ ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದ ತಾತ್ವಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯು ವಿವಿಧ ಕೋನಗಳಲ್ಲಿ ವಿವಿಧವಾಗಿ ಕಂಡರೂ ಮೂಲತಃ ಒಂದೇ ಎಂಬುದು ಮನವರಿಕೆಯಾಗದಿರದು. ಈ ಎಲ್ಲದರಲ್ಲಿ ಮೂಲ ಆಸ್ತಿಯೆಂದರೆ ಪೂರ್ಣ ಜೀವನದ ಹಂಬಲ. ಇದು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ? ವಿವಿಧ ಆವರಣಗಳಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಪ್ರೋಷಿಸುವ ಬಗೆ ಯಾವುದು?

ವಾಡಿಕೆಯಾಗಿ ಮೊದಲು ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಆವರಿಸಿ ನಿಲ್ಲುವ ಆವರಣವೆಂದರೆ,— ಸಂಸಾರ, ಕೌಟುಂಬಿಕ ಜೀವನ. ಸಂಸಾರವನ್ನು ಹೇಗೆ ರೂಪಿಸಿದರೆ ಪೂರ್ಣ ಜೀವನದ ವಿಕಸನಕ್ಕೆ ಅದು ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು? ಮಗು, ಕುಮಾರಿ, ಪತಿ, ಅನ್ಯಾನುರಕ್ತ ಪತಿ, ತಾಯಿ, ತಂದೆ, ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಪೂರ್ಣ ದೃಷ್ಟಿಯು ಸಂಸಾರದ ವಿವಿಧ ಸ್ಥಲಗಳಲ್ಲಿ ಎಂತಹ ಪುನರ್ನಿರ್ಮಾಣವು ಅವಶ್ಯ ಹಾಗು ಸಾಧ್ಯ ಎಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ.

ಸಂಸಾರದ ತರುವಾಯ ಸಮಾಜ. ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಒಂದು ಮನೆ ಕಟ್ಟಿ ಬಾಳುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಇಂಥ ನೂರಾರು ಮನೆಗಳು ಕೂಡಿ ಒಂದು ಸಮಾಜವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ನೂರಾರು ಸಮಾಜಗಳ ಕೂಟವೇ ಒಂದು ದೇಶ. ದೇಶಗಳ ಕೂಟವೇ ಜಗತ್ತು. ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ ಹಾಗು ರಾಜನೀತಿ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಮೂಲವೇ ಈ ನೆರೆಹೊರೆಯ ಆವಶ್ಯಕತೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಹಾಗಾದರೆ ಪೂರ್ಣಜೀವನದ ಅವತಾರಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಿ ಸಮಾಜವು ಹೇಗೆ ಮಾರ್ಪಡಬೇಕು? ತ್ಯಾಗಿ, ದಾನಿ, ಸದಸ್ಯ, ಸಹುಕಾವಾದಿ, ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿ, ಕಷ್ಟದಿಗ್ಗ— ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಕವನಗಳು ಇದನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತವೆ. ದಾನಿಯು ಪಡೆದಪ್ಪನಾದರೆ ಸಹುಕಾವಾದಿಯು ದುಡಿದಪ್ಪ; ಅಂದ ಮೇಲೆ

ಪರಸ್ಪರ ವಿರೋಧೀ ವೃತ್ತಿಗಳ ಸಮನ್ವಯ ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯವೆಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯೇ ಏಳುವದಿಲ್ಲ. ಕವಿಯ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ,— ಪಡೆದಪ್ಪನು ದಾನಿಯಂತಿರಬೇಕು. ದುಡಿದಪ್ಪನು ಸಮತಾವಾದಿಯಾದರೆ ಕವನದಲ್ಲಿಯ ಸಮತಾವಾದಿಯಂತಿರ ಬೇಕು. ದಾನ, ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ, ಸಮತಾವಾದ, ರಾಷ್ಟ್ರಾಭಿಮಾನ, ಪ್ರಾಂತೀ ಯತೆ,—ಇವೆಲ್ಲವೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕಾಲ-ಸ್ಥಾನಗಳ ಮಾನದಿಂದ ಕಲ್ಯಾಣ ವನ್ನೇ ಸಾಧಿಸುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಬೇಕಾಗಿದ್ದು ಔಚಿತ್ಯ. ಮಾನವನ ಪ್ರಯತ್ನದ ಸೀಮೆಯನ್ನು ಮೀರಿ ವಿಶ್ವಶಕ್ತಿಯೂ ತನ್ನ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಪಾಟನ್ನು ತರುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಅದರ ಸಾಧನೆಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಾಂತಿಯೂ ಒಂದಾಗಿದೆ. ವಿಶ್ವ ಶಕ್ತಿಯ ಕೈಬುಟ್ಟಿಯಿಂದಲೇ ಬರುವದರಿಂದ ಕ್ರಾಂತಿಯೂ ಸಹ ಸ್ವಾಗತಾರ್ಹ. ಹೀಗೆ ತನ್ನ ಗೆಮ್ಮೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ-ಔಚಿತ್ಯಗಳನ್ನೂ ವಿಶ್ವಶಕ್ತಿಯ ಗೆಮ್ಮೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನ-ಸಮಾಧಾನಗಳನ್ನೂ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವದೇ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕಾರ್ಯವಾಗಿದೆ. ಈ ಕಾರ್ಯದ ಹೊಳವಿನಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸಂಕುಚಿತ ದೃಷ್ಟಿಗೂ ಇಲ್ಲವೆ ವಾದಕ್ಕೂ ಪೂರ್ಣ ಜೀವನವು ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳಲಾರದು. ದಾನಿ, ಸದಸ್ಯ, ಸಮತಾವಾದಿ, ಕ್ರಾಂತಿಕಾರ, ಕನ್ನಡಿಗ,— ಇವರೇ ನೊದಲಾದವರಿಂದ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿಯೋ ಅವ್ಯಕ್ತವಾಗಿಯೋ ಪೂರ್ಣ ಜೀವನದ ವಿಕಸನವೇ ಮುಂದುವರಿದಿರುತ್ತದೆ. ಸನಾತನಿಯೂ ಏನೂತನಿಯೂ ಕೂಡಿಯೇ ಅದರ ಕೃಷಿಯನ್ನು ಸಾಗಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

ಹೀಗೆ ಈ ಎರಡು ಅವರಣಗಳಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು, ಅವುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿಸಿಕೊಂಡು, ವ್ಯಕ್ತಿಯು ನಿಂತ ಮೇಲೆ ಅವನು ಮಾಡಬೇಕಾದುದೇನು? ಕರ್ಮ, ಜ್ಞಾನ, ಭಕ್ತಿ, ಈ ಮೂರು ಮಾರ್ಗಗಳು ಬುನಾದಿಕಾಲದಿಂದ ಮಾನವನ ಆಸ್ತಿಯಾಗಿವೆ. ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಮಾರ್ಗತ್ರಯದ ಸಮನ್ವಯ ಇದೆ. ಶ್ರೀ ಅರವಿಂದರು ಇಂದಿನ ಯುಗಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಸಿ ಈ ಸಮನ್ವಯವನ್ನೇ ವಿಶಾಲತರವಾದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅರಳಿಸಿ ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ವ್ಯಕ್ತಿಯು ತನ್ನ ಬುದ್ಧಿ-ಸಂಸ್ಕಾರಗಳಿಗೆ ಒಗ್ಗಿದ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಬೆಳೆಯಬಲ್ಲ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಮಜಲುಗಳಲ್ಲಿ ಕರ್ಮ, ಜ್ಞಾನ, ಸೌಂದರ್ಯ, ಅನುಭಾವ, ಇವು ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಅರಳಿಸಬಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಿ, ಕರ್ಮಯೋಗಿ, ವಿಜ್ಞಾನಿ, ಜ್ಞಾನಿ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಲೋಪಾಸಕ, ಕಾವ್ಯಗುರು, ರೂಪಾ

ರಾಧಕ, ಅನುಭಾವಿ, ನಿರ್ಲಿಪ್ತ, ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿದೆ.

ಜ್ಞಾನಿ, ಆಚಾರ, ಮುಕ್ತಜೀವಿಗಳು, ಈ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣ ಜೀವನದ ಹೊಳವು ಮೂಡಿದೆ. ಕರ್ಮ, ಜ್ಞಾನ, ಸೌಂದರ್ಯ, ಅನುಭಾವಗಳ ಸಮನ್ವಯವಿಲ್ಲದೆ ಪೂರ್ಣ ಜೀವನವಿಲ್ಲ. ಪರಸ್ಪರ ಪೂರಕಗಳಾದ ಮಾರ್ಗಗಳು ಇವು.

ಅಂತೂ ಶಿಶುವಿನಿಂದ ಮುಕ್ತಜೀವಿಯ ವರೆಗೆ ಅನಂತವಾಗಿ ಸ್ಫುರಿಸುವ ಬಾಳಿನ ಪವಾಡಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಬಾಳಿನ ವಿವಿಧ ಮಜಲುಗಳೂ ಪ್ರಕಾರಗಳೂ ಮನದಟ್ಟಾಗುವಂತೆ ಚಿತ್ರಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಿದೆ. ಇಂದಿನ ಯುಗದ ಅವರಣೆಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಈ ಮಜಲು-ಪ್ರಕಾರಗಳು ಇಲ್ಲಿ ದೃಗ್ಗೋಚರವಾಗಿವೆ.

೮

ಇದು ಕೃತಿಯ ರಚನೆಯ ನಂತರ ಬಂದ ವಿವರಣೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಓದುಗರು ಲಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲಿಡಬೇಕೆಂದು ಬಿನ್ನವಿಸುತ್ತೇನೆ. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಎಣಕೆ ಹಾಕಿದ ಮೇಲೆ ಈ ಕೃತಿಯು ಜನ್ಮವೆತ್ತಿಲ್ಲ. ಅದು ಹುಟ್ಟಿದ ಮೇಲೆ, ಇದಕ್ಕೆ ಏನೆಂದು ಹೆಸರಿಡಬೇಕು? ಇದರ ಜಾತಕವೇನು? ಇದರ ಫಲಜ್ಯೋತಿಷವನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಜಾತಕದಲ್ಲಿಯ ಯಾವಯೋಗಗಳು ಸಹಾಯಕಾರಿಯಾಗುತ್ತವೆ? ಕೃತಿಗೆ ಜನ್ಮವಿತ್ತ, ಕವಿಯು— ವಿಶೇಷತಃ ಆ ಕೃತಿಯು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಅಪರಿಚಿತವಾದ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಮಗುವಾಗಿದ್ದರೆ— ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುವ ಹೊಣೆಯನ್ನೂ ಹೊರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಹೊಣೆಯ ಅರಿವಿದ್ದ ಮೂಲಕ ಈ ಪೀಠಿಕೆಯನ್ನು ನಾನು ಬರೆದಿದ್ದೇನೆ.

ನಾಡಿನ ಇಂದಿನ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಕವಿಯು ಹೊರುವ ಹೊಣೆಯು ಇದೊಂದೇ ಆಲ್ಲ. ಅವನು ತನ್ನ ಕೃತಿಯ ಪ್ರಕಾಶಕನಾಗಬೇಕು; ಒಂದು ನೇಳೆ ಮುದ್ರಕನೂ ಆಗಬೇಕು.

ಮ. ಮಾ.

ಈ ಹೀತಿಕೆಯನ್ನು ಬರೆದು ಐದು ವರ್ಷಗಳಾದವು. ಇದೀಗ ಶ್ರೀ. ಜಿ. ಬಿ. ಜೋಶಿಯವರು ಈ ಕವನಮಾಲೆಯನ್ನು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಸಲು ಮುಂದೆ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ನಾನು ತುಂಬ ಕೃತಜ್ಞನಾಗಿದ್ದೇನೆ.

ಅಂತರಿಕ ವಸ್ತುವನ್ನು ಆಯ್ದುಕೊಂಡ ಮಹಾಕಾವ್ಯ 'ದಿ. ಪ್ರೆಲ್ಯೂಡ್' ಹಾಗೂ 'ಹೈಪೀರಿಯನ್'ದಲ್ಲಿ ಚಿಗುರಿತೆಂದು ಹಿಂದೆ ಬರೆದಿದ್ದೆ. ಶ್ರೀ ಅರವಿಂದರ ಸಾವಿತ್ರಿಯನ್ನು ಓದಿದವರಿಗೆ ಈ ಕಾವ್ಯಪ್ರಕಾರವು ಸಾವಿತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣ ವಿಕಾಸವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆಯೆಂದು ಹೊಳೆಯದಿರದು. ಮಹಾಕಾವ್ಯದ ಈ ಅವಸ್ಥಾಂತರವೇ ಬರಲಿರುವ ಯುಗದ ಲಕ್ಷಣವೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಈ ಕೃತಿಯ ಕರಡುಪ್ರತಿಯನ್ನು ತಿದ್ದಿದ ನನ್ನ ಮಿತ್ರರಾದ ಶ್ರೀ. ಎಸ್. ಆರ್. ಮಳಗಿ ಹಾಗೂ ಶ್ರೀ. ಕೆ. ಡಿ. ಕುರ್ತಕೋಟಿಯವರಿಗೆ ನಾನು ತುಂಬ ಕೃತಜ್ಞನಾಗಿದ್ದೇನೆ.

ಕರ್ನಾಟಕ ಕಾಲೇಜು
ಧಾರವಾಡ
೨೧-೫-೧೯೫೩

}

— ದಿನಾಯಕ

ಪ್ರಕಾಶಕನ ಮಾತು

ಮೊಟ್ಟಮೊದಲ ಸಲ ಗ್ರಂಥರೂಪದಲ್ಲಿ ಬೆಳಕು ಕಾಣುತ್ತಿರುವ “ಬಾಳದೇಗುಲದಲ್ಲಿ” ಎಂಬ ಈ ಕವನಮಾಲೆಯನ್ನು ಮನೋಹರ ಗ್ರಂಥ ಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಡಿಮುಕ್ತಾಗಿ ಪ್ರಕಟಿಸಲು ಅನುಮತಿ ಕೊಟ್ಟುದಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ರೀ. ವಿನಾಯಕ (ವಿ. ಕೃ. ಗೋಕಾಕ) ಅವರಿಗೆ ನಾನು ಅತ್ಯಂತ ಕೃತಜ್ಞನಾಗಿದ್ದೇನೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥಪ್ರಕಟನೆಯಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಹಲವಾರು ಸಲಹೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಇದರ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ನೆರವಾದ ನನ್ನ ಗೆಳೆಯರಾದ ಶ್ರೀ ವಿ. ಯು. ಜತಾರ ಅವರಿಗೂ, ಮುದ್ರಣದಲ್ಲಿ ಸಕಲ ರೀತಿಯ ಸಹಾಯ ಒದಗಿಸಿ ಬೇಗನೆ ಮುದ್ರಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರಿಂಟಿಂಗ್ ವರ್ಕ್ಸ್‌ದ ಸಂಚಾಲಕರಾದ ಮತ್ತು ನನ್ನ ಮಿತ್ರರಾದ ಶ್ರೀ. ಕೆ. ಜಿ. ಜತಾರ, ಶ್ರೀ. ಎ. ಎಸ್. ಜತಾರ ಬಂಧುಗಳಿಗೂ ನಾನು ತುಂಬ ಉಪಕೃತನಾಗಿದ್ದೇನೆ.

ಗ್ರಂಥಕರ್ತರ ತ್ರಿವರ್ಣಚಿತ್ರವನ್ನು ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಲು ಅನುಮತಿಯಿತ್ತ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಚಿತ್ರಕಾರರಾದ ಕೊಲ್ಹಾಪುರದ ಶ್ರೀ. ರೇಗೆ ಯವರಿಗೂ ನಾನು ಕೃತಜ್ಞನಾಗಿದ್ದೇನೆ.

ಶ್ರೀ. ವಿ. ಕೃ. ಗೋಕಾಕ ಅವರ ಗ್ರಂಥಗಳು

ಕಾವ್ಯ

- ೧ ಪಯಣ
- ೨ ಸಮುದ್ರಗೀತೆಗಳು
- ೩ ಕಲೋಬಾಸಕ
- ೪ ಆಕಾಶಗಂಗೆ
- ೫ ಅಭ್ಯುದಯ
- ೬ ಹಿಗ್ಗು
- ೭ ನವ್ಯಕವಿತೆಗಳು
- ೮ ಬಾಳದೇಗುಲದಲ್ಲಿ

ನಾಟಕ

- ೧ ಜನನಾಯಕ
- ೨ ವಿಮರ್ಶಕ ವೈದ್ಯ
- ೩ ಯುಗಾಂತರ

ಪ್ರಬಂಧಗದ್ಯ

- ೧ ಚಿಲುವಿನ ನಿಲುವು
- ೨ ಸಮುದ್ರದಾಚೆಯಿಂದ
- ೩ ಜೀವನಪಾಠಗಳು
- ೪ ಇಂದಿನ ಕರ್ನಾಟಕ (ಉಳಿದವೊಡನೆ)

ವಿಮರ್ಶೆ

- ೧ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಗತಿ
- ೨ ಇಂದಿನ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯದ ಗೊತ್ತುಗುರಿಗಳು

ಕಾದಂಬರಿ

- ೧ ಸಮರಸವೇ ಜೀವನ

ಅಂಗ್ಲ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ

- ೧ The Song of Life. .(Hind Kitabs)
- ೨ The Poetic Approach to Language
(Oxford University Press)

ಪೀಠಿಕೆ	೧-೧೪
೧ ಬಾಳದೇಗುಲದಲ್ಲಿ ಅಡಿಯಡುವ ಎಳೆಯನಿಗೆ	೧
೨ ಸಮರ್ಪಣೆ	೨
೩ ದೇಗುಲದ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ	೧೧
೪ ಬಾಳದೇಗುಲದಲ್ಲಿ	೧೫
೫ ಯಾತ್ರಿಕರು	೨೨
೬ ಮಗು	೨೫
೭ ಕುಮಾರಿ	೩೨
೮ ಮದುವಣಗ	೩೯
೯ ವಿವಾಹಿತ	೪೨
೧೦ ಪತಿ	೪೪
೧೧ ಅನ್ಯಾಸುರಕ್ತ ಪತಿ	೫೧
೧೨ ತಾಯಿ	೫೩
೧೩ ತಂದೆ	೫೬
೧೪ ಕನ್ನಡಿಗ	೬೩
೧೫ ಹಿಂದೂ ಭಾರತೀಯ	೬೫
೧೬ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರ	೭೦
೧೭ ತ್ಯಾಗಿ	೭೬
೧೮ ದಾಸಿ	೭೯
೧೯ ಸದಸ್ಯ	೮೮
೨೦ ಸಮತಾವಾದಿ	೯೭
೨೧ ಅಸುರ	೧೦೨
೨೨ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಿ	೧೧೯
೨೩ ಕರ್ಮಯೋಗಿ	೧೨೬
೨೪ ಸನಾತನಿ-ವಿನೂತನಿ	೧೩೩
೨೫ ವಿಜ್ಞಾನಿ	೧೩೭
೨೬ ಕನಸಿಗ	೧೪೯

೨೭	ಧಾರ್ಮಿಕ-ಕಲೋಪಾಸಕ	೧೫೧
೨೮	ಕಲೋಪಾಸಕನಾದ ಸುಧಾರಕ	೧೫೭
೨೯	ಕಲೋಪಾಸಕನಾದ ಉಪದೇಶಕ	೧೬೮
೩೦	ರೂಪಾರಾಧಕ	೧೭೮
೩೧	ಸಾಹಿತ್ಯಚಾರ್ಯ	೧೮೮
೩೨	ಸಾಕ್ಷಿಕ	೧೯೧
೩೩	ಕಾವ್ಯಗುರು	೨೦೨
೩೪	ಉದಾರಚರಿತ	೨೧೭
೩೫	ಕಣಸಿಗ	೨೩೫
೩೬	ಕವಿ-ಅನುಭಾವಿ	೨೪೦
೩೭	ದುಃಖಿ	೨೪೬
೩೮	ನಿರ್ಲಿಪ್ತ	೨೫೨
೩೯	ಭಕ್ತ	೨೫೫
೪೦	ಜ್ಞಾನಿ	೨೫೯
೪೧	ಅಲ್ಪಾರ	೨೭೨
೪೨	ಮುಕ್ತಜೀವಿಗಳು	೨೮೩
೪೩	ಮಂಗಳಾಪ್ಪಕ	೨೮೯

ಬಾಳ ದೇಗುಲದಲ್ಲಿ

ಶ್ರೀ. ವಿನಾಯಕ ಕೃಷ್ಣ ಗೋಕಾಕ

ಬಾಳ ದೇಗುಲದಲ್ಲಿ ಅಡಿಯಿಡುವ ಎಳೆಯನಿಗೆ —

ರತ್ನಾ ಕರಾಧೀಶ್ವರನು ಬೆರಳಿನಲ್ಲಿಟ್ಟ
ಬಾಳ ಹರಳಿನ ಚೆಲುವ ತಿಳಿದೆಯೇನು ?
ಇಣಕಿ ನೋಡಲು ಕುಣಿವ ಬಗೆಬಗೆಯ ಬಣ್ಣಗಳ
ಇಂದ್ರಜಾಲವನೆಲ್ಲ ಅಳಿದೆಯೇನು ?
ಅದರನಂತತೆಯ ಚಿಂತನದಲಿಹ ಮಣಿಗಾರ,
ಉಪಲದೀಕ್ಷಿತ, ರತ್ನರಸಿಕನಾಗಿ
ನೀ ಬಾಳುವದು, ಕಂದ ! ಜ್ಯೋತಿ-ಜ್ಯೋತಿಸಿಯಾಗಿ,
ಎಣೆಯಿರದ ಮಾಣಿಕ್ಯಮೂರ್ತಿಯಾಗಿ !

ತೇರೇರಿ ಬಂದಿರಲು ಮುಂಗಾರು, ಬಾಳಿನಾ
ಮುನ್ನೀರಿನಾಳದಲಿ ಸುಪ್ಪಾಣಿ-ಮುತ್ತ
ಇರುವನೆನಿತೆನಿತೊ ತಳತಳಿಸಿ ! ಮುಂಗಾಣದಲೆ
ಹಳಹಳಿಸುತಿರಲು ನಿನಗೇನು ಗೊತ್ತು ?
ಅಗಿನ್ನು ! ಅಣಿಯಾಗು ! ಕುಂಗರುತ್ತಂಕನಿರು !
ನೀರ ನೆಲೆಗಾಣ್ವು ಹಂಬಲಿಕೆಯಿರಲಿ !
ತೋರ್ಮುತ್ತುಗಳ ಮನನ, ನೀರ್ಮುತ್ತುಗಳನುದಿನ
ಪವಣಿಸುವ ಹವಣಿಕೆಯು, ಹುಟ್ಟಿ ಬರಲಿ !

ಒಂದೆಂದರೊಂದಲ್ಲ, ನೂರೊಂದು : ಎಂಬುದನು
ಯಾವ ಗಣಿತಿಯು ತಿಳಿದನವನೆ, ಗಣಿತಿ !
ಒಂದಪರಿಮಿತವೆಂಬುದನು ಕಂಡವನೆ ಕಂಡ !
ಥಾಳೈಸುವದು ಅವನ ಪ್ರಾಣ-ಪ್ರಣತಿ !
ಚಿಕ್ಕೆಗಳನೆಣಿಸೇಳು ! ಒಂದೆ ಆಕಾಶದಲಿ
ಇರುವ ನಕ್ಷತ್ರದಕ್ಷೋಹಿಣಿಯ ಗುಣಿಸು !

ಒಂದೆ ಧಾರುಣಿಯಲಿಹ ಕಾಣ್ಕೆಗಳ ಸಂಗ್ರಹಿಸು !
 ಇದರ ತಾಳಕೆ ನಿನ್ನ ಎದೆ-ಮನವ ಕುಣಿಸು !
 ಎಲ್ಲ ಅವತಾರಗಳ ಸೊಲ್ಲ ನುಂಗಿತು ಮುಗಿಲು ;
 ಮೈಯ್ಯ—ನೆಲ ; ಮಾತುಗಳ,—ನಮ್ಮ ಮನವು.
 ತಣೆದಿಲ್ಲ ನೆಲ-ಮುಗಿಲು-ಮನ, ಶರಣರೊಡನಿದ್ದ
 ಜೀವಗಳು ಮಾತ್ರ ತಣೆದವು. ಇದರ ನೆನಹು
 ಎಚ್ಚರಿಸಿರಲಿ ನಿನ್ನ. ಇನ್ನಿರಲಿ ಮನುಕುಲದ
 ಆ ದಿವ್ಯ ಅನುಭವವೆ ನಿನ್ನ ಸ್ಫೂರ್ತಿ !
 ಅವನಲ್ಲಿ ಅವನ ಜಾತಿಯ ಹೂತು ಮಾಗಿರಲು,—
 ಮಾನವನ ಜೀವಮಾನಕೆ ಬಂತು ಪೂರ್ತಿ !

ನಂಬದಿರು ಒಂದೆ ಧರ್ಮವ, ಒಂದೆ ಮಾರ್ಗವನು !
 ಇಂಬುಗೊಡದಿರು ಯಾವುದೊಂದೆ ಶ್ರುತಿಗೆ !
 ಕಂಬನಿಯ ಮಿಡಿಯದಿರು ನನ್ನದೇನಿಲ್ಲೆಂದು :
 ಇಂಥ ಹಮ್ಮೆಳೆಯುವದು ನಿನ್ನ ಚ್ಯುತಿಗೆ.
 ತೆಕ್ಕೆಬೀಳಾಗಸಕೆ ! ಎಲ್ಲ ದರ್ಶನಗಳಿಗೆ
 ನೆಲವೆ ಒರೆಗಲ್ಲೆಂಬ ಶ್ರದ್ಧೆ ಬರಲಿ !
 ಬಯಲಾಗು ! ಮೂಲೆಗುಂಪಾಗದಿರು ! ಬಾನ್ನೆಲದ
 ಹರಕೆಗಳು ಅಡಿ-ಮುಡಿಯ ಕಾಯುತಿರಲಿ !

ಸಮರ್ಪಣೆ

ಸರಸತಿಯು ಕರುಣೆಯಿಂದೆನಗಿತ್ತ ಮುರಲಿಯನು ನುಡಿಸಿರಲು ರಾಗವಾಗಿ
ತುಳುಕಿರುವ ಗಾನದ ವಿತಾನದಲಿ ಮೂಡಿತ್ತು ನನ್ನಿರವು ಯೋಗವಾಗಿ.
ವಿಶ್ವಮೋಹಿನಿ ತೋರಿದಂಥ ಮಾಣಿಕ ಮುತ್ತುಗಳನು ಪರಿಕಿಸಲು ನಡೆದು
ಒರೆದು ನೋಡಿದೆ ನನ್ನ ತಿಳಿವೆಂಬ ಚೆನ್ನವನ್ನೆಸೆಯಲದು ಕಾಂತಿವಡೆದು.
ಶಿಶುವಿನೆಳೆನೋಟದಲ್ಲಿಂಬುಗೊಳ್ಳುತ್ತ ಕೊನೆಗೆ ಮುನಿವರರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ
ತುಂಬಿ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿಹ ಸೆಳೆಮಿಂಚುಗಳನಾಡಿಸಿದೆ ನಿನ್ನ ಮೃತವೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ.
ಘನರ ಚಾರಣನೆಂದು ಲೇಖನಿಯ ಕೆಳಗಿಡಲು ನಿಜದಯಾಘನನ ಕಂಡೆ.
ಸಂಕ್ರಾಂತಿಪುರುಷರನು ಗೀತಿಸುತ್ತ ವಿರಮಿಸಲು ಕ್ರಾಂತಿದರ್ಶನವನುಂಡೆ.
ನಿನ್ನ ಆಶೀರ್ವಚನವಹುದೆನ್ನ ಜಿಂದಿಗೆಯು; ಜೀವಬಿಂದಿಗೆಯ ತುಂಬಿ,
ನಿಂದೆ ಶ್ರಮಣೋತ್ತಮನೆ ! ಬಂದು ಶ್ರಾವಣದಂತೆ. ನೀನೆನ್ನ ಕಣ್ಣುಗೊಂಬಿ.

ಬಾಳ ದೇಗುಲದಲ್ಲಿ ಕೈ ಮುಗಿದು ನಿಂತಿದ್ದೆ ಇರವಿಗರಿವಾಗಲೆಂದು ;
ಕಂಡೆ ಮಾನವಕುಲವೆ ಕಡಲಿನಂತ್ಯೈತಂದುದನು ಬಾಳಿಗಿರಗಲೆಂದು.
ಜನನ-ಮರಣಕೆ ನೊಂದು ಸಂಸಾರವೊಡ್ಡಿರುವ ತಾಪತ್ರಯಗಳಿಗೆ ಬೆಂದು,
ಕುಲಕೆ ಕುಲವೇ ಮುಂದುಗಾಣದಲೆ ಮೊರೆಯಿಟ್ಟಿತ್ತಿದರಿಂದ ಮುಕ್ತಿಯೆಂದು ?
ದೇಗುಲದ ಪ್ರಾಕಾರವೆಮಗೆ ಹೊರತಾಗಿರಲು ದೈವತವ ಕಾಣ್ಪುದೆಂತು ?
ಉದರವು ಬಕಾಸುರನ ತೆರದಿ ಬಾಯ್ಕಿಡುತರಲು ಮಿಕ್ಕುದನು ನೆನೆವುದೆಂತು ?
ಕಂಡರೂ ಕಾಣದೊಲು ಸೋಗಿನಲಿ ಗುಂಗಿನಲಿ ಗರ್ಭಮಂದಿರದೊಳಿದ್ದು.
ಬಾಳ್ ಬರಳು ಹೊರಗಲ್ಲಿ. ಬುವಿಯ ವಿಪರೀತಗಳಿಗವಳ ಬರವೊಂದೆ ಮದ್ದು.
ಬಾಳಾದರೂ ಬರಲಿ; ನಾವಾದರೂ ನಿಲಲಿ ಬಾಳ ಬಿಳಿಗೊಡೆಯ ಕೆಳಗೆ;
ಬಾಳ ಹೃದಯದಲಾವು; ಇಲ್ಲ ಬಾಳರಲೆಮ್ಮ ಹೃತ್‌ಚಿತ್ತದೊಳಗೆ ಒಳಗೆ.

ಇಂತು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ನಿಂತೆ ಲೋಕದಾರ್ತಸ್ವರವು ತುಂಬಿರಲು ಕರ್ಣಗಳನು.
ಆಗ ಜನಸಂದಣಿಯ ನಡುವೆ ಕಂಡೆನು ಸುಳಿಯುತಿಹ ವಿವಿಧ ವರ್ಣಗಳನು.

ಮಾದರಿಯ ಮಾನವರು ತಮ್ಮಾಟಗಳ ಹೂಡಿ ನಿಂತಿಹರು ಗುಡಿಯ ಮುಂದೆ;
 ಅವರ ನಾಗಸ್ವರವ ನಲುಮೆಯಿಂದಾಲಿಸಲು ಕೋಟಿ ಮಾನವರು ಹಿಂದೆ.
 ನಾವ್ ಬಳಿಗೆ ಸುಳಿದಂತೆ ಗರ್ಭಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಬೆಳಕು ಕಳೆಯೇರುತಿಹುದು.
 ನಾವು ಶುಚಿಯಾದಂತೆ ಮಾಯೆ ಮರೆಯಾಗುತ್ತ ತಾಯಿ ಮೊಗ ತೋರುತಿಹುದು.
 ಕಣ್ಣಿನಳವಿದ್ದಂತೆ ಮೂರುತಿಯ ಸುಳುವಿಹುದು; ಕಂಗಳರೆ ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ
 ದರ್ಶನವು ಭಿನ್ನವಿದೆ; ಭಿನ್ನವಿರಲೇನಂತೆ? ಅವರವರಿಗದುವೆ ಚಿನ್ನ.
 ಎಲ್ಲ ದರ್ಶನಗಳಾ ಸಾರಸಂಗ್ರಹವೆ ನಾನರ್ಚಿಸುವ ಸತ್ಯವೆಂದೆ.
 ಈ ಯುಗದ, ಈ ಜಗದ ಕಾಣ್ಕೆಗಳ ಮೊಗಸಾಲೆ ಕವನ ಮಂದಿರವಿದೆಂದೆ.

ಮಗುವು ಬಂದಾಡಿತ್ತು ಗುಡಿಯ ಪ್ರಾಂಗಣದಲ್ಲಿ ಮುಗ್ಧನಯನಗಳ ತೆರೆದು;
 ವಾತ್ಸಲ್ಯ-ಪ್ರಕೃತಿಯೈಸಿರಿಯಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಿಯನು ಕಂಡುಳಿದುದನ್ನು ತೋರಿದು.
 ಕೈಗೆ ಬಳೆ ತೊಡಿಸುತ್ತ ಜೀವ ಬುದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಸಂಕೋಲೆಯಿಂದ ಬಿಗಿದು,
 ಬಾಳ್ವ ನರನಾಧಿಪತ್ಯವನ್ನಲ್ಲಗಳೆಯುವ ಕುಮಾರಿ ತಾ ಕರವ ಮುಗಿದು
 ನುಡಿದಳೇ ಶತ್ರುಸಮ ಜಗದಲ್ಲಿ ಮಿತ್ರನಂತಾತ್ಮನುದಯಿಸಲು ಬೇಕು.
 ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ತಲೆದೋರಿ ಸಮತೆ ಸಕಲರಿಗಾಗಿ ಸ್ನೇಹ ಪಲ್ಲವಿಸಬೇಕು.
 ಮದುವಣಿಗ ತನ್ನ ಕಾರ್ಯೋತ್ಸಾಹ, ಬುದ್ಧಿವೈಭವದ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಗಳನು.
 ಬದಿಗಿರುವುದ ಕಂಡೆ ಕನ್ನೆಯೋರ್ವಳಿಗಿತ್ತು ತನ್ನ ಮನ-ಪ್ರಾಣಗಳನು.
 ಮದುವೆಯಾ ಮಂಟಪವೆ ಬಾಳ ದೇಗುಲವೆಂದು ಮದುಮಗಳೆ ದೇವಿಯೆಂದು.
 ಸದ್ಭಕ್ತನಿವ ಕಂಡ ಸವಿಗನಸನೊಂದು ಕ್ಷಣ ತಾನೆ ಸುಖಜೀವಿಯೆಂದು.

ಪತಿಯು ಸತಿಯೇ ಧೈವವೆಂದು ನುಡಿದನು ತನ್ನೊಳತಿ ಮೋಹಿಸಿದ್ದ ರತಿಗೆ.
 ತಾಯಿ ಕೇಳ್ವಳು: ತನ್ನ ತಾಯ್ತನವ ಕಾಣದಿಹ ಹೆಣ್ಣಳವಳಾವ ಗತಿಗೆ?
 ತಂದೆಯನುವನು: ತಾನು ಸಾಕೆ ಸಲುಹಿದ ಕುವರರೇಳಿಗೆಗೆ ತನ್ನ ಜೀವ
 ಸವೆದು ಸಣ್ಣಾಗಿರಲು ಹೊಸ ಜಗವು ಬರಲೆಂದು ತಾಳ್ದುದಿಂದದರ ನೋವ.
 ಕಾದಲನು ಪ್ರೀತಿಯಲಿ ಪರಮಾರ್ಥವನು ಕಾಣುತ್ತಳವಡಿಸಿ ಬದುಕನೆಲ್ಲ,
 ಗತಿಸಿರಲು ಕಾದಲಳು, ಕಣ್ಣಿ ಕತ್ತಲೆಗವಿದು, ಶೂನ್ಯವಿರೆ ಭುವನವೆಲ್ಲ—,
 ಕಣ್ಣಿನೊಳಗಣ್ ತೆರೆದು ಬೇರೆ ಲೋಕವ ಕಂಡ:- ಜ್ಯೋತಿದೇಹಿಗಳ ಲೋಕ ;

ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರಿಯತಮೆ ತಾನು ಸುಳಿದಾಡುವುದ ಕಂಡು, ಹಿಗ್ಗಿನಲಿ ಕಳೆಯೆ ಶೋಕ.
ಇಂತಿಹುದು ದಾಂಪತ್ಯದಾರ್ಥ, ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ದರ್ಶನದ ರೀತಿ;
ಇಂತಿಹುದು ಭೂತಳದೊಳೊಂದು ಮನೆಯನು ಹೂಡಿ ಮನದ ಮಡಿ
ಕಾಯ್ದು ನೀತಿ.

ಕನ್ನಡಿಗ ತಾನೆಂದ: ಕನ್ನಡದ ಜನಮನದಿ ಜಗವೆ ಪಡಿಮೂಡಬೇಕು;
ಬೆಳೆದೊಂದು ಸೀಮೆಯಲಿ ನೀಸೀಮದಾ ಸಸಿಯ ನಡಲಾವು ಹೊಗಬೇಕು.
ಆರ್ಯಮಾತೆಯ ಪುತ್ರನೆಂದ: ಭಾರತಕೆಂದು ತನ್ನಸುವು ಮೀಸಲೆಂದು.
ಕ್ರಾಂತಿಕಾರನು: ರಕ್ತ ಹೊಳೆಯಾಗಿ ಹರಿದಿರಲಿ ಶಾಂತಿ ಹೊರಸೂಸಲೆಂದು.
ತ್ಯಾಗಿಯೆಂದನು: ನಾವ್ ಅನಂತತೆಯನನುಭವಿಸಲೆಲ್ಲವನು ತೃಪ್ತಿಸಬೇಕು.
ವಾನಿಯೆಂದನು: ದಾನವೇ ಜ್ಞಾನಕೆಹ ದಾರಿಯೆಂದದನು ಭಜಿಸಬೇಕು.
ನುಡಿದನು ಸದಸ್ಯ: ಜನಶಂಕರಿಯ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿರುವ ವಿಷವ ನುಂಗಿ
ನಾವ್ ನೀಲಕಂಠರೆ ಹೊರಹೊಮ್ಮು ತೈತರುವದಮ್ಮತ, ಭಯ-ಭೀತಿ ಹಿಂಗಿ.
ನುಡಿದ ಸಮತಾವಾದಿ: ವಿಷಮತೆಯ ಕಿತ್ತೊಗೆದು ಸರ್ವರು ಸಮಾನರೆಂದು
ಧ್ವಜವ ನಿಲ್ಲಿಸಿದೊಡನೆ ಗರ್ಭಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ದೇವಿ ಮೊಗ ತೋರ್ವಳಂದು.
ಇಳೆಯ ಪಾದಾಕ್ರಾಂತವಾಗಿಸಲು ಪಣ ತೊಟ್ಟ ಅಸುರ ಕೈಯೂರಿ ನಿಂತು
ಸೋಲನೊಪ್ಪಿದ. ಬಾಳ ಹೊಂಚಿ ಭಿನ್ನವು. ಅವನ ಬಯಕೆ ಕಡೆಗಾಣ್ವದೆಂತು?
ಇಂತೀ ಸಮಾಜವನು ವಿಧವಿಧದಿ ಹದಗೊಳಿಸೆ, ಬಾಳ ಸುಭಗತೆಯ ಬೆಳಗಿ,
ಹವಣಿಸಿದರೀ ಸಾಹಸಿಗಳು ತಮ್ಮೊಲವನುಜ್ಜೀವನದ ಪಥದಿ ಪಳಗಿ.
ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಿಯು ತಾನು ಋತದ ದಾರಿಯ ತುಳಿದು ಕಹಿಯೆ ಸಿಹಿಯಿರುವದೆಂದ.
ಕರ್ಮಯೋಗಿಯು ನುಡಿದ: ಕಣ್ಣೆದುರು ಬಂದುದಕೆ ಸಜ್ಜುಗೊಳುತಿಹುದೆ ಚೆಂದ.
ಕರ್ಮಕುಶಲರು ತಾವು ತಮತಮಗೆ ತಿಳಿದಂತೆ ಬಾಳನಳಿದಿರುವಂತು;
ಸೀಳುದಾರಿಯ ನಡೆದು ರಹದಾರಿಯನು ಕೂಡಿ ದೇಗುಲಕೆ ಬಂದು ನಿಂತು.

ಹಿರಿಯರೊರೆದಿಹ ಕರ್ಮಕಾಂಡದಂತೆಯೆ ನಮ್ಮ ಬಾಳನಳವಡಿಸಬೇಕು :—
ಇಂತಾ ಸನಾತನಿ. ವಿನೂತನಿಯು ತಾನೆಂದ: ಈ ಹಳೆಯ ರಗಕೆ ಸಾಕು;
ಧರ್ಮ-ಮತವೆಲ್ಲ ಬುಡಮೇಲಾಗಿರಲು ಮುಂದೆ ಬೇರೆ ಯುಗದುದಯವಾಗಿ

ವ್ಯಕ್ತಿ ಕಂಗೊಳಿಸುವನು ವಿಶ್ವಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಹಿರಿಯ ಹೊಗಳಸವಾಗಿ.
 ಆದಿಶೇಷನ ಮೆಯ್ಯೆ ಜಗ; ಹೆಡೆಗಳೇ ವ್ಯಕ್ತಿ; ಹೆಡೆಯಲಿಹ ರತ್ನ—ಬುದ್ಧಿ;
 ನುಡಿದನು ಸುಧಾರಕನು : ಬುದ್ಧಿವೈಭವವೊಂದೆ ನಾವ್ ಪಡೆಯಲಿರುವ ಸಿದ್ಧಿ.
 ಮಿಂಚಿನಾರತಿ ಎತ್ತಿ ವಿಜ್ಞಾನಿಯಿಂದ : ಈ ಪಂಚಭೂತಗಳ ಮಣಿಸಿ,
 ಅಂಕಿತದಲಿಟ್ಟು ಸುಖದಿಂಗಿತವ ಬೀರುವೆನು ಮನುಕುಲವನೆಲ್ಲ ತಣಿಸಿ.
 ಇಂತು ಜ್ಞಾನೋಪಾಸನೆಯಲಿ ಕಳೆಗೊಂಡವರು ತಾವ್ ಕಂಡ ಪ್ರಭೆಗೆ ಬಾಗಿ
 ಅದರ ಕರುಣೆಯ ಕಿರಣದಲ್ಲಿ ಬಾಳನು ಕಾಣ್ವುದೆಂದಿಹರು ಗುಡಿಗೆ ಹೋಗಿ.

ರಸಿಕನೆಂದನು : ಪ್ರೀತಿ-ನೀತಿ ಸಂಗಮಿಸುತ್ತ ಸೆಳೆಯುವವು ಹಿಗ್ಗಿನೆಡೆಗೆ.
 ಚೆಲುವಿನಾರಾಧಕನು ನುಡಿದ : ಚೆಲುವೇ ನಮ್ಮ ದೈವತವು ಕಟ್ಟಕಡೆಗೆ.
 ಕವಿಯಿಂದ : ಬಣ್ಣಬಣ್ಣಗಳಾಟವಾಡುತ್ತ ರಾಗಭೋಗದಲಿ ಸಿಲುಕಿ
 ಧರೆಯ ವಿವಿಧತೆಯನ್ನು ಕಂಡ ಮೇಲಿರಬೇಕು ಶುಭ್ರ ಜ್ಯೋತಿಯನು ನಿಲುಕಿ.
 ಆಟಗಾರನು ನುಡಿದ : ಬಾಕೆಂದರೇ ಲೀಲೆ ; ಧಾರುಣಿಯೊಳಾಟವಾಡಿ
 ರಂಗಸಾಲೆಯ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಕರೆ ಬಂದಾಗ ಸರಿಯುವೆನು ಸಮಯ ನೋಡಿ.
 ಪ್ರಮಥನೆಂದನು : ಬರುವ ಯುಗದ ನಾಯಕನಾಗಿ ಬಾಳನಾಹ್ವಾನಿಸುವೆನು ;
 ಅದರ ಬರವನು ಕಾಯುತಗ್ಗಿಕುಂಡದ ಮೇಲೆ ನಿಂತಲ್ಲಿ ಧೇನಿಸುವೆನು.
 ಸಾಕ್ಷಿತತ್ಪರ ತನ್ನ ಬಾಳನ್ನೆ ಹೋಮಿಸಿದ ; ವಿಶ್ವಚೈತನ್ಯ ಆಡಿ
 ಪ್ರಕಟವಾಗುವ ಬಗೆಯ ಕಾಣ್ವುದೊಂದೇ ಮುಕ್ತಿಯೆಂದದಕೆ ಮನವ ನೀಡಿ.
 ಕಾವ್ಯಗುರು ತಾನಿಲ್ಲಿ ಪಾರ್ಥಿವರ ಮರ್ತ್ಯತೆಗೆ ತೊಳಲಾಡಿ ಗಾಸಿಗೊಂಡು
 ಧರೆಯನ್ನೆ ದಿವ್ಯ ಲೋಕವನಾಗಿಸುವದೆಂದು ಬಗೆದಿದ್ದ ಸ್ಫೂರ್ತಿಗೊಂಡು.
 ಯೋಗಜೀವಿಯುದಾರಚರಿತನೊಡನುಡಿದಿದ್ದ : ತಪ ಕೊನೆವ ಕಾಲ ಬರಲು
 ತಾಯಿ ಕಾಣುವಳೆಮಗೆ ; ಆ ನಸುಕು ಹರಿವನಕ ಸಂಗೀತಿಸಿರಲಿ ಕೊರಲು.
 ಇಂತು ರಸ-ಭಾವ-ಚಿಂತನದ ಪಂಥವ ಹಿಡಿದು ಮುಖ್ಯರುದ್ವೋಷಿಸಿದರು ;
 ದೇಗುಲದ ದಾರಿಯಲಿ ಬೆಳಕುಹೊಳೆಯನು ಹರಿಸಿ ಜನಮನವ ತೋಪಿಸಿದರು.

ಅನುಭಾವಿಯೆಂದಿದ್ದ : ಲೋಕದೀ ಬಣ್ಣಗಳು ಬರಿ ನೀರು, ಮಂಜಿನಾಟ ;
 ಕುಂಡಲಿನಿ ಹೆಡೆಯೆತ್ತಲರಳ ನಿಲ್ಲುವ ಕಮಲದಾ ನೋಟವೊಂದೆ ನೋಟ.

ಕನಸಿಗನು, ತನ್ನಿಂದ್ರದೀವಿಗೆಯು ಕಳೆದಿರಲು, ನಿಂತಿದ್ದ ಮನದಿ ನೊಂದು ;
ಬೇರೆ ಲೋಕದ ಬಿದ್ದಣಕೆ ಕರೆವ ದಿವ್ಯ ಪ್ರಭೆ ಮತ್ತೆಂದು ಬರುವದೆಂದು.
ದುಃಖಿಯೆಂದನು : ದುಃಖ-ಸುಖವ ಮೀರಿದ ಪಂಥವೇ ಕೊನೆಗೆ ಗೆಲುವ ಪಂಥ.
ನಿರ್ಲಿಪ್ತನೆಂದ : ಹಿಗ್ಗ ಹುದು ಓದಿನ ತಿರುಳು ; ಸೃಷ್ಟಿಯ ಪ್ರಮಾಣಗ್ರಂಥ.
ಭಕ್ತನಾಲಾಪಿಸಿದ : ಭೌಮದಾರಾಧನೆಯ ಜೀವಿತದ ಸೂತ್ರವೆಂದು ;
ಭೌಮವನ್ನರಿತು ಬೆರೆತೊಂದಾಗುವದೆಂದೆ ಮಾನವನ ಪಾತ್ರವೆಂದು.
ಅನುಭಾವ-ರಾಜಯೋಗದ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿರಲು ಲೋಕಾಲೋಕಗಳನು ಕುರಿತು
ಚಿಂತಿಸಿದರಿವರು ತಾವ್ ತಮತಮಗೆ ಹೊಳೆದಂತೆ ಬಾಳಿನೊಳತಿರುಳನರಿತು.

ಉರಿವ ಪಾಂಡಿತ್ಯದುಸುಬಿನ ಬಯಲಿನಲಿ ತಿರುಗಿ ಬಿನ್ನಣದ ನಂದನವನು
ಶೋಧಿಸಿದ ರೀತಿಯನು ವಿವರಿಸಿದನಾ ಜ್ಞಾನಿ ನೆನೆಸುತ್ತ ಚಿವ್ವನವನು.
ಬರಿಯ ಪಾಮರನಾಗಿ ಜನಿಸಿ ಪಂಡಿತನಾಗಿ ನೋವನುರವಣಿಸಿಕೊಂಡು,
ಮರುಳರಾ ಮರುಳ್ಳಣಿತದಿಂದ ವಿಹ್ವಲನಾಗಿ ನೂರು ಸಲ ಬವಣೆಗೊಂಡು,-
ಬಾಳೆಲ್ಲ ಹಾಳೆಂದು ವಿಭ್ರಮಿಸಿದಾಳ್ವಾರ ಕೊನೆಗೊಮ್ಮೆ ಶರಣು ಹೋಗಿ,
ಗುರುವಿನಡಿಯನು ಕಂಡು ರಾಜಿಸಿದ ದೇಗುಲದ ದೇವಿಗಿಹ ಮುಕುಟವಾಗಿ.
ಮುಕ್ತಜೀವಿಗಳಿವರು, ಬಾಳೊದಲ ಬಲ್ಲವರು, ಲೋಕಪಾಲಕರು ತಾವು.
ಅವರ ಪದಪದ್ಮಗಳ ನಂಬಿರುವ ಮಾನವನ ಮುಟ್ಟಬಹುದೆಂತು ನೋವು ?
ಗರ್ಭಗುಡಿಯಲ್ಲಿಹುದು ದಿವ್ಯ ತೇಜಃಪಿಂಡ ; ಅಮೃತಪ್ರಭೆಗಿರುವ ಹುಟ್ಟು ;
ಎಲ್ಲ ಜೀವಿತದೆಲ್ಲ ಸಾರಸಂಗ್ರಹದೆಲ್ಲ ಶಕ್ತಿ-ಪ್ರತಿಭೆಗಳ ಗುಟ್ಟು.
ತುಂಬುಜೀವಿಗಳಿವರು ಸರ್ವಸ್ವವನು ನೀಡುತಮೃತಸನ್ನಿಧಿಯ ಕೂಡಿ,
ತುಂಬಿವಿಂಡಂತಲೆಯುತಿಹರು ಮೂಜಗದಿ ತುಂಬುರಗೀತಗಳನು ಹಾಡಿ.

ಇವರ ಪಜ್ಜೆಯಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸುವಂಥ ಬಿನ್ನಾಣವಿನ್ನೆಂದಿಗೆನ್ನ ಸೊತ್ತು ?
ಆ ಸುಪ್ರಭಾತ ಸುಳಿವನಕ ಘನರಡಿದಾವರೆಯ ಹಿರಿಮೆಯೊಂದೆ ಗೊತ್ತು.
ಸಂಸಾರಸಾರೋದಯದಿ ಬಾಳಿ ಸೊಗದಿಂದ ಮನಕೆ ಮಂಗಲವ ತಂದು,
ಪ್ರೀತಿ-ವಾತ್ಸಲ್ಯಗಳು ಸಂಗಮಿಸುತಿರಲೆನ್ನ ರಸಗಂಗೆಗಿರಲು ದುಂದು ;
ಪ್ರಾಂತ-ದೇಶ-ವಿದೇಶ-ಖಂಡ-ಧಾರುಣಿಗಲ್ಲಖಂಡ ಕಲ್ಯಾಣವೆಂದು

ಕರ್ಮಕ್ಷೇತ್ರದಿ ನನ್ನ ದೇಹವನು ಸವೆಸಿರಲು, ಬೆಳೆಯುತಿರೆ ಜೀವಬಿಂದು ;
 ಜ್ಞಾನಸಿದ್ಧಿಯ ಹೊಂದಿ, ಸೃಷ್ಟಿಯದ್ಭುತಗಳನು, ಲೋಗರಾಚಾರಗಳನು
 ಕೈನೆಲ್ಲಿಯಾಗಿಸುತ, ಜೀವಾತ್ಮಗನುರೂಪವಾಗಿಸಿ ವಿಚಾರಗಳನು ;
 ಚೆಲುವಿನರ್ಚನೆ, ಹೃದಯಸಂಪತ್ತು, ಭಕ್ತಿಯಿಂದೆಲ್ಲ ಕೊರತೆಯನು ತುಂಬಿ,
 ಬಾಳುತಿರೆ ಶರಣೆಂದು ಶರಣರೆತ್ತಿರುವಭಯಕರದ ಕರುಣೆಯನು ನಂಬಿ:—
 ಹಣೆಗಣ್ಣು ಎನೆಯೆತ್ತಿ ವಿವಿಧ ವಿಸ್ತಾರದಾ ವಿಶ್ವಗಳ ನೋಡಬಹುದು ;
 ಶಿರವು ಸಾಸಿರದಳದ ಕಮಲವಾಗರಳುತ್ತ ಜ್ಞಾನರವಿ ಮೂಡಬಹುದು.

ಪ್ರಕೃತಿ ದೇವನಿಗಿತ್ತು ನಲ್ಲಾಣಿಕೆಯ ರತ್ನಹಾರದಾ ಸುಳಿವು ಹಿಡಿದು
 ಶಬ್ದಸೃಷ್ಟಿಯಲೊಂದು ಹಾರವನು ಪವಣಿಸಿದೆ ಗುರುವಿಗೆನೆ ತೊದಲು ನುಡಿದು.
 ಕಾಣದೊಡೆಯನಿಗೆಂದು ಕನಸುಮನಸಿನಲಿರದೆ ಕಟ್ಟಿರುವ ಕವನಗಳನು—
 ನೊಂದು ಸೋತಿದ ಜೀವ ತನ್ನ ದೇವಗೆ ಮೊಸಲಿಂದಿಟ್ಟ ಸುಮನಗಳನು—
 ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಕೈ ಹಿಡಿದೆ, ಹೃದಯವೇದಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರಲು ಜೀವಕನ್ನೆ
 ಅಂಜುತಳುಕುತ ನಾಚುತೆದುರು ನೋಡುತ ನಲ್ಲನೈತರುವ ದಾರಿಯನ್ನೆ!
 ಉಷೆಯಂತೆ ರೋಮಹರ್ಷಿತನಾದೆ ನೀ ಬಂದು ನಿಲ್ಲಲನಿರುದ್ಧನಂತೆ,
 ಯಾವ ಯೋಗಾಯೋಗ ನಿನ್ನನೊದಗಿಸಿತೆಂದು ಬೆಸಗೊಳುತ ಮುಗ್ಧನಂತೆ.
 ನನ್ನ ಪುಣ್ಯವೋ ನಿನ್ನ ಕಾರುಣ್ಯವೋ ತಿಳಿಯೆ. ಅಹುದು ಕಾರುಣ್ಯ ಬಲ್ಲೆ!
 ಇಲ್ಲದಿರೆ ನಿನ್ನ ಗುರುತಿಸಲಳವೆ? ನಿನ್ನನ್ನು ಕರೆಯುವುದು ನನ್ನ ಸೊಲ್ಲೆ?
 ನಾಳನಾಳದಿ ನೆಲಿಸುತಂತರಂಗವ ಚಲಿಸು, ಗೆಲಿಸೆನ್ನ, ಪುಣ್ಯಪುರುಷ!
 ನಿನ್ನಾಣತಿಯೆ ನನ್ನ ಗುರಿ; ದರ್ಶನವೆ ಸುಖವು; ನಿನ್ನ ಸನ್ನಿಧಿಯೆ ಹರುಷ.
 ನಿನ್ನ ಪಂಚವಿರಾಟರೂಪವನು ತಿಳಿವಂಥ ಮಾಟ ನೋಟಕ್ಕೆ ಬರಲಿ;
 ಕಿವಿಗೆ ದಿವ್ಯಾಮೋದಗಳ ನಾದ, — ಸಾರಂಗಿ, ವೀಣಾ, ಮೃದಂಗ, ಮುರಲಿ.

ಪ್ರಾರ್ಥನೆ

೧. ದೇಗುಲದ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ

ಎಲುಬಿನಾ ಹಂದರೋ
ಎಲುಬಿನಾ ಹಂದರ !
ಕಣ್ಣೀರಿನ ಬಂದರೋ
ಕಣ್ಣೀರಿನ ಬಂದರ !
ಬೆಮರುಹನಿಯ ಕಂದರ
ನೋಡೆ ನೀ ವಸುಂಧರಾ !
ಎಲುಬಿನಾ ಹಂದರಾ !

ಲಕ್ಷ್ಮಾವಧಿ ಜನರದೇಕೆ
ಹೊಳಲ ಬಿಟ್ಟು ಚಂದರು ?
ಮಕ್ಕಳು ಮರಿ ಹೆಣ್ಣು ಮಣ್ಣು-
ಗಡಿಗಳನ್ನು ತಂದರು ?
ದವುಡು ಬಂತು ದಿಲ್ಲಿಗೆ.
ಜನವು ಬಂತು ಹಳ್ಳಿಗೆ.
ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ತಿನ್ನಲು
ಕೂಳೆ ಇಲ್ಲವೆನ್ನಲು
ಕೂಳಿಲ್ಲದೆ ಕೊಳೆವುದೇನು ?
ಬಾಂಬು ತರಲು ಸಾವನು.
ಪಟ್ಟಣದಲಿ ಸುಟ್ಟುಕೊಂಡು
ಸಾಯ್ದುದೆ ಲೇಸೆನುವೆನು !
ಎಲುಬಿನಾ ಹಂದರೋ
ಎಲುಬಿನಾ ಹಂದರ !

ನಿಲ್ಮನೆಯಲಿ ನಿರಾಶ್ರಿತರು
ನಿಂತ ನಿಲುವ ನೋಡಿಯೂ

ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣು ಹಿರಿಯ-ಕಿರಿಯ-
 ರೆಲ್ಲ ಸುತ್ತು ಗೂಡಿಯೂ
 ಇಲ್ಲ ಹಿಂದೆ ಇಲ್ಲ ಮುಂದೆ
 ಇಲ್ಲ ತಾಯಿ ಇಲ್ಲ ತಂದೆ !
 ನೆಲಗಡಲೆಯು ಹೊಟ್ಟಿಗೆ ;
 ಶಯನ ರೈಲುಗಟ್ಟಿಗೆ.
 ಕೂಡಿಯಲು ಹಾಲಿರದ ಕೂಸು
 ಕ್ರಂದಿಸಿ ಅಕ್ರಂದಿಸಿ
 ಒರಲುತಿರಲು ನೋಡಲಾರೆ
 ದೇವ ! ಎಂದೆ ವಂದಿಸಿ.
 ಎಲುಬಿನಾ ಹಂದರೋ
 ಎಲುಬಿನಾ ಹಂದರ !

ಬೇಡ ಚಿರಂಜೀವಿಪದವು
 ಬೈಗು ಬೆಳಗು ಮೂಡಿಸಿ
 ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ; ರಂಭಿಯರನು
 ಕರೆದು ನಾಟ್ಯವಾಡಿಸಿ.
 ಗಂಧರ್ವರ ಗಾನ ಪಾಪ
 ಅಮೃತದುಣಿಸದೆಂಥ ಶಾಪ !
 ಹೊನ್ನಿನ ಮಳೆ ಬೇಕದಿಂದು
 ಜನಜಂಗುಳಿ ಕಾಯಲೆಂದು.
 ಅಂಗೈಯಿದು ಅಕ್ಷಯವಿರೆ
 ತೆರೆದ ಬಾಯಿಗನ್ನವು
 ಉದ್ಭವಿಸುವ ವರನ ಪಡೆಯೆ
 ಕಳೆವುದೆನ್ನ ಬನ್ನವು.
 ಎಲುಬಿನಾ ಹಂದರೋ
 ಎಲುಬಿನಾ ಹಂದರ !

ಅಗ್ನಿರಥವೆ ಇವರ ಭಗ್ನ-
ಮನೋರಥವದಾಯಿತು
ಬಡವರಶ್ರುಧಾರೆಗೆ ಧರೆ
ಅಂದಮಾನವಾಯಿತು.
ಇವರು ಕುಳಿತ ರೈಲುಗಾಡಿ
ದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಮಿಕ್ಕುತ್ತೋಡಿ
ಮುಗಿಲಿನಾಚಿಗುರುಳಲಿ
ನಿರ್ವಯಲಿಗೆ ತೆರಳಲಿ !
ಬುವಿಯ ದುಃಖದಿಂದ ದೂರ-
ವಿಹುದೆ ಸ್ವರ್ಗಸುಖವೆನೆ
ದೇವನಾದ ನಿರುತ್ತರನು;
ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡ ಮುಖವನೆ !
ಎಲುಬಿನಾ ಹಂದರೋ
ಎಲುಬಿನಾ ಹಂದರ !

ಗಾಡಿ ಬೆಟ್ಟಬೆನಕವೆನಿಸಿ
ಸುತ್ತುವಿ ಧರಾಂಗನೆ
ನೋಡಬೇಕು ತಾ ಚವಂಗ
ವೆಂತೂಗೆವಳೊ ಚಂಗನೆ '
ತಾರೆಗಳಾ ಚಕ್ರವೃಹ-
ದಲ್ಲಿ ಮರೆತು ದೇಹ-ದಾಹ-
ಗಳನ್ನು, ಸುತ್ತುತಿರುವಳು.
ಕೈಯನೆತ್ತುತಿರುವಳು.
ನಮ್ಮ ಕುಲಗಳಾಗುಹೋಗು
ಅವಳಾಟಕೆ ಜೋತವೆ.
ಅವಳ ಕಣ್ಣುಲಿರುವ ಕಳೆಗೆ
ನಮ್ಮ ಹೃದಯ ಸೋತವೆ.

ಎಲುಬಿನಾ ಹಂದರೋ
ಎಲುಬಿನಾ ಹಂದರ !

ಮೂಜಗವನೆ ಮೂದಲಿಸುತ
ಮುನ್ನ ಡೆಯುವ ಯೋಧರು
ಗವಿಯ ಸೇರುತಿದ್ದಪದವಿ-
ಗಾಸೆಬಡುವ ಸಿದ್ಧರು,
ಜನರ ಕೊಲುವ ಕ್ರೂರರು,
ಹಿಂಸಿಸುವ ಪ್ರಬುದ್ಧರು,
ಆಗಲೆಳಸಿ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಿ
ಕಾಳನಾದ ವಿಜ್ಞಾನಿ :—
ಇವರನಾಡಿಸುವಳದೆಂತು
ತಾಯಿ ನೋಡುವಂತಿದೆ :
ಇವರ ಹುಗಿವ ನೆಲದ ಮೇಲೆ
ಜನತೆಯಾಸೆ ನಿಂತಿದೆ.
ಎಲುಬಿನಾ ಹಂದರೋ ;
ಎಲುಬಿನಾ ಹಂದರಾ !

೨. ಬಾಳ ದೇಗುಲದಲ್ಲಿ

ಬಾಳ ದೇಗುಲದಲ್ಲಿ
ಜೀತದಾಳೆಂದು
ಬಂದು ನಿಂತಿಹೆವೆಂದು
ನೀನೆ ಆಳ್ ಎಂದು.
ಓ ದೇವಿ ! ಮಾದೇವಿ !
ಕಂಠು ತೆರೆಯೆಂದು ;
ನಮ್ಮ ಪಾಪಗಳನ್ನು
ತೊಡೆದು ಪೊರೆಯೆಂದು.
ಉಳಿದ ದೇವರುಗಳೆ-
ಲ್ಲರು ದಿಂಡನೆಂದು
ಕಾಣುವದಿದೆಲ್ಲ ನಿನ್-
ನದೆ ಪಿಂಡನೆಂದು.
ನಿಂದ ಭಕ್ತರನಿನ್ನು ಕಣ್ಣೆರೆದು ನೋಡು.
ಬಂದ ಯಾತ್ರಿಕರನ್ನು ಹರಸು, ಕಾಪಾಡು.

ದಶಾವತಾರಗಳೆಲ್ಲ
ನೀನೆ ತಾಯ್ ಎಂದು,
ಎಲ್ಲ ಕುಲಧರ್ಮಗಳು
ನೀನೆ ಕಾಯ್ ಎಂದು,
ಇಂದು ನೇಸರ ಚಿಕ್ಕೆ
ನೀ ಕರುಣೆಯೆಂದು,
ಅನುಭಾವಿ, ಕವಿ, ಜ್ಞಾನಿ—
ಚಿರತರುಣಿಯೆಂದು :

ಒಡನುಡಿದು ಬಾಳರಲು
 ನಿನ್ನ ಪದತಲದಿ
 ನಾವಿಂದು ನಿಂತಿಹೆವು
 ನಿನ್ನ ಎಡಬಲದಿ.
 ಓ ದೇವಿ! ಮಾದೇವಿ! ಕಣ್ಣೆರೆದು ನೋಡು.
 ನಿಂದ ಭಕ್ತರನಿನ್ನು ಹರಸು. ಕಾಪಾಡು.

ಧಾರುಣಿಯ ಹುಡಿಯಿಂದ
 ಬಾನ್ ಹುಡಿಯ ವರೆಗೆ
 ಸಾಗರದ ನಡುವಿಂದ
 ಅದರ ಕೊನೆವರೆಗೆ
 ಎಂಟು ದಿಗ್ವಿಷಯಿಂದ
 ಧ್ರುವತಾರೆವರೆಗೆ
 ನರ್ತಿಸುವ ಧರೆಯಿಂದ
 ಶೂನ್ಯದ ಗೆರೆಗೆ:—
 ನಾವು ಕಂಡಿಹುದೊಂದೆ:
 ತಾಯ್: ನಿನ್ನನೊಂದೇ.
 ನಾವರ್ಚಿಸಿಹುದೊಂದೆ:
 ಬಾಳ್! ನಿನ್ನನೊಂದೇ.
 ಓ ದೇವಿ! ಮಾದೇವಿ! ಕಣ್ಣೆರೆದು ನೋಡು.
 ಬಂದ ಯಾತ್ರಿಕರನ್ನು ಹರಸು. ಕಾಪಾಡು.

ವಿಸುಕ್ರಿಸ್ತನು ನಿನ್ನ
 ಬೆಸ್ತರವನಹುದು.
 ಕೃಷ್ಣಯಾದವ ನಿನ್ನ ಬೇಡರವನಹುದು.
 ರಾಮ ರಾಘವ ನಿನ್ನ
 ಬಡಪಾಯಿಯಹುದು.

ಬುದ್ಧ ಗೌತಮ ನಿನ್ನ
ಬೇಹಿನವನಹುದು.
ಬಂದು ಜನಿಸಿದರಿವರು
ನಿನ್ನದರದಲ್ಲಿ
ಕಂಡು ಮುಕ್ತಿಯನಲ್ಲಿ,—
ಕಾಣ್ವುದಿನ್ನೆಲ್ಲಿ ?
ಓ ದೇವಿ ! ಮಾದೇವಿ ! ಕಣ್ಣೆರೆದು ನೋಡು.
ನಿಂದ ಯಾತ್ರಿಕರನ್ನು ಹರಸು. ಕಾಪಾಡು.

ಮಣ್ಣಿನಲಿ ಮೊಳೆಯುತ್ತ
ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲರಳಿ
ದೇಹ ಮನದಲಿ ನರಳಿ
ಪ್ರಾಣದೆಡೆ ಹೊರಳಿ
ಬುದ್ಧಿಯಲಿ ಜೋತಾಡಿ
ನೇತಾಡಿ ಕೆರಳಿ
ಆತುಮನ ಜ್ಯೋತಿಯಲಿ
ನಿನ್ನೆಡೆಗೆ ಮರಳಿ
ನಿನ್ನ ಪದಪದ್ಮದಲಿ
ಬಾಳುವೆಂಬುವರು.
ಅಲ್ಲಿಂದ ಲೋಕವನೆ
ಆಳುವೆಂಬುವರು.
ಓ ದೇವಿ ! ಮಾದೇವಿ ! ಕಣ್ಣೆರೆದು ನೋಡು.
ಬಂದ ಭಕ್ತರನನ್ನು ಹರಸು. ಕಾಪಾಡು.

ಕ್ರಿಮಿಕೀಟಕಂಗಳಲಿ
ಅಣಾರೇಣಿನಲ್ಲಿ
ಧಾತುಲೋಹಂಗಳಲಿ

ತೃಣಕಾಷ್ಠದಲ್ಲಿ
 ನರದೇಹಪಂಜರದಿ
 ಮನಬುದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ
 ನೆಲಿಸಿರುವೆ, ನೀನಿರದ
 ಸಮೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ?
 ನೀನೆ ಸೌದಾಮಿನಿಯು,
 ನೀನೆ ಮೋಹಿನಿಯು.
 ಎಲ್ಲೆಡೆಗೆ ತುಂಬಿಹುದು
 ನಿನ್ನ ವಾಹಿನಿಯು.
 ಓ ದೇವಿ ! ಮಾದೇವಿ ! ಕಣ್ಣೆರೆದು ನೋಡು.
 ಬಂದ ಭಕ್ತರನ್ನಿನ್ನು ಹರಸು. ಕಾಪಾಡು

ಭೂಮಿಯಲಿ ಸುಖದುಃಖ
 ಭೋಗಿಸಿದೆಯೆಂದು
 ಗಂಧರ್ವಲೋಕದಲಿ
 ರಾಗಿಸಿದೆಯೆಂದು
 ದೇವಲೋಕದಿ ತಪವ
 ಮಾಗಿಸಿದೆಯೆಂದು
 ಮರಳಿ ಭೂ-ನೈಕುಂಠ-
 ವಾಗಿಸುವಿಯೆಂದು
 ನಿನ್ನ ಖ್ಯಾತಿಯ ಕೇಳಿ
 ಬಳಿಗೆ ಬಂದಿಹೆವು
 ಹಸುಳ ಜೀವನ ಕಾಣೈ-
 ಯೆಂದು ತಂದಿಹೆವು.
 ಓ ದೇವಿ ! ಮಾದೇವಿ ! ಕಣ್ಣೆರೆದು ನೋಡು.
 ಬಂದ ಯಾತ್ರಿಕರನ್ನಿನ್ನು ಹರಸು. ಕಾಪಾಡು.

ತುಂಬಿ ಬೆಸಲಾದ ಶೂ-
 ನ್ಯದ ರಾಣಿ ನೀನು.
 ಎಲ್ಲ ಕುಲವೆಲ್ಲ ಜಗ-
 ಗಳ ಜನನಿ ನೀನು.
 ಕಾಲಗೋಲಗಳುಸಿರು
 ಸಿರಿ ವಾಣಿ ನೀನು
 ಸಾವೆಂಬ ತೆರೆಮರೆಯ-
 ಲಿಹ ಜಾಣಿ ನೀನು.
 ನೀನೊಲಿದು ಕರುಣಿಸುವ
 ವಿಶ್ವಚೇತನವು
 ಪಟ್ಟ ಕಷ್ಟಕ್ಕಿಂತ
 ಮಿಗಿಲು ವೇತನವು.
 ಓ ದೇವಿ ! ಮಾದೇವಿ ! ಕಣ್ಣೆರೆದು ನೋಡು.
 ಬಂದ ಭಕ್ತರನಿನ್ನು ಹರಸು. ಕಾಪಾಡು.

ಪ್ರಾಣದರಗಿಳಿ ನುಡಿಸಿ
 ಬಗೆಗೊಡೆಯ ಹಿಡಿದು
 ರಾಗವಾಗಿಸಿ ಕೊರಲ
 ವೀಣೆಯನು ಮಿಡಿದು
 ಮಂಗಳಾರತಿಯೆತ್ತಿ
 ಕಂಗಳಲಿ ತಡೆದು
 ನಿನ್ನ ಚಕನ-ಧೈವ-
 ದಾಣತಿಯ ಪಡೆದು
 ನಿಂತಿಹೆವು ನಾವಿದೊ ಉ-
 ಧೋ ! ಉಧೋ ! ಎಂದು
 ಸಾಲುದೀವಟಗರೆನೆ
 ಮೂಲಕೈತಂದು:

ಓ ದೇವಿ ! ಮಾದೇವಿ ! ಕಣ್ಣೆರೆದು ನೋಡು.
ಬಂದ ಕನಸಿಗರನ್ನು ಹರಸು. ಕಾಪಾಡು.

ಎಲ್ಲ ಶೋಧವು ಮುಗಿದು
ನಿನ್ನ ದೇಗುಲದಿ
ನೆರೆದಿಹುದು ಜನಜಾತ್ರೆ
ನಿನ್ನ ಬಾಗಿಲದಿ ;
ಪಾಪಪುಣ್ಯದ ಕಥೆಯ-
ದೆಂದು ಮನುಕುಲದಿ
ತೊಡೆದು ಹೋಗುವದೆಂದು
ತಡೆದು ವ್ಯಾಕುಲದಿ.
ನಿನ್ನ ದರುಶನಕೆಲ್ಲ
ಪಾಪ ಹರಿಯುವದು
ಪುಣ್ಯಸಂಚಯವೆಲ್ಲ
ಹಣ್ಣೆ ಬಿರಿಯುವದು.
ಓ ದೇವಿ ! ಮಾದೇವಿ ! ಕಣ್ಣೆರೆದು ನೋಡು.
ಬಂದ ಯಾತ್ರಿಕರನ್ನು ಹರಸು. ಕಾಪಾಡು.

ಗರ್ಭಗುಡಿಯಲಿ ನಿನ್ನ
ಮೂರ್ತಿಯಿಹುದೆಂದು
ಹೊರಗಿಲ್ಲಿ ಬಂದಿ ನಿನ್ನ
ಕೀರ್ತಿಯಿಹುದೆಂದು
ಕಾಣದಾ ಸೊಬಗಿಗೆ
ನಾವ್ ಲುಬ್ಧರೆಂದು
ನಿನ್ನ ಕಾಣುವವರೆಗೆ
ನಾವ್ ಸ್ತಬ್ಧರೆಂದು

ನಿಂತಿಹೆವು. ತೆರೆಯಲಿ ಮು-
ಹಾದವ್ವಾರ, ತಾಯೆ !
ಬೆಳಕು ಹೊಳೆಯಿಳಿದು ಸರ-
ಯಲಿ ನಿನ್ನ ಮಾಯೆ :

ಓ ದೇವಿ ! ಮಾದೇವಿ ! ಕಣ್ಣೆರೆದು ನೋಡು.
ಬಂದ ಭಕ್ತರನಿನ್ನು ಹರಸು. ಕಾಪಾಡು.

೩. ಯಾತ್ರಿಕರು

ಬಾಳ ದೇಗುಲದಲ್ಲೆ
ಬಂದು ನಿಂದವರು ;
ಹಡೆದ ಮಾತಾಯಿಯನು
ಕಾಂಬೆವೆಂದವರು :
ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಾಗಿಲ್ಲಿ
ಬರುತಿಹರು ನೋಡು.
ನಿನ್ನೆದೆಯ ಹೊಗಲಿವರ
ಕುರಿತೊರೆದ ಹಾಡು ;
ಅದರ ಸಂಗೀತಕ್ಕೆ
ನಿನ್ನೊಲವು ತೆರೆದು
ಬಾಳಿರಲಿ ಕಾನುನೆಯ
ತೆರೆಮರೆಯ ತೊರೆದು.

ಗುಂಪು ೧

ನಿನ್ನೆ ಹಸುಳನಿದ್ದೆ. ಇಂದು
 ಆಟಗೂಳಿ ಹುಡುಗನಾದೆ.
 ಏನು ಬೇಕು ನಿನಗೆ ಹೇಳು
 ಏನು ಬೇಕು, ಪಾಂಡು !
 ಏನು ಬೇಕದೆಂದು ಕೇಳಿ
 ವೇಳೆಕಳೆವುದೇಕೆ ? ಏನು
 ಬೇಕೆಂಬುದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತು.
 ಬರಿಯ ಚಿಣ್ಣಿ ದಾಂಡು !

ಬೇಕು ದ್ರಾಕ್ಷೆ, ಲೆಮನ್ ಡ್ರಾಫ್ತು ;
 ಬೇಕು ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಕ್ರಾಫ್ತು ;
 ಬೇಕು ಗೋಲಿ, ಬೇಕು ಗುಂಡು ;
 ಬೇಕು ಚಿಣ್ಣಿ ದಾಂಡು !
 ತೊಟ್ಟೆಲಲ್ಲಿ ಮಲಗಿ ಬೆರಳ
 ಚೀಪಿ ತಾಯ ಹಾಲೆ ಎಲ್ಲ
 ಆಟ-ಊಟವಾದ ಕೂಸು
 ನೀನೆ ಏನು, ಪಾಂಡು !

ನೀನು ಮೊದಲು ಚಿಕ್ಕೆಯನ್ನು
 ಗುರುತಿಸುತ್ತ 'ಚಿಕ್ಕೆ' ಎಂದು
 ತೊದಲು ನುಡಿದ ನೆನಪು ಚಿಕ್ಕೆ-
 ಯಂತೆ ಮನದಿ, ಪಾಂಡು !
 ಹೊಳೆಯುತ್ತಿಹುದು ಮೋಡ, ಮುಗಿಲು,
 ಹೂಗಳನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೊಲಿದು

ನೋಟ ಮುಗಿಯಲಾಟಕಿಳಿದೆ
ಹಿಡಿದು ಚಿಣ್ಣೆ ದಾಂಡು !

ಎಲ್ಲ ಹೂವ ನಗೆಯ ಮುಗುಳು-
ಗಿಂತ ನಿನ್ನ ನಗೆಯು ಹೆಚ್ಚು.
ಅಂತೆ ನಮಗೆ ಅಚ್ಚು ಮೆಚ್ಚು
ನೀನು ಕೇಳು, ಪಾಂಡು !
ನೀನು ಬೆಳೆದು ಬಂದ ಕಥೆಯ
ನಿನ್ನ ಕಿವಿಯಲುಸುರಿ ಬಿಡುವೆ.
ಕೆಳಗಿಡೊಂದೆ, ಒಂದೆ ಕ್ಷಣ
ನಿನ್ನ ಚಿಣ್ಣೆ ದಾಂಡು !

೨

ನಿನಗೆ ಬರಲು ಬೇನೆಯುಂ
ತಾಯಿಗಿಲ್ಲ ಹೊಟ್ಟೆಯುಂ
ಮತ್ತೆ ನಮಗೆ ಸಂಕಟವು
ಕೇಳಿದೆಯಾ, ಪಂಡಿ ?
ಹೂಳ ಕಡಿಯಲು, ಮುಳ್ಳು ನಡಲು
ವಾತ-ಶೀತದಿಂದ ಒಡಲು
ಕೆಡಲು ಮತ್ತೆ ಚಳಿಗಾಳಿಗೆ
ಬಾಧಿಸರಲು ಥಂಡಿ !

ನಿನ್ನ ಕೆಣಕೆ ಶ್ವಾಸ-ಪಿತ್ತ
ತೇಲುಗಣ್ಣರಾಗಿ ಚಿತ್ತ
ವ್ಯಾಕುಲವಿರೆ ಹಗಲಿರುಳೂ
ನಿದ್ದೆಯಿಲ್ಲ, ಪಂಡಿ !
ಮತ್ತದೊಮ್ಮೆ ನಿನ್ನ ಕುವಿನ
ಗೂಢ ತಿಳಿಯದಾಗಿ ಮೂಢ-

ರಂತೆ ದಿಕ್ಕು ತಪ್ಪಿ ನಾವು
ಅತ್ತುದುಂಟು, ಪಂಡಿ !

ಇಳೆಯನೆಲ್ಲ ನೇಸರಂತೆ
ನೀನು ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ತುಂಬಿ
ನಿನ್ನ ಕಿರಣದಲ್ಲಿ ಹರಣ
ಲೀನವಾಯ್ತು, ಪಂಡಿ !
ನಿನ್ನ ನಗೆಯು ಬಗೆಯ ಬೆಳಗಿ
ಮೋಡ ನಿನ್ನ ಕವಿಯೆ ಮುಳುಗಿ-
ಸಿತ್ತು ಮನವ ಚಿಂತೆಯಲ್ಲಿ.
ನೀನದೇನು ಕಂಡಿ !

ಒಮ್ಮೆ ನಿನ್ನ ಅಳುವಿನುಸಿರು
ಕೆಳಗಿಳಿಯದೆ ಮೇಲೆ ತೇಲು-
ತೆಲ್ಲಿ ಹಾರಿಹೋಯಿತೆಂದು
ರೋದಿಸಿದೆವು, ಪಂಡಿ !
ಅದನು ಮನೆಯಲೆಲ್ಲ ಹುಡುಕಿ
ವೈದ್ಯರ ಮನೆಗೋಡಿ ಹುಡುಕಿ
ಕೊನೆಗೆ ದೇವನನ್ನೆ ಕಾಡಿ
ಶೋಧಿಸಿದೆವು, ಪಂಡಿ !

ಹೀಗೆ ನಿನ್ನ ಬೆನ್ನುಬಡದೆ
ಅಂಗರಕ್ಷಣೆಯಲಿ ನಿಂತು
ಊಟ ನೋಟವನ್ನು ಮರೆದು
ತೆರೆದು ಕಣ್ಣುಕಂಡಿ
ದೊಡ್ಡವ ನೀನಾಗಲೆಂದು
ನಮ್ಮ ಜೀವ ಸಣ್ಣಗಾಯ್ತು.
ಆದರದೇ ನಮ್ಮ ಭಾಗ್ಯ-
ವೆನ್ನುತಿದೆವು, ಪಂಡಿ !

೩

ಮೊದಲು ನಿನ್ನ ತಾಯಿ, ನಾನು
 ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣುಗೊಂಬೆಯಾಗಿ
 ಮುಗಿಲ ಮರೆಸಿ ನಿನ್ನನಿಳೆಗೆ
 ಅಂಟಿಸಿದೆವು, ಪಂಡು !
 ಮುಂದೆ ಬಂತು ಬೇರೆ ಮಾಟ
 ಪ್ರಕೃತಿಯ ಚೆಲುವಾಟ ನೋಟ
 ನಿನ್ನ ಮುದ್ದು ಮನವ ಸೆಳೆದು
 ಬಂತು ಗಿಳಿಯ ಹಿಂಡು !

ತೋಟದಲಿಹ ಹೂವಿಗೆಲ್ಲ
 ತಟಸೆ ನಾವು ನಿನ್ನ ಗಲ್ಲ
 ಕಣ್ಣರಳಿಸಿ ಕೈಯ ಚಾಚಿ
 ನಕ್ಕೆ ನೀನು, ಪಂಡು !
 ನಕ್ಕೆವಾವು ಬಣ್ಣದರಳು
 ನೋಡಿ ನೀನದಿಂತು ಮರುಳು
 ಗೊಂಡು ಮೆಯ್ಯಮರೆತು ನಲಿಯು
 ತಿರಲು, ಚೋದ್ಯಗೊಂಡು.

ಮುಂದೆ ನೀನು ಸೂರ್ಯ, ಚಂದ್ರ,
 ವೋಡ, ಬಿಸಿಲು, ಬೆಳುದಿಂಗಳು,
 ಅರುಣೋದಯ ವರುಣೋದಯ
 ಗಳನು ನಲಿದೆ ಕಂಡು.
 ಅಕ್ಕ, ತಂಗಿ, ಗೆಳೆಯರತ್ತ
 ಧಾವಿಸಿತ್ತು ನಿನ್ನ ಚಿತ್ತ.
 ತಪ್ಪಡಿಯಿಕ್ಕುತಲಾಡಿದೆ
 ಹೊಸತು ಸೊಬಗನುಂಡು.

ಚಂಡು, ಬಂಡಿ, ರೈಲುಗಾಡಿ,—

ಗಾಡಿ ಗಾರುಡಿಗನ ಮೋಡಿ-
ಯಹುದು ನಿನಗೆ ! ಅದರ ಧ್ಯಾನ
ನಿತ್ಯವಿರಲು, ಪಂಡು !
ಬೆಳ್ಳಿಯಂಥ ಗರಿದೆರೆಯುತ
ಮುಗಿಲಿನಲ್ಲಿ ಮರೆಯಾಗುತ
ಬಹು ವಿಮಾನಗಳನು ಕಂಡೆ
ಎಬ್ಬಿಸಲವು ಬಂಡು.

ಸಿರಿಮಣಿತದ ಮಳೆಬಿಲ್ಲು.
ಕೋಕಿಲ ಹಾಕಿದ ಸಿಕ್ಕು
ಮಾಡಿದವವು ನಿನ ಮಕ್ಕು
ನಲ್ಲವರನೆ, ಪಂಡು !
ಮುಂಗಾರಿಯ ಹೊಸ ಹೊಂಚು
ಥಳಥಳಿಸುವ ಕೋಲ್ಕಿಂಚು
ಮುಮ್ಮಾಗಿಯ ಒಳಸಂಚು
ನಡೆದವು ಮನ ಕೊಂಡು !

ತುಂಬಿತು ತಾಯಿಯ ಒಲವು
ನೆಲದಾಯಿಯ ಹಿರಿಚೆಲುವು
ಮಾನವ ಹೃದಯದ ಗೆಲುವು
ನಿನ್ನೊಳಗನು, ಪಂಡು !
ನೀನೊಲವಿನ ಸಮ್ರಾಟ,
ಮಾಮಾಯೆಯ ಕಣ್ಣೀಟ,
ಬಾನ್ನೆಲಗಳ ಸಂಕೂಟ,
ಅಮರೇಂದ್ರನ ತುಂಡು !

೪

ಈಗ ನೀನು ಅಟಗೂಳಿ
ಹುಡುಗನಾಗಿ ಬೆಳೆದು ನಿಂತೆ.

ಇನ್ನು ನಿನಗದೇನು ಕೇಳಿ
ಹೇಳುವದಿದೆ, ಪಾಂಡು.
ಆಡು. ಒಳ್ಳೆಯಾಟವಾಡು.
ಓಡು. ದಿಕ್ಕು ದಿಕ್ಕಾಗೋಡು.
ಬಾಳನಾಳವಳೆದು ನೋಡು
ಒಂದೆ ಸಮನೆ ಕಂಡು.

ಅರ್ಧ ನಮ್ಮ ಮೋಹವೆಂದು
ಅರ್ಧ ದೇವನಾಚ್ಛೆಯೆಂದು
ನಾವು ನಿನ್ನ ಪರಾಂಬರಿಸಿ
ವಿರಮಿಸುವೆವು, ಪಾಂಡು !
ನಿನ್ನನಾವ ಮುಣದಲಿಡುವ
ಬಯಕೆಯಿಲ್ಲ; ನಿನ್ನ ಬಾಳು
ನಿನ್ನ ಮೋಹ ನಿನ್ನ ಭಕ್ತಿ-
ಗಿರಲಿ ಮೀಸಲೆಂದು.

ದೇವ ಹುಟ್ಟಿಸಿದನು ನಂಟು.
ನಮಗೆ ನಿನ್ನ ಬುತ್ತಿಗಂಟು
ಕಟ್ಟಿಕೊಡುವ ಕೆಲಸವೆಂದ.
ಅದನು ಮಾಡಿ, ಪಾಂಡು,
ನಿನ್ನಯ ದಾರಿಗೆ ಮಂಗಳ-
ವನೆ ನೋಡುವದೀ ಕಂಗಳ
ಪುಣ್ಯವು ತಾನಿರಲೆನುವೆವು
ಹರಕೆ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು !

ಜೀವನ ಜೀವನದಿಂತು
ತಾಯ್ತಂದೆಯ ಒಲವಾಂತು,
ಸ್ನೇಹದಿ ಮೋಹದಿ ನೋಂತು,
ಕೊನರಿಸುವದು, ಪಾಂಡು !

ಇದಕಲ್ಲವೆ ಬಾಳುವದು ?
ಇದಕಲ್ಲವೆ ತಾಳುವದು ?
ನಲುಮೆಯು ಮೈದಾಳುವದು
ಇದಕಲ್ಲವೆ, ಪಾಂಡು ?

ಅಂತೆ ತಾಯಿ, ತಂದೆ, ಮಗು,
ಅಂತೆ ಅಳುವು, ಮುಳುವು, ನಗು.
ಅಂತೆ ರಾಗರಸಿಕರೊಲುಮೆ,
ಅಂತೆ ನೇಹ, ಪಾಂಡು !
ಅಂತೆ ದುಃಖ, ಅಂತೆ ಹಗ್ಗೆ,
ಅಂತೆ ಸಲುವು, ಕೊಲುವ ಬಗೆ :—
ಅಂತೆ ತಿಳಿವು ಬಾಳ್ಗಡಲಿ,
ಲಕುಮಿಯಂತೆ ನಿಂದು !

ತಿಳಿವನುಳಿಯೆ ಸಂಸಾರವು
ನೀರಿಲ್ಲದ ಕಾಸಾರವು ;
ದುಃಸಹ ದುಃಸ್ವಪ್ನವು ಸ್ಥಿರ ;
ಸೂರ್ಯನು ಸಿಡಿಲ್ಲುಂಡು.
ಆ ತಿಳಿವಿನ ಅರುಣಾಂಕುರ
ಮೊಳೆಯಲು ಬಾಳ್ವೆಯು ಶಂಕರ ;
ಇಲ್ಲದಿರಲು ಬರಿ ಸಂಕರ ;
ಬಯಲಿನ ಹುಯಿಲ್, ಬಂಡು.

—

೨. ಕುಮಾರಿ

೧

ಕೋತಿಯ ಕೈಗಿತ್ತ ಮಾಣಿ-
ಕಗಳ ಚಂಡಿನಂತೆ ಸ್ತ್ರೀಯ,
ನರವಾನರ ಹಾಳುಗೆಯ್ದು ಹೋಮಿಸಿರುವನು.
ಇಂದಿನಂತೆ ಅಂದಿಗೂ.
ಮುಂದದೇನೋ ದೇವ ಬಲ್ಲ.
ಪಶುವ ಪಶುವಿನಂತೆ ನಿತ್ಯ ಕಾಮಿಸಿರುವನು.

ನೃತ್ಯಾಂಗನೆ ಶೂದ್ರಗಿಂದು ;
ದೇವದಾಸಿ ದ್ವಿಜನಿಂದು ;
ವಾರಾಂಗನೆ ಕ್ಷಾತ್ರಗಿಂದು ನಮ್ಮ ಖ್ಯಾತಿಯು.
ಒಕ್ಕಲಿಗನಿಗುತ್ತವ ಹೊಲ ;
ಬಂಗಾರದ ತತ್ತಿಯಿಡುವ
ಕೋಳಿ, ಹುಂಜದಂಥ ವೈಶ್ಯಗೆಮ್ಮ ಜಾತಿಯು.

ಎರೆ-ಮಸಾರಿ ಹೊಲಗಳಂತೆ
ನೇಗಿಲದವ ಹಂಚಿಕೊಟ್ಟ
ಬಾಗಿಲೆದುರು ಬೀದಿಯಲಿಹ ಜನರಿಗೆಮ್ಮನು.
ಮತ್ತದೊಮ್ಮೆ ಮೊಲೆಗೂಸಿರೆ
ತೊಟ್ಟಲಕ್ಕೆ ಬಾಸಿಂಗವ
ಕಟ್ಟಿ ನಿಂತ. ಹುಟ್ಟಿಸಿರುವನೇಕೆ ಬೊಮ್ಮನು ?

ಗಂಡು ಹುಟ್ಟಿದಿರಲು ವೈಶ್ಯ
ಕರೆಯದೆಮ್ಮೆಯಂತೆ ಸತಿಯ

ಕಟ್ಟಿ ಬೇರೆ ಹೆಣ್ಣಿನೊಡನೆ ಲಗ್ನವಾದನು
ಬಳೆಗಾರನು ಜಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ
ಬಂದ ಹೆಣ್ಣೆ ಬಳಿಯಿಡುವೊಲು ;
ಕಾವಣಗಳ ತೆರೆವುದರಲಿ ಮಗ್ಗನಾದನು.

ಪಂಚಮರಂತೆಯೆ ನಮ್ಮನು
ಚತುರ್ವೇದ ಪಟ್ಟಾಸ್ತ್ರಗ-
ಳಿಂದ ದೂರವಾಗಿಸಿತ್ತು ದ್ವಿಜವೃಂದವು.
ಅಡುಮನೆಯಲಿ ದುಡಿಯುವಾಳು ;
ಪಡುಮನೆಯಲಿ ಬರಲು ಗೋಳು :
ಸೆಜ್ಜೆವನೆಯ ಬಿಜ್ಜೆಯೊಂದೆ ಬಾಳಿನಂದವು.

ಅಶ್ವಶಾಲೆ-ಗಜಶಾಲೆಯ
ಕಟ್ಟಿದೊಲಂತಃಪುರಗಳ
ಕಟ್ಟಿತ ರಾಜಾಧಿರಾಜರೆಲ್ಲರುಂದರು ;
ಪಕ್ಷಿಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಗಿಳಿಗ-
ಳಂತೆ ರಾಣಿವಾಸದಲ್ಲಿ
ನಮ್ಮನಿಟ್ಟು ಪಂಜರದಲಿ, ಹಲ್ಲು ಕಿರಿದರು.

ಬೇರೆ ರಾಜ್ಯವಿಲ್ಲವೆನಲು
ಸಾವಿರಾರು ರಾಣಿಯರೇ
ಪ್ರಜೆಗಳೆಂದು ಭೂಪರೊರೆದರಾಳಿ ಮೆರೆದರು.
ಸೀತಾಫಲವನು ಹಂಚಿದ
ತೆರದಿ ದ್ರೌಪದಿಯನು ಹಂಚಿ-
ಕೊಳ್ಳುತ್ತದನು ಭ್ರಾತೃಪ್ರೇಮವೆಂದು ಕರೆದರು.

ಹೆಲನಳೇನು ಪದ್ಮಿನಿಯೇ-
ನೆಲ್ಲರ ಗತಿಯೊಂದೆ: ಹೆಣ್ಣು
ಕಣ್ಣುಮೂಗಿನಿಂದ ನೆಟ್ಟಿಗಿರಲು, ನಾಡಿಗೆ

ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದ ಮನೆಗೆ, ಲೋಕ-
ಕೆಲ್ಲ ಮಾರಿಯಾಗುವಂತೆ
ಕಾಮಿಸಿದರು ಬಂದು ಕೊಳ್ಳೆಯಿಟ್ಟು ಬೀಡಿಗೆ.

ಬ್ರಹ್ಮ ಸರಸ್ವತಿಯನಿಂದ್ರ-
ನಹಲೈಯನು ಭೋಗಿಸಿದರು.
ಸ್ತ್ರೀಯು ಸುರರಿಗೆಲ್ಲ ಬರಿಯ ರಂಭಿಯೂರ್ವಸಿ;
ಲಲಿತ ಲಾಸ್ಯಲಹರಿಯಿಂದ
ಬಿಡುಗಡ್ಡಾರ ನೋಟಗಳನು
ಸೆಳೆದು ತುಟಿಗೆ ಮಧುಪಾತ್ರೆಯನಿಡುವ ಪ್ರೇಯಸಿ.

ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣವಡೆದ ಚಿಟ್ಟಿ-
ಗಳನು ಸಂಗ್ರಹಾಲಯದಲಿ
ಹೊಂದಿಸಿಟ್ಟ ತೆರದಿ ಮನುಜರೆಮ್ಮ ಹೊಂದಿಸಿ
ಪದ್ಮಿನಿ, ಶಂಖಿನಿ, ಚಿತ್ರಣಿ,
ಅಪ್ಪಿನಿ ಹಸ್ತಿನಿ, ಹರಿಣಿಯ-
ರೆಂದು ಭೋಗಿಸಿದರು ಜೀವಪ್ರಭೆಯ ನಂದಿಸಿ.

ಅವಯವಗಳ ವಿಂಗಡಿಸುತ
ಕಾವ್ಯಕಾವಣದಲಿ ತೂಗು-
ತುಪಮೆಗೆಮ್ಮನೆಲ್ಲ ಮಾರಿ ಕವಿಗಳುಲಿದರು.
ಮೋರೆ ಚಂದ್ರ, ಕಣ್ಣು ಕಮಲ,
ತುಟೆಯು ತೊಂಡೆ, ತೊಡೆಯು ಬಾಳೆ-
ದಿಂಡು ಪಾದವಸುಗೆಯ ತಳಿರೆನುತ ನಲಿದರು.

ಕಾಮಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಭೋಗ-
ಕಿಟ್ಟ ವಸ್ತುವಂತೆ ಬಣ್ಣ-
ಸಿರಲು ಬತ್ತಲಾಗಿಸುತ್ತ, ಯಾವ ಪುಣ್ಯವೊ ?
ಹಣ್ಣು ಹಂಪಲಗಳ ಬುಟ್ಟಿ-

ಯಂತೆ ನಮ್ಮ ಜಿಲುವನೊಟ್ಟು
ಮಾರಲಿಟ್ಟ ಕಾವ್ಯಕೃತಿಯದೇನು ಗಣ್ಯವೋ ?

ಸುರಾಸುರರು ನರರು ನಮ್ಮ
ಕಾಯಕಾಮಧೇನುವನ್ನು
ಬಣ್ಣಿಸಿದರು ಭೋಗಿಸಿದರು, ಮಣ್ಣುಗೂಡಿಸಿ
ಆತ್ಮಕಲ್ಪಲತೆಯ, ಬಾಳ-
ನೆಲ್ಲ ಹೋಳಿಯಾಗಿಸುತ್ತ
ಕೊನೆಗಾಣದ ಶೋಕಗೀತೆಗಳನೆ ಹಾಡಿಸಿ.

೨

ಹೂವ ಮುಡಿಯಲೆಳಸಿದವರು
ಮುಕ್ಕು ನೋಡುತ್ತೆತ್ತುತಿಹರು ;
ಹಣ್ಣಿನಿಳಸುವವರು ಮರದ ಕೊಂಬೆಯಳವನೀಕ್ಷಿಸಿ.
ಹೆಣ್ಣಿಗೊಂದು ಜೀವವಹುದ-
ನೆಲ್ಲ ಮರೆತು ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿ
ಕಾಮಿಸುವರು ನರರು ದೇಹಸಿರಿಯನೊಂದಪೇಕ್ಷಿಸಿ.

ಸ್ತ್ರೀಯು ತಾನು ರಾಗಿಸಿರುವ
ಪುರುಷಗೀವ ಕಾಣ್ಕೆಯೆಂದು
ವಿವ್ಯರೂಪವಿತ್ತು ನಲಿದ ದೇವ ನಮ್ಮ ಜಾತಿಗೆ.
ರೂಪವನ್ನು ಸೆಳೆವ ಪಾಪ-
ಕನುದಿನವೂ ಸಿದ್ಧನಿರಲು
ನರನ ಚ್ಯುತಿಗೆ ಮೇಲೆಯೆಲ್ಲಿ ? ನೆಲೆಯದೆಲ್ಲಿ ನೀತಿಗೆ ?

ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳಿರದ ಬಾಳ-
ಗೆಲ್ಲಿದೆ ಚರಿತಾರ್ಥವಿಲ್ಲಿ ?
ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರ ಭಾಷ್ಯವೊಂದೆ ; ಒಂದೆ ಚರಿತವು.
ಇದನು ತಳಿಯದಾದ ಜೀವ-

ಗೆಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷ, ಧರ್ಮ, ಕಾಮ ?
ಅರ್ಥ ಬರಿಯನರ್ಥ ; ಬಾಳು ದುರಿತದಿರಿತವು.

ಹೆಣ್ಣು ಬರಿಯ ಸ್ಥಾವರಾಸ್ತಿ ;
ಪುರುಷನಾತ್ಮವೊಂದೆ ಸ್ವಸ್ತಿ -
ಯೆನುವ ಮನಕೆ ಮಾನವಕುಲದಾದಿಯಂತ್ಯವು
ತಿಳಿವುದೆಂತು ? ಸಕಲ ದೇಹ-
ಗಳಲಿ ಮೊಳೆವ ಭಾವ-ರೂಪ
ಹೆಣ್ಣುಗಂಡಿವೆಂಬ ಮೋಡಿಯಿರಲಚಿಂತ್ಯವು ?

ಕ್ಲೇಬನಾ ಶಿಖಂಡಿಯೇನು
ಹೆಣ್ಣೊ ಗಂಡೊ ನುಡಿವರಾರು ?
ಕೊಜ್ಜರಿಗುಡುಪಾವುದು ಸರಿ ? ಸೀರೆ ? ಧೋತರ ?
ಒಂದೆ ಹೂವಿನಲ್ಲಿ ಲಿಂಗ-
ವೆರಡು ಕಾಣುವದ್ಭುತವಿರೆ
ಮನುವಂಶದಲಿದನು ತಿಳಿಯಲೇಕೆ ಕಾತರ ?

ಮಿಸೆ ಹೊತ್ತ ಹೆಣ್ಣು ಕಂಡು
ಹೆಣ್ಣಿನಂಥ ಮಿದುವು ಮೆಯ್ಯ
ಮುಖಮುದ್ರೆಯ ಪುರುಷನೆದುರು ಸುಳಿಯಲರಿವೆವು,
ಹೆಣ್ಣು-ಗಂಡು ಕೂಡಿ ಬೆರೆವ
ರೂಪಗಳೆಂಬೊಂದು ಮಾತ ;
ಗ್ಯಾನಿಮೀಡ-ಶೂರ್ಪನಖೆಯರೆಂದು ಕರೆವೆವು.

ಅಂತೆ ನಾವು ಹೆಂಗರುಳನು
ಗಂಡಿನೆದೆಯಲೊಮ್ಮೆ ನೋಡಿ
ಹೆಣ್ಣಿನ ತೋಳ ಬಲದಲೊಮ್ಮೆ ಗಂಡಿನಳವನು
ಕಂಡು ಝಾಂಸಿ ಚಾಂದಬೀಬಿ-
ಯುತ್ತರರನು ನೆನೆಯುತಿಹೆವು,
ಭಾವರೂಪದ್ವಂದ್ವ ಬೆರೆಯಲೀವ ಫಲವನು.

ಸಂಗವೊಂದೆ ; ಅಂಗ ಬೇರೆ.
 ಆತ್ಮವೊಂದೆ; ಮನ-ಶರೀರ-
 ದಲ್ಲಿ ಪುರುಷ-ನಾರಿ ಭಾವ-ರೂಪ ಬೆರೆಯುತ
 ಮುಗಿಯದಿಹವನಂತ ವಿಧದಿ
 ಸೃಷ್ಟಿಕ್ರಮವ ಮುಂದುವರಿಸಿ
 ಜೀವಾತ್ಮನ ಭಾಗ್ಯ-ಭೋಗ್ಯಗಳನು ತೆರೆಯುತ.

೩

ಸೃಷ್ಟಿಕ್ರಮದಿ ಹೆಣ್ಣು-ಗಂಡು
 ಒಂದನೊಂದು ಪೂರ್ತಿಗೊಳಿಸಿ
 ಆಕಾಶದಿ ಸೌದಾಮಿನಿಯಂತೆ ಚಮಕಿಸಿ
 ಬಾಳುತಿಹವು ಕತ್ತಲೆದೆಯ
 ಸೀಳಿ ಚರಾಚರವ ತುಂಬಿ
 ಭೂಮಿಯಿಂದ ಬಾನಂಗಳವರೆಗೆ ಗಮಕಿಸಿ.

ಸ್ತ್ರೀ ಕೋಮಲ; ಪುರುಷ ಕಠಿಣ.
 ಸ್ತ್ರೀಯು ತಾಯಿ; ಪುರುಷ ತಂದೆ;
 ಸ್ತ್ರೀಯು ಕರುಣೆ; ಪುರುಷ ಧೈರ್ಯ; ಇಂತು ಸೊಗದಲಿ
 ಮಾನವಕುಲಕೊನರುತಿಹುದು
 ತನ್ನ ತಾನೆ ಪೂರ್ತಿಗೊಳಿಸಿ
 ಬುದ್ಧಿ ಮನಗಳಲ್ಲಿ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಮೊಗದಲಿ.

ಇದ್ದ ಭೇದ ಕಳೆವುದೆಂತು ?
 ಇರದಿಹುದನು ತರುವದೆಂತು ?
 ಗಂಡಿನಂಥ ಹೆಣ್ಣು, ಹೆಣ್ಣಿನಂಥ ಗಂಡಿರೆ
 ಅಲ್ಲಲ್ಲಿಗೆ ಹೆಣ್ಣು-ಗಂಡು
 ಬೇರೆಯಲ್ಲವೆನುವದೆಂತು
 ಬೇರೆಯಾಗಿ ಬೆರೆತೊಂದಿಹ ಭಾಗ್ಯ ಕಂಡಿರೆ ?

ಅರ್ಧ ಪುರುಷನರ್ಧನಾರಿ-
ಯಾಗಿ ದೇವ ಮೂರ್ತಿಗೊಂಡ
ನೆಂದು ಕೇಳಿ ತಿಳಿದ ಲೋಕಕಿನ್ನು ಹೊಳೆಯಲಿ
ಭಾವರೂಪಭೇದಗಳನು
ಮೀರಿದಾತ್ಮವೊಂದೆಯೆಂದು.
ಮಣ್ಣಿನಂತೆ ಹೆಣ್ಣೆದೆಂಬ ಭಾವ ಕಳೆಯಲಿ.

ಕಾರ್ಯಗಳಲಿ ದಾಸಿ-ದಾಸ;
ರೂಪದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿ-ವಿಷ್ಣು;
ಭೋಗದಲ್ಲಿ ರತಿ-ಕಾಮರ ಬಗೆಯು ಸುಳಿದಿರೆ
ಸಲಹುವಲ್ಲಿ ತಾಯಿ-ತಂದೆ,
ಪ್ರೇಮದಲ್ಲಿ ಜೀವಯುಗಲ-
ನಾಗಿ ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣಿರುವವು ಭೇದವಳಿದಿರೆ.

ನನ್ನ ಸ್ತ್ರೀತ್ವವನ್ನರಳಿಸಿ
ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸುವಂಥ ಪುರುಷ-
ಬಂದು ತನ್ನ ಪೌರುಷವನು ಬಳಿಗೆ ಮಾಗಿಸಿ
ಮುಂದಪೌರುಷೇಯದೆಡೆಗೆ
ನನ್ನ ಜೊತೆಗೆ ಸಾಗಿ ಬರಲಿ
ಕಾಲದಾಚೆ ಬಾಳ ನೌಕೆಯನ್ನು ನೂಗಿಸಿ.

೨. ಮದುವಣಿಗೆ

ಧೈಯಜೀವಿಗಳ ಮಠವೊಂದನ್ನು ಕಟ್ಟಿ
 ಎದುರು ಬಂದಿರುವೆಡರುಗಳ ತುಳಿದು ಮೆಟ್ಟಿ
 ನಿಂತ ದಿನವಾವುದೋ ಅಂದಿನಿಂದ
 ಯುಗಯುಗಗಳಲ್ಲೊರೆದ ಕಾವ್ಯಗಳ ಚಂದ
 ನಿನ್ನ ಮನ ಹಿಡಿದಿತ್ತು : ಪ್ಲೇಟೋನ ಕಾಣ್ಕೆ,
 ಕವಿ ಸೈನ್ಸರನ ಪೂಣ್ಣ, ಶಿಲ್ಲಿಯಾ ಮಾಳ್ಕೆ.
 ದೇವನೆಮ್ಮನು ನೇಹದಿಂದೆರೆದು ಹೂಸಿ
 ಸೂಜಿಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಹಾಸಿಗೆಯ ಹಾಸಿ
 ಮಲಗಿಸುವ ಮನೆಯಂಚುವಹುದು ಬಾಳೆಂದು
 ಸಂತಸದಿ ನಾವೀರ್ವರೂ ನುಡಿದೆವೆಂದು.
 ಬುದ್ಧ-ಶಂಕರರು ಸಹ ರಾಗಿಸುತ ಬಂದು
 ಧರೆಗೆ, ಶಾಂತಿಯ ಪಡೆದರೆಂದೊರೆದೆವೆಂದು.
 ಹೊಂಚು ಹಾಕಿದೆವಂತು ಗೆಳೆಯರುನ್ನತಿಗೆ—
 ಭೂಮಿಯಲಿ ಸ್ಥಾನವಿರಲೆಂದು ಸನ್ನತಿಗೆ.

ಆದರೋ ಗೆಳೆಯ ! ನಿನಗಿದಕ್ಕಿಲ್ಲ ತೃಪ್ತಿ ;
 ನಿನ್ನ ಮನದತ್ತಾಹವೆನೆಯಿರದ ದೀಪ್ತಿ.
 ಅಗ್ನಿಪವನರು ಕೂಡಿ ಮಾಡಿದರು ನಿನ್ನ
 ಮನವೆನಲು, ದಶದಶೆಗೆ ನೀ ಹೊಳೆದೆ, ಚೆನ್ನ !
 ಚಕ್ರವಾಕದ ತೆರದಿ ನಿನ್ನ ಸಂಭ್ರಮವು ;
 ತಾರು ಬಿಟ್ಟಂತೆ ಪ್ರತಿನಿತ್ಯದನುಕ್ರಮವು !
 ಕೈವಾಡವೆಲ್ಲವು ಪವಾಡವಿರುವಂತೆ,
 ಮಾತನಾಡಿದುದೆಲ್ಲ ಮಂತ್ರವಿರುವಂತೆ
 ನೀ ನಡೆದೆ. ನೂರಾರು ಲಹರಿಗಳು ಹುಟ್ಟಿ

ಬಂದು ಸುಳಿಯಲು ನಿನ್ನ ತಲೆಯ ಗೊಮ್ಮಟದಿ
 ತಮ್ಮಟೆಯ ಬಡೆದವನು ಸಖರ ಕರ್ಣದಲಿ
 ನೀನು ತುಂಬುತ ಕುಣಿದೆ ರಾಗವರ್ಣದಲಿ.
 ರಾಮರಾಜ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ, ಯುಟೋಪಿಯದ ಹೊಂಚು :
 ಒರೆಯುತ್ತಿರೆ,— ವಾಗ್ಗೀನು ಹಾಳೆಗಳು ಹಿಂಚು !

ನಿರ್ಧನಿಕ ಪ್ರಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ನಿನ್ನ ಸಖರು
 ನಟವರರು ಕೂಡ ನಿನಗಲ್ಲ ಬಹಿರ್ಮುಖರು.
 ನಿನ್ನ ಭಾಷಣ ಕೇಳಿ ಜನರಿರಲು ಮರುಳು,
 ಕೊಂಕಲಿಲ್ಲವು ಗರುವದಿಂದೊಂದು ಕುರುಳು.
 ನೀ ಚಲಚೈತ್ರಗಳ ಕಾಮಸರಸಿಯಲಿ
 ಧುಮುಕಿದ್ದೆ ತರುಣನಿರೆ ಕಲೆಯ ಪ್ರೀತಿಯಲಿ.
 ಯಾವ ತಾರಾಗಣಕು ನೀ ಮಣಿಯಲಿಲ್ಲ ;
 ಸೂತ್ರಿಸಿದ ಗೊಂಬೆಯಾಗುತ ಕುಣಿಯಲಿಲ್ಲ.
 ಸಖನೆ ! ಕೆಲವರು ನುಡಿದ ಬಿಡುಗಡೆಗಳನ್ನು
 ಮುಚ್ಚು-ಮರೆಯಿರದಾಡಲೇನು, ಕಿಡಿಗಳನು ?
 ದಂಗುವಡಿಸಿದ ಜನರು ಬಾಯ್ಕಿಡುತ ನೋಡಿ
 ಅಬ್ಬ ! ಹೊಸ ಮಾತು ! ಹೊಸ ರೀತಿಯಿಂದಾಡಿ
 ಬೆರಗುಗೊಂಡಿರೆ ನಿನಗೆ ಸ್ವರ್ಗಸುಖವು ;
 ತುಂಬುತರಳುವದಾಗ ನಿನ್ನ ಮುಖವು ;
 ಇಂತು ನುಡಿದರು. ಅವರಿಗೇನು ಗೊತ್ತು
 ನಿನ್ನಾತುಮದ ಮೂಲಧನವು, ಸೊತ್ತು ?
 ಧೈಯಜೀವಿಗಳಾಗಿ ನಿಂತವರ ಬಾಳು
 ಉತ್ಸಾಹದಯ್ಯಾಲೆ ; ತಡೆದಿರದು, ಕೇಳು !
 ಚಿತ್ತಕ್ಷೋಭೆಯ ಕಳೆದು ಶಾಂತನಿರಲೆಂದೇ
 ಕನಸಿನಾ ತಿರುಗಣೆಗಳಲಿ ಹಾರಿಕೊಂಡೆ !
 ಯಾವ ಕನಸಿಗು ಹಿಂಗದಿರಲು ರಣರಣಿಕೆ,
 ಕೈಗೂಡದಿರೆ ಶಾಂತಿ, ಸುಳ್ಳಾಗಲೆಣಿಕೆ,

ಜೀವನಾಮೃತವೆ ಪರಮೌಷಧಿಯದೆಂದು
ಲಾವಣ್ಯವೊಂದೆ ತರಣೋಪಾಯವೆಂದು
ಸುಕುಮಾರಿಯೊರ್ವಳನ್ನೊಸೆದು ನಿಂದೆ.
ಕಲ್ಯಾಣ ಮಂಟಪಕೆ ಮೆಲ್ಲನೈತಂದೆ.

ಸಖ ! ನಿನ್ನ ನಿರ್ಘರದಲಿ ಜಾಣ್ಮೆಯುಂಟು.
ಸತಿಯೆದುರು ಬಿಚ್ಚಿನ್ನು ಕನಸುಗಳ ಗಂಟು.
ನಿನ್ನಾಸೆ ಹಂಬಲವನವಳಿಗೊರೆಯಿನ್ನು.
ಮನವೆರಡು ಕೂಡಿರಲು ಬಾಳರಲಿ ಚೆನ್ನು.
ಕನಸು ನನೆಕೊನೆಗೊಳಲಿ ದಿನದ ಬಾಳನಲಿ.
ಕೇರಿಕೇರಿಯಲಿನ್ನು ಹಾಳುಬೀಳನಲಿ
ಪ್ರೀತಿಲಕ್ಷ್ಮಿಗೆ ಹಿರಿಯ ದೇಗುಲವ ಕಟ್ಟಿ
ನೀವು ಬಾಳಿರಿ ಗಾಳಿಗೋಪುರವನಟ್ಟಿ.
ಗುಳಿ ಹೋಗುವಾಲೋಚನೆಯದೇಕೆ ನಮಗೆ
ಸಖರೊಡನೆ, ನಿರ್ನಾಮವಿರಲು ಕೆಡಕು, ಹಗೆ
ಬುವಿಯಲ್ಲಿ ? ಶುಕ್ರನೊಲು ಜ್ವರಿಸುತಿಹ ತೇಜ
ನಮ್ಮ ಜೀವಾತ್ಮರಿಗೆ ಸಂದಿಹುದು ಸಾಜ.
ಧೂಮಕೇತುವಿನಂತೆ ಅರಗಳಿಗೆ ಹೊಳೆದು.
ಸ್ವಚ್ಛಂದಿಸುವದೇಕೆ ? ಬಂಧನದಲುಳಿದು
ನಾವು ರಾಜಸಿರೋಣ ಮೆಲುಬೆಳಕುಗರೆದು
ಧಾರುಣಿಗೆ, ರೋದೋಂಗಣದಲೆಲ್ಲ ಮೆರೆದು.
ಅಳಿಯದಿದ್ದರು ತಮವು ಚಲಿಸಬಹುದು.
ಬಾಳನಂತಿಮ ಧೈಯ ಫಲಿಸಬಹುದು.

—

ಒಂದು ತಾನರೆಗೊಳದ ದಂಜಿಗೈತಂದು
 ಅದರ ಸೌಂದರಕೆ ನೀ ಮನಸೋತೆಯೆಂದು.
 ಕನಸಿಗನು, ನೀ ಕನಸುಗಳ ಮರೆಯೆ ಹೇಣಿ
 ನಿಂತೆ ಬುದ್ಧಿಯುಪಾಸನೆಯಲಿ ಮೆಯ್ಯೊಣಿ.
 ಅನುರಾಗವಹುದು ಮಹದಪರಾಧವೆಂದೆ.
 ಆಜನ್ಮ ನೋಹಕೆ ವಿರೋಧವೆಂದೆ.
 ಕೊಳವು ಬೀಸಾಗಿರುವದೀಸಲೆಂದೆ.
 ಇರಲೇನು? ಮರಣಕ್ಕೆ ಮೀಸಲೆಂದೆ.
 ಒಳಗೆ ತಿರುಗಣೆಮಡವು; ನೋಡಲು ನಿವಾತ.
 ಈಸುಬಿದ್ದವನಿಲ್ಲಿ ಮರುಕ್ಷಣಕೆ ಭೂತ.
 ಇಂತು ಬುದ್ಧಿಯು ಬೋಧಿಸಿರುವಂತೆ ನಡೆದು
 ಮತ್ತೆ ಹೊರಳಿದೆ ಕೊಳವನೀಕ್ಷಿಸಲು ತಡೆದು.
 ಈಸುಬೀಳಲು ಮೆಯ್ಯು ತೂಗಾಡುತ್ತಿತ್ತು.
 ಬುದ್ಧಿಯರೆದಾಡೆ ಮನ ಹೊಯ್ಯಾಡುತ್ತಿತ್ತು.
 ಕೊಳದೊಳಾವರ್ತಗಳು ಸುಳಿಸುಳಿಯುತ್ತಿರಲು
 ಮುಂದೇನು ಬದುಕೆಂದೆ, ನೀನಳಿಯುತ್ತಿರಲು :
 ನಾಗಮುರಿಗೆಯ ಬಿಗಿದು ಬರಲು ಘಟಿಸರ್ಪ
 ನುಂಗಲಣೆಗೊಳಲು, ಮೆಯ್ಯಾಗಿರವೆ ಬರ್ಫ ?
 ನಾಗಕನ್ಯೆಯ ಬದಲು ಬರುತ್ತಿರೆ ಹಿವಿಂಬೆ
 ಜೀವಿತದಲಾವ ಸುಖವನು ಸುರಿವುವೆಂಬೆ !
 ಹೀಗಿಂತು ಘೇನಿಸಿದೆ ನೀ ಬುದ್ಧನಾಗಿ;
 ಬುದ್ಧಿಚಕ್ರದಿ ಸಿಲುಕುತತಿ ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ.

ಮುಂದೊಮ್ಮೆ ಗಾಳಿ ಕೊಳಲೂದುವುದ ಮರೆತು,
 ನೀಲಗನ್ನಡಿಯಾದ ಕೊಳದಾಳವರಿತು
 ತೆರೆಯು ಮರೆಯಾಗಿರಲು, ರವಿಯು ಪಡುವೆಸೆಗೆ
 ನಡೆಯಲು ನಿಶಾದೇವಿ ಕರೆದಿರಲು ಹಸೆಗೆ,
 ಹೃದಯದೇಕಾಂತದಾ ದಾರುಣತೆ ಮುಗಿದು
 ತಿಳಿಯದೆಯೆ ಬುದ್ಧಿಯನು ಸೋಲಿಸುತ ಜಿಗಿದು
 ಕೊಳದೊಳಣುಕುತಲೊಂದು ರೂಪವನು ಕಂಡೆ :
 ಅದನು ಶೋಧಿಸಲು ಭೀಂಕನೆ ಹಾರಿಕೊಂಡೆ !
 ಸುಕುಮಾರಿಯೊರ್ವಳಾ ಸೌಂದರವದೆಂದೆ:
 ನಾರ್ಸಿಸಸನಂತೊಸೆದು ನಿನ್ನ ನೆಳೆಲೆಂದೆ.
 ಹೇಗದೇನೋ ಪ್ರೀತಿಸರಸಿಯಲಿ ಮಿಂದು
 ಮುಳುಗು ಹಾಕುತ ಚತುರ್ಘಜನಾದೆಯೆಂದು !

ಅನುದಿನವು ಕೊಳದೊಳಗಿಗಿಸುತಿರುವೆ.
 ತುಂಬಿದೆದೆಯಿಂದೊಲವ ಸೂಸುತಿರುವೆ.
 ಈಸು-ಮುಳುಗು-ಸುರಂಗದಲಿ ನಿನಗೆ ಲಲ್ಲೆ,
 ಮುತ್ತಿನನುಶೋಧದಲಿ : ನಾನಿದನು ಬಲ್ಲೆ.
 ಮುತ್ತು ಸುರಿದಿಹ ಕಡಲಿನಾಳದಲ್ಲೆ
 ಮೊಳಗುವ ತರಂಗಗಳ ಮೇಳದಲ್ಲೆ
 ಮುಂದೆ ನೀನೀಜಲೆಸಗುವ ಕಾಲ ಬರಲು,
 ನೆನಪಿರಲಿ ಈ ಗೀತೆಯನ್ನೊರೆದ ಕೊರಲು.

೫. ನತಿ ❦ ❦ ❦ ❦

೧

ನಾನದೊರ್ವ ಮುಗುದೆಯನ್ನು
ಸಹಜವಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಸಿದ್ದೆ.
ಪ್ರೀತಿಗಿರುವ ಮಹತಿಯಂದು.
ಅದರೇನು ? ಪ್ರೀತಿಸಿದ್ದೆ.

ಪ್ರೀತಿಯೆಂದರೇನೋ ! ಕಾಣೆ !
ಒಂದು ಹೂವ ವಂದಿಸುವೆವು.
ಅದನು ತಂದು ಮೂಸಿ ನೋಡಿ
ಕುರುಳೊಳಿಟ್ಟು ಕಂದಿಸುವೆವು.

ಬಾಡಿ ನಿಲಲು, ಹೋದ ಚೆಲುವ
ನೆನೆಸಿ ನೆನೆಸಿ ರೋದಿಸುವೆವು.
ಮನಕೆ ಮತ್ತೆ ಸ್ಥಿರತೆ ಬರಲು
ಕಳೆದ ಹೂವ ಶೋಧಿಸುವೆವು.

ನಾನದೊರ್ವ ಮುಗುದೆಯನ್ನು
ಸಹಜವಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಸಿದ್ದೆ ;
ನಸುಕಿನಂತೆ ಹೊಳೆವ ಗಲ್ಲ-
ಗಳನು ಹಿಡಿದು ಮುದ್ದಿಸಿದ್ದೆ.

ಅವಳ ನಗೆಯ ಮೊಗ್ಗೆಯಲ್ಲಿ
ಮನವು ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಕಂಡು,
ಎಳಸಿತದನು ಪಡೆಯಲೆಂದು
ಕೆಂದುಟಿಗಳ ಸವಿಯನುಂಡು.

ಮುಗುದೆ ಜಗವನರಿಯದಿಹಳು.
ನಲುಮೆಯೊಂದೆ ಅವಳ ಪಾಠ !
ನಲುಮೆಯವಳ ವಿದ್ಯೆ-ಬುದ್ಧಿ ;
ಹೃದಯವದಕೆ ರತ್ನ ಪೀಠ.

'ಯಾವ ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲವೆಂದು
ಬೀಳುಗಳೆವರಾರು ಸುಮವ ?
ಇತ್ತು ನೋಡು ನಿನ್ನ ಬಾಳೆ-
ಗೊಂದು ಸುಮನಕಿರುವ ಕ್ರಮವ !

ಜೀವಯುಗಲವಾಗಿ ನಾವು
ಕೆಲವು ಕಾಲ ಜೀವಿಸಿದೆವು.
ಇಳೆಯನೊರ್ವ ನಲ್ಮೆಯರಸಿ-
ಯಾಳ್ವಕೆಂದು ಭಾವಿಸಿದೆವು.

ಅಂದು ತಂದ ಮೊಗ್ಗೆಯರಳಿ
ನಳಿನವಾಗಿ ರಾಜಿಸುವದು.
ಕೊಳದ ಬೇರೆ ಕಾಂತಿಗಳನು
ಮಾಜಿಸುತ ವಿರಾಜಿಸುವದು.

ನಗೆಯ ಮೊಗ್ಗೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವರ್ಗ-
ವನ್ನು ಕಂಡ ನನ್ನ ಜೀವ-
ವಮೃತಜಲಧಿಯೊಂದನೀಸಿ
ದಡೆದು ತಡೆಯುತಿಹುದತೀವ.

ದುರುಳರೆನಿಕೊ ಬುವಿಯೊಳಿಹರು.
ಅವರ ಬಾಳಿನಳುಕದೆಲ್ಲಿ—
ಮನಕೆ ಬಂದ ವನಿತೆ ಬೀರ್ವ
ನಗೆಯ ತಿಂಗಳಿರವನಲ್ಲಿ ?

ಶರಧಿಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಪಯಣ
 ಬೆಳೆಸಿ ನೆಲವ ಕಾಣದಂತೆ
 ಮರೆತುಹೋಯ್ತು ಧರಿಯ ಬಾಳು.
 ನಲುಮೆಯಲ್ಲಿ, ಕನಸಿನಂತೆ.

೨

ನನ್ನ ಗುಡಿಗೆ ಕಳಸವಿಟ್ಟು
 ಮನೆಯಲಿಂತು ಬೆಳಕು ಕರೆದು
 ಮೃತ್ಯು ಬಂದು ಸನ್ನೆಗೆಯ್ಯಲೊಡನೆ ನಡೆವರೆ ?
 ಇನಿತು ದಿನವು ಪ್ರೇಮಸುಧಾ-
 ಸೇವನೆಯಿಂದಮರರಾಗಿ
 ನಂದನದಲಿ ನಿಂತಿಹುದನು ಮರೆತು ಬಿಡುವರೆ ?

ಹಿಂದು ಮುಂದು ನೋಡದಂತೆ
 ಬಂದಿತೆನಲು ಬಂದುಬಿಡುವ
 ಸಾವೆ ! ಬಂದಿವಾಸಿಗಳೊಡನೆಲ್ಲಿ ನೆಲಿಸಿಹೆ ?
 ನಿಲ್ಲಿಸೆನ್ನನಲ್ಲಿಗೊಯ್ಯು.
 ಭೃತ್ಯನಾಗಿ ಕೆಲಸವೆಸಗಿ
 ಕೂಲಿಯೆನಲು ಕಾದಲಳನು ಕಾಣಬಯಸಿಹೆ !

ನಾರ್ವೀರ್ವರು ನಲಿಯುತಿರಲು
 ಧರಿಯ ಸೊಬಗನೆಲ್ಲ ಮರೆತು
 ನಮ್ಮ ಲೋಕ ಬೇರೆಯೆಂದು ನುಡಿದೆ ಮೊನ್ನೆಯೇ.
 ಇಳೆಯ ಚೆಲುವದೆಲ್ಲವಿಂದು
 ಬಂದೆದುರಿಗೆ ಕುಣಿದರೇನು ?
 ನಿನ್ನ ಮುದ್ದು ಮೊಗವ ಮರೆಯದಾದೆ ಚೆನ್ನೆಯ !

ಧಾರುಣಿಯಲ್ಲೆರಡು ಜೀವ
 ಕೂಡುತ್ತೊಂದೆಯಾಗಿ ನಿಲಲು

ಬಾಳನೆಲ್ಲ ದಿವ್ಯವಾಗಿಸುತ್ತ ಹೊಳೆವವು.
ಹಗಲು-ಇರುಳು, ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣು
ಸಂಧಿಸುತ್ತ ಕೂಡಲೊಮ್ಮೆ
ನಸುಕು-ನಲುಮೆಯಂಥ ಕಾಂತಿಯಾಗಿ ಎಳೆವವು.

ಬುದ್ಧಿಗಿಂದು ಅಮಾವಾಸ್ಯ.
ಹೃದಯಕಿಹುದು ಬಿಸಿಲ ಬೇಗೆ.
ನಸುಕು-ನಲುಮೆ ನನ್ನ ಬಾಳಿಗಿಲ್ಲದಾದವು.
ಪಂಚಪ್ರಾಣಗಳನು ನಿತ್ಯ
ಪಂಚಾರತಿಯಾಗಿಸಿದ್ದೆ;
ಬೆಳಕುಗಳಿವು ನನ್ನ ಬಾಳನೊಲ್ಲದಾದವು.

೩

ನಿನ್ನ ನಗಲಿ ಬಾಳ್ವೆನಂದು
ನೀನು ಬರುವ ಗ್ರಹಿಕೆಯಿರಲು.
ನೋವನೆಲ್ಲ ಮೀರಿ ನಿಂತೆ
ನಿನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯೋಲೆ ಬರಲು :
ನೀನೆ ಬರಲು ಕುಣಿದೆ ಹರಹಿ
ಭಾವನೆಗಳ ಸೋಗೆಯ.
ಅದರಿಂದು ತಾಳುತ್ತದೆಂತು
ಚಿರವಿರಹದ ಬೇಗೆಯ ?

ನನ್ನ ನೂರು ಕನಸುಗಳಲಿ
ನಿನ್ನ ರೂಪ ಹೊಳೆದು ಹೊಯ್ತು.
ನನ್ನ ಸಾವಿರಾಸೆಗಳಲಿ
ನಿನ್ನ ಚೆಲುವು ಸೂರೆಯಾಯ್ತು.
ಆದರೆಂದಿಗಿನ್ನು, ನಲ್ಲೆ !
ಅಮೃತಕರಸ್ಪರ್ಶನ ?

ಧೈವವಿಲ್ಲದಲೆವ ಪಾಪಿ-
ಗಿಂದು ನಿನ್ನ ದರ್ಶನ?

೪

ಒಮ್ಮೆ ಕಣ್ಣುಕಟ್ಟಿ ನನ್ನ
ಮನನ ತುಂಬಿ ಬಂತು ಬೆಳಕು.
ಇಂಥ ಬೆಳಕು ಮುಕ್ತಿಯೆಂಬೆ
ನೆಲದಲಾಡುತ್ತಿರುವ ಹುಳಕು.

ನಡುವೆ ನಿನ್ನ ರೂಪ ಪ್ರೀತಿ-
ಸರಸಿಯಲ್ಲಿ ಕಮಲದಂತೆ
ಹೊಳೆದು ಬಂತು, ನನ್ನ ಕಣ್ಣು
ಮುಚ್ಚಿದಂತೆ ಮರೆಯದಂತೆ.

ಕೇಳಿ ಬಂತು ನಿನ್ನ ವಾಣಿ
ಮುಗಿಲೆ ಮಾತನಾಡಿದಂತೆ ;
ಮುಳುಗರಿಯದ ಪ್ರಭಾಕರನು
ಚಿನ್ನಭದಲಿ ಮೂಡಿದಂತೆ :

“ ನಲುಮೆ ನಸುಕಿನಂತೆ ಹುಟ್ಟಿ
ಹಗಲಿನಂತೆ ಸುಡಲು, ನಲ್ಲ !
ನಿನ್ನ ಜೀವವಳುಕಿತೇಕೆ?
ತೋಯಿತೇಕೆ ನಿನ್ನ ಗಲ್ಲ ?

ಕಣ್ಣಿನೊಳಗದೊಂದು ಕಣ್ಣು
ಸೃಷ್ಟಿಯೊಳಗದೊಂದು ಸೃಷ್ಟಿ—
ಇಂತು ತ್ರಿಭುವನಗಳನ್ನು
ನಿರ್ಮಿಸಿದನು ಪರಮೇಶ್ವರಿ.

ತೊಗಲುಗಣ್ಣು ಕಾಣ್ವು ನಸುಕ-
ನಳಸಿ ಹಗಲು ಬಂತು ಬಳಗಿ.
ಬಗೆಗಣ್ಣೆದು ತೋರ್ವ ಬೆಳಗು.
ನಿಲ್ಲು ನೋಡುತೊಂದು ಗಳಗಿ.

ಪ್ರೀತಿ ಜನ್ಮ ತಳೆಯಲೆಂದು
ದೇಹ-ಮನದ ಚೆಲುವು ನಿನ್ನ
ರಾಗ-ಭೋಗಗಳನು ಸಫಲ-
ಗೊಳಿಸಿ ಬಂದಿತಂದು, ಚೆನ್ನ :

ನಿನ್ನ ಪ್ರೀತಿ ಚಿಗಿತು ಮೊಳಿತು
ವೃಕ್ಷವಾಗಿ ನಿಲ್ಲಲಾಗ
ಸಾಜವಾಗಿ ಮಾಯವಾಯ್ತು
ನಿನ್ನ ಮನವ ಕೊಂಡ ಭೋಗ.

ಪ್ರೀತಿಯೆಂದರೇನು? ದೇಹ-
ವಮರಗೊಳಿಪ ತಂತ್ರವಲ್ಲ.
ತಾರುಣ್ಯವ ಕಳೆಯದಂತೆ
ಸೆರೆ ಹಿಡಿಯುವ ಜಂತ್ರವಲ್ಲ.

ನಿದ್ರೆಗೆಯ್ದು ವಾತ್ಸ ಪುರುಷ-
ನೆಚ್ಚರಿಸುವ ಮಂತ್ರ, ಪ್ರೀತಿ.
ಮಾಯಾಕೋಲಾಹಲವದು ;
ಮಾಯೆಯದರ ಮೊದಲು ರೀತಿ.

ಹಿಂಬಾಲಿಸುತ್ತಿಂದು ಕಂಡ
ಬೆಳಗ, ಮುಂದೆ ಸಾಗ್ತು ನಲ್ಲ !
ಅಮರಜ್ಯೋತಿಯೊಗೆವ ಕಿರಣ-
ದಲ್ಲಿ ವಿದಿತವಿರುವದೆಲ್ಲ.

ನಿನ್ನ ಬಗೆಯು ತೆರೆದ ನಾಡಿ-
ನಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿಯುತಿರಲು
ಮುಗಿಲುಗಣ್ಣನಾಗಿ ನಿಲುವೆ
ಮುಂದಕೆ ಧೃವತಾರಕೆಯೊಲು.

ಆಗ ನನ್ನ ಜ್ಯೋತಿರ್ವೇಹ
ಕೂಡ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಕಳೆದು
ಒಂದೆ ಬೆಳಕಿನೆರಡು ಕಿರಣ-
ವಾಗುತಿರುವೆವಾವು ಹೊಳೆದು. ”

೫

ಕಣ್ಣು ಕಟ್ಟಿದಂಥ ರೂಪು
ಮುಗಿಲಾಚೆಗೆ ಹೊಳೆದು ಕಳೆಯೆ
ಮುಗಿಲಿನಂಥ ವಾಣಿಯ ಸಂ-
ಗೀತ ಮೆಲ್ಲ ಮೆಲ್ಲನಳೆಯೆ

ನಿಂತೆ ನಾನು, ಬಾಲ್ಯದಿಂದ
ತಾನು ಪ್ರೀತಿಸಿರುವ ಕನ್ನೆ
ಮರಣದಾಚೆ ನಾಡ ಸೇರಿ
ಸ್ವರ್ಲೋಕದ ದಾರಿಯನ್ನೆ

ತೋರ್ವ ಮೋಕ್ಷಲಕ್ಷ್ಮಿಯಿರಲು
ಬೆರಗುಗೊಂಡ ದಾಂತೆಯಂತೆ :
ಇನ್ನೇತರ ಕೊರತೆ ನನಗೆ ?
ಇನ್ನೇತಕೆ ಶೋಕ, ಚಿಂತೆ ?

ಮುಗುದೆಯಿರಲು ಮೋಕ್ಷಪ್ರದೆಯು
ಬಾಳು ತುಂಬುತಿರುವದು ;
ಪ್ರೀತಳೊರೆದ ಫಲಶ್ರುತಿಯು
ಜೀವ ನಂಬುತಿರುವದು.

೬. ಅನ್ಯಾನುರಕ್ತ ವತಿ

ನನ್ನ ಪರಿಧಾನದಲಿ
ನನ್ನೊಂದು ಧ್ಯಾನದಲಿ
ತಿಳಿಯದಲೆ ಬೆಳಕಾದೆ ನೀನು ಬಾಲೆ !
ಮನವಿರಲು ಮುಗಿಲಂತೆ
ಹೊಳೆದೆ ರೋಹಿಣಿಯಂತೆ,
ನಿನ್ನ ಕಾಂತಿಗೆ ನನ್ನ ಜೀವ ಸೋಲೆ.

ನಿನ್ನ ಬಿತ್ತರ, ನಿಲುವು,
ನಿನ್ನ ಮೆಲುನುಡಿ, ಗೆಲುವು,
ನಿನ್ನ ಮೊಗದಾ ತುಂಬುವೆರೆಯ ಸಿರಿಯು
ಅಹುದು ಸುಂದರ ಸರಳ ;
ನಿನ್ನಂಥವರು ವಿರಳ-
ವೆಂದೊಲಿದುಲಿದು ಪರಿದೆತೆದೆಯ ಝರಿಯು.

ನಾ ನಿನ್ನ ಬಯಸಿಲ್ಲ ;
ಕಾಮವನು ಬೆರಸಿಲ್ಲ
ನಿನ್ನ ನರ್ತಿಸಿದ ಅನುರಾಗದಲ್ಲಿ;
ಬರಿ ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣುಕಳೆ,
ಬರಿ ನಿನ್ನ ನಗೆಯ ಹೊಳೆ,—
ಮಿಗಿಲಾದುವೆ ನನ್ನ ಭೋಗದಲ್ಲಿ.

ಹೆಣ್ಣು,—ಮುಟ್ಟಲು ಮುಳ್ಳು ;
ಗಂಡಿನೆದೆ ಬಲು ಮುಳ್ಳು.
ಅದಕಂತೆ ರತಿಚಕ್ರದಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿ
ಗೋಳಿಡುವ ಮನಸಿಲ್ಲ;
ಇಡಿಸುವಾ ಕುನಸಿಲ್ಲ
ಎಂದೆ—ನಿನ್ನಾತ್ಮವೊಂದನ್ನೆ ಸಿಲುಕಿ.

ಒಮ್ಮೆ ದೈವವ ಕೇಣಕಿ
 ಮೋಹದಿರುಳಲಿ ಮಿಣುಕಿ
 ನಿನ್ನ ರೂಪವ ಸೂರೆಗೊಂಡೆನೆನ್ನು.
 ನಿನ್ನ ರೂಪವದಂದೆ
 ಮಾಯವಾಗಿರೆ ಮುಂದೆ
 ಬಿಟ್ಟಿರದು ಬಾಳಿನಾ ಹುದುಲು ಬೆನ್ನು.

ನಿತ್ಯನೂತನವಹುದು
 ಚೆಲುವಾದರಿಲ್ಲಿಹುದು
 ಲಾಕ್ಷಣಿಕವಾದ ಬೇರೊಂದು ಮಾತು
 ಚಿರನವೀನತೆಯಲ್ಲಿ ?
 ಮನದ ಸಮರಸದಲ್ಲಿ :—
 ಅದರಂಗಳದಿ ಎಲ್ಲ ಚೆಲುವು ಹೂತು.

ಅರ್ಥದಲಿ ಕಾಮದಲಿ
 ಧರ್ಮದಲಿ ಪ್ರೇಮದಲಿ
 ಜೀವವಿನ್ನೊಂದಕ್ಕೆ ನಾನು ಜೊತೆಯು.
 ಒಲಿದ ಹೆಣ್ಣೊಡನಿದ್ದು
 ಬಾಳನಾಗಿಸೆ ಮುದ್ದು—
 ಅದೆ ಯೋಗ; ಇನ್ನೊಂದು ಭೋಗ ವ್ಯಥೆಯು.

ಹೋಗು. ನಿನ್ನವನರಸು.
 ಜೀವಜೀವವ ಬೆರಸು.
 ನಿನ್ನ ಬಾಳುವೆಯೆಲ್ಲ ಸುಗಮವಿರಲಿ.
 ಅರ್ಥದಲಿ ಕಾಮದಲಿ
 ಧರ್ಮದಲಿ ಪ್ರೇಮದಲಿ
 ನಿನ್ನ ಕೈ ಹಿಡಿದಾತ ಸಾಗಿಬರಲಿ.

ಕರುಣೆಯೆಂಬುದನರಿಯೆ, ಬಲ್ಲೆ ನಿಯಮವನೊಂದೆ:—
 ಆಳುತಿಹುದೆಂದಿನೊಲು ಧರೆಯನಿಂದು.
 ಅದರಾಳ್ವೆಗೊಳಪಟ್ಟ ಸಾಗಿರುವ ವಿಶ್ವದಲಿ
 ಬವಣೆಬಟ್ಟರೆ ಬಾರದಿರದೆ ಕುಂದು ?

ಮುಳ್ಳುಗಂಟೆಯದೊಂದು ; ಹೂವಿಹವು ನೂರೊಂದು.
 ನಡೆಯುತಿಹುದಿಂತೆಯೇ ಸೃಷ್ಟಿಕ್ರಮವು.
 ಶುದ್ಧಕಲ್ಪನೆಯೊಂದು ; ಚಿತ್ರಗಳು ಮನೆಗೊಂದು.
 ಇದನ್ನಲ್ಲಗಳೆಯುವದು ಬರಿಯ ಭ್ರಮವು.

ಸತಿಯಾದ ಮಾನಿಷಳು ಮಾತೆಯಾಗದೆ ನಿಲಲು
 ಬಾಳುವೆಗೆ ಮುಕುಟವನು ತೊಡಿಸದಂತೆ ;
 ನಮ್ಮ ಜೀವನ ಧಾರೆಯೆರೆದಿರಲು ಸರಸತಿಗೆ,
 ಮುಂದೆ ಮನದಲರುಗಳ ಮುಡಿಸದಂತೆ.

ಭೈರವೇನೇ ಇರಲಿ ರೂಪವಿಹುದೊಂದದಕೆ.
 ರೂಪವೆತ್ತದ ಸೃಷ್ಟಿ ಕಾಣ್ವುದೆಲ್ಲಿ ?
 ಮಣ್ಣಿನಲಿ ತಲೆಯೆತ್ತಿ ಮೈಗಣ್ಣನಾಸರವ-
 ನರಸುತ್ತ ಮಾನವರು ನಡೆವರಲ್ಲಿ !

ಪ್ರೇಮವೆನಗಾರಾಧ್ಯವಿರಲದಕೆ ನೈವೇದ್ಯ-
 ವಲ್ಲವೇ ನನ್ನಣುಗರೆಳೆಯ ನಗೆಯು ?
 ಅವರ ಮೃದು ಮಧುರ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲವೇ ಘನ ಮಂತ್ರ ?
 ಇದನುಳಿದುಪಾಸನೆಯು ಯಾವ ಬಗೆಯು ?

ಆತ್ಮನೊಳಗಂಕುರಿಸಿ ಧೈರ್ಯಮನದಲಿ ಕೊನರ್ತು
ಕಾಯಸ್ಥ ಕರ್ಮವಿರೆ ಕಳೆದುಂಬಿತು.
ಮುಷಿಯ ದಿವ್ಯದೃಷ್ಟಿ, ಕವಿಯ ಕಾವ್ಯಸೃಷ್ಟಿ,
ಕಾದಲಳಮೃತವೃಷ್ಟಿಯದ ನಂಬಿತು

“ ಪಂಚಪುತ್ರರ ಪಡೆದು ಬಂದೆ ಕುಂತಿಯ ಮನೆಗೆ;
ನೂರು ಕೌರವರ ಗಾಂಧಾರಿಯಾಗು : ”
ಎಂದಣಿಸಿದರಂದು ನನ್ನ ಗೆಳತಿಯರೆಲ್ಲ ;
ತಲೆವೇಸರಿಟ್ಟಿರುವದವರ ಸೋಗು,

ಹಗಲಿನಲಿ ನಸುಕೆನೆಗೆ ಬಣ್ಣಗಳನೆಳಸುವರು ;
ಹಗಲು ಮುಂಬರಿದಿರುವ ನಸುಕೆನುವರು ;
ನಸುಕಿನಲಿ ಮಿಡಿಯಾಗಿ ನಿಂತ ಬಿಸಿಲನು ಮಾತ್ರ
ಹಗಲಹಾಗಲಕಾಯಿ, ಕಹಿಯೆನುವರು.

ಬಂದ ಜ್ಯೋತಿಯ ತೊರೆದು ಬಾರದಿಹುದನು ಹುಡುಕೆ
ಧನ್ಯತೆಯ ಹೊಂದಿರುವರಾರು ತಿಳಿಯೆ ;
ವಿಶ್ವಚಕ್ರವು ಕೇಳ್ದ ತೆರಿಗೆಯನು ಪೂರೈಸಿ
ಮನೆಗೆ ನಡೆವಂವೊಂದು ನನ್ನ ಬಳಿಗೆ !

ಸುಖಕೆ ಮೇಲ್ಮೀಳುವರು ನನ್ನ ಗೆಳತಿಯರೆಲ್ಲ ;
ಸುಖ ದುಃಖಗಳ ಭೇದವರಿದು ನನಗೆ.
ಒಂದು ಮಗು ಸುಖವೇನು? ಎರಡು ಮಗುಗಳು ಸುಖವೋ?
ಏನು ಮಗುವಿರದಿಹುದೆ ಸುಖವೋ ತಮಗೆ ?

ಬುದ್ಧಿವೈಭವಕೆಂದು ತಾಯ್ತನವ ಮೆಟ್ಟುವರು ;
ಬುದ್ಧಿಯೊಳಗಾವಮೃತ ಕಲಶವಿದೆಯೋ ?
ವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲೇನಿಹುದು ? ಯಾವುದರಲೇನಿಹುದು ?
ಇಲ್ಲಿ ತೃಪ್ತಿಯ ಕಾಂಬುದಾವ ಎದೆಯೋ ?

ಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗೇಂದು ಸುಖವಿಲ್ಲ, ನೋವಿಲ್ಲ ;
 ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದೇಂದು ಸುಖವದೆಂತು ?
 ಇದು ನನ್ನ ಬಾಳ್ವೆ ಮತ್ತವಳದದು ಬಾಳುವೆಯು ;
 ಅಂತರವದೇನಿಲ್ಲ ನೋಡಲಿಂತು.

ಬಾಳ್ವಿಕೆಯ ಒಗಟಕ್ಕೆ ಬಾಳುವೆಯೆ ಉತ್ತರವು.
 'ಎಂತಿರಲಿ?' 'ನಿನ್ನಿರವು ಎಂತೊ ಅಂತೆ !'
 ಇದ್ದುದಕೆ ಇಲ್ಲದರ ಕುಂದಣವ ಬಳಸದಿರು ;
 ವಿದ್ಯೆ, ಸಂಪದ, ಬುದ್ಧಿ,— ಎಲ್ಲ ಕಂತೆ !

ಆತ್ಮವದು ಮೈಚಳಿಯ ಬಿಟ್ಟು ನಿಲ್ಲುವ ಮರವು ;
 ಮಾಗಿಬಹ ದಾರಿಯನು ಕಾಯುತಿಹುದು.
 ಸುಖದುಃಖಗಳ ಗಾಳಿ ಸೋಂಕಿದರೆ ಸೋಂಕುವದು ;
 ತನ್ನ ಧ್ಯಾನದಿ ಮರವು ಮೀಯುತಿಹುದು.

ಜೀವನವನಾವ ಚಿನ್ನದ ಕವಚದಲಿ ಹೊಗಿಸಿ
 ವಿದ್ಯೆಬುದ್ಧಿಗಳೊಡನೆ ಶೃಂಗರಿಸುತ
 ಜೀವಕಳೆ ಕೊಡಬಹುದು ? ಕಂಡಾ ಕಳೇವರವ
 ಸುರರು ತೆರಳುವರು ಕಂಬನಿ ಸುರಿಸುತ !

ಅದಕಂತೆ ತಿಳಿದಿಹೆನು ಬಾಳುವೆಯ ಪಥದಲ್ಲಿ
 ಒಮ್ಮೆ ನದಿ ಮುಂಬರಿದು ನಡೆವುದೆಂದು.
 ದಾರಿಯಲಿ ಹಿಗ್ಗಲಿಹ ಸ್ವಾನುಭೂತಿಯಲಿಲ್ಲ
 ಜ್ಞಾನಸಂಪಾದನೆಯ ಪಡೆವುದೆಂದು.

ಕ್ರಿಸ್ತನ ಪುರಾಣದರ್ಥವ ಮಥಿಸುವದಕಿಂತ
 ಕ್ರಿಸ್ತಮಾತೆಯ ಮೋದನಲ್ಲ ಮೇಲು ?
 ಕೃಷ್ಣನನು ಸಲುಹಿದ ಯಶೋದೆಯಾ ಬಾಳುವೆಗೆ
 ಯಾವ ಹವ್ಯಾಸವಿದೆ ? ಯಾವ ಸೋಲು ?

ಶಿಶುವಾಗಿ ನೋಟವನು ಸತಿಯಾಗಿ ಬೇಟವನು
 ತಾಯ್ತನದಿ ಆಟವನು ಕಂಡು ಮುಂದೆ
 ಎಲ್ಲ ನಿನ್ನಯ ಮಾಟವೆಂದರಿತು ಪದತಲದಿ
 ನನ್ನ ಮುಡಿಯಿಟ್ಟಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಿ, ತಂದೆ !

೮. ತಂದೆ

ನೀನು ಹುಟ್ಟಿದ್ದೀಕೆ? ಸಲುಹಲಾರದೆ ನಾವು
ನೀನು ಬದುಕಿದ್ದೀಕೆ? ಎಂದುದುಂಟು.
ಮನೆಯಲಿಹ ನಾಲ್ವರಿಗೆ, ನಾಡಿನಲಿ ನಲುವತ್ತು
ಕೋಟಿಗಿನ್ನೊಂದೆಂದು ನುಡಿದುದುಂಟು.
ಅರ್ಧಹೀನನು ನಾನು ; ಅನವೇಕ್ಷಿತಳು ನೀನು
ಕಾಮಜೀವನ ತಾನು ತಿರುಳು-ದುಂಬಿ
ನಿನ್ನ ಪಡೆಯಿತು ಧರ್ಮನೋಕ್ಷಕೆಡರಾಗುತ್ತ-
ಎಂದು ಕೊರಗಿದೆನಿಂದು ನಾನು ನಂಬಿ.

ಸುಖವು ಮೆಯ್ಯುಂಡಿರಲು ಅಸುಖ ಬರೆ ಕೈಕೊಡವಿ
ನಾ ಜುಗುಪ್ಸೆಯಲಿಂದು ನುಡಿದ ಮಾತು
ಅರ್ಧ ಸಟೆಯಿರಬಹುದು; ಅರ್ಧ ವಿಟವಿರಬಹುದು,
ಕಾಕದೃಷ್ಟಿಯ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಹೂತು.
ಕಾಮವಾಸನೆ ದೇವ ಬತ್ತಿರುವ ಬೀಜವಿರೆ
ಅದರ ಬೆಳುವಣಿಗೆಯನು ತಡೆವುದೆಂತು ?
ಯೋಗಿವರ ನಾನಲ್ಲ; ಮನ್ಮಥಪತಾಕೆಯನು
ಗೆಲ್ಲಲಾರದೆ ತೊಳಲುತಿರುವ ಜಂತು.

ಹಡೆದ ಮಕ್ಕಳ ಸುಖವ ನೋಡಲಿಂಬಿರದಾಗಿ
ಭರಿಯ ಬವಣಿಯ ನಿತ್ಯ ಕಟ್ಟಿಕೊಳಲು
ಪಡೆವುದೇಕವರನಿನ್ನೆಂದು ತಳಮಳಿಸಿದೆನು
ಶಸ್ತ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳುಪಾಯ ಮನವ ಕೊಳಲು.
ಹುಟ್ಟುಗಲ ಹುಟ್ಟನ್ನೆ ಬಡಿಸಿದರೆ ತಪ್ಪೇನು ?
ದೇವಸಂಕಲ್ಪವನು ಮೀರಿದಂತೆ

ಎಂತಾಗಬಹುದು ? ಮುಂದುವರಿದ ವೇಳೆಯನ್ನೆಲ್ಲ
ಕಳೆಯೆ ಧರ್ಮ-ವಿವೇಕ ತೋರಿದಂತೆ ?

ಎನದೇನೇ ಇರಲಿ. ನೀ ನೀದೆ ಬಳಿ ಸಾರಿ.
ನಿನ್ನ ಭಾಗ್ಯವನ್ನಿಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮ ಬರೆದು
ಕಳುಹಿದನು. ಧಾರುಣಿಯ ಬೇವು-ಬೆಲ್ಲವನುಂಡು
ತಿಳಿವ ಪಡೆಯಲು ಬಂದೆ ಕಣ್ಣು ತೆರೆದು.
ಸಂಯಮವ ನೆರೆ ಹೀರಿ ಬರಿ ನಿರೋಧವ ಮೀರಿ
ಜನಿಸಿ ಬರೆ ನೀನು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿರಲು
ಅಡ್ಡಗಟ್ಟಲು ನಿನ್ನ ನಾನೆಷ್ಟರವನೆಂದೆ
ದೇವ ನಿನ್ನಯ ಹುಟ್ಟಿ ಕಲ್ಪಿಸಿರಲು

ಓಗೆ ಬಾ. ಇದು ನನ್ನ ಮನೆ. ಇಲ್ಲಿ ನಿನಗೊಂದು
ಸೆಜ್ಜೆವನೆ ಸಿದ್ಧವಾಗಿಹುದು ನೋಡು.
ಸಿದ್ಧರಿರುವೆವು ನಾವು ನಿನ್ನ ತಾಂತ್ರಿಕಗಳು
ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಲು. ಏನು ಬೇಕು ಬೇಡು.
ನಮ್ಮ ದುಃಖವ ನುಂಗಿ ತೊಂದರೆಗಳನು ನೂಗಿ
ದೇವ ಹೊರಿಸಿದ ನಿನ್ನ ಹೊಣೆಯ ಹೊತ್ತು
ಜೀವ-ದೇಹವ ಸವೆಸಲಣಗೊಳಲು ನೋಂತಿಹೆವು.
ಅವನು ಸೈಯ್ಯೆಂಬುದೇ ನಮ್ಮ ಸೊತ್ತು.

ನಿನ್ನ ತಂದೆಯ ವೀರ್ಯದಿಂದ ತಾಯಿಯ ಉದರ-
ದಿಂದ ಭೂದೇವಿಯಾ ತೊಡೆಯಲಿಳಿದು
ಒಡನೆ ರೋದನವೇಕೆ ಹಸುಳಜೀವವೆ, ಹೇಳು.
ಹುಟ್ಟಿ ಬಯಸದೆ ಬಂದೆಯೇನು ಮುಳಿದು ?
ಈ ಮಹಾಮೂರ್ಖರಾ ಕರ್ಮಭೂಮಿಯಲೇಕೆ
ನಿನಗೆ ಪಾತ್ರವಿದೆಂದು ರೋದಿಸಿದೆಯಾ ?

ಸುಖವೇ ಮಹೀತಳದಿ ಬರಿಮಾಯೆಯೆಂಬುದನು
ಮರುಳು-ನಗೆ ನಗುವಾಗ ಶೋಧಿಸಿದೆಯಾ ?

ಅಳಬೇಡ. ತಾಯಿ ಶೊಟ್ಟೆಲ ಕಟ್ಟಿ ಜೋಗುಳವ
ಹಾಡಿ, ನಿನ್ನಯ ಬಾಳ ಬೆಳಗಿಸುವಳು ;
ಸುಖವಲ್ಲ ಬರಿ ಮಾಯೆ; ತನ್ನ ನಲುಮೆಯ ಹೊನಲ
ಹರಸುತದರಲಿ ನಿನ್ನ ಮುಳುಗಿಸುವಳು.
ಮತ್ತೆ ನಿನ್ನಯ ತಂದೆ ಬಾಳ ಬೇರನು ಹಿಡಿದು
ಮರವನಲ್ಲಾ ಡಿಸುತ ಸುರಿಸುತಿಹನು
ತನಿವಣ್ಣಳನು; ಚಿರಂತನ ಸುಖದ ದಾರಿಯನು
ಕಂಡು ಶೋರಿಸಲು ಕನವರಿಸುತಿಹನು.

ದೇವಪೂಜೆಯಲೆಂದು ತೇದ ಗಂಧದ ಕೊರಡು
ನಿನ್ನ ಕಾಪಿಡಲು ಸವೆಸಿದ್ದ ದೇಹ.
ನಿನ್ನ ಬೆಳಸಲು ಮುಂದೆ ಸಣ್ಣಗಾಗುವ ಜೀವ
ದಿವ್ಯ ನಂದಾದೀಪಕೆರೆದ ನೇಹ.
ಯಾವ ಋಣದಲಿ ನಾವು ನಿನ್ನ ನಿಡಬಯಸಿಲ್ಲ.
ನೀನು ಬೆಳೆವುದೆ ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣುಪ್ರೀತಿ.
ನಿನ್ನ ಪಕ್ಕವು ಬಲಿತು ಹಾರಲಣೆಗೊಂಡಾಗ
ನಿನ್ನ ಹಾರಿಕೆ ನಿನಗೆ, ನಿನ್ನ ರೀತಿ.

ನಮ್ಮ ಸುಖ ಕಡಿಮೆಯಾಯ್ತೆಂದು ಕನಲಿಕೆಯಿಲ್ಲ.
ಇದ್ದ ಸುಖದಲ್ಲಿದಕ್ಕೊ ! ನಿನ್ನ ಪಾಲು.
ನಮ್ಮ ದುಃಖದ ಸೆಕೆಯು ನಿನಗೆ ತಾಗಲು ಕ್ಷಮಿಸು
ದಕ್ಕಿರಲಿ ನಿನಗಿನ್ನು ತಾಯಿ ಹಾಲು.
ಮುನಿದಿರಲು ನಾನೊಮ್ಮೆ ದಂಡಿಸಲದಿನ್ನೊಮ್ಮೆ
ನನ್ನ ದುರ್ಬಲತೆಯದು. ಕೆರಳಬೇಡ.

ಮೋರೆಯಲಿ ಜಮದಗ್ನಿ ಕೋಪ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುತಿರೆ
ಎದೆಯಲಿಹ ಕೂರ್ಮಯನು ಮರೆಯಬೇಡ.

ದೇವ ಕರುಣಿಸೆ ನೀನು ಬಂದೆ ನಮ್ಮಯ ಮನೆಗೆ.
ಸಂಪ್ರೀತಿಗೊಡೆದ ಮಗುದೊಂದು ಟಿಸಿಲು
ನೀನಹುದು. ಶುಭವಿರಲಿ, ಹಸುಕೆ ! ಮಂಗಳವಿರಲಿ
ನಮ್ಮೆ ಡೆಯಲಾಡುತಿರೆ ನಿನ್ನ ಉಸಿರು.
ನಾಳೆ ನೀನು ಕುಮಾರಿ. ನಾಡಿದ್ದು ಸುಕುಮಾರಿ.
ನಿನ್ನೆಳೆತನದಿ ನಾವು ಎಳೆಯರಾಗಿ
ಪಡೆಯುವೆವು ಶೈಶವದ ಸ್ವಾನಂದ-ಸುಖಗಳನು
ನಮ್ಮ ಬಾಲ್ಯದ ನೆನಪು ಸುಳಿಯಲಾಗಿ.

ಒಂದೊಂದು ಹೊಸ ಹುಟ್ಟಿಗೊಮ್ಮೆ ಪಾವನರಾಗಿ
ಬಾಳಹೆವು ಬಾಳೊಡಲ ನೆನಸನುಂడు.
ನಿನ್ನ ಮೋರೆಯಲೆಮ್ಮ ಗತಿಸಿದದ್ದು ತರವ್ಯು
ಸ್ವರ್ಣಸ್ಪೃಷ್ಣದ ಪುನಃಪ್ರತ್ಯಯವ ಕಂಡು :
ನಿನ್ನ ಧೈವದ ಗಂಟು ನಿನ್ನೊಡನೆ ತಂದಿರುವೆ.
ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲದನು ಬಿಟ್ಟಿ ನೋಡು.
ಆಟಕೆಂದಿಳಿದಿಂದು ಧಾರುಣಿಗೆ ಬಂದಿರುವೆ.
ನಮ್ಮಂಗಳದಿ ಮೊದಲಿನಾಟವಾಡು !

ಗುಂಪು ೨

೧. ಕನ್ನಡಿಗ

ಕರುನಾಡಿನಲ್ಲಿಹುದು ಜಾತಿಮತ್ಸರ, ದ್ವೇಷ,
ಯಾವವೀ ಕಲಹವಿಂದು :
ನಾಡಿನೆದೆಯಲಿ ಧರ್ಮ-ಮತಗಳ ಪೆಡಂಭೂತ
ಬೀಡು ಬಿಟ್ಟಿಹುದು ಬಂದು.
ಲಿಂಗವಂತರು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು, ಜೈನರುಳಿದವರು,
ಚೀನ ಗೋಡೆಗಳ ಕಟ್ಟಿ-
ಬಾಳುವರು, ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ನೆಲಸಿದ್ದ ಸೌಹಾರ್ದ-
ಗಳನು ಹಿಂತುಳಿದು ಮೆಟ್ಟಿ.

ದೇಶದಲ್ಲಿಯೆ ತ್ವೇಷ, ದುಃಖ, ದೀನತೆ ಬಂದು
ಸಂಕೋಲೆಗಳನು ಹಾಕಿ,
ಭಾರತೀಯರು ನಾವು ಬಾಳುವೆವು, ತಾಯಿಯನು
ಪಾತಾಳದಲ್ಲಿ ನೂಕಿ.
ಹಿಂಸೆಯೆನುವರು ಕೆಲರಹಿಂಸೆಯೆಂದುಳಿದವರು ;
ಹಿಂದು-ಮುಸ್ಲೀಮ ತಂತ್ರ ;
ನಮ್ಮ ಕಡಿದಾಟವನು ಕಂಡಾಂಗ್ಲರೆನುತಿಹರು :
' ನಾವ್ ನಿಮಗೆ ಬೀಜಮಂತ್ರ '

ಇಳೆಯನಾವರಿಸಿಹವು ಪ್ರಳಯಾಗ್ನಿ, ವಿಷವಾಯು,
ರಕ್ತಸರ ನ್ಯಾಯನೀತಿ ;
ಇನ್ನೆಂದಿಗೂ ಮುಗಿಯದಾಳರಸರಳವೆಂದು
ತಳವೂರಿತೊಂದು ಭೀತಿ.
ಹಿಮಪ್ಪೇತ-ಘನಶ್ಯಾಮ, ಚಕ್ರವರ್ತಿ-ಗುಲಾಮ-
ರೆಂಬ ವಿಂಗಡಿಕೆ ಹುಟ್ಟಿ,
ಮಾನವರು ಮರೆತಿರುವರೊಂದೆ ಕುಲವೆಂಬುದನು
ಪಂಗಡಕೆ ಪಟ್ಟಿಗಟ್ಟಿ.

ಇತಿಹಾಸವೆಂದಿತ್ತದೆಂದೆಂದಿಗೂ ಹೀಗೆ
 ಧಾರುಣಿಯ ದೈವವೆಂದು :
 ಹೊಸ ಯುಗದ ಹೊಸ ಜಗದ ಚಾರಣನೆ ! ನೀನೋಡು
 ಹಿಂದಾದ ಕಥೆಯನೆಂದು.
 ದೊಡ್ಡವರ ಹೆಸರಿನಲಿ ಸಣ್ಣವರು ಮಠ ಕಟ್ಟಿ
 ಬಾಳುವರು ಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿ :
 ಮಾತಿನಲಿ ಸ್ವರ್ಗವನು ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ನರಕವನು,
 ಹುದುಗಿಸುವ ಕಾಮಿಯಾಗಿ.

ಇಂದಿನಿ ಬಾಳಂತು ಅಗ್ನಿಕುಂಡದ ಮೇಲೆ
 ತೂಗಿ ತೊನೆದಾಡಿದಂತೆ :
 ನೀಗಲಾರದ ತೂಕವನ್ನು ಹೆಗಲಲಿ ಹೊತ್ತು
 ವ್ಯರ್ಥ ಹೆಣಗಾಡಿದಂತೆ :
 ನೂರು ಬೇನೆಗೆ ಬಳಲಿ ಹದ್ದುಪಾಲಾಗಿರುವ
 ಹೆಣವ ಸಿಂಗರಿಸಿದಂತೆ ;
 ಉಸುಬಿನುದಧಿಯಲೊಮ್ಮೆ ಹೊನ್ನಿನೊಲು ಹೊಳೆವಳೆದ
 ಕಣವ ಹುಡುಕಾಡಿದಂತೆ.

ಇಡಿ ಧರಿತ್ರೆಯೆ ತಿರುಗಿ ನಿಲ್ಲಲೇನು ?
 ಮಿಥ್ಯವೇನಿದೆ— ಮಿಥ್ಯ. ಸತ್ಯ— ಸತ್ಯ.
 ಕಾಣದಿರಬಹುದೆಂದು ಲೋಕದಲ್ಲಿ,
 ಮಿಥ್ಯವನು ಮುರಿದೊಗೆಸ ಪಾರುಸತ್ಯ.

ಬಾಳುವೆನು ನಾ ಸತ್ಯದಾಳುಹೋಳಾಗಿ,
 ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ಗೆಲುವಿರಲಿ, ಇಲ್ಲದಿರಲಿ:—
 ದೇವ ಕೈಯ್ಯಲಿ ಕೊಟ್ಟ ಬಿದಿರನಿದನು
 ಹೆಚ್ಚುಹಾಕುತ, ಮಾಡುತ್ತೊಂದು ಮುರಲಿ.

೨. ಹಿಂದೂ ಭಾರತೀಯ

ದ್ರಾವಿಡರ ಮಂತ್ರ-ತಂತ್ರಗಳೊಡನೆ ಬೆರೆತವೈ
ಆರ್ಯಕುಲ ಮುನಿವರರ ವೇದಘೋಷ.
ದ್ರಾವಿಡರ ಮೈಕಟ್ಟಿನೊಡನೆ ಒಂದಾಯಿತ್ವ
ಆರ್ಯಕುಲದೀಪಕರ ಅತುಲ ಶೌರ್ಯ.
ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳೆರಡಿಂತು ಮೆರೆಯೆ ಸಂಗಮವಾಗಿ
ಮೊಳೆವ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಮೇರೆಯೆಳೆವರಾರು ?
ದೇಹಬಲ ; ಬುದ್ಧಿಬಲ ; ಆತ್ಮಬಲ : ಇವುಗಳಲಿ
ಭರತವರ್ಷವನು ಹೀಗಿಳೆವರಾರು ?
ಅದರ ಧರ್ಮದ ಮಹಿಮೆ, ಅದರ ಕರ್ಮದ ಹಿರಿಮೆ,
ಇದರ ಕೀರ್ತಿಯನಲ್ಲಗಳೆವರಾರು ?

ಚಂದ್ರವಂಶಜರಿತ್ತ ರತುನಮಾಣೆಕ್ಕಗಳ
ಮೈಭವವನೊಳಗೊಂಡ ಭುಜಕಿರೀಟ ;
ಸೂರ್ಯವಂಶಜರೆಲ್ಲ ಮೂಲಪುರುಷನನೊಲಿಸಿ
ನಮ್ಮ ಲೋಕಕ್ಕೆ ತಂದ ಮುಕುಟಮಣಿಯು ;
ಜಾನಕಿಯು ಅರತಿಯ ಬೆಳಗಿ ಹಚ್ಚಿದ ತಿಲಕ ;
ದ್ರೌಪದಿಯು ಕೊರಳೊಳರಿಸಿದ ರತ್ನಹಾರ ;
ದೇವ ತಾನಾಗಿತ್ತ ಭವ್ಯ-ದಿವ್ಯ ದೃಷ್ಟಿ : —
ಮಿಕ್ಕಲೀ ಸಿಂಗಾರ, ನಡೆದ ಸುಕುಮಾರ !
ಆರ್ಯ-ದ್ರಾವಿಡ ಕುಲಗಳನ್ನು ಮೇಳವಿಸುತ್ತ
ಮುನ್ನಡೆದ ಭಾರತದ ವೀರ-ಧೀರ !

ವಿಶ್ವವನೆ ಚಿತ್ರಿಸಿದ ಮೊದಲುಬೆಳಕಿನ ಪ್ರಭೆಯು
ತುಂಬಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿತ್ವೆ ಅವನ ಜೀವನದಿ !
ಉಪನಿಷದ್ವೇದಗಳು ಉಂಡ ನನಸಾಗಿರಲು

ಭಾರತಕೆ ಬಂದಿತ್ತು ವಿಮಲ ಕೀರ್ತಿ !
 ಆರ್ಷದೃಷ್ಟಿಯ ಬಲವು, ಯೋಗ-ಭೋಗದ ಒಲವು,
 ಭರತವರ್ಷದ ಹಿರಿಯ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ, —
 ಏಳುತ್ತ ಬೆಳಗುತ್ತ ತೇಲುತ್ತ ತೊಳಗುತ್ತ
 ನೆಲಿಸಿದವು ಆ ಸುಖದ ಬೀಡಿನಲ್ಲಿ.
 ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷದ ಹಣ್ಣು-ಕಾಯಿ ನೇತಾಡಿದವು
 ಭರತವಂಶಜರ ಕೈಪಾಡಿನಲ್ಲಿ !

ಉದಯಕಾಲದಲೆದ್ದು ಕಾವೇರಿ-ಗಂಗೆಯರ
 ಹೊನಲಿನಲಿ ಮಿಂದತಿ ಪವಿತ್ರರಾಗಿ
 ಎಲ್ಲ ಪುಷ್ಪವುಂಗವರು ಕೈಮುಗಿದು ನಿಂತಿರಲು
 ಹೊಳೆದಿದುರು ಬಂದಿಹಳು ಭರತಮಾತೆ !
 ಮಾಲಕುಮಿಗಿಹ ಚೆಲುವು, ಸರಸತಿಯ ಹಿರಿಯೊಲವು,
 ಮಾಹೇಶ್ವರಿಗೆ ನಿತ್ಯವಿರುವ ಗೆಲುವು,
 ಮತ್ತಾ ಮಹಾಕಾಳಿಗಿರುವ ಕ್ರಾಂತಿಯ ಕಳೆಯು :
 ಇವು ಮೂರ್ತಿಮಂತವಿರೆ ಬರುವ ನಲಿವು
 ನಾಡ ಮಾದೇವಿಗಿರೆ, — ಅವಳ ವಚನವೆ ಮಂತ್ರ !
 ಅವಳೊಂದು ದರ್ಶನವೆ ದಿವ್ಯ ಬಲವು !

ಬೇರೆ ಕಾಲವು ಬಂತು. ವರ್ಣಾಶ್ರಮದಿ ಘನತೆ-
 ಗೇರಿದಂತಹ ಸನಾತನರ ಧರ್ಮ;
 ವೀರಾಧಿವೀರರಿರಲಂದು ಜನನಾಯಕರು
 ಭಾರತೀಯರು ತೋರಿದತುಲ ಶೌರ್ಯ;
 ಚಂದ್ರಿಕೆಯ ತೆರದಿ ಶಾಂತಿಯ ರಾಜ್ಯ ಹಬ್ಬಿರಲು
 ಚಂದ್ರನನು ಮುಟ್ಟಿದ್ದ ಮುದ್ದು ಮನವು :
 ಇವುಗಳೆಲ್ಲವು ಕಳೆಯೆ ಅನ್ಯರಾಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ
 ನಮ್ಮ ಮನವಾಗಬಹುದೆಂತು ಘನವು ?
 ನರಕಯಾತನೆಯಲ್ಲಿ ಜೀವ ಹೋರಾಡಿತ್ತು
 ಆರ್ಯಮಾತೆಗೆ ಬರಲು ದೀನತನವು !

ಆಗ ಕಂಡರು ಕೆಲವು ಸಾಹಸಿಗಳಲ್ಲಿ
ಮೌರ್ಯಕುಲದವರ ಶೌರ್ಯವನು ತೋರಿ.
ಎದ್ದ ಮಾಧವಮುನಿಯು ಹುಕ್ಕು-ಬುಕ್ಕುರ ಕೂಡಿ,
ಕನ್ನಡಿಗರೈಸಿರಿಯ ಸೊಬಗ ಸಾರಿ !
ಅಂಜುವವರನ್ನೆ ಅಂಜಿಸಬರುವದಿದು ಸಾವು !
ಸಾವನ್ನು ಮೆಟ್ಟಿದರಿಗೆಲ್ಲಿ ಮರಣ ?
ವೀರ ಕೇಸರಿ ಶಿವಾಜಿಯು ಹುಟ್ಟಿ ಬಂದನೈ, —
ತಾಯ್ನಾಡಿಗಿನ್ನೊಂದು ಬೆಳಕನಾಭರಣ !
ಇಂತೀ ವಿಭೂತಿಗಳು ಬರಲು ಸಂಚರಿಸಿತ್ಯೆ
ನಾಡಿನೆದೆಯಲ್ಲೊಂದು ದಿವ್ಯ ಸ್ಫುರಣ !

ತಾಯಿ ! ನಿನಗಿಂದಿವರು ದುರ್ಗಗಳ ಕಟ್ಟಿದರು.
ದೇಗುಲಗಳಂದವನು ನಿರ್ಮಿಸಿದರು.
ದೂರ ದೂರದ ಶಿಲ್ಪಿಗಳು ಬಂದು ಕಲ್ಲಿನಲಿ.
ತಮ್ಮ ಸವಿಗನಸುಗಳ ಮೂಡಿಸಿದರು.
ಆದರಾ ನಿನ್ನೊಲುಮೆ ಚಿರಕಾಲವಿರಲಿಲ್ಲ.
ಕನಸು ನನಸಾಗಿ ತಾನುಳಿಯಲಿಲ್ಲ !
ಯಾವ ದೈವವು ನುಂಗಿ ನೀರು ಕುಡಿಯಿತೊ ಏನೊ !
ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವದು ಮುಂದೆ ಬಾಳಲಿಲ್ಲ.
ನೀಚರನಿಬರ ನೋಡಿ ತಾರೆಗಳ ಶಿಬಿರವನು
ಬಿಟ್ಟಿಳಿದು ನೀನಿಲ್ಲಿ ಬರಲೆ ಇಲ್ಲ !

ಆದರೇ ಮನ್ವಂತರದ ರೋಗ ಬೇರೆಯಿದೆ.
ಯಾವ ಧನ್ವಂತರಿಯು ಬರುವೆ, ಕಾಣೆ !
ಹಳತೆಲ್ಲ ಹಳಸಿಹುದು; ಹೊಸತೆಲ್ಲ ಕಸುಕಿಹುದು;
ಯುಗಾಂತರವು ಬರುವನಕ ತಪ್ಪದಿದು ಬವಣೆ !
ಸಾವಾದರೂ ಬರಲಿ ! ನೋವಾದರೂ ಬರಲಿ !
ಸತ್ತಮೇಲೆ ನರಕದುರಿಯೆಸಕ ಬರಲಿ !
ಅಳಿದರೇನುಳಿದರೇನು ಜಗದಿ, ಈ ಯುಗದಿ ?

ಆರ್ಯಮಾತೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಕ್ಷೇಮವಿರಲಿ !
 ಮುಗ್ಧರನು ಹೋಮಿಸುತ ದೇಶದಲಿ ಕ್ಷಾಮವನು
 ತಂದವರ ಸಾಕ್ಷಿಗಾ ವ್ಯೋಮವಿರಲಿ !

ನಕ್ಷತ್ರಗಳ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ನೆಲಿಸಿಹ ತಾಯಿ
 ಭಿಕ್ಷುಕೆಯ ವೇಷವನ್ನಿಂದು ತಳೆದಿಹಳು.
 ಆರ್ಯರೆಲ್ಲರು ತಮ್ಮ ಔದಾರ್ಯವನು ತೋರ್ವು-
 ದಿಂದೆಸುತ ಮನೆಮನೆಯ ತಿರುಗುತಿಹಳು ;
 ದೇಹವತಿ ಸವೆದಿರಲು ನಾರುಬಟ್ಟೆಯನುಟ್ಟು,
 ಕಣ್ಣೀರು ದಳದಳನೆ ಸುರಿಯುತಿರಲು ;
 ಕೈಯ್ಯಲಿಹ ಕೆನ್ನರಿಯು ಬಿಸುಸುಯ್ಯ ದನಿಯೊಡನೆ
 ಗತ ಧರ್ಮ-ಕರ್ಮಗಳ ನೆನೆಯುತಿರಲು ;
 ಪರರಂತೆ ವರ್ತಿಸುವ ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳ ನೋಡಿ
 ಹೃದಯದಲಿ ಶೋಕಾಗ್ನಿ ಜ್ವಲಿಸುತಿರಲು !

ದೇವದೇವನ ಲೀಲೆಗಳನು ನುತಿಸುವ ದೇವಿ, -
 ಅವಳ ನುಡಿಗೀ ನಾಡು ಏಳುತಿಹುದು.
 ಆಭರಣವಾಗುತ್ತ ರವಿಕಿರಣ ಮೆರೆದಿಹವು.
 ಕತ್ತಲೆಯ ತೆರೆಯು ಮರೆಯಾಗುತಿಹುದು.
 ಕೇಳಿ ಬರೆ ವೇದಕಾಲದ ಮಂತ್ರಗಳ ಘೋಷ,
 ಹೋದ ಕನಸುಗಳೆಲ್ಲ ಮರಳುತಿಹವು.
 ದೂರ ನಭದಲಿ ಇಂದ್ರನಮರಾವತಿಯ ದ್ವಾರ-
 ಗಳು ತಳೆದರುಣಪ್ರಭೆಯ, ಬೆಳಗುತಿಹವು.
 ಋಷಿವರ್ಯರುದಿಸಿ ನುಡಿದಿಹ ದಿವ್ಯ ಗಾನಗಳು
 ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದುದಯವನು ಸಾರುತಿಹವು.

ಈ ನಮ್ಮ ಹಬ್ಬದಲಿ ಉಬ್ಬದಿರುವವರುಂಟೆ ?
 ಮತ್ತರನು ಉನ್ನತ್ತರಾಗಿ ಮೆಟ್ಟಿ
 ಹಾರದಿರುವವರುಂಟೆ ? ತೂರದಿರುವವರುಂಟೆ ?

ಬಾರಿಸಿರಿ ಕಾಳಗದ ಕಡೆಯ ಗಂಟೆ !
 ಮನವಿಲ್ಲದವರಿಲಿ ! ಬಂದವರು ತಾವ್ ಬರಲಿ !
 ನಮ್ಮ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಲೀಲೆಯನು ನೋಡು
 ವಿಶ್ವಕರ್ಮನೆ ! ವಿಶ್ವವಿಶ್ವದಲಿ ಕಂಡಿಲ್ಲ !
 ಹೊಸತೊಂದು ಲೋಕವನು ರಚಿಸು ! ಓಡು !
 ಕವಿವುಂಗವರೆ ! ಇದುವೆ ನಿಮ್ಮ ಸುಗ್ಗಿಯ ಕಾಲ !
 ಹೊರಹೊಮ್ಮುತೈತರಲಿ ನಿಮ್ಮ ಹಾಡು !

ಇನ್ನುಳಿದ ಮಾತೇಕೆ ? ಬಾರೆ ! ಭಾರತಮಾತೆ !
 ವೀರರಕ್ಷೋಹಿಣಿಗೆ ಜನ್ಮದಾತೆ !
 ಬುದ್ಧನಂತಹ ಜ್ಞಾನಿ, ರಾಮನಂತಹ ಮಾನಿ—
 ಗಳನು ನೀ ಪಡೆದೆಯೋ, ಲೋಕವಿಖ್ಯಾತೆ !
 ಆರ್ಯತತ್ವದ ಮೂಲವನ್ನರಿತ ಗೋಪಾಲ-
 ನನ್ನು ಹೆತ್ತಂಥ ಗುಣಗಣವಿನೂತೆ !
 ಉಪನಿಷದ್ವೇದಗಳು; - ನಿನ್ನಣುಗರಾಡುತಿಹ
 ಬಳಕೆವಾತಿನಲಡಕವಾದ ಗೀತೆ !
 ಹಿಂದಿದ್ದೆ; ಇಂದಿರುವೆ; ಇನ್ನು ಮುಂದುಳಿದಿರುವೆ;
 ಅಹುದಹುದು ! ಎಂದಿಗೂ ಆರ್ಯಮಾತೆ !

ನಮ್ಮ ತಾಯ್ನಾಡಿದುವೆ ! ನಮ್ಮ ಸ್ವರ್ಲೋಕವಿದು !
 ಆರ್ಯಕುಲಲೀಲದಾ ತವರುಮನೆಯು !
 ಆರ್ಯತತ್ವಗಳನ್ನು ಬಿಡದೆ ಪಾಲಿಸಲೆಂದು
 ದೇವ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಮುತ್ತಿನರಮನೆಯು !
 ಇಸ್ಲಾಮಧರ್ಮದಸುಯಾಯಿಗಳ ರಕ್ಷಿಸಲು
 ಬೆಟ್ಟಗಳ ಮೇಲೆ ಕಾಬೂಲವಿಹುದು :
 ಪಡುವಣದ ಉಡುಗಣದಿ ಸ್ಥಾನವದಕೊಂದಿಹುದು,
 ಓಮರನ ನಂದನವಿರಾಣವಿಹುದು :
 ನಮಗಾರ್ಯಮಾತೆಯೊರ್ವಳೆ ! ಅವಳಿಗಾಗಿ ಈ
 ದೇಹಪಂಜರದಲ್ಲಿ ಜೀವವಿಹುದು !

೩. ಕ್ರಾಂತಿಕಾರ

ಎಳು ಎಳವ್ವ,
ಭಾರತದ ಜನನಿ !
ಎಳು ಎಳವ್ವ,
ದಂದ್ರನಾರಾಯಣಿ !
ಎಳು ಎಳವ್ವ !
ನಿದ್ರೆ ತಿಳಿದೇಳು !
ನೋಡು ನೋಡವ್ವ
ಬಾಳುಗಳ ಬೀಳು !
ಭಾರತದ ರಮಣಿ !
ಜಗದ ಮುಕುಟಮಣಿ !
ಎಳಿನ್ನು ! ಎಳು ! ಎಳು !

ಎಳು ಎಳವ್ವ !
ಭಾರತದ ಜನನಿ !
ದುರ್ಭಾಗ್ಯ ಜನತೆಗಿಹ
ಚೆಲುವ ಮನಮೋಹಿನಿ !
ಎಳು ಎಳವ್ವ !
ಕಣ್ವರೆದು ನೋಡು !
ನಿನ್ನ ನಾಡಾಗಿಹುದು
ರಕ್ತಸರ ಬೀಡು !
ಜನದ ಭುವನೇಶ್ವರಿ !
ಮನದ ಮಾಹೇಶ್ವರಿ !
ಎಳಿನ್ನು ! ಎಳು ! ಎಳು !

ಇನ್ನೆನಿತು ಯುಗಗಳನು
ಕಳೆವೆ ನಿದ್ರೆಯಲಿ ?
ಇನ್ನೆನಿತು ತಾಪಗಳ
ತಳೆವೆ ಮುದ್ರೆಯಲಿ ?
ನಿನ್ನ ಹಸುಮಕ್ಕಳನು
ಹಸಿಬಸಿಯೆ ತಿಂದು
ನಿನ್ನ ಸುಕುಮಾರಿಯರ
ರಕ್ತದಲಿ ಮಿಂದು
ಬಂದಿಹರು ನೋಡು !
ನೋಡೆಮ್ಮ ಪಾಡು !
ಎಳಿನ್ನು ! ಎಳು ! ಎಳು !

ನಮ್ಮನೆಲ್ಲರ ಹಡೆದು
ಹಡೆದವ್ವ ! ಹೋದೆ !
ನಮ್ಮ ದನಿ ಕೇಳಿಯೂ
ನೀ ಕಾಣದಾದೆ !
ಕುಲದ ಹೆಂಗಳೆಯರನು
ಕುಲಗೆಡಿಸಿ ನಿಂತು
ಭಾರತೀಯರ ಭರತ
ಕುಲ ಸುಟ್ಟು ಬಂತು
ರಕ್ಕಸರ ದಂಡು !
ಅಕ್ಕಸದ ಹಿಂಡು !
ಎಳಿನ್ನು ! ಎಳು ! ಎಳು !

ಧೀರರಗ್ರೇಸರರ
ಪಡೆದಿರುವ ರಮಣ !
ವೀರಪುತ್ರರ ತಾಯಿ !

ಜಗದ ಮುಕುಟಮಣಿ !
 ನಮ್ಮಂಥ ಹೇಡಿಗಳ-
 ಸುದರದಲಿ ಹೊತ್ತು !
 ಬಿಸುಟೊಗೆವ ಬಸಿರಿಗೇ
 ನಿನ್ನುಸಿರನಿತ್ತು
 ಬಂದಿತ್ತೀ ಹೊತ್ತು !
 ತಂದಿತ್ತೀ ಕುತ್ತು !
 ಎಳೆನ್ನು ! ಎಳು ! ಎಳು !

ದ್ರುಪದನಂದನೆಯಾಗಿ
 ದುಃಖ ಭೋಗಿಸಿದೆ.
 ವೈದೇಹಿಯಾಗಿ ವನ-
 ವಾಸ ನೀಗಿಸಿದೆ.
 ಆರ್ಯಮಾತೆಯೆ ! ಯವನ
 ರಾಜ್ಯದಲಿ ನೊಂದೆ !
 ಭಾರತಿಯೆ ! ಇಂದು ನೀ
 ಸೆರೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂದೆ !
 ಅಲ್ಲವೆಂದು ಬಾಳು !
 ಎತಕೆಂದು ಗೋಳು ?
 ಎಳೆನ್ನು ! ಎಳು ! ಎಳು !

ಸೂರೆಗೆಯ್ದರು ನಿನ್ನ
 ಸಂಪದವನ್ನೆಲ್ಲ !
 ಸುಟ್ಟುಬಿಟ್ಟರು ನಿನ್ನ
 ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲ !
 ನಿನ್ನ ವೈಭವ ಹೋಯ್ತು
 ಕಾಡನ್ನು ಕೂಡಿ !

ಮೈಂಭರಿಗೆ ನಿನ್ನಾಳ್ವ
ಬಲವನ್ನು ನೀಡಿ !
ನೋಡು ಈ ಗತಿಯ !
ನಮ್ಮ ದುರ್ಗತಿಯ !
ಎಳೆನ್ನು ! ಏಳು ! ಏಳು !

ಅಹಿರಾವಣನ ಸಾವು
ಲಕ್ಷ್ಮಣನಿಗರಿದು !
ಮಹಿರಾವಣನ ಮರಣ
ರಘುರಾಮಗರಿದು !
ತ್ರಿಭುವನೇಶ್ವರಿ ! ಆಗು
ನೀ ಶಸ್ತ್ರಪಾಣಿ !
ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಗಳ ನುಂಗಿ
ನೀಕುಂಡಿವ ರಾಣಿ !
ನಿನ್ನ ಕೆಂಗಣ್ಣು
ಶಂಕರಿಯ ಕಣ್ಣು !
ಎಳೆನ್ನು ! ಏಳು ! ಏಳು !

ಸ್ವರ್ಗದಲಿ ದುರ್ಗದಲಿ
ವಾಸಿಸುವ ರುದ್ರ !
ಇಳಿದು ಬಾ ! ಏಸು ದಿನ
ಬೇಸರವು ಭಿದ್ರೆ !
ನೆತ್ತರದ ನದಿಗಳ
ಮಹಾಪೂರ ಬರಲಿ !
ರುಂಡಗಳ ಚಂಡುಮ-
ಲ್ಲಿಗೆ-ಮಾಲೆಯರಳಿ !
ಶಕ್ತಿ ! ಬಾ ಇನ್ನು !

ಇದೆ ಮುಕ್ತಿಯೆನ್ನು !
 ಏಳಿನ್ನು ! ಏಳು ! ಏಳು !

ಆದಿಮಾಯೆಯೆ ! ತೋರು
 ನಿನ್ನಾದಿಮಾಯೆ !
 ಭಾರತಿಯೆ ! ಭಾರತೀ-
 ಯರನೆಲ್ಲ ಕಾಯೆ !
 ಸಾಕೆನ್ನು ಸಾತ್ವಿಕ ಶಿ-
 ರೋಮಣಿಯ ನೋವು !
 ಬೇಕು ಬವರದಿ ಸವರಿ
 ನುಗ್ಗುತಿಹ ಸಾವು !
 ತೆಗೆಯಾ ತ್ರಿಶೂಲ !
 ಶೂಲಕ್ಕೆ ಶೂಲ !
 ಏಳಿನ್ನು ! ಏಳು ! ಏಳು !

ಎಲ್ಲ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ
 ಉಗಮವಿಹ ದೇವಿ !
 ಭುವನದೈವಿ ನಿನ್ನ
 ಕರುಣಿಸಿದ ಶಿವ !
 ಘೋರರೂಪಿಣಿ ! ನಿನ್ನ
 ಎದುರಿಸುವರಾರು ?
 ವಿಶ್ವವಾಹಿನಿ ! ನಿನ್ನ
 ಅರಿಯದವರಾರು !
 ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದರಸಿ !
 ದಯೆಯು ಬದಿಗಿರಿಸಿ
 ಏಳಿನ್ನು ! ಏಳು ! ಏಳು !

క్రాంతియుగ హోళిదోమ్మ
 భ్రాంతరలి నడలి!
 స్వాతంత్ర్యదుందుభి
 ఇదో! మోళగి బడలి!
 నిన్న కంగళు గేయ్దు
 ఒందోందు సన్నే
 ఒందోందు క్రాంతియదు!
 కేళు! ఓ రన్నే!
 క్రాంతిగళ రాణి!
 దే శస్త్రపాణి!
 ఏళిన్ను! ఏళు! ఏళు!

సౌందర్యదుగమవిద
 ధివ్య భువనేశ్వరి!
 ఆగిన్ను నీనోమ్మే
 టుగ్ర దుర్గేశ్వరి!
 సుట్టు బిడు గోలగళ!
 మేట్టు పాతాలగళ!
 మత్తే జానకీయాగి
 రామరాజ్యవనాళు!
 మత్తే మోహన మూర్తి,
 శాంతిపాఠవ దేళు!
 ఈగోమ్మే కణ్ణు తేరి
 దుర్గియాగుత, నీరే!
 ఏళిన్ను! ఏళు! ఏళు!

೪. ತ್ಯಾಗಿ ❦ ❦ ❦ ❦

ಮರೆಯಾಗಿ ಮುಗಿದಿರಲು
 ರಾಜಕಲ್ಪನೆಯು
 ಬರಿದಾಗಿ ನಿಂತಿರುವ-
 ದಿದಕ್ಕೋ ! ಅರಮನೆಯು.
 ತೋಟದಲ್ಲಿಲ್ಲವಂ-
 ದಿದಿದ ಸೌರಭವು ;
 ಇಲ್ಲವೆಣ್ಣಿಸೆಗಳಲ್-
 ಲೆಸೆದ ವೈಭವವು.
 ಮೇಲ್ಪುರಿದು ಬರುವ ಸಿರಿ-
 ಗಡಲಿನಂತೆ,
 ಎಳೆಯನಿರೆ ಪೊರೆದ ತಾಯ್-
 ಮಡಲಿನಂತೆ,—
 ಬೇರೊಂದು ಧೈವವೆನ್ನಾವರಿಸುತಿಹುದು ;
 ಇನ್ನೊಂದು ಕೈಯೆನ್ನ ನೇವರಿಸುತಿಹುದು.

ರಾಣಿ ಪದಕೆರಗಿರಲು
 ಬಹುದೆಂತು ಕರುಣೆ ?
 ಸುತರು ತಡೆಯುವದೆನಲು,
 ಮನಕೆ ವಿಸ್ಮರಣೆ !
 ನೃಪತಿಗಳು ಕೈಮುಗಿಯೆ
 ಕಾಲ್‌ಚೀಳ್ಕುದೆಂದು,
 ಕವಿವೃಂದ ಬರೆ, ನುಡಿಯಿ-
 ರಿಂದ್ರ ನಾನೆಂದು
 ಮೆರೆದುರಿದೆ. ಇಂದಿಗೋ !

ಕನಸಿನಂತೆ
 ತ್ಯಜಿಸಿರುವೆನ್ನೆಸಿರಿಯು,
 ಮುನಿಸಿನಂತೆ.
 ನನ್ನವರು ಮೊರೆದಾಗ ಬರಲಿಲ್ಲ ನಲುಮೆ.
 ಕೈಯ್ಯಲಿರೆ ಕಪ್ಪರವು, ಕೊನೆಯುವದು ಒಲುಮೆ !

ಓಲಗವ ತೊರೆದೆನ್ನೆ ;
 ರಾಣಿವಾಸವನು
 ಬಿಟ್ಟಿನಿದೋ ; ಕೊಟ್ಟಿನಿದೋ
 ನಿಧಿನಿವಾಸವನು.
 ಪಾಮರನು, ನನಗೇಕೆ
 ಅಮರತೆಯ ಸೋಗು ?
 ಪಾಪಜೀವಿಗದೇಕೆ
 ಜಗದಾಗುಹೋಗು ?
 ಮುಗಿದಿರಲಿ ಬಾಳುವೆಯು
 ಮುಳುಗಿನಂತೆ.
 ಒಸಗೆ ಹೋಯಿತು ಹಿಂದೆ
 ಬೆಳಗಿನಂತೆ.
 ಮುಗಿಲ ಬಸಿರಲಿ ತುಂಬಿ ಬಂದೆ ಮಳೆಯಂತೆ
 ಈಗಿದೋ ! ನಿಂತಿಹೆನು ಬಿದಿರ ಮೆಳೆಯಂತೆ !

ರಾಜಭುವನದಿ ನನ್ನ
 ಮುಟ್ಟಿದಿಹ ಮುಖ !
 ನಿನ್ನ ನೆಪ್ಪುವೆನಿಂದು.
 ಸತ್ಯವದು ನಂಜೆ ?
 ನಿಜ ಕಿರೀಟವು ಕಾಯ್ತು
 ತಲೆಯಿಡುವೆ, ಹಗಲೆ !

ಸಾರ್ವಭೌಮರ ಬಾಳು
 ನಿನಗಿಂತ ಮಿಗಿಲೆ ?
 ಇನ್ನು ಅಂಡಲೆಯುವೆನು
 ಕಾಲದಂತೆ ;
 ಇನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವೆನು
 ದೈವದಂತೆ.
 ಸಿಂಪೊಡೆದ ಮೌಕ್ತಿ ಕವದೆಲ್ಲಿದ್ದರೇನು ?
 ಮಣ್ಣಿನಲಿ ಸಹ ಬಿಮ್ಮನೊರಗಿಹುದು ತಾನು.

ಕಟ್ಟಡವಿಯಲಿ ಬಾಳ್ವೆ
 ತಪಕಿಳಿದು ಕುಳಿತು ;
 ದೇಹವಳಿದಿರಲಲ್ಲೆ
 ಕುಳಿತಲ್ಲೆ ಹುಳಿತು ;
 ಮನವು ಮುಗಿದಿರಲಲ್ಲೆ
 ಚಿದ್ರನದಿ ಬೆರೆತು ;
 ಮೆಯ್ಯ ಕೀಳಾಸೆಗಳ
 ಮೂಲವನೆ ಮರೆತು.
 ಅತ್ತ ವೇಳಲಿ ಚಕ್ರ-
 ವರ್ತಿಯಾಗಿ ;
 ಶೂನ್ಯಸಿಂಹಾಸನದ
 ಮೂರ್ತಿಯಾಗಿ.
 ಅರಳಿರುವ ರಾಜ್ಯವಹುದಿದು ತ್ಯಾಜ್ಯವೆಂದೆ.
 ಇನ್ನಾಳಿದರೆ ಮುಕ್ತಿ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವೆಂದೆ !

೫. ದಾನಿ

೧

ದಾನದಂಥ ಪುಣ್ಯವಿಲ್ಲ ;
ದಾನಿಯಂಥ ಮೌನಿಯಿಲ್ಲ-
ವೆಂಬುದರಿತೆ ನಿನ್ನ ದಿನದ ಬಾಳ ನಿರಿಕೆಸಿ.
ಬಂದೈಸಿರಿ ಮಹಾಪೂರ :
ಅದಕೆ ದಾರಿಮಾಡಿಕೊಡುವ
ನೆಲವು ನೀನದೆಂಬ ನಿನ್ನ ನಂಬುಗೆಯನು ಪರಿಕೆಸಿ.

ನಿನ್ನ ಮನೆಯು ಧರ್ಮಶಾಲೆ ;
ದೇವನದರ ಒಡೆಯನೆಂದೆ ;
ನೀನಿನ್ನವರೂಳಿಗದಾಳೆಂದೆ ನಿತ್ಯವು.
ಅಭ್ಯಾಗತರೆಲ್ಲ ದೇವ-
ನತಿಥಿಗಳೆಂದಾದರಿಸಿದೆ
ಸುರಮುನಿಗಳು ಹಿಗ್ಗು ವೊಲಿರಲಾತಿಥ್ಯವು.

ಬಡಬಗ್ಗರಿಗವಧಾನಿಯು ;
ಧೂತರ್‌ದುರಿಸಲು ಮಾರಿಯು ;
ಸತ್ಯಧರ್ಮದಭಿಮಾನಿಯು ನಿನಗಾರೈ ಸರಿಯು ?
ಸತ್ಪಾತ್ರವನಂತೆ ನೀನು
ನಿನ್ನನು ಸುತ್ತಿದ ಸಂದಣಿ-
ಯನು ಭೇದಿಸಿ ನಡೆದಲ್ಲಿಗೆ ಹಿಂಬಾಲಿಸೆ ಸರಿಯು.

ಮಹಡಿಯ ಮೇಲಿಂದೊಂದಿನ
ನೀನು ಮುಗಿಲ ನೋಡುತ್ತಿರಲು
ದೂರ ಕಾಣುತ್ತಿರನಾಲಗೆ ಮೇಲಕೆ ಕುಡಿದಿರಲು

ಬಡವನ ಮನೆಯೊಂದು ಸುಟ್ಟು
ಬೂದಿಯಾಗಿಹುದನು ತಿಳಿದು
ಮನೆಯ ಕಟ್ಟ ಕೊಟ್ಟೆಯೊಂದು ಬಡವನು ತಣಿದಿರಲು.

ಒಮ್ಮೆ ದೊಡ್ಡ ಮಳೆಯು ಸುರಿದು
ಹಿರಿಯ ಹೊಳೆಗೆ ನೆರೆಯು ಬಂದು
ಸಾವಿರಾರು ಮನೆಗಳೆಲ್ಲ ತೇಲಿಹೋಗಲು
ನಿರಾಶ್ರಿತರನಿರಿಸಿ ನಿನ್ನ
ರಾಜಭವನದಲ್ಲಿ ನೀನು
ನಿಧಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ಸೂರೆಗೆಯ್ದ ಕೊರತೆ ನೀಗಲು.

ದಿಕ್ಕು ದಿಕ್ಕಿನಿಂದ ದಿಕ್ಕು-
ಗೇಡಿಗಳೆರಗಿರಲು ಬಂದು
ನೀನೆ ತಂದೆಯೆನಲು ತಂದೆಯಂತೆ ಸಲುಹಿದೆ.
ತಮ್ಮ ವಿದ್ಯೆ-ಬುದ್ಧಿ ತೋರಿ
ಕೈಯ್ಯನೊಡ್ಡಿ ನಿಂತ ಜನರ
ಕೈಯ ತುಂಬ ಕಣ್ಣಿನವನು ತುಂಬಿ ಕಳುಹಿದೆ.

ಕಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಣೆವೆಗಳಲಿ
ಗಿರಣಿಯಲ್ಲಿ ಧರಣಿಯಲ್ಲಿ
ತುಣುಕು ರೊಟ್ಟಿಗಾಗಿ ಜೀವವನ್ನು ಸುರಿಸುತ
ಬಾಳೆ ಮಹಾ ರೋಗವಾಗಿ
ಬಳಲುತ್ತಿರುವ ಕುಲಕೋಟಿಯ
ಕಂಡು ಹೃದಯ ದೀರ್ಘಸಿ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ —

ರುಗ್ಗಾಲಯಗಳನು ಕಟ್ಟಿ ವನವಿಹಾರಗಳನೊದಗಿಸಿ
ಬಾಳ ಸಮತೆ-ಮಮತೆಗಳನು ಜಗಳೆ ಸಾರಿದೆ.
ಬನ್ನ ಬಡುವ ಜೀವಕೋಟಿ-
ಯುದ್ಧಾರಕೆ ಹೊನ್ನು-ರನ್ನ-
ವೆಂದು ನಿನ್ನ ಭಾಂಡಾರವ ತೆರೆದು ತೂರಿದೆ.

ಜ್ಞಾನ ದಾನ ಗೆಯ್ಯಲೆಂದು
ನೀನು ಕಟ್ಟಿಸಿರುವ ನೂರು
ವಿದ್ಯಾಲಯಗಳು ನಿನ್ನನು ಕೀರ್ತಿಸಿರುವವು.
ನಿನ್ನ ಹೆಸರಿಲ್ಲದೆಯೂ
ಕೋಟಿ ಹೃದಯಗಳು ನಿನ್ನನು
ತಮ್ಮ ನಲುಮೆಯಾಳದಲ್ಲಿ ಮೂರ್ತಿಸಿರುವವು.

ನೀನೊಲಿಯದ ಕವಿಗಳಿಲ್ಲ.
ನೀನಿತ್ತಿಹ ತಿನಿಸು ತಿಂದು
ನಿನ್ನ ನೆನೆಯದೆಳೆಯಿಲ್ಲವಿಡಿಯ ದೇಶದಿ.
ಆದರಿಸಿಹೆ ಹಿರಿಯರನ್ನು;
ಮನ್ನಿಸಿರುವೆ ಗುಣಗಳನ್ನು;
ನಾಡಿಗೆ ನೆರವಾಗದ ಹಣವಿಲ್ಲ ಕೋಶದಿ.

ಕಿಚ್ಚೇಳುತ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ
ದಶದಶೆಯಲಿ ಯುದ್ಧವೆಸಗಿ
ಇದ್ದ ಕುವರನೊಬ್ಬ, ಬವರಕಣಿಗೊಂಡಿರೆ
ಪುತ್ರಮೋಹ ಪೀಡಿಸಿದರು
ನಾಡಿಗಾಗಿ ತ್ಯಾಗಿಸಿದ್ದೆ
ರಣಾಂಗಣದಿ ನೇಹದಣುಗ ಮುಕ್ತಿ ಕಂಡಿರೆ.

೨

ನಿನಗಾಗದ ನೆರೆಹೊರೆಯವ-
ರೆಂದರೆಂಥ ದಾನಿಯೇತ !
ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ-ಕರ್ಣನೆಂದು ಕೀರ್ತಿ ಪಡೆಯಲು
ಹಾಕಿದ ಹೊಂಚಿದು ತಿಳಿಯದೆ?
ಅಹಮಹಮಿಕೆಯದರ ಮೂಲ.
ಹೂಡಿದನಿದನೆಲ್ಲ ತನ್ನ ಭೇರಿ ಹೊಡೆಯಲು.

ದಾನವಿತ್ತ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ;
 ಹೆಸರಿಡದಲೆ ತನ್ನ ಹೆಸರು
 ಮುಂದಾಗುವದೆಂಬುದರಿತ ಧೂರ್ತನೀತನು.
 ಇಹಪರಗಳ ಸಾಧಿಸಿಕೊಳ್-
 ಲಿಂತೆಸಗಿದ ಸ್ವಾರ್ಥಸಾಧು.
 ಸಂದೆಗವಿರಲೊರೆದು ನೋಡಿರೆಮ್ಮ ಮಾತನು.

ಇದನು ಕೇಳಿ ಕ್ಷುಬ್ಧರಾದ
 ಜನರದೊಂದು ಸಭೆಯ ಕರೆದು
 ತಮ್ಮ ದೊರೆಯ ಗೌರವಿಸುವ ಬಯಕೆ ಬೆಳೆದರೆ
 ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳನರಸನೆಡೆಗೆ
 ಕಳುಹಿದರೌತಣವ ಕೊಡಲು
 ಮೇರೆವರಿವ ಪ್ರೇಮವನರ ಮೊಗದಿ ಹೊಳೆದಿರೆ.

ಪ್ರೇಷಿತ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳಂದು
 ಬರಲು ಮುಗುಳುನಗೆಯ ನಕ್ಕು
 ನುಡಿದನರಸ : “ ಬೀಳುಗಳೆವರೆಂದು ಮುಳಿವರೆ ?
 ಉಳಿಸುತಿರುವರನುದಿನವೂ
 ಹಗೆಗಳೆನ್ನ ಪತನದಿಂದ.
 ಇಂತಿರೆ ನನ್ನವರು ಶೂಲಕೆನ್ನನೆಳೆವರೆ ? ”

“ ದ್ರಾಕ್ಷಿಹಣ್ಣುಗಳನೀವುದು
 ಬಳ್ಳಿಯೆಂದು ಮಂತ್ರಾಕ್ಷತೆ-
 ಗಳನೆರಚುತ ಪೂಜಿಸುವರೆ ದ್ರಾಕ್ಷಲತೆಯನು ?
 ಅದನು ಹಚ್ಚಿ ಬೆಳೆಸಿದವರು
 ನೀವು ಸವಿಯದಿರಲು ಹಣ್ಣು,
 ಮಣ್ಣಾಗದೆ ಕೊಳೆತು ? ತಿಳಿವುದಿದರ ಕತೆಯನು. ”

“ ಬೇಡವೆನಗೆ ನಿಮ್ಮ ಶಿಲ್ಪ.
ನನ್ನ ಗೆಯ್ಯೆಯಿರುವದಲ್ಪ.
ನೀವು ಹೊಗಳಲಾತಂಕವದೆನ್ನ ಮುಕ್ತಿಗೆ.
ನಿಮ್ಮ ಪ್ರೀತಿಯಿರಲು ಸಾಕು.
ಅದುವೆ ಪರಮ ಭಾಗ್ಯವೆನುವೆ.
ಅನುವು ದೊರೆಯದಿರಲಿ ಬೇರೆಯಾಸತ್ತಿಗೆ. ”

“ ಸಿರಿವಂತಿಕೆಯಲ್ಲ ಮುಖವು.
ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಬರವಹುದು ನಮ್ಮ
ಪರೀಕ್ಷಣಕೆ. ಬಂದ ಸಿರಿಯನೊಂದೆ ಮನದಲಿ-
ಲೋಕಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ನರನೆ
ನಾಕದವರ ಹರಕೆ ಹೊತ್ತು
ಬಾಳಿರುವನು ಲೀನನಾಗಿ ಚಿದ್ವನದಲಿ. ”

ಅರಸನೊರೆಯಲಿಂತು, ಬಂದ
ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು ಪದಕೆರಗುತ
ಕಣ್ಣುದುಂಬಿ ಹೃದಯ ತುಂಬಿ ಮನೆಗೆ ನಡೆದರು.
ಇಂಥ ಮಹಾಪುರುಷನಡಿಯ
ಹಿಡಿದ ಪುಣ್ಯ ದೊರೆತುದೆಮ್ಮ
ಭಾಗ್ಯವೆಂದು ಕಳಿಸಿದ ಸಭೆಯಿದುರು ನುಡಿದರು.

ಅಂದಿನಿಂದ ನಂದಕರೆದೆ
ತನಗೆ ತಾನೆ ನಡುಗುತ್ತಿತ್ತು.
ಮೇರೆವರಿಯುತ್ತಿತ್ತು ನಾಡ ಜನರ ಹೃದಯವು.
ಗುಣಗಳೆಲ್ಲ ಸಾರುತಿರಲು
ದೂರವಿಲ್ಲವೆಂದು ದೊರೆಯು
ಚಕ್ರೇಶನ ಕಾಣುವ ದಿನ, ಮುಕ್ತಿಯುದಯವು.

೩

ದೇಶದೇಶಗಳನು ತಿರುಗಿ
 ದಿವ್ಯ ನೇತ್ರವನ್ನು ತೆರೆವ
 ಗುರುವನರಸಿ ಪದಕೆರಗುತ ಬಾಳ ಮೂಲದಾ
 ತೆರೆಮರೆಯನು ಬದಿಗೆ ಸರಿಸಿ
 ನಿಂತೆ ಚಿದಾಕಾಶದಲಿಹ
 ತಾರಾಮಂಡಲವ ಕಂಡು, ಬೇರೆ ಗೋಲದಾ

ರವಿ-ಚಂದ್ರರನವಲೋಕಿಸಿ
 ಕವಿದ ಕತ್ತಲೆಲ್ಲಿ ಸರಿಯು-
 ಲಾತ್ಮಲೀಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಳೆಯುತಿರುಳುಹಗಲನು
 ಪ್ರಾಸಾದಕೆ ಸುಮ್ಮನೆಗೆಯ್ದ
 ವರಪ್ರಸಾದವಿತ್ತ ಗುರುವ
 ನಾಡವರಿಗೆ ತೋರ್ವುದೆನುತ ಬಾಳ ಮಿಗಿಲನು.

ಸದ್ಗುರುವರನಭಯ ವಾಣಿ
 ತಣಿಸಲೆಲ್ಲರಿದೆಮನಗಳ
 ಹದಗೊಂಡಿರುವೆದೆಗಳ ಕದ ತಾನೆ ತೆರೆಯಲು
 ದೇಶವೆ ನುಡಿದಿತ್ತು: ಬೇಕು
 ರಾಜರ್ಷಿಯೆ ನಾಡಿಗೆಲ್ಲ
 ಜ್ಞಾನದ ವರದಾನವನ್ನು ಧಾರೆಯೆರೆಯಲು

ಗುರು ಹರಸಿದ: ಜನರನಂದಿ-
 ಗಿಂಥ ದೊರೆಯು ದೊರೆತಿರುವದು
 ನಿಮ್ಮ ಭಾಗ್ಯ; ಬೆಳೆಯಲಿಂತು ನಿರುತವೆನ್ನುತ;
 ಮುಂದೆ ಒರುವ ವಿಧಿಯ ನೆನಿಸು-
 ತೊಳಗೊಳಗೇ ಮರುಕಗೊಂಡು
 ನುಡಿದನೆಂಬ ತೆರದಿ ಮಂಗಳಾತ್ಮ ಸನ್ನುತ.

೪

ಮಂತ್ರಿ ತನ್ನ ಮಂತ್ರಾಲೋ-
ಚನೆಗೆ ಸ್ಥಾನವಿಲ್ಲದಿರಲು
ಹಾಲೆರೆದಿಹ ಹಾವಿನಂತೆ ಭುಸುಗುಟ್ಟುತ-
ಚಕ್ರವರ್ತಿಯೆಡೆಗೆ ನಡೆದ
ನಿನ್ನನಾಡಿಕೊಳ್ಳಲೆಂದು
ದುರ್ಮಾರ್ಗಿಯು ದುರ್ಮಾರ್ಗದಿ ಪಿಸುಗುಟ್ಟುತ.

ಬೊಕ್ಕಸ ಬರಿದಾಯಿತೆಂದ
ನಿನ್ನ ಭೋಗವಾಳಿಕೆಯಲಿ;
ಮನ್ನಿಸದಾಯ್ತೆಂದ ನಾಡು ಪಾತಷಹನನು.
ಇಂಥ ಮಾಂಡಲಿಕರ ಬದುಕು
ಮುಳುವೆಂದನು ಚಕ್ರವರ್ತಿ-
ಪದಕೆ; ಬಿಡುಗಡೆಯಾದಿದ ದುರಿತಗಹನನು.

ಚಕ್ರವರ್ತಿ ರೇಗಲಿಂತು
ರಾಜ್ಯಭ್ರಷ್ಟನಾದೆ ನೀನು;
ಪದಚ್ಯುತನು, — ಮುಕ್ತಿ ಪದದೊಳಚ್ಯುತನಾಗಿರಲು.
ಪಟ್ಟವನೆಯ ಬಿಟ್ಟು ನಡೆದೆ
ನಾಡ ಗಡಿಯ ದಾಟಿ ಮುಂದೆ
ಬಾ! ಎನ್ನುತ ರಾಜ್ಯರಮೆಯು ರೋದಿಸಿ ಕೂಗಿರಲು.

ದೇಶದ ಜನರೆಲ್ಲ ಬಂದು
ಮಂತ್ರಿಯ ತಲೆ ಹೊಡೆನೆವೆಂದು
ಸಮ್ರಾಟನ ಯುದ್ಧರಂಗಕ್ಕೆನೆವೆಂದು ನುಡಿದರು.
ಬೇಡವಿಂಥ ಕಡ್ಡವೆಂದೆ;
ನಾಡೊಳರಲಿ ಸುಖಶಾಂತಿಯು
ಮಂತ್ರಿ-ಪಾದಶಹರು ಬೇರೆ ದಾರಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದರೂ.

ಮಂತ್ರಿಯಿಂತು ನುಡಿಯುತ್ತಿರಲು
 ಎಲ್ಲವು ಸುಳ್ಳೆನುವದೆನಿತು?
 ಪೊಳ್ಳಿದ್ದರೆ ನಾಳೆ ತಿಳಿಯಬಹುದು ಮಂತ್ರವರರಿಗೂ.
 ಸುಳ್ಳಲ್ಲವು ಸಮ್ರಾಟರ
 ಕೋಪವವರ ಚಿತ್ತದಂತೆ
 ನಡೆವುದುಚಿತ. ಸತ್ಯ ಹೊಳೆಯಬಹುದು ಪಾತಷಹರಿಗೂ.

ದೊರೆಯಾಡಿದ ಮಾತು ಕೇಳಿ
 ಕಣ್ಣೀರಿಡುತ್ತಿಲ್ಲ ಜನರು
 ದೇಶದಲಿದ್ದರು ಪರದೇಶಿಗಳೆನ್ನುತ ವಂದಿಸಿ,
 ತೆರಳಿದ್ದರು ದೊರೆಯ ಮನವ
 ಮುರಿಯುವ ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲದಾಗಿ
 ನೀಚರ ಮುರಿದೊಗೆವುದೆಂಬ ಹಿರಿಯಾಸೆಯ ಬಂಧಿಸಿ.

ಅರಸ ನಡೆದ ದೂರ ತನ್ನ
 ನಾಡ ಗಡಿಯ ದಾಟಿ ಮುಂದೆ
 ಪತ್ನಿಸುತರ ಹಿಮ್ಮೇಳವು ಹಿಂದಿನಿಂದ ಬರುತ್ತಿರೆ.
 ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ತನ್ನ ದಾರಿ-
 ಯೆಂದನಿಳಿಯ ದಾಟಿ ಮುಂದೆ,
 ಗಾಳಿ ಬೇರೆ ಲೋಕದೊಂದು ಹೇಳಿಕೆಯನು ತರುತ್ತಿರೆ.

ಕೊನೆವರೆಗೂ ಕೊಡುಗೈದೊರೆ;
 ಸಕಲರಿಗೂ ದಾನ-ಶೂರ;
 ಬಾಳದನೀ ಪುಣ್ಯಜೀವಿ ಹಗೆಗಳನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಿಯೂ:
 ದುರುಳರನ್ನು ತರಿದೊಗೆಯಲು
 ಸಿದ್ಧರಾದ ನಾಡ ಜನಕೆ
 ಶಾಂತಿಪಾಠವನ್ನು ಕಲಿಸುತವರ ಮನವ ರಮಿಸಿಯೂ.

ಅವನ ಭವನವಿಂದು ನಾಡ
ಜನರ ಧರ್ಮಶಾಲೆಯಾಗಿ
ಚಾರಿತ್ರವು ಪಯಣಿಗರಿಗೆ ಕಡಲುಗಂಬದಂತಿದೆ.
ಅವನ ಪಂಚಪ್ರಾಣ ಬುವಿಯೊ-
ಳೆಲ್ಲೆ ಡೆಗಲೆಯುತಿಹ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ;
ಬಾಳ ದೇಗುಲದಲಿ ಜೀವ ಮಾನಸ್ತಂಭದಂತಿದೆ.

ಸಂಶೋಧನ ಸಂಸ್ಥೆಯವರು
ದೊರೆಯ ಸಮ್ಮತಿಯನು ಪಡೆಯು-
ತವನ ಕಳೇವರವ ನಿತ್ಯ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿರುವರು.
ಬಾಳ ಮಹತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು
ಸಿದ್ಧಾಂತವ ಕಟ್ಟಲೆಂದು
ಬರಿ ಬಟಾಟಿಯಂಥ ಮೆದುಳ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿರುವರು.

ಬಾನಾಡಿಯ ತೆರದಿ ದೊರೆಯ
ಪಾವನಾತ್ಮ ನಭಕೆ ನೆಗೆದು
ಸಂಶೋಧಕರಾಟಗಳನು ಕಂಡು ನಗುತಿದೆ:
ಆರಳಲಿರುವ ಸುಹೃದಯಗಳು,
ತಾವೆ ತೆರೆಯುತಿಹ ಕಂಗಳು
ಕಂಡ ವಿಮಲ ಜ್ಯೋತಿಯಾಗಿ ಹಿಗ್ಗನುಗುತಿದೆ.

ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳಾಳಿ
ಹಿಂದೆ, ಮಾಂಡಲಿಕರುರೆ
ಮುರಿದು ತಿನ್ನಲು ನಿಂತ ದೇಶದಲ್ಲಿ
ನೀಸಹಾಯಿತ ಜನತೆ
ಮುಂದುಗಾಣದೆ ಹೊಗಲು
ಹೊಟ್ಟೆಪಾಡಿಗೆ ಪರರ ಪಾಶದಲ್ಲಿ, —

ಜನತೆಯಾಳಿಕೆಯನ್ನೆ
ಸಂಸ್ಥಾಪಿಸುವೆನೆಂದು,
ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನು ಮರಳಿ ಗಳಿಸಲೆಂದು,
ಭಾರತೀಯರಿಗೆಲ್ಲಿ
ಒಂದುಗೂಡುವ ಶಕ್ತಿ ?
ಎಂಬ ಕಹಿ ಬಿಡುಗಡೆ ಅಳಿಸಲೆಂದು

ನೋಂತು ಸೇರಿದೆನೆಂದು
ನಾನು ಸಂಸ್ಥೆಯೆನೊಂದು.
ಗಳಿಕೆ ಏನೆನ್ನುವಿರಾ? ಹಸಿರು ನೋಟು.
ಅಜನ್ಮ ಸೇವಕನು
ಬೇರೆ ಕೆಲವರ ಜೊತೆಗೆ.
ಕೆಲಸವಲ್ಲದೆ ಇದ್ದಿತೊಂದು ವೋಟು.

ಏಕಾಂತದಲಿ ಸತ್ಯ-
ದೆಲ್ಲ ಪೈಲುಗಳೆಂತು
ತಿಳಿಯುವವು? ನಾಲ್ಕು ಜನರಿರಲು ಜೊತೆಗೆ

ಇಂಥ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಂಥ
ಮಾತೆ ಸತ್ಯವದೆಂಬ
ನಿರ್ಣಯವ ಹೇಳುವಧಿಕಾರ ಸಭೆಗೆ.

ಬಲವದೊಂದೆಯೆ ಇಲ್ಲಿ:
ತದೇವ, — ಸಂಖ್ಯಾಬಲವು.
ತಿಳಿದು ನೋಡಲಿದೇನು ಕೊರತೆಯಲ್ಲ.
ಹತ್ತು ಮಂದಿಯಲೇಳು
ಮಂದಿ ಒಳ್ಳೆಯದೆನುವ
ಮಾತೆ ಸತ್ಯವು. ಮತ್ತೆ, — ಮರೆತೆಯಲ್ಲ!

ಇನ್ನುಳಿದವರ ಬಗೆಯು
ಬೇರೆ ಎಂಬುವ ಕತೆಯ!
ಎಂದು ಸಂದೇಹವನ್ನೆತ್ತಲಾಗಿ: —
ಹೆಚ್ಚು ಜನರೊಲದಲ್ಲ
ಸತ್ಯದೊಲವಿರಬಹುದು;
ಅಂತೆ ನಡೆ, ಮಾರ್ಗವರೆ ಕತ್ತಲಾಗಿ.

ಅದರ ಜೀವನೆ ಕಾರ್ಯ—
ನಿರ್ವಾಹ ಮಂಡಲಿಯು;
ಸಂಸ್ಥೆ ತಾ ಕಣ್ಣಿನವ ಸೆಳೆವ ಮೃಕ್ತಿ.
ಅದರ ಸಕಲ ಸದಸ್ಯ-
ರೆಲ್ಲ ಬರಿ ಸ್ನಾಯುಗಳು.
ಜಗದಿ ಶಕ್ತಿಯದೊಂದೆ, — ಸಂಘಶಕ್ತಿ.

ನಾಡಿನಾ ನಾಳನಾ-
ಳದಲಿ ರಕ್ತಾಣುಗಳು —
ಸಂಸ್ಥೆಯವು — ಬೆಳೆಯುತೆರೆ ಸಾವಿರಾರು,

ಬಹುಮತವೆ ಸತ್ಯ ; ಇನ್-
 ಸುಳಿದ ಮತಕೆಡೆಯಿರಲಿ ;
 ಶಾಂತಿ-ಸಹನೆಗಳಿರಲಿ : ಎಂದು ಕೋರು.

ಭಿನ್ನಮತಗಳು ಕಾಣ-
 ಲಾವ ನ್ಯೂನತೆಯಿಲ್ಲ ;—
 ಬಹುಮತವು ಹಾಕಿಟ್ಟ ಪಥವ ತುಳಿದು.
 ನೂರು ದರ್ಶನವಿರಲಿ
 ನಾಡಿನೇಳಿಗೆಗಾಗಿ ;
 ಮಥನಾಂತ್ಯದಲ್ಲೊಂದೆ ಗೆಯ್ಯೆಯುಳಿದು.

ಶಾಸನಸಭೆಗಳಿರಲಿ.
 ಪೌರಸಂಸ್ಥೆಗಳಿರಲಿ.
 ವಿದ್ಯೆ-ವಿಮೆ-ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಟ್ಟ
 ನವನವೋದ್ಯೋಗಗಳ-
 ನೆಲ್ಲ ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿ
 ಬಾಳೋಣ ವೈಭವದ ಶಿಖರ ಮುಟ್ಟು.

ಓಂ. ಸಹ ನೌ ಭವತು.
 ಸಹ ನೌ ಭುನಕ್ತು.
 ಸಹವೀರ್ಯಂ ಕರವಾಮಹೈ.
 ತೇಜಸ್ವಿನಾವ-
 ಧೀತಮಸ್ತು.
 ಮಾ ವಿದ್ವಿಷಾವಹೈ.
 ಓಂ. ಶಾಂತಿಃ. ಶಾಂತಿಃ. ಶಾಂತಿಃ.

೨

ಇಂತು ಬಾಳಿದೆ ಕನಸು
 ಕಂಡು ಕೆಲವೊಂದು ದಿನ.
 ವಿಷಮಸ್ಥಿತಿಯೊರೆಗಲ್ಲಿಗದನು ಹಚ್ಚಿ

ಚೆನ್ನವಹುದೇನೆಂದು
ಪರಿಕಿಸೆನುತಿರೆ ದೈವ,—
ಆ ಪರೀಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದೆ ಬೆಚ್ಚಿ.

ಎದೆಯು ಡವಡವನೆನಲು
ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿತ ರೈಯ್ಯ-
ನೆತ್ತಿ ಅನ್ಯಾಯವನು ಪಳಗಿಸುವರು
ವೋಟುಗಾರರು; ವೋಟು
ಬಿಟ್ಟವಾಹನನಂತೆ
ಪಿತಗೆ ಮುಳುವೆಂಬವೊಲು ಮುಳಗಿಸುವರು

ಅಚಲ ಶ್ರದ್ಧಾಳುಗಳ,
ದುಃಖಸಾಗರದಲ್ಲಿ.
ಸಂಖ್ಯೆಯೇ ಸತ್ಯವೆನುವಂಥ ಹೊತ್ತು
ಬಂದಿತ್ತಿಂದಿಗೆ. ಮುಂದೆ
ಮತ್ತಾವ ವಿಧಿಯಾಟ
ನಮಗೆ ಕಾದಿದೆ ಯಾರಿಗೇನು ಗೊತ್ತು?

ತನ್ನ ತಾನರಿಯದಿಹ
ವೋಟನಪವ್ಯಯಗೊಳಿಸಿ
ಕಲಿಯುಗವ ಕಟ್ಟುವನು ವ್ಯಾಪಾರಿಯು.
ಈ ವೋಟುಗಳ ಬಲದಿ
ತನ್ನಾಸ್ತಿ-ಪಾಸ್ತಿಯನು
ಭವ್ಯವಾಗಿಸುವನು ಸೋಮಾರಿಯು.

ಕಲಿತ ವೋಟಿಗೆ ಬೇರೆ
ಓಟವೇ ಯುಗದಲ್ಲಿ.
ವೋಟುಗಾರರು ಸಮಾಸಸ್ಯಂಧರೆಂದು

ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಾ ಹಿರಿಮೆ-
ಯನ್ನು ಬದಿಗೊತ್ತುವರು,—
ಭಾವಿಸುತ ತಾವಿಂದ್ರ-ಚಂದ್ರರೆಂದು.

ತರ್ಕ; ತಾರ್ಕಿಕ ವಾದ;
ಹಿಂಸೆ; ತೇಜೋಭಂಗ;
ಹಟಮಾರಿತನ; ಧೂರ್ತತನದ ಹೊಂಚು :
ಒಂದನೊಂದಿವು ಮೀರಿ
ಮುಳ್ಳುಗಳ್ಳಿಯೊಲಾಗಿ
ಕೊನೆವ ಕಾರಸ್ಥಾನ; ತಂತ್ರ; ಒಳಸಂಚು.

ಜೊತೆಗಾರರೆಲ್ಲರಿಗೆ
ಕರ್ತುಮ್, ಅಕರ್ತುಮದ
ಅನ್ಯಥಾ ಕರ್ತುಮದ ಶಕ್ತಿಯಿರಲು;
ಅವರ ಮಾತೇ ಗೀತ,
ಅವರ ಬಗೆ ಭೈಬಲ್ಲು
ಎಂದವರ ಕುರುಡು ನಂಬುಗೆಗಳಿರಲು :

ಹತ್ತು ಜನರಲ್ಲೊಬ್ಬ
ನೊಂದುಕೊಂಡಿರೆ ಮನದಿ
ಹೊತ್ತುವದು ಪ್ರಳಯಾಗ್ನಿ ನೇಮದಿಂದ.
ಎರಚಿದಗ್ನಿಗೆ ಸಂಸ್ಥೆ —
ಯಿರಲು ಆಹುತಿಯಾಗಿ
ಬರುವರಾರ್ಲಿಂದ ಕ್ಷೇಮದಿಂದ ?

ಹತ್ತು ಯಜಮಾನರಾ
ಸೇವೆಗೆಯ್ದುದಕಿಂತ
ಒಬ್ಬ ದೊರೆಯಂತೆ ತದಲಿಹುದು ಲೇಸು.

“ ಇವರ ಕ್ಷಮಿಸ್ಕೆ, ತಂದೆ!
ತಾವೇನು ಗೆಯ್ಯವೆಂ-
ಬರಿವೆ ತಮಗಿಲ್ಲದರು! ” ಎಂದ ಏಸು.

ಇಲ್ಲಿ ಸ್ವಾರ್ಥತ್ವಾಗ-
ದೊಂದು ಹಿರಿ ಹೆಸರಿನಲಿ
ಸ್ವಾರ್ಥ ಹೆಮ್ಮರವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತಿಹುದು.
ಅಧಿಕಾರ, ದ್ರವ್ಯ, ಅಹ-
ಮಹಮಿಕೆಗಳಲಿ ಸ್ವಾರ್ಥ
ಬೇರು ಬಿಟ್ಟರೆ ಸಂಸ್ಥೆ ಕೊಳೆಯುತಿಹುದು.

ವಿಜ್ಞಾನಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದ
ವಿಷವಾಯು ಸಂಚಯದ
ತೆರದಲಿ ಪ್ರಜಾವಾದಿ ಕಟ್ಟಿರುವ ಕೂಟ
ಜಿಗಳೆಯೊಲು ಕೂಟಸ್ಥ-
ರೆದಿರಕುತವನು ಹೀರಿ
ಪ್ರಗತಿ ಬರಿ ಹಳವಂಡ, ಮರಣದಾಟ.

ನಿಜ: ಶಿಖಂಡಿಗೆ ಪಾರ್ಥ ;
ಸ್ವರ್ಗವು ತ್ರಿಶಂಕುವಿಗೆ ;
ಉತ್ತರಕುಮಾರಗೆ ವಿರಾಟಸಭೆಯು ;
ಪ್ರಮಥನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಹೃದ-
ಯವ ತಿನ್ನುತಿಹ ಗರುಡ :
ಇಂಹಾಗಿ ಸಂಸ್ಥೆ-ಸಂಸ್ಥೆಯಲಿ ಹವೆಯು

ಕೆಡುತಿಹುದು ಬ್ರಹ್ಮರಾ-
ಕ್ಷಸಗಣವು ಬೆಳೆದಿರಲು
ಸಂಸ್ಥೆಗೊಳುತಂತೆಮ್ಮ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ —

ಸುಖ-ಶಾಂತಿಯನು ದೇಶ-
ದಲ್ಲಿ ಪಡೆಯದೆ ತೊಲಗಿ
ನಾಡನ್ನು ಕಾಣೋಣ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ !

ವ್ಯಕ್ತಿಯನು ಪೋಷಿಸಲು
ಬೆಳೆದ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಂತು
ಹೊಲವನ್ನೆ ಮೇಯುತ್ತಿಹ ಬೇಲಿಯಂತೆ
ವ್ಯಕ್ತಿಯನು ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿ
ನಿಂತಿರಲು ನಾಡಿನಲ್ಲಿ, —
ಕಣ್ಣಿಟ್ಟ ಗುರಿ ಬಂಡಿಗಾಲಿಯಂತೆ !

೩

ಮುಳ್ಳುಗಳ್ಳಿಯ ಕಿತ್ತು
ಹಾಕಲೆನೆ ಸರ್ವಾಧಿ-
ಕಾರದಾ ತಂತ್ರವನು ಹೂಡಲಾಗಿ
ಸಣ್ಣ ಬಿಳಿ ಹುಳದಂತೆ
ಮುಳ್ಳನಲ್ಲದೆ ಹಣ್ಣು
ಸಹ ತಿಂದು ಹಾಳುಗೆಯ್ದುದು ನೋಡಲಾಗಿ.

ಬಹುಮತದ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ
ಒಮ್ಮತವು ದುಃಸಾಧ್ಯ.
ಕುಂದು-ಕೊರತೆಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವದನಿವಾರ್ಯ.
ಸರಿದು ನಿಲ್ಲತ ನೋಡು;
ಒಳಗಿದ್ದು ಹೋರಾಡು;
ಜನತೆಯಾಳ್ವೆಯ ಮುಂದುವರಿಸುವದೆ ಕಾರ್ಯ.

ಮನವಿರಲು ಚಾಣಕ್ಯ-
ನೀತಿಯರಗಿಸಿಕೊಂಡು
ಚಾಣಕ್ಯತಂತ್ರಿಗಳಿಗೆದುರಾಗಿ

ಕಪಟ ನಾಟಕವನ್ನು,
ಸತ್ಯವನ್ನು ಬೆಳಗಿಸಲು :
ಲೇಸನುಳಿಸಲು ಕೆಡಕೆ ಎನಿಯೋಗಿಸು !

ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಚೆನ್ನು, ಆ
ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ತುಂಬಿದಾ
ಜನರು ಚೊಕ್ಕರುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳು.
ನರರೂಪವನ್ನು ತಳೆದ
ಹಾವು, ಮೂಗಿಲಿ, ಚೇಳು
ಸೇರುತವುಗಳ ಮಾಡದಿರಲಿ ವೊಳ್ಳು.

ನೀಲಕಂಠನ ತೆರದಿ
ನಿಂತು ವಿಸುವನ್ನು ಕುಡಿ.
ಪ್ರಮಥನಾಗುತ್ತ ಹೃದಯವನ್ನು ನೀಡು
ಜನತಾಜನಾರ್ದನನ
ಗರುಡಪಕ್ಷಿಯ ಭಕ್ತ -
ಣಕ್ಕೊಂದು. ಇಲ್ಲದಿರೆ ನೀನು ತೀಡು

ಎಕಾಂತಮೋನಾಮು-
ವನ್ನು, ನೈಯುಕ್ತಿಕದ
ಕಾಣಿಕೆಯ ತಾಯ್ನಿಲಕೆ ಮೀಸಲಿಟ್ಟು;
ಧಾರೆಯೆರಿದವಳಿಗೆ
ಶಕ್ತಿ-ಭಕ್ತಿಯನೆಲ್ಲ,
ಪದಪದ್ಮಯುಗಲಕ್ಕೆ ನೋಸಲನಿಟ್ಟು.

ವಿದ್ಯೆ-ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಬೆಳೆದು
ಎದ್ದೇಳುತ್ತಿರೆ ನಾಡು,
ತನ್ನನ್ನೆ ತಾ ತಿದ್ದಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು ಬೋಂಕು.

ಮುಂದೆ ಬಹು ಪೀಳಿಗೆಯು
ಹೊಸ ಪಾಠವನು ಕಲಿತು
ಕಳೆಯಬಹುದದು ಜನತೆಯನು ಕವಿದ ಮಂಕು.

ಪೋಟಿ ನರಕವು, ಮೂರ್ಖ—
ನದರ ಮಾಲಕನಿರಲು ;
ಅದೆ ಸ್ವರ್ಗ, ಹೊಂದಿದವನಿರಲು ಜ್ಞಾನಿ-ಗುಣ.
ಮಂಗನೆಡೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳ,
ಹಾವ ಹೆಡೆಯಲಿ ರತ್ನ,
ನಗಿಗಿ ಕೊಲ್ಲುವ ಕರಡಿಯೆಡೆ ಸ್ಯಮಂತಮಣಿ :—

ಸಲ್ಲವಿವು ; ಸಲುಹವಿವು.
ಮಾಹೇಶ್ವರಿಯು, ಲಕ್ಷ್ಮಿ
ಸರಸತಿಯು ಮನುಕುಲವ ಕಾಯಲಡಿಗಡಿಗೆ
ವ್ಯಕ್ತಿ-ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಹೃದಯ—
ದಲ್ಲಿ ಪಡಿಮೂಡಿರಲಿ
ರತ್ನತ್ರಯ, ಹೊಸ ಬೆಳಕ ಬೀರುತೆಲ್ಲೆಡೆಗೆ.

೨. ಸಮತಾವಾದಿ (ಸೋಶಾಲಿಸ್ಟ್)

ನೋಡಲ್ಲಿ ಸಾಗಿಹರು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಸಂಗ್ರಾಮ-
ಕೆಂದು ಪೂತಾತ್ಮರಿವರಡಿಗಿರಗು, ವಂದಿಸು.
ನೋಡು ! ತೆರವೋ ತೆರವು ನಾಡಿನಲಿ ಸುಗ್ರಾಮ,
ಪಟ್ಟಣದ ದಟ್ಟಣೆಯು. ಬಾರಿಲ್ಲಿ, ಹೊಂದಿಸು
ಭುಜಕೆ ಭುಜವಾನಿಸುತ. ನೋಡು ! ವೀರರ ನಡೆಗೆ
ತಲ್ಲಣಿಸುತಿದೆ ಪೃಥಿವಿ. ಮತ್ತೆ ಶೇಷನ ಹೆಡೆಗೆ
ಕಂಪಾನುಕಂಪವಿದೆ. ಇನ್ನೆಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಲ್ಲ-
ವಿಂಥ ದಂಡಿನ ಯಾತ್ರೆ ಇದನಾರು ಮಿಕ್ಕಿಲ್ಲ.
ಇಂದು ಪಾದಾಕ್ರಾಂತರಷ್ಟದಿಕ್ಕಾಲಕರು.
ಇಂದು ಕಳೆಗುಂದಿದರು ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಚಾಲಕರು.
ಇವರ ಪಾದದ ಧೂಳಿ ನೈಕುಂಠವನೆ ಮುಚ್ಚಿ
ಸ್ವರ್ಗದ ಮಹಾದ್ವಾರವನು ತೆರೆದು ಸುರಕೋಟಿ-
ಗಳನೆಳೆದು ಪಾತಾಳಕಲ್ಲಿ ಧ್ವಜವನು ಹಚ್ಚಿ
ವ್ಯಾಪಿಸುವದಿಳೆಯನ್ನು ಖಂಡಖಂಡವ ದಾಟಿ !

ರಾಮರಾಜ್ಯದೊಳವರು ಬೀಸಿದ್ದು ಬರಿ ರಾಗಿ.
ದಿಲ್ಲಿ ದ್ವಿಪಾಂತರದೊಳೇಕಚಕ್ರಾಧಿಪತಿ-
ಯಾಳಿಕೆಯಲಿವರಿದ್ದರಾಗುತ್ತ, ಬೈರಾಗಿ.
ಮಾಂಡಲಿಕರಂಡಲೆಯುತಿರಲಿವರಿಗೇನು ಗತಿ ?
ಪಾತಹಹರಾಳಿಕೆಯಲಾಯ್ತು ವರಿಗುತ್ತಾತ ;
ಪಾಳೆಗಾರರ ವೇಳೆ ವಿಹಮ ವಜ್ರಾಘಾತ.

ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟ, ಕದಂಬ, ಚಾಲುಕ್ಯರಿವರೆಂಬ
 ದುರಭಿಮಾನವು ಬೇಡ. ಕಾಣೆದನು ಕಣ್ಣುಂಟು :
 ಇಂದೀ ಮಹಾಪೂರವಾದ ಜನಜಾತ್ರೆಯನು
 ತಳ್ಳಿದರು, ತಡೆದರವರಾ ಮಹಾಯಾತ್ರೆಯನು.
 ಹಂಪಿಯ ವಿರೂಪಾಕ್ಷ, ಬನವಸೆಯ ಮಧುಕೇಶ
 ಕಾಯಲ್ಲಿಲ್ಲಿವರ, ಬಾದಾಮಿ ಬನಶಂಕರಿಯು,
 ಸಿರಿಪೊಳಲ ಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿ. ಬೇರೊಬ್ಬ ಪರಮೇಶ
 ಸಂರಕ್ಷಿಸಿದ. ಕಾಯ್ತುಳಿನ್ನು ಜನಶಂಕರಿಯು !

ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳು ಮಾಣಿಕ್ಯದಾಧಿಕ್ಯದಲಿ
 ಮೆರೆಯಿ ನೋಡುತನಕ್ಕರೆಳೆನಗೆಯನಿವರು.
 ಕವಿಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳು ಭಾಗ್ಯವಂತರ ನುತಿಸಿ
 ದುರ್ಭಾಗ್ಯವಿದು ಧೃತ್ರಿಯದೆಂದಿವರು !
 ಒಂದು ದಿನ ಬಂದೆನೆಲ್ಲಿ ಒಡ್ಡೋಲಗಕೆ,
 ಒಬ್ಬರೊಬ್ಬರ ಕೊಲುವ ಬಂಧುಗಳ ಪಾಳಯಕೆ.
 ಸ್ವಾಮಿಭಕ್ತಿಗೆ ಮಡುವ ಸೇವಕರ ನಿರೀಕ್ಷಿತ
 ಮಾಸತಿಪದಕೆ ಸಾಯ್ತು ಹೆಂಗಳನು ಪರೀಕ್ಷಿತ,
 ಒಡನಾಡಿಗಳ ಮೂರ್ಖತನಕೆ ಕಂಬನಿ ಮಿಡಿದು
 ಸಾಗಿದರು ಪೂತಾತ್ಮರಿಟ್ಟ ಗುರಿಯನು ಹಿಡಿದು :
 “ ದೇಸಗತ್ತಿಯ ದಿನಗಳೆಲ್ಲವನ್ನಿ ಬಯಲಾಗಿ
 ಮುಂದೆ ಬರುವದು ಬೀಸುಗತ್ತಿ ದಿನವು
 ಸಮ್ರಾಟ-ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳು ನಿರ್ವಯಲಾಗಿ
 ನಿರ್ನಾಮವಾದಂದು ಸುಖಿಯಹುದು ಜನವು ! ”

“ ಪಂಪ-ರನ್ನರು ವಂದಿಮಾಗಧಿಗಳೆಲೆ ಕೇಳು—
 ದಾಸ ಶಿವಶರಣ ತೀರ್ಥಂಕರರದೆಲ್ಲ
 ನೋವ ಮರೆಸುವ ಮಾಯೆ; ಯಂದ್ರಜಾಲದ ಬಾಳು;
 ಕೇಳವೀ ಧರ್ಮ-ಕಲೆ ಜೀತದಾಳಿನ ಸೊಲ್ಲ :
 ಪೂತಾತ್ಮನಾಗಿ ಹಿರಿ ಮೊನದಿಂದಿರು, ಮುಂದೆ
 ಬರಲಿಹುದು ನಿನ್ನಸುವ ತಣಿಪ ಕಲೆ, ಒಂದೊಂದೆ-
 ಯಾಗಿ ಮುಗಿಯುವವಂದು ಲೋಕವನ್ಯಾಯಗಳು,
 ಜ್ಞಾನಿಗಳ, ಧನಿಕರಾ ಸ್ವರ್ಗವೈಕುಂಠಗಳು.”
 ಹೀಗಿಂದಮೊರ್ವನವ್ಯಕ್ತ ಕವಿಯಜ್ಞಾತ-
 ವಾಸವಲಿ ಮೊಳಗಿಸಿದನಂದು ಮುಂದಿನ ಮಾತ.
 “ ಪಂಡಿತರ ಮೆಚ್ಚು, ಪೀಡಿತರ ಕಾಳ್ಗಿಚ್ಚು
 ಮುಂದೆ ಒಹ ಕಾವ್ಯದಾ ಸೆಲೆಯು, ನೆಲೆಯು.
 ಇಲ್ಲದರ ಕನಸಲ್ಲವಿದ್ದ ಬಾಳಿನ ಕೆಚ್ಚು
 ಧರ್ಮವೆಂಬುದು, ಲೋಕಸುಖದ ಬೆಳೆಯು.”

ನೋಡದೊ! ಮುಮುಕ್ಷುಗಳು, ಮತ್ತೆನಿತೊ ಭಿಕ್ಷುಗಳು
 ಬಿಡದೆ ಹೋರಿದರಂದಿಗನ್ಯಾಯದೆದುರು,
 ಸರ್ವಜ್ಞ, ಕನಕ, ಜಂಗಮ ತೆರೆದ ಚಕ್ಷುಗಳು
 ಮುಚ್ಚಿದವು; ಧರ್ಮವಾಯ್ದೊಂದು ಹಿರಿ ಬೆದರು.
 ಸಿಂಹಾಸನವ ಬಿಡದ ಭೂಪನೊಡ್ಡಿದ ತಾಪ,
 ಸ್ವಾರ್ಥವೊಂದನೆ ತೀರದ ಸೇನಾನಿಯಾ ಕೋಪ,
 ಅರ್ಥಸಚಿವನನರ್ಥ, ಜಾಣಕ್ಕುದುರ್ನೀತಿ,
 ಮೆಣಸರೆವ ಹರದ ಹುಟ್ಟಿಸುತಿಹ ಮಹಾಭೀತಿ
 ಮುಕ್ತಿದವು ಪಥಿಕರನು. ಯುದ್ಧಗಳ ಕೆಂಧೂರ
 ಬಾನಂಗಳಿಗೆ ಬಂತು ಹಿರಿಯಾಸೆಗಳ ಹೂಳಿ:

“ ಆಳುಮಕ್ಕಳು, ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣೀರು ಮುನ್ನೀರು.
 ಬಾನೆಮ್ಮ ಮನದಂತೆ— ಬಟ್ಟೆಬಯಲು.
 ತಿನ್ನಲೆಮಗಿಲ್ಲನ್ನ, ಕುಡಿಯಲಿಕೆ ತಿಳಿ ನೀರು,
 ಗಾಳಿಗಳ ತಿಕ್ಕಾಟನೆಮ್ಮ ಹೊಯಲು. ”

ನೋಡು ! ವೀರರ ತಂಡ ಮುನ್ನಡೆದಿಹುದಖಂಡ :
 ಪಡುವಣದ ಪಾಡೇನು, ಮೂಡಣದ ಮಾಳ್ವೆಯು ?
 ತಳ್ಳಂಕಗೊಳುತಿರುವದೆಲ್ಲೆಡೆಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ-
 ವದನಳಿಸ ಬರೆ ಕಾಳನಿಡಿದೋಳ ತಳ್ಳೆಯು.
 ಸಾಹುಕಾರರ ಜೀವ ಅವರ ಹಮ್ಮಿಣಿಗಳಲಿ
 ಗಿರಣೀಶ್ವರರ ಸ್ಫುರಣ ವನರ ಕಗ್ಗಣಿಗಳಲಿ.
 ಬಂತು ; ಬಂದಿತು ದೌಡು ! ದಣ್ಣಾಯಕರ ದಂಡು,
 ಜೀತದಾಳಿನ ಸೈನ್ಯ. ಅಂಜದಿರಿದನು ಕಂಡು.
 ಬೇರು ಬಿಟ್ಟುಹ ವಿಷಮಸೃಷ್ಟಿ ಬುಡಮೇಲಿರಲು,
 ನಡಲಿಹರು ಸಮತೆಯನು ಸ್ಪರ್ಧಿಸುಖವೈತರಲು.

ಯುಗಯುಗದೊಳನ್ಯಾಯಕೋಟಿಯಲಿ ಮುಳುಗಿರುವ
 ಧಾರುಣಿಗೆ ಬರಬಹುದು ಧನ್ಯತೆಯ ಬೆಳೆಯು.
 ಹಗೆತನದ ಹಾವು ಕಾಲೊಡಕಿರುವ ಮನುಕುಲಕೆ
 ಇಂದಿಲ್ಲ ನಾಳಿರುವದೊಗೆತನದ ಕಳೆಯು !

ಸ್ವರ್ಣಸ್ವಪ್ನಗಳೆಲ್ಲವನುದಿನದ ಬದುಕಾಗಿ
 ವಿಜ್ಞಾನವಿರೆ ಬುವಿಯ ಹೂವಾಡಗಿತ್ತಿ
 ರೋಗ ಮಾರೋಗಗಳು ಗತಯುಗದ ಮಾತಾಗಿ
 ಅದಿಶೇಷನ ಕೆರದಿ ನಲುಮೆ ತಾ ಸುತ್ತಿ

ಧಾರುಣಿಯ, ಪವಡಿಸಿರೆ ಕ್ಷೀರಸಾಗರದಲ್ಲಿ
 ವಸುಧಿಯನ್ನುಳಿದಂದು ಹಿಗ್ಗಿನಾಗರವೆಲ್ಲಿ ?
 ಆಕಾಶ ಪವನಾಗ್ನಿ ತೇಜ ಸಲಿಲಗಳೆಲ್ಲ
 ತಲೆವಾಗುತ್ತಾಲಿಸಿರಲಂದು ಮನುಜನ ಸೊಲ್ಲ,
 ಹುಟ್ಟಿದೊಡನೆಯೆ ನರನು ಹೊಟ್ಟೆ ಹೊಸೆವುದ ಮರೆತು
 ಬಾಳುವನು ಬಾಳುವೆಯ ಮೂಲಮಂತ್ರವನರಿತು.
 ಆ ಸ್ವರ್ಣಯುಗಕಾಗಿ ತಾಳೋಣವೆಂದು
 ಕ್ರಾಂತಿಗೈದುರಾಗುತಿಹ ಶಿಲುಬೆಗಳನು;
 ನಾಳೆ ಲೋಕವೆ ಸತ್ಯಲೋಕವೆಂದು
 ಇಂದಿನಿ ಬಾಳನುದ್ವೇಗಗಳನು.

ಮೊಗವೆಲ್ಲ ಕಂದಿತ್ತು.
ಹಿರಿಯಾಸೆ ತೊಲಗಿತ್ತು.
ಅಳವ ನಗೆಯಲ್ಲಿತ್ತು ಬರಿ ವಿಷಾದ.
ಏಕಚಕ್ರಾಧಿಪತಿ-
ಯಾಗಿ ಹಿಟ್ಟರ ಮೆರೆದ:
ಈಗ ಬದುಕಾಗಿತ್ತು ಹಿರಿ ಪ್ರಮಾದ!

ಲೋಕವನೆ ನಡುಗಿಸಿದ.
ಇತಿಹಾಸ ಬದಲಿಸಿದ.
ನಿನ್ನೆ ಸೈನಿಕನಿಂದು ಸಮ್ರಾಟನವನು !
ಗಾಡಿ ನಿಲ್ಮನೆಯಿಂದ
ನಿಲ್ಮನೆಗೆ ನಡೆವಂತೆ
ರಾಜ್ಯಗಳನಾಕ್ರಮಿಸಿ ನಿಂತ ನಿರ್ಭಯನು !

ಧೈವ ಪ್ರತಿಕೂಲವಿರೆ
ಹಿರಿಯಾಸೆ ಬಯಲಾಗಿ
ತಾಯ್ನಿಲದ ರಕ್ಷಣಕೆ ದೇಹವಿತ್ತು
ವೀರ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನೈದು-
ವುದೆ ತನಗೆ ತಕ್ಕುದೆಂ-
ದವ ಬಗೆದ. ಈ ಹಿರಿಮೆ ಅವಗೆ ಗೊತ್ತು.

ಜ್ಯೋತಿಸಿಯ ಕರೆದು ಗೃಹ-
ಗತಿ ತಿಳವ ಹಿಟ್ಟರನು
ರಣಕಾಳಿಯುಡಿನೆ ತಲೆಕೊಡುವ ಮುನ್ನ

ತನ್ನ ಜೀವಿತದ ಸಾ-
ರವ ಲೋಕವೆಂತೇನು
ಗ್ರಹಿಪುದೆಂಬುದ ತಿಳಿದ ಚಪಲವಿರೆ, ತನ್ನ

ಅಂತರಾತ್ಮದಿ, ನಡೆದ
ಕವಿಯೊಬ್ಬ ನಾಗರಕೆ.
ಮೊದಲಿಂದಿಗೀ ಕವಿಯನವನು ಕಾಣ !
ಇರಲೇನು ? ವಿಷಮವಿರೆ
ಕಾಲ, ಅನುಗುಣವಾಗಿ
ನಡೆವಲ್ಲಿ ಹಿಟ್ಟರನು ತಾನು ಬಲು ಜಾಣ.

ಕವಿ ಬಂದು ಸ್ವಾಗತಿಸಿ
ಹಿಟ್ಟರನ ಕರೆದೊಯ್ದ.
ಕುಳ್ಳರಿಸಿ ಬೆಸನವೇನೆಂದು ಬೆಸಗೊಂಡ.
ತನ್ನ ಬರವನು ಸಾಜ
ವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿದವ
ಕವಿಯ ತೀವ್ರವು ಕಂಡು ವೀರ ಬಿಡಗೊಂಡ.

ಇರಲೇನು ? ಮುಳುಗುವ-
ಕಾಶವಿಲ್ಲಿಳ್ಳಷ್ಟು !
ಕುಶಲವಾಡುತ ಕುಳಿತ ಹಿಟ್ಟರನು ನುಡಿದು :
“ ಇತ್ತೀಚೆಗೇನು ಬರ-
ವಣಿಗೆ ? ಕಥೆ ಕಾವ್ಯವನು
ರಚಿಸಿಹರ, ಜನರ ಹೃದಯವನು ಮಿಡಿದು ? ”

ನನು ನಕ್ಕು ಕವಿಯಿಂದ :
“ ನಿಮ್ಮ ಕಟ್ಟಾಣತೆಗೆ
ಕಮರಿ ಹೋಗಿದೆ ನಾಡ ಕಾವ್ಯಲತೆಯು !

೮. ಅಸುರ

ಮೊಗವೆಲ್ಲ ಕಂದಿತ್ತು.
ಹಿರಿಯಾಸೆ ತೊಲಗಿತ್ತು.
ಅಳಿವ ನಗೆಯಲ್ಲಿತ್ತು ಬರಿ ವಿಷಾದ.
ಏಕಚಕ್ರಾಧಿಪತಿ-
ಯಾಗಿ ಹಿಟ್ಟರ ಮೆರೆದ :
ಈಗ ಬದುಕಾಗಿತ್ತು ಹಿರಿ ಪ್ರಮಾದ !

ಲೋಕವನೆ ನಡುಗಿಸಿದ.
ಇತಿಹಾಸ ಬದಲಿಸಿದ.
ನಿನ್ನೆ ಸೈನಿಕನಿಂದು ಸಮ್ರಾಟನವನು !
ಗಾಡಿ ನಿಲ್ಮನೆಯಿಂದ
ನಿಲ್ಮನೆಗೆ ನಡೆವಂತೆ
ರಾಜ್ಯಗಳನಾಕ್ರಮಿಸಿ ನಿಂತ ನಿರ್ಭಯನು !

ದೈವ ಪ್ರತಿಕೂಲವಿರೆ
ಹಿರಿಯಾಸೆ ಬಯಲಾಗಿ
ತಾಯ್ನಿಲದ ರಕ್ಷಣಕೆ ದೇಹವಿತ್ತು
ವೀರ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನೈದು-
ವುದೆ ತನಗೆ ತಕ್ಕುದೆಂ-
ದನ ಬಗೆದ. ಈ ಹಿರಿಮೆ ಅವಗೆ ಗೊತ್ತು.

ಜ್ಯೋತಿಷಿಯ ಕರೆದು ಗ್ರಹ-
ಗತಿ ತಿಳಿವ ಹಿಟ್ಟರನು
ರಣಕಾಳಿಯದಿನೆ ತಲೆಕೊಡುವ ಮುನ್ನ

ತನ್ನ ಜೀವಿತದ ಸಾ-
ರವ ಲೋಕವೆಂತೇನು
ಗ್ರಹಿವುದೆಂಬುದ ತಿಳಿವ ಚಪಲವಿರೆ, ತನ್ನ

ಅಂತರಾತ್ಮದಿ, ನಡೆದ
ಕವಿಯೊಬ್ಬನಾಗರಕೆ.
ಮೊದಲೆಂದಿಗೀ ಕವಿಯನವನು ಕಾಣ !
ಇರಲೇನು ? ವಿಷಮವಿರೆ
ಕಾಲ, ಅನುಗುಣವಾಗಿ
ನಡೆವಲ್ಲಿ ಹಿಟ್ಟರನು ತಾನು ಬಲು ಜಾಣ.

ಕವಿ ಬಂದು ಸ್ವಾಗತಿಸಿ
ಹಿಟ್ಟರನ ಕರೆದೊಯ್ದ.
ಕುಳ್ಳರಿಸಿ ಬೆಸನವೇನೆಂದು ಬೆಸಗೊಂಡ.
ತನ್ನ ಬರವನು ಸಾಜ
ವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿರುವ
ಕವಿಯ ತೀವಿಯ ಕಂಡು ವೀರ ಬಿತಿಗೊಂಡ.

ಇರಲೇನು ? ಮುಳುಗಿವೆ—
ಕಾಶವಿಲ್ಲೆಳ್ಳವ್ವು !
ಕುಶಲವಾಡುತ ಕುಳಿತ ಹಿಟ್ಟರನು ನುಡಿದು :
“ ಇತ್ತೀಚೆಗೇನು ಬರ-
ವಣಿಗೆ ? ಕಥೆ ಕಾವ್ಯವನು
ರಚಿಸಿಹರ, ಜನರ ಹೃದಯವನು ಮಿಡಿದು ? ”

ನಸು ನಕ್ಕು ಕವಿಯೊಂದೆ :
“ ನಿಮ್ಮ ಕಟ್ಟಾಣತೆಗೆ
ಕಮರಿ ಹೋಗಿದೆ ನಾಡ ಕಾವ್ಯಲತೆಯು !

ನಿಮ್ಮ ತತ್ವವ ಮೂಡಿ—
 ಸಲು ಕವಿಗೆ ಮೂಡುಂಟು.
 ಇಲ್ಲದರೆ ಮುಳುಗೊಂದೆ ಅವಗೆ ಜೊತೆಯು! ”

“ ಇರಲೇನು ? ಬರೆದಿಹೆನು
 ಕೆಲವೊಂದು ಕೃತಿಗಳನು.
 ನನ್ನ ಕಂಗಳನುಳಿದು ಬೇರೆ ನೋಟ
 ಕಂಡಿಲ್ಲವವುಗಳನು.
 ನಿಮಗೆ ತೋರಿಸಲೇನು ?
 ರುಚಿಸುವದೆ ನಿಮಗಿಂಥ ಕಲ್ಪಕತೆಯಾಟ ? ”

ಹಿಟ್ಟರನು ರೇಗಿದನು.
 ಮರಣಶಿಬಿರಕೆ ಕವಿಯ
 ಕಳಸುವಾ ಯೋಚನೆಯು ಮಿಂಚಿ ಹೋಯ್ತು.
 ಮತ್ತೆ ನೆನೆಸಿದನವನು :
 ಕಾಲ ಕೈ ಮೀರಿತ್ತು.
 ರಾಗ ಬರಿ ಬಿರುಸುಡಿಯ ಸ್ವಾತಿಮಕೆಯಾಯ್ತು !

“ ತತ್ವವನು ಜರೆಯುವಿರ ?
 ನಮ್ಮ ಪಿತೃಭೂಮಿಯಾ
 ಮಾನಹರಣವದಾಗಿ ನೆಲಕೆ ತುಳಿದು
 ಧೂರ್ತರೆಲ್ಲರು ಸೇರಿ
 ಮೆರೆಯುತ್ತಿದ್ದೆ, ಪಿತೃಭೂಮಿ
 ಮೊದಲಿನಲು,—ನುಡಿದರೇನಿಂತು ಹಳಿದು ? ”

“ ನನ್ನ ನಾಡಿನ ದುಃಖ
 ಹೃದಯದಲಿ ಜ್ವಲಿಸಿರಲು
 ಮಾನಭಂಗದ ಕಥೆಯು ರೋಮ ರೋಮದಲಿ

ನಿಮಿರುತ್ತೀ, ಈ ದೇಶ—
ಕಿಡಿ ಧಂತ್ರಿಯ ಶತ್ರು—
ವಿರಲೀ ಧಂತ್ರಿಯನು ಸಮರಹೋಮದಲಿ ”

“ ನೂಕಿ ನುಗ್ಗಾಗಿರುವೆ—
ನೆಂದು ನಾ ಪಣ ತೊಟ್ಟು
ಆ ಪಣವ ಪೂರೈಸಿ ನಿಂತೆನಿಂದು.
ಸೋಲು-ಗೆಲವುಗಳೆಲ್ಲ
ಧೈವ ನಿಯಮಿಸಿದಂತೆ.
ನಾಡ ತತ್ತ್ವಕೆ ನಾವು ಹೊಂದಿ ನಿಂದು ”

“ ಕೃತಿಯ ರಚಿಸುವದೆನಲು
ಅದರೊಳೇನಿದೆ ಕುಂದು ?
ಅದಕಿಂತು ಕವಿ ವ್ಯಂಗ್ಯವಾಡಬೇಕೆ ?
ಮರಣ ಸಮಯದಲಿ ಸಹ
ಹಿಟ್ಟರನು ಹಿಟ್ಟರನೆ !
ಹೆಚ್ಚು ಮಾತಾಡದಿರಿ ನೀವು ಜೋಕೆ ! ”

ಮತ್ತೆ ನಕ್ಕನು ಕವಿಯು :
“ ಬಾಳು ತೃಣಸಮವೆನಗೆ ;
ಜೀವಿಗಳ ರಾಶಿಯನೆ ಒಕ್ಕು ನಿಂತ
ಒಕ್ಕಲಿಗ ನೀವಿರಲು
ನಿಮ್ಮೆ ದುರು ನಾ ಕಂಕೆ ;
ಒಂದು ಕ್ಷಣದಲಿ ಕಿತ್ತಿ ಗೆಲಬಹುದು ಪಂಥ ! ”

“ ನಾ ಕಂಕೆಯಾದರೂ
ಸತ್ಯವೇ ನನ್ನಂಕೆ.
ನೀವೆ ಬಂದಿರಿ ಫಣ್ಣ ನೆಲೆಯುಸರಸಿ.

ನೀವೆ ಬರದಿರಲಾಗ
 ನುಡಿಯುತಿದ್ದೆನೆ ನಾನು ?
 ಬಂದಿರಲು ನುಡಿಯುವರೆ ಸಟಿಯ ಬೆರಸಿ ? ”

“ ಕವಿಯ ಮಾತನು ಬಿಡಿದಿ,
 ಅವನು ಸರ್ವಸ್ವತಂತ್ರ ;
 ಅವನ ಬಾಯಿಗೆ ಭಾರಿ ಬೀಗವಿರಲು
 ಹೃದಯ ಮಿಡಿವುದು ಕವಿಯು
 ನುಡಿಯಲೆಳಸಿದ ಮಾತ :
 ಆಘಾತದಿಂದ ಆ ಹೃದಯ ನಿಲ್ಲಲು— ”

“ ಗಾಳಿಗುದುರೆಯನ್ನೇರಿ
 ಕವಿಜೀವ ನುಡಿಯುವುದು ;
 ನುಡಿಗೆ ನಡೆ ಮಾರ್ಪಡುವದನು ಬಲ್ಲಿರಿ !
 ನಿಮಗದನು ನಾ ಕಲಿಸ
 ಬೇಕಿಲ್ಲ. ಸಾಕ್ಷಿಯಿದೆ—
 ಯದಕೆ ಗೋಬೆಲ್ಸನ ಆ ವಾಗ್ವಲ್ಲಿ ! ”

“ ಬೀಗ ತೆರೆದಾಗ ತುಟಿ
 ತಾ ಮತ್ತೆ ಒರೆಯುವುದು ;
 ಕಬ್ಬಿಣದ ಕೈ ಕಳಚಿ ಬೀಳಲೊಂದು ದಿನ.
 ಅದರ ನಿರಪರಾ
 ಧಿಗಳ ಕೋಟ್ಯಾವಧಿಯ
 ಕೊಲಲು ನೀವ್ ನಡೆದ ದಿನವಹುದೆ ಸುದಿನ ? ”

ಕವಿಯ ವಿಷಯವ ಕೇಳಿ
 ಬೆಪ್ಪಾದ ಹಿಟ್ಟರನು ;
 ಕೊಲೆಯ ಮಾತನು ಕೇಳಿ ಕೆಂಪಗಾದ :

“ ಎನ್ನಿದೀ ಕೊಲೆಗೆಲ್ಲ
ನಾನೆ ಕಾರಣನೇನು ?
ವರ್ಷಯ್ಯಲಾದಂಥ ಆ ಪ್ರಮಾದ ”

“ ಅದಕೆ ಕಾರಣವೆನಿ ;
ಅಂದಿನನ್ಯಾಯದಾ
ಫಲವನನುಭೋಗಿಸುವದೀ ಜಗತ್ತು.
ಆಂಗ್ಲೈತಿಹಾಸಕರು
ನಾಳೆ ಈ ವಿಷಯದಲಿ
ಎನೆಂಬರೆಂಬುವದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತು ! ”

ಕವಿಯೆಂದ : “ ಹುತ್ತದಲಿ
ಸರ್ಪವಾಚಿಗೆ ಸರ್ಪ.
ಕಾರಣಗಳಾ ತಿರುಗುಮುರುಗು ಸರಪಳಿಗೆ
ಯಾವ ತುದಿನೊದಲಿಲ್ಲ.
ವರ್ಷಯ್ಯ ಕಾರಣವು
ಎಂದೆನಲ್ಕು— ಕಾರಣವದೇನು ವರ್ಷಯಿಗೆ ? ”

“ ಮಾನವನ ಕುಣಿಸುರು-
ವಾಸಿ-ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳು
ಮೊದಲಿಲ್ಲ ಕಂಡವೆಂದೆನುವದಿಂಕು ?
ಆಂಗ್ಲನಿರೆ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ-
ವಾದಿ, ಜರ್ಮನನಾದ
ತಾನು ಸಹಲೋಭಿ : ಇಲ್ಲೆನುವದಿಂಕು ? ”

“ ಆದರೂ ಈ ಪ್ರಳಯ-
ಸಂಹಾರದೊಡ್ಡಿಯನು
ಹೊರಿಸಿಲ್ಲ ನಾ ನಿಮ್ಮ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ.

ನಿಮ್ಮನ್ನು ಹಳಿದಿಲ್ಲ
ನಿಮ್ಮ ಕೊರಳಲಿ ತಾನು
ಜಯಶ್ರೀಯು ಹಾಕಲಿಲ್ಲೆಂದು ಮಾರಿ. ”

“ ಈ ರುದ್ರನಾಟಕದ
ನೀವ್ ಒಂದು ಬರಿ ಘಟಕ.
ನಿಮಗೆ ಸಂದಿತ್ತು, ನಿಜ, ಪ್ರಧಾನಪಾತ್ರ.
ಈ ನಾಟಕದ ಬ್ರಹ್ಮ-
ನಹುದು ವಿಶ್ವದ ಬ್ರಹ್ಮ.
ನೀವು ನಾಯಕ ; ನಾನು ಪ್ರೇಕ್ಷಕನು ಮಾತ್ರ ! ”

“ ಉಳಿದವರ ಹೊರಗಿಂತ
ನಿಮ್ಮ ಹೊರೆ ಹೆಚ್ಚಿಲ್ಲ.
ಎಲ್ಲದರ ಹೊರೆಯನ್ನು ಹೊರುವ ದೊರೆ ಬೇರೆ !
ಅದರೂ ಇದಕ್ಕಿಲ್ಲ
ನೀವು ಮುಖ್ಯ ನಿಮಿತ್ತ-
ನೆಂದು ಜನನೇತಿಯಿರಬಹುದು ಮೇರೆ ! ”

“ ಅವರ ನುಡಿಗಳಲೊಂದೆ
ನುಡಿಯು ಅನ್ವಯಿಸುವದು
ನಿಮಗಿಂದ ಕವಿ ; “ ಯಾವುದೆಂ”ದು ಸಿಡಿಮಿಡಿದು
ಕೇಳಿದನು ಹಿಟ್ಟರನು ;
ಸಮರದೊಡ್ಡೆಯು ತನ್ನ-
ದೊಬ್ಬನದೆ ಅಲ್ಲದೆನೆ ಕವಿಯು ಮುಳಿಸಿಳಿದು. ”

“ ನೀವು ಅಸುರರು ಎಂಬ
ಘೋಷನೆಯಲಿದೆ ತಥ್ಯ : “—
“ ಅಸುರ ? ತಡೆಯಿರಿ ! ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕ.

ಈ ಶಬ್ದವನು ಓದು-
ತಿರುವಂತೆ ನೆನೆಪಿಹುದು ;
ಎನರ್ಥ ! ಹೇಳಿ ! ನಾನಲ್ಲ ಸರ್ವಜ್ಞ ! ”

“ ರಾಕ್ಷಸರಿಗಸುರರೆಂ-
ದೆನುವ ಪರಿಪಾಠವಿದೆ. ”
“ ಎನು ? ನಾ ರಾಕ್ಷಸನೆ ? ಇದರಲ್ಲಿ ತಥ್ಯ
ಕಾಣುವುದೆ ಕವಿಗು ಸಹ ?
ವಿಪರೀತ ! ವಿಪರೀತ !
ಆರ್ಯನಿಗನಾರ್ಯನೆಂಬುವ ಅಸತ್ಯ. ”

“ ಕವಿಯಿತೇ ನಿಮ್ಮನ್ನು ?
ಇಲ್ಲಿ ಬಾ. ಓ ಹಿಮ್ಮರಾ !
ಅಯ್ಯೋ ! ಹಿಮ್ಮರನಿಲ್ಲ. ಎನು ಘಾತ !
ಇಲ್ಲದಿರೆ ನರಕ ಯಾ-
ತನೆ ನಿಮ್ಮದಿರುತ್ತಿತ್ತು.
ಇರಲಿ, ಕೇಳುವೆನೀಗ ನಿಮ್ಮ ಮಾತ. ”

ಕವಿಯೆಂದ : “ ಹಿರಿ ಸ್ಫೂರ್ತಿ,
ಚಾರಿತ್ರ್ಯ, ಅಭಿಮಾನ,
ಧೈರ್ಯ, ಸಾಹಸ, ಸಂಯಮವು ನಿಮ್ಮಲಿ
ಮನೆಮಾಡಿಕೊಂಡಿಹವು.
ಹಂಚಿಕೆಯ ಜಗಕ್ಕೆಲ್ಲ
ಸಾರಿ ಸಾಧಿಸುವಲ್ಲಿ ನೀವು ಕಡುಗಲಿ. ”

ಸರ್ವಾಂಗ ಪರಿತ್ಯಾಗಿ
ಯಾಗಿ ಪಿತ್ಯಭೂಮಿಯನು
ನೀವು ಸೇವಿಸಲೆಸಗಿದದ್ದು ತದ ರೀತಿ

ಜಗವ ವಿಸ್ಮಯಗೊಳಿಸಿ
ಮೆರೆಯುವದು. ಯುಗಯುಗದ-
ಲೊಮ್ಮೆ ಬಂದೊದಗುವುದು ಈ ಪ್ರತೀತಿ ! ”

“ ಭೂಗೋಲ ವರ್ಗದಲಿ
ಭೂಗೋಲುಪಾಧ್ಯಾಯ
ಗೋಲವನು ತಿರುಗಿಸುವ ಅಂಧ ಸ್ವಚ್ಛಂದ
ರಾಜ್ಯಗಳ ನೀವುರುಳಿ-
ಸಿರುವ ಮೋಡಿಯಲಿಹುದು.
ನಿಮ್ಮ ನೇಗದ ಮುಂದೆ ವಾಯುಗತಿ ಮಂದ !

“ ಅಲ್ಪಾವಧಿಯೆ ಇರಲಿ ;
ನಿಮ್ಮ ಹಿರಿ ಸಂಕಲ್ಪ
ತಾಯ್ನೆಲದಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿದ ಕೀರ್ತಿಧ್ವಜವ
ಜರ್ಮನಿಯು ಮೊದಲು ಕಂ-
ಡಿರಲಿಲ್ಲ ; ಮುಂದಿನ್ನು
ಕಾಣದದು, ಮರೆಯಿಸುವುದೇಕೆ ನಿಜವ ? ”

ಹಿಟ್ಟರನು ತಲೆದೂಗಿ
ಕವಿಮುಡಿಯ ಕೇಳಿದನು
ಒಂದು ಕ್ಷಣ ತನ್ನ ದುಃಖವನು ಮರೆತು ;
ಕುದಿಯುವಂತಃಕರಣ-
ವನ್ನು ಒಳಹೊಕ್ಕು ಕವಿ
ಅಂತರಂಗದ ಮಾತನೊರೆಯುತ್ತಿಹುದರಿತು.

ಮತ್ತೊಂದ ಕವಿ : “ ಅದ-
ರಿದರಾಸುರೀ ವೃತ್ತಿ
ಅತಿಮಾನವೀಯ ಗುಣಗಣವನಾಳಿ

ತನ್ನಂಕಿತದರಿಟ್ಟು
ಮೆರೆಯ ಬಯಸಿತು. ಅಂತೆ
ಈಗ ಸೋಂಕಿತು ನಿಮ್ಮ ನಿಂಥ ಬಿರುಗಾಳಿ ! ”

“ ನಿಮ್ಮ ತಾಯ್ನೆಲ ನಿಮಗೆ
ತಂದೆನಾಡಾಗಿರಲು
ಉಳಿದವರಿಗಿಲ್ಲವೇ ತಾಯಿನಾಡು ?
ಉಳಿದವರ ಪಿತ್ಯಗಳನು
ತಮಸಿನರಿ ನೂಕುತ್ತ
ತನ್ನವರು ಮೆರೆವುದೆಂದೆಣಿಸುವವ ಕಾಡು. ”

“ ಒಬ್ಬಿಬ್ಬ ರನ್ಯಾಯ-
ಕಿಡಿ ಯಹೂದಿ ಜನಾಂಗ-
ವನ್ನು ಬಲಿಕೊಡಲು ನಡೆದಂಥ ನೀವು
ಕೇಳಿ ಬಲ್ಲಿರ, ಎಲ್ಲ
ಮಾನವರನ್ನೊಂದೆ ಕುಲ-
ದವರೆಂಬ ಮಾತನ್ನು ? ಸಾವುನೋವು ”

“ ಎಲ್ಲರನು ಮುಟ್ಟುವಾ
ರಿತಿಯೊಂದೇ ಇಹುದು ” :—
ನುಡಿದ ಹಿಟ್ಟರನಿದಕೆ : “ ಇರಲೊಲ್ಲದೇಕೆ !
ಜ್ಯೋ ಜನರ ಮಾತೊಂದ
ಬಿಟ್ಟು ನುಡಿಯಿರಿ ನೀವು !
ಜ್ಯೋ—ಧೂನುಕೇತುವೆತ್ತಿದ ಪತಾಕೆ ! ”

ಕವಿಯೆಂದ : “ ಇರಲಿರಲಿ,
ದೇಕಿಹುದ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ
ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವಳು ಧೂಮಿತಾಯಿಯುಳಿದುದನು !

ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ-ಸಂಪದಕೆ
ನಾಡ ಬಾಳ್ವೆಯ ಹೂಡಿ
ಉಳಿದ ನೆಲೆ ಬಹುಮೊಲು ನೀವು ನಡೆದುದನು ”

“ ಜನವೆಂತು ಮರೆಯುವದು ?
ದೇವನೌರಸರಾದ
ಮಾನವರ, ಪಶುವಂತೆ ನಡೆಸಬೇಕೆ ?
ಒಂದು ಗುಂಪನು ಕಟ್ಟು-
ತದರ ಹೆಚ್ಚಳಕಾಗಿ
ಉಳಿದ ಸಮುದಾಯಗಳ ಕೆಡಿಸಬೇಕೆ ? ”

“ ಅದಕಂತೆ ನೀವಸುರ. ”
“ ಹೀಗೊ ? ” ಹಿಟ್ಟರನೆಂದ.
“ ವ್ಯಾಖ್ಯೆ ಹೀಗಿರೆ ಅಸುರನೆನಲು ಹಿಗ್ಗು !
ಪಾಲಿಫೀಮಸನಂತೆ
ಜನಜಂಗುಳಿಯ ತಿನ್ನುವ
ಮಾನಿಸನೆ ಅಸುರನೆಂದೊಂದು ಸಿಗ್ಗು ”

“ ನನ್ನ ಮನ ಹಿಡಿದಿತ್ತು,
ಯಾರು ಏನೆನಲೇನು ?
ನನ್ನ ಹಿರಿ ಅನಿಸಿಕೆಗಳಂತೆ ನಡೆದೆ.
ಅಂತರಿಕ ಪ್ರೇರಣೆಯ
ಪೂರಣಕೆ ಹಾತೊರೆದು
ನನ್ನ ಭಕ್ತಿಯು ತಂದ ಭುಕ್ತಿಯನು ಪಡೆದೆ. ”

“ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಹೇಳಿದಿರಿ.
ನಾನೊಂದ ಹೇಳುವೆನು.
ಇಳೆಯೊಳಿರುವ ಕ್ಷುದ್ರ ಜಂತುಗಳನು

ದುರ್ದಮ್ಯ ವಿಷವಾತ-
ದಿಂದ ಮುಗಿಸುವದೆಂದೆ,
ಸುವ್ರಿಗೈಯ್ಯತ ಹೊಸ ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು— ”

“ ಹೊಸತೊಂದು ಕುಲವನ್ನು
ನಾನು ಮಡಿವುದರಲ್ಲಿ.
ಆದರದಕೆನ್ನಾತ್ಮ ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ.
ಅಂತೆ ಬದುಕಿತು ಜಗವು.
ಪ್ರಳಯಾನಿಲನು ತಾನು
ಇಲ್ಲದಿರೆ ಗುರಿಯೆಂದಿಗೂ ತಪ್ಪಲಿಲ್ಲ ! ”

ಕವಿಯೆಂದ : “ ಹೊಸ ಜೀವಿ-
ತದ ಚಿಹ್ನೆವಿದ್ಯು ನೋಡಿ !
ನಿಮ್ಮ ಅತಿಮಾನವತೆಯಾಳವಳೆದು
ಅದ ಸಮಾಪಿಸುತಿಹುದು
ದಿವ್ಯ ಚೇತೋಹಂಸ
ಸುರರ, ಅಲ್ಲದೆ ನಿಮ್ಮ ಮನದಿ ಹೊಳೆದು ”

“ ಬಾಳ ಕಿರಣವು, ಬಾಳ
ಗುರಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿತು.
ಬಾಳ ದೇವಿಯ ಭಕ್ತನಸುರನೊಬ್ಬ.
ನಿಮ್ಮಾಸುರ ವೃತ್ತಿ
ತಾ ಕಳಚಿ ಬೀಳ್ತೆಂದು
ನನಗೆ ಮತ್ತೆನ್ನ ಕವಿಕುಲಕೆ ಹಬ್ಬ ! ”

“ ಇರಬಹುದು ” ! ಎಳಲ್ಪಡೆ-
ಗೊಂಡು ಹಿಟ್ಟರನೆಂದ.
“ ಇನ್ನು ನಡೆವೆನು ನಾನು ಮರಣದೆಡೆಗೆ.

ನಿಮ್ಮ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳಿ-
ಗೊಪ್ಪಲಾರೆನು ನಾನು.
ಒಟ್ಟಾರೆ ನಿಮ್ಮ ಭಿಪ್ರಾಯ, ಕಡೆಗೆ ? ”

“ ಮಾತನೊಪ್ಪದೆ ನನ್ನ-
ಭಿಪ್ರಾಯ ನಿಮಗೇಕೆ ?
ಅದುಂದ ನಿಮಗಾವ ತೃಪ್ತಿ ” ಯೆಂದ
ಕವಿಯು : ಹಿಟ್ಟರನೆಂದ :
“ ಇದು ನನ್ನ ಸಿದ್ಧಾಂತ.
ಕವಿ—ಜನದ ನೇತೃ. ಆ ದೀಪ್ತಿಯೆಂದ ”

“ ಜನತೆಯಂತಃಕರಣ-
ವಿಹುದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಿವಿಧವು.
ಎಲ್ಲ ಕಾಲದ ಜನದ ನೋಟದಲ್ಲಿ
ಅವು ಕೇಂದ್ರೀಕೃತವು.
ಇದುವೆ ಕವಿಗಿಹ ಸ್ಥಾನ
ನಾ ಕಲ್ಪಿಸಿಹ ಲೋಕದಾಟದಲ್ಲಿ. ”

“ ನಿಮ್ಮ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳಿ-
ವೇನೆ ಇವರು ಸರಿಯೆ !
ಅವು ಅಳಿದ ಮೇಲು ಕವಿ ಬಾಳಬಲ್ಲ !
ಇರಲಿ. ಒರೆಯುವೆ ನನ್ನ
ಮನವನ್ನು, ” ಕವಿಯೆಂದ.
“ ನಿಮ್ಮ ಯುಗದಲಿ ನೀವು ಭವನ್ಮೈಕಮಲ್ಲ. — ”

“ ರೆಂದು ಹೆಸರುಳಿಯುವದು.
ಆ ಸಿಕಂದರ ಹ್ಯಾನಿ—
ಬಾಳ, ಸೀಜರ, ನೆಪೋಲಿಯನರೊಡನೆಗೆ

ಚಿರಜೀವಿ ಪಟ್ಟವಿದೆ.

ನಿಮಗೆ ಜನರೆನ್ನುವರು :

‘ ವೀರನಂತೆಯೇ ಬಾಳ ಕಟ್ಟುವೆಗೆ ’ ”

“ ‘ ವೀರನಂತೆಯೇ ಮಡಿದ.

ತನಗಿದ್ದ ಬೆಳಕಿನಲಿ

ತನ್ನ ಬಲಿವೆಲ್ಲಿವನು ಎನಿಯೋಗಿಸಿ

ತನ್ನ ಕನಸು ನೆಲೆ

ನಡಲು ಹವಣಿಸಿದನವ ;

ಕೊನೆಗೆ ಎಳೆ ತಂದಿರುವನು ಘೋಗಿಸಿ. ’ ”

“ ‘ ಸೂರ್ಯ ಚಂದ್ರರಿಗೆ ಸಹ

ಕಪ್ಪು ಕಲೆಯರದಿಲ್ಲ.

ಹಿಟ್ಟರನ ಕವಿವಿತ್ತು ರಾಹು-ಗಪ್ಪು

ಕೇತು-ನೀಲಿಯು ಅವನ

ವಿವ್ರ ತೇಜವ ಮುಚ್ಚಿ.

ಬೆರಿತವವಿರಳವಾಗಿ ತಪ್ಪು-ಒಪ್ಪು. ’ ”

“ ‘ ವಿಜ್ಞಾನನೆಯುಗದ ಅತಿ-

ಮಾನವನು ಹಿಟ್ಟರನು ;

ಸಾಹಸದ ಸಂಕೇತ, — ಸಾಧನವು ; ಗುರಿಯು

ಹೇಯವಿರೆ ಸಾಧನಗ-

ಳನು ಹೇಯವಾಗಿಸಿತು.

ಸೃಷ್ಟಿಯದ್ದು ತಗಳಲ್ಲಿದು ಒಂದು ಪರಿಯು ! ’ ”

ಮೊಲೆದ್ದ ಹಿಟ್ಟರನು

ಸಂತ್ಸೃಪ್ತಿಯೊಂದು ನಗೆ

ಅವನ ತುಟಗಳ ಮೊಲೆ ಸುಳಿಯುತಿತ್ತು.

ಕವಿಯು ಕೈ ಕುಲುಕಿಸಿದ.
 ಕವಿಗೇನು ಕೊಡಲಿಲ್ಲ-
 ನೆಂಬ ಯೋಚನೆಗೆ ಎದೆಯಳುಕುತಿತ್ತು.

ಇದ ತಿಳಿದ ಕವಿಯಿಂದ :
 “ ಬೇರೆ ಯೋಚನೆ ಬೇಡ.
 ಈವ ಬ್ರೂನಳು ತೀರಿಹೋದ ಮೇಲು
 ನೀವಾಗಿ ಭೇಟಿಯನು
 ಕರುಣಿಸಿದ ಮಾನವನು
 ನಾನೆಂಬ ಕೀರ್ತಿಯೇ ನನ್ನ ಪಾಲು ! ”

ಬೀಳ್ಕೊಳ್ಳುತ ಕವಿಯನ್ನು
 ಮುಂದೆ ಹಿಟ್ಟರ ನಡೆದ
 ಸಾವು ಕವಿದಿರುವ ಪಿತ್ತನಗರಿಯಲ್ಲಿ
 ಸಾವನಪ್ಪಲು ; ಅಪ್ಪಿ
 ಅಮರನಾಗಲು ; ಅಸುರ-
 ನೆಂಬ ನಾಮಾಂಕಿತದ ಹೊಗರಿನಲ್ಲಿ.

ಗುಂಪು ೩

ನಾನು ನೀನು ಅವನು ಕೂಡಿ
 ಒಂದು ಅಟವಾಡುತ
 ಮೃತದ ವಾರಿಯನ್ನೇ ತುಳಿದು
 ಅನ್ಯತನನ್ನು ದೂಡುತ
 ಒಂದು ನಿಂತೆವಿಲ್ಲಿಗೆ
 ಮುಂದೆ ಮತ್ತೆವಿಲ್ಲಿಗೆ
 ದೈವ ಕರೆವುದಲ್ಲಿ ನಡೆಯ
 ಸದಾ ಸಿದ್ಧರಿರುವೆವು ;
 ಆತ್ಮಯೋಗನಿಯಮದಿಂದ
 ಅದಕೆ ಒದ್ದರಿರುವೆವು.

ಬಾಳ ಮುಂಬಾವದಲ್ಲ
 ಕನಸದೊಂದು ಕಂಡಿರಿ
 ಜೀವಕಾಸಾರದಲ್ಲ
 ಮಿಂದು ತಿರುಳುಗೊಂಡಿರಿ
 ನಾವು ಹಾಡಿ ಕೆಲೆದೆವು.
 ಚೆಲುವ ನೋಡಿ ನಲಿದೆವು.
 ನನಸು ಬಂದು ಕೊಳತಾಗ :
 ಕೊಡುವಿರೇನು. ಕುಲ್ಕುವ ?
 ಸತ್ಯ ಬಂದು ಕೆಡಾಕುತಿತ್ತು :
 ಉಡುವಿರೇನು ನಲ್ಕುವ ?

ನಗೆ ಮುಗುಳಲು ನಾವೆಂದೆವು :

ಕನಸು ನಮ್ಮನೆತ್ತಿದೆ.

ನಮ್ಮ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ತೇಜ-

ಬೀಜವನ್ನು ಬಿತ್ತಿದೆ.

ಕನಸನಲ್ಲಗಳೆವರೆ ?

ಕಳೆದು ಮುಂದೆ ಬಾಳ್ವರೆ ?

ಅದಕೆ ನಾರುಬಟ್ಟೆಯುಡಲು

ನಾವು ಸದಾ ಸಿದ್ಧರು.

ನನಸನೆದುರುಗೊಳ್ಳಲಾತ್ಮ-

ಯೊಳಗಿಂದ ಬದ್ಧರು.

ನನಸೆಂದಿತು : ಕನಸೆ ಇರವ

ಅಮಾವಾಸ್ಯವೊಂದಿದೆ.

ಉಷಃಕಾಲ ಗತಿಸೆ ಮುಂದೆ

ಉರಿಬಿಸಿಲಿನ ಹಗಲಿದೆ.

ಹೇಳಿರೇಗ : ಹಗಲು ಬೇಕೋ ?

ಮೋಡಗವಿದ ನಿಶೆಯು ಸಾಕೋ ?

ಅದಕೆಂದೆವು : ಬಾಳಿನ ಗತಿ

ಮುಂದು ಮುಂದು ಮುಂದಕೆ.

ಹಗಲೆ ಬೇಕು. ಎಂದೆಂದಿಗು

ತಿರುಗಲಿಲ್ಲ ಹಿಂದಕೆ.

ನನಸೆಂದಿತು : ಅಂತೆ ಇರಲಿ;

ಉರಿಬಿಸಿಲಲಿ ಮಲಗಿರಿ.

ಶರಪಂಜರ ಶಯ್ಯೆ ನಿಮಗೆ;

ಕತ್ತಲುಮನೆ. ತೊಲಗಿರಿ.

ಬಾರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಿರಣ.

ಅಲ್ಲ ಜನನ, ಅಲ್ಲ ಮರಣ:—
ಜೀವನ್ಮುಕ್ತರಂಥ ಸ್ಥಿತಿಯು-
ದಿನ್ನು ನಿಮ್ಮದಿರುವದು.
ದುಃಖಪರಂಪರೆಯ ನಿಮ್ಮ
ಜೀವನದಲಿ ತರುವದು.

ಆಗ ಕಣ್ಣು ತಮಗೆ ತಾವೆ
ಆಪ್ರವಿರಲು ದ್ರವಿಸಲು
ಹೃದಯ ತಾನು ಉನ್ನಯನದ
ಉರ್ಮಿಯನನುಭವಿಸಲು—
ಹಿಗ್ಗಿದ್ದಲ್ಲ; ದುಗುಡವಲ್ಲ.
ಮತ್ತೆ ಹೇಳಿದೇನಿದೆಲ್ಲ?
ಅಶ್ರುಜಲವಿದೇತಕೆಂದು
ಒಂದು ನಿಮಿಷ ಕುರಿತೆನ್ನ.
ಜೀವಾತ್ಮರ ಪ್ರೇಮಭೇಟಿ
ಮಂಗಳವೆಂದರಿತೆನ್ನ.

ನುಡಿದೆವಾಗ ಓ! ನನಸೆ!
ವಿಧಿಯ ಕಡಲ ಸುಳಿಯಲಿ
ತಿರುಗುತಿಹುದು ಜೀವಬಿಂದು:
ಅಳಿಯಲಿ, ಉಳಿಯಲಿ:
ಒಳಿತು-ಕೆಡಕ್ಕು ದುಃಖ-ಸುಖ,—
ಗಂಡಭೇರುಂಡ ಮುಖ:
ಒಂದೆ ಹಕ್ಕಿ ಒಂದೆ ಹಾಡು,—
ನಮ್ಮ ಬಾಳಿದಂತಿದೆ.
ಆತ್ಮಯೋಗವುಳಿದುದೆಲ್ಲ
ಹಾಳು ಕಂತೆಯಂತಿದೆ.

ದ್ವಂದ್ವಗಳನದೆಂದೊ ತೊರೆದು
 ನಾವು ಮುಕ್ತರಾದೆವು.
 ವಿಧಿಯು ದೃಶ್ಯಕಾವ್ಯರಸದ
 ರಸಿಕ ಭಕ್ತರಾದೆವು.
 ಬೇಕು ಸುಖವು ತರುವ ಶಾಂತಿ.
 ಬೇಕು ದುಃಖ ಪಡೆವ ಕಾಂತಿ.
 ಮಂದಾನಿಲ ಝಂಝಾನಿಲ-
 ರೋಡನೆಯ ನಾವ್ ಕುಣಿದು
 ತೆರೆಯಾಗಲು ನೊರೆಯಾಗಲು
 ಬಂದಿರುವೆವು ಮಣಿದು.

ಅದಕೆ ಕೇಳು ಓ ! ನನಸೆ!
 ನಿನಗೆ ತಿಳಿದ ಬರೆ ಕೊಡು.
 ಕತ್ತಲುಮನೆ ಮೊತ್ತದಡವಿ,—
 ಎತ್ತಲಾದರೊಯ್ಯಿಡು.
 ಹೂವು ಮಾರಿದೆಡೆಗೆ ಹುಲ್ಲು
 ಮಾರಬಾರದೆಂಬ ಗುಲ್ಲು
 ನಮ್ಮದಲ್ಲ. ಮನೆಯು ಮಾರು
 ಇಲ್ಲವಾತ್ಮಯೋಗಿಗೆ.
 ಇಹಪ್ರೇಸಿಯೆಲ್ಲ ತ್ಯಜವು
 ನಿಷ್ಪ್ರಪನಿಗೆ ತ್ಯಾಗಿಗೆ.

ನಾನು ನೀನು ಅವನದಿಂತು
 ಇಲ್ಲಿಗಿಂದು ಬಂದೆವು.
 ನನಸು ವಿಧಿಸಿದಂಥ ಪಿಕ್ಲೆ-
 ಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ನಿಂದೆವು.
 ಬಂದು ನಿಂತೆವಿಲ್ಲಿಗೆ.

ಮುಂದೆ ಮತ್ತದೆಲ್ಲಿಗೆ
 ಧೈವ ಕರೆವುದಲ್ಲಿ ನಡೆಯೆ
 ಸದಾ ಸಿದ್ಧರಿರುವೆವು.
 ಆತ್ಮಯೋಗನಿಯಮದಿಂದ
 ಅದಕೆ ಬದ್ಧರಿರುವೆವು.

ಅವಗೆ ನಿನಗೆ ಕತ್ತಲುಮನೆ
 ಮೊಸರುಭತ್ತದೂಟವು.
 ಬೈಗು ಬೆಳಗಿನಾಸರಿಲ್ಲ ;
 ಇಲ್ಲ ಚೆಲುವ ಸೋಟವು.
 ಇಲ್ಲವಲ್ಲಿ ಓ ! ಗೆಳೆಯ !
 ಮನವು ಚಿಗುರುವಂತೆ ಕೆಳೆಯ
 ಹಣೆಸಿ ಜೀವವನ್ನು ತಣಿಸಿ
 ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಾಂಬರು.
 ಸ್ವಾರ್ಥಸಾಧುಗಳೇ ಅಲ್ಲಿ ;
 ಇಲ್ಲ, ಬರಿಯ ಹುಂಬರು.

ಇದಕೋ ! ನನಗೆ ಧಾರುಣಿಯೇ
 ದಾರುಣವಿಹ ಸೆರೆಮನೆ.
 ಹೂವ ತೋರಿ ಮುಳ್ಳುಮುರಿವ
 ಮುಳ್ಳಾಟದ ತಂಗುವನೆ.
 ಒಲವ ಹಗೆಯು ಕೊಲುವದಿಲ್ಲಿ.
 ಅನ್ಯಾಯವು ಮಿಗುವದಿಲ್ಲಿ.
 ಸೌಂದರ, ಸುಖ, ಸಂಪದವದು
 ಮಿಂಚಿನಂತೆ ಕಳೆವುದು.
 ಕತ್ತಲೆಯೊಂದಚಲವಾಗಿ
 ವಿಂಧ್ಯದಂತೆ ಬೆಳೆವುದು.

ನಾನು ನೀನು ಅವನು ಕೂಡಿ
 ಕರೆದ ನನಸು ಬಂದಿದೆ.
 ತನ್ನಳವಿನ ಗುರಿಯೊಳಿರುವ
 ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ತಂದಿದೆ.
 ಅದನೆ ಎದುರುಗೊಳ್ಳುವಾ.
 ಉಳಿದ ಮಾತ ತಕ್ಕುವಾ.
 ಮುಂದದೊಂದು ದಿನಕೆ ಫಲಿಸ-
 ಬಹುದನಂತಸ್ಪರ್ಶನ!
 ಕಣ್ ಪುನೀತವಾಗಬಹುದು
 ಲಭಿಸೆ ದಿವ್ಯ ದರ್ಶನ.

ಕಣ್ಣೆ ಬೇರೆಯಾಗಿ ಮಣ್ಣಿ-
 ನಲ್ಲಿ ಕೈಲಾಸವ,
 ಮುಗಿಲ ಹೂವಿನಲ್ಲಿ ಮಲ್ಲಿ-
 ಗೆಗಳ ಮಂದಹಾಸವ
 ಕಂಡು ಭೂಮಿಯೆರೆ ನಂದನ
 ಹೃದಯದ ಹರ್ಷಸ್ಪಂದನ
 ಮೂಲೋಕಕೆ ಮುನ್ನುಗ್ಗಿರೆ
 ಮೃದುಮಧುರವು ನನಸು.
 ಆತ್ಮನ ಅರುಣೋದಯದಲಿ
 ಮುಗಿದಿರುವದು ಮನಸು.

ನಾನು ನೀನು ಅವನು ಕೂಡಿ
 ಒಂದು ಆಟವಾಡುತ
 ಪುತದ ದಾರಿಯನ್ನೆ ತುಳಿದು
 ಅನೃತವನ್ನು ದೂಡುತ
 ಬಂದು ನಿಂತೆವಿಲ್ಲಿಗೆ

ಮತ್ತೆ ಮುಂದೆಲ್ಲಿಗೆ
 ದೈವ ಕರೆವುದಲ್ಲಿ ನಜಿಯಿ
 ಸವಾ ಸಿದ್ಧರಿರುವೆವು.
 ಆತ್ಮಯೋಗನಿಯಮದಿಂದ
 ಅದಕೆ ಬದ್ಧರಿರುವೆವು.

೨. ಕರ್ಮಯೋಗಿ

ಪಂಚೆಯುಟ್ಟು ಪಂಚೆಹೊತ್ತು
ಮಿಂಚಲೊಂದು ಸತ್ತವೆದುರು
ಹೊಂದಲದನು ಪಂಚಪ್ರಾಣಗಳನೆ ನೀನು ನೀಡಿದೆ.
ಪಂಚಮಹಾಭೂತವಿತ್ತ
ದೇಹವಿರಲು ಯಜ್ಞಪಶುವು,
ನಿರ್ಭಯ-ನಿರ್ವೇಗನಾಗಿ ರಾಷ್ಟ್ರಯಜ್ಞ ಹೂಡಿದೆ.

“ ದೊರೆಯೆ ! ನಿನ್ನ ಸೇವೆಗೆಯ್ತು
ತವಕವಿಯದು ; ಸಿಕ್ಕನೆಂ ”ದೆ
“ ಸೇವೆಗೆಯ್ಯುತ್ತಿರಲು ಕವಿದು ಬರುವ ಸಾವು ನೋವಿಗೆ ;
ಬಂದ ಶ್ರುತಿಯ ಕೃತಿಯಿರಿಸ-
ಲೆಂದೆ ಬಿಳಕು ಕಂಡೆ ; ದೊರೆಯೆ
ನಿರ್ದೇಶನ ನಿರ್ವಹಿಸುತ ಮರಳಿ ಬರುವೆ ರೇವಿಗೆ. ”

ಆತ್ಮದೇವನೆಂದ : “ ನಾಡು
ಮುಕ್ತಿಗಾಗಿ ಮೊರೆಯುತ್ತಿಹುದು
ನಾಡ ಪಾಡಿಗಾಗಿ ನಿನ್ನ ಬಾಳ್ವೆಯಿರಲಿ ಮುಸಲ.
ಅದುವೆ ನಿನ್ನ ಕರ್ಮ-ಧರ್ಮ-
ವದುವೆ ನಿನ್ನ ಜನ್ಮಕಾರ್ಯ.
ನಿನ್ನ ಪಕ್ಕದಸೆಗೆ ಬೇರೆ ದಾರಿಯಿಲ್ಲವೀ ಸಲ. ”

ಅಂತೆಯೆ ಇರಲೆಂದು ನೀನು
ಪಂಚೆಯುಟ್ಟು ಪಂಚೆ ಹೊತ್ತು
ಯಜ್ಞಕಂಕಣವನು ತೊಟ್ಟಿ. ಯಜ್ಞಶಾಲೆಯಾಯಿತು

ನಿನ್ನ ಮನೆಯು. ಇದ್ದುಬಿದ್ದು-

ದೆಲ್ಲ ಹವ್ಯಕವ್ಯವೆಂದೆ.

ನಾಡ ರಣಾಂಗಣವೆ ನಿನ್ನ ಕರ್ಮಶಾಲೆಯಾಯಿತು.

ಮಡದಿ-ಮಕ್ಕಳೊಲವು ಕರೆಯ-

ಲೊಂದೆ ಗಳಿಗೆ ಯೋಚಿಸಿದ್ದೆ;

ಮಂದಹಾಸ ಮನುಗಲೆಂದೆ: “ನನ್ನ ಭಾಲಲೋಚನ

ಕಾಣುತ್ತಿರುವದೊಂದೆ ಕನಸು;

ಹೃದಯ ನೆನಪುಮೊಂದೆ ನೆನಸು:

ಬಾಳ ಸಾರ್ಥಕತೆಯ ತರುವ ಭಾರತದ ವಿನೋಚನ.”

“ ಅಲ್ಲವೆನ್ನ ತಡೆಯಲೆಂದು,—

ಕೂಡಿ ಜೊತೆಗೆ ನಡೆಯಲೆಂದು

ಮಡದಿ ನನ್ನ ಕೈಯ ಹಿಡಿದಳು ಯಿರಲು ಸಾಕ್ಷಿಯು.

ಜೀವ ಯಜ್ಞ ಪುರುಷನಿರುನೆ-

ನೆಂದು ನೋಂತ ಕಾಲ ಪೃಪ್ತ-

ವಿರಲು ಸಪ್ತಪದಿಯ ಮನೆವಳೆಂತು ಕಾಮಾಕ್ಷಿಯು ? ”

“ ಹುಟ್ಟಿಬಂದ ಮಕ್ಕಳೆನ್ನ

ಕಟ್ಟಲೆಂದು ಬಂದರೇನು ?

ಹುಟ್ಟಿಬಂದು ಕಟ್ಟಿ ತಂದರೊಡನೆ ಬುತ್ತಿಗಂಟನು.

ಸದೈವ ಜೀವಕೊಂದು ದೈವ-

ವೊಂದು ಭೋಗವಿರುವದುಂಟು;

ಅವರ ಭಾಗ್ಯವವರ ಭೋಗ್ಯ; ವಿವಿರುವದು ನಂಟನು.”

ಇಂತು ಮಡದಿಯೊಲವ ಪಡೆದು

ಮಕ್ಕಳನ್ನು ತೆಗೆದಪ್ಪುತ

ದೇವರವಿವು ನಿನ್ನ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲವೆಂದು ನಡೆದಿಹೆ.

ಮೋಹಮಮತೆಗಳ ಕಂಬನಿ
ಕಣ್ಣು ಕುಣಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸುಳಿದು
ಒರಲು ಕಣ್ಣು ನೋರಿಸಿ ನೀನು ಮೋಹವನ್ನು ತೊಡೆದಿದೆ

ನಿನ್ನ ಮನವ ಕೊಂಡ ಮತದ
ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನು ಮುರಿದು
ಹಿಡಿದ ವ್ರತವಡೊಂದೆ ನಿನ್ನ ಮತ-ಧರ್ಮಗಳೆಂದಿದೆ.
ಅಡುಮನೆಯಲಿ ಮಡಿ-ಮೈಲಿಗೆ;
ಸರಿಸುನೆಯೊಳಗೆಲ್ಲ ಮಡಿಯು;
ನಾಡೊಡತಿಯ ಪೂಜೆಯೊಂದೆ ಕುಲಕರ್ಮವೆಂದಿದೆ.

ಮರಣಕೆಂದು ಹರಣ ಸಿದ್ಧ;
ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಗಳಪಹರಣವು
ಮರಣವಿರಲು ಮತ್ತೆ ಬೇರೆ ಮರಣವಾವುದೆಂದಿದೆ.
ಹೂವು-ಮೊಗ್ಗ ಮುಗಿದ ತೆರದಿ
ನಾಡಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ
ಬಾಳ ಸುಮನ ಮುಗಿಯೆ ಬೇರೆ ಕರಣವಾವುದೆಂದಿದೆ.

“ ತಾಯಿ ತೂಗಿ ದಣಿಯುತಿರಲು
ನಿದ್ರೆಗೆಯ್ದದಳುವ ಕೂಸಿ-
ನಂತೆ ನರನು ಸಾವಿಗಂಜಿ ಸಾಯುತಿರುವನು.
ತಾನು-ತನ್ನದೆಲ್ಲವೆಂಬ
ಭಾನ ಮುಂದುಗಾಣದಿರಲು
ಜೀವವಳುಕುತಿರಲು ನಿತ್ಯ ನೋಯುತಿರುವನು ”

“ ಮರಣಕಿಂತ ನೋವು ಕಠಿಣ.
ಯಮಯಾತನೆ ಪಡುವ ಕ್ರಿಸ್ತ-
ಕೆಲವು ನಿಮಿಷ ದೇಹಸಂಕಟವನು ಸಹಿಸದೆ

ಬಳಲಿಲ್ಲವೇನು? ನನ್ನ
ಧೈವವೇನೋ ದೇವ ಬಲ್ಲ.
ದೇವ ಕರುಣೆಯಿರಲು ಜೀವ ನಿರ್ವಹಿಸದೆ ”

“ ಬಂದ ನೋವನೆಲ್ಲ? ಅಂತೆ
ಮುನ್ನಡೆದನು ತೊಲಗಿ ಚಿಂತೆ.
ಕರ್ತೃಮಹತಿಯನ್ನು ನೆನಿಸಿ ಧೈರ್ಯಗೊಂಡನು.
ಮುಂದೆ ನಡೆವ ದಾಂಯಲ್ಲಿ
ಸೂಸಿ ಹಾಸುತಿರವದೊಂದು
ಬೆಳಕು ಕಂಡು ಕತ್ತಲೆಲ್ಲು ಸ್ಪೈರ್ಯಗೊಂಡನು. ”

“ ನಾಡಿನೆಲ್ಲ ಮೂಲೆಗಳಲಿ
ಜನೇಶ್ವರಿಯ ಹೃದ್ಯತವನು
ಬೀರಿ ದೇಹ ಬವಣೆಗೊಳಲು ಜೀವ ಕಾಂತಿವೆತ್ತಿತು;
ಸ್ವಾರ್ಥ-ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗಳ ತೊರೆದು
ನಾಯಕತ್ವವನ್ನು ಮರೆದು
ನವದೇಶನದೊಂದು ಚಿಲುಪನೆಲ್ಲ ಕಡೆಗೆ ಬಿತ್ತಿತು. ”

“ ಮುಂದಾಳುಗಳಾರೆ ಇರಲಿ;
ಅಗ್ರಪೂಜೆಯವರ್ಗೆ ಬರಲಿ.
ಪಡಿವಳ ನಾನೋಲೆಕಾರ ಬಡಪಾಯಿಯು;
ಆತ್ಮವೆನ್ನ ಚಕ್ರವರ್ತಿ;
ಆತ್ಮವೆನ್ನ ಕೊಡುಗೈದೊರೆ;
ಆತ್ಮವೆನ್ನ ನಾಯಕನೈ; ದಳವಾಯಿಯು. ”

“ ಗೆಲುವು ಬರಲಿ; ಬಾರದಿರಲಿ;
ನಿಕ್ಕ ನರಿವುದೆನ್ನ ಜೀವ;
ಆಚಲಚಿತ್ತನಾಗಿ ಕರ್ಮನಿರತನಾಗಿಹೆ; ”

ಇದುವೆ ಗೆಲುವು; ಬೇರೆ ಗೆಲುವು
 ದೈವದಾಟ; ದೇವನಿಜೈ;
 ವ್ರತವು ಸಾಧ್ಯವಿರಲು ಹರ್ಷಭರಿತನಾಗಿಹೆ. ”

“ ಭುಗಿಲ್ಲನೊಮ್ಮೆ ನಾಡದೆದ್ದು
 ಮರಣದೊಡನೆ ಕಟ್ಟಿ ಜಿದ್ದು
 ಹಂಗುದೊರೆದು ಕಾದುತಿರಲು ಕ್ರಾಂತಿಪರ್ವನ
 ಲಭಿಸಿತೆನುವೆ. ಕ್ರಾಂತಿಪುರುಷ
 ಬಂಧನಗಳ ಬಿಸುಟದಿರನೆ ?
 ಅವನು ಬಂದು ನೆಲಿಸಲೆನಗೆ ರೋಮಹರ್ಷಣ.

ಇಂತು ನೀನು ನುಡಿದು ನಡೆದೆ;
 ಕೃತಿಮಾಲೆಯ ನಾಡಿಗಿತ್ತೆ;
 ಬಗೆಯು ನುಡಿಯು ನಡೆಯಲರಳ ನಿಲುವ ಯೋಗವು
 ಹರಿದೆಂಬುದ ತೋರ್ವೆ ಜನಕೆ
 ಶ್ರೇಷ್ಠವೆಂದು ಸಾರುತ್ತಳೆಗೆ,
 ಮೊಳಗುತಿರಲು ನಿನ್ನ ಮುಕ್ತಿಯುಪಯುಗವು.

ಗುಂಪು ೪

೧. ಸನಾತನ-ವಿನೂತನ

ಮುಗಿಲಾಚೆ ದೇಗುಲದಿ ಗರ್ಭಗುಡಿಯೆದುರು
 ನಿಂತೆನ್ನೆ ! ಓ ಗೆಳೆಯ ! ನಾವೆದುರುಬದುರು.
 ನಾನು ನಾಸ್ತಿ ಕನೆಂದು ದೂರಿನಿಂದ
 ನೀ ಶರಣುಹೊಡೆದಿವೆ ಮೊವಲಿನಿಂದ.
 ನಿನ್ನಿಷ್ಟವೈವತದ ದೇಗುಲಕೆ ನಡೆದು
 ನಾನು ಬಂದಿರೆ, ಹೋದೆ ದಂಗುವಡೆದು.
 ಇಂತೇಕೆ ? ನೀನಿಲ್ಲಿ ? ಹೇಗಿದೇನೆಂತು ?
 ಎಂಬ ಮಾತಿನ ಮೋಡಿ ನಿನ್ನಿಂದ ಬಂತು.

ನೀನು ಹೊತ್ತಿಹುದೊಂದೆ, — ಮಡಿಯ ದೋತರನ್ನ.
 ಕೊರಳೊಳಲೆದಾಡುತ್ತಿದೆ ರುದ್ರಾಕ್ಷಿಸರವು.
 ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಭಸ್ಮದಾ ಬೆರಳುಗಳು ಮೂಡಿ
 ನೀ ನಿಂತೆ ಗೋಪಾದ ಚಂಡಿಕೆಯ ತೀಡಿ.
 ನಿನ್ನ ಮೆಯ್ಯಲ್ಲಿತ್ತು ಯಜ್ಞೋಪವೀತ.
 ನಿನ್ನ ಬಾಯಲ್ಲಿತ್ತು ಭಾರತದ ಗೀತ.
 ನಿನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿತ್ತು ಪೂಜಾರಿ ಗಂಟೆ.
 ಇಲ್ಲವಾವಿವು ನನಗೆ. ಅದಕಂತೆ ತಂಟೆ !

ನಾನಹುದು ಬರಿ ಪೋರಿ, ಕೇರಿಕೇರಿಯಲಿ
 ಕವನಗಳ ಕಟ್ಟುತ್ತ ನಿಂದು ದಾರಿಯಲಿ
 ಕೇಳ ಬಯಸುವ ಕಥೆಗಳಲವನು ಹೊಗಿಸಿ
 ದಾರಿಹೋಕರ ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತಳಿಸಿ ನಗಿಸಿ

ಹೊಲೆಯ-ಹಾರುವ, ಉಚ-ನೀಚರೆಡೆಗೆ
ಬಡಿಸಿರುವದನ್ನುಂಡು,— ಮತ್ತೆ ಕಡೆಗೆ !
ಮನವೆ ದೇಗುಲ ಮತ್ತೆ ಇಳೆಯೆ ಗುಡಿಯೆಂದೆ.
ಬಾಳನುಳಿದಿನ್ನಾವ ದೇವನಿಲ್ಲೆಂದೆ !

ನಿತ್ಯ ವೈಶ್ವಾನರವು, ನಿತ್ಯ ನೈವೇದ್ಯ
ಅನ್ನಸಂತರ್ಪಣೆಯು : ನಿನಗೆ ವೇದ್ಯ.
ಹಗಲಿರುಳು ಮನೆಯಲಿದೆ ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರ.
ಹನ್ನೆರಡು ತಿಂಗಳೂ ವೇದಶಾಸ್ತ್ರ.
ಕೂತರೆದ್ದರೆ ಮುಖದಿ ವಾಯುಸ್ತುತಿಯು.
ಹಡಿದಿರಲು ಹಿಂಗಿರಲು ವಾರ-ತಿಥಿಯು.
ಕರ್ಮ, ಗ್ರಹ, ನಕ್ಷತ್ರ, ಸಂಧ್ಯೆ, ಪಂಚಾಂಗ,—
ತುಂಬಿತಿಂದಿರಿದ ನಿನ್ನುತ್ತಮಾಂಗ.

ಹೋಮಹವನಗಳೆಲ್ಲ ನನಗೆ. ಹೋಮರನು
ಬರೆದ ಕಾವ್ಯವನೋದಿ ನಲಿವ ಪಾಮರನು
ನಾನಪ್ಪದು. ನನ ದರ್ಶನಗಳ ಕೋಷ್ಠಕವು
ನಾ ನಿತ್ಯ ಪರಿಸುತಿಹ ಮಂಗಳಾಷ್ಟಕವು.
ನನಗಿಲ್ಲ ಮನುಸ್ತುತಿಯು, ಧರ್ಮಸಿಂಧು.
ನನ್ನ ಸಿಂಧುವದೊಂದೆ,— ಅನುಕೂಲಸಿಂಧು.
ಹಬ್ಬ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯಿಲ್ಲ, ಪೂಜೆ, ಮಂತ್ರ.
ನನ್ನು ಪಾಧಿಯೆ ಬೇರೆ, ನನ್ನ ಮನ್ವಂತ್ರ !

ಹೀಗಿರಲು ನಾ ದೇಗುಲಕೆ ಬಂದ ಗುಟ್ಟು
ಎನೆಂಬುವಿಯೆ ? ನುಡಿದೆ ; ಕೇಳು ಮನವಿಟ್ಟು.
ನಾನು ವನಸುಮ. ನೀನು ಉದ್ಯಾನಸುಮವು.
ನಾವು ಬೀರುವ ಕಂಪಿಗೊಂದೆ ಕ್ರಮವು.

ನೀನು ವೃತ್ಪತ್ತಿಯಿರೆ ನಾನು ಪ್ರಳಯ.
ಕಟ್ಟಲಿಹ ಸ್ಥಿತಿಯೊಂದೆ, ಒಂದೆ ನಿಳಯ.
ನೀ ಗುಡಿಯಲಿಹ ಹಣತೆ. ನಾನು ಕೋಲ್ಮಿಂಚು.
ಬಿತ್ತಿದೊಲು ಬೆಳೆ ನೀನು. ನಾನು ಹೊಸ ಹೊಂಚು.

ಬಯಲ ಮೇಲಿರುವ ಆಲಯದಿ ಅದಕಂತೆ
ಕೂಡಿಧೆವು. ದಾರಿಗಳು ಬೇರೆಯಿರೆ ಚಿಂತೆ
ನನಗೇಕೆ ? ನಾವು ಮುಟ್ಟಿದ ಮುಕ್ತಿಯೊಂದೇ.
ಕೊನೆಗಿಲ್ಲಿ ಸಾಧಿಸಿದ ಸಾಮೀಪ್ಯವೊಂದೇ.
ಸಗುಣವನ್ನಾರಾಧಿಸುತ ನೀನು ಬಂದೆ.
ನಿಗುಣವ ನೆನೆಯುತ್ತ ನಾನಿಲ್ಲಿ ನಿಂದೆ.
ಆಲಯದಲಿಹ ಬಯಲನಿನ್ನು ತೆಗೆದಸ್ಪಿ
ಅಗುಣ ಬಾ ನಾವು ಹಿಂಡಿಹಿಟ್ಟಿ.

ಕರ್ಮಶೀಲನು ನುಡಿದ : ನಿಮ್ಮ ಬರಹಲ್ಲಿ
ಉಚಿತವಿರಬಹುದಿರಲಿ. ಸಲಿಗೆ ತರವೆಲ್ಲಿ ?
ಮೂಡಪಡುದೆಸೆಗಳೊಲು ಅಂತರವು ನಡುವೆ
ತೋರೆ ನನಗೇಕೆ ನಿಮ್ಮಂಥವರ ಗೊದವೆ ?
ಭಿನ್ನ ಮಾರ್ಗಗಳರಲು ರೀತಿ ಭಿನ್ನ.
ನನ್ನ ನುಡಿಗಿರದಿರಲಿ ನಿಮ್ಮ ಮನ ಬಿನ್ನ.
ಒಳಗೆ ದೇವನ ಪೂಜಿಸುವೆ ನಿಂತು ಬಳಿಗೆ.
ನೀವು ತಾಳುವದಿಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗಳಿಗೆ.

ಹೀಗೆಂದು ಕರ್ಮಶೀಲನು ಮುಂದೆ ನಡೆದ.
ಅದರಾ ಗರ್ಭಗುಡಿ ಬಾಗಿಲದಿ ತಡೆದ.
ಇಕ್ಕಿದಾ ಬಾಗಿಲವು ಇಕ್ಕಿದಂತಿತ್ತು.
ನುಣ್ಣಿನೊಳದನಿಯೊಂದು ಉಕ್ಕಿದಂತಿತ್ತು :

ಓ ! ಸನಾತನಿ ! ಹೋಗು. ಪಡುವಣದಿ ಹುಟ್ಟು.
 ಆಗ ತಿಳಿವುದು ನಿನಗೆ ತಿಳಿವಿನಾ ಗುಟ್ಟು.
 ಓ ! ವಿನೂತನಿ ! ಮತ್ತೆ ಮೂಡಣಕೆ ತೆರಳು.
 ಆಗ ಹೊಳೆವುದು ಕರ್ಮಕಾಂಡದಾ ತಿರುಳು.

ತಂತ್ರ-ಮಂತ್ರವಿದ್ವಜ್ಞ;
ಬರಿಯ ಸೃಷ್ಟಿನಿಯಂತ್ರ.
ಈ ಜಗನ್ನಿಯಮಗಳ ತಿಳಿವೆ ಶಕ್ತಿ.
ಅವುಗಳನು ವಾಲಿಸುತ
ತಪ್ಪದೆ ಜಗನ್ನಿಯಾ-
ಮಕನಾಗಿ ಬಾಳುವದೆ ನರಗೆ ಮುಕ್ತಿ.

ಅಸ್ವಕ್ತದಿಂದ ಬಂ-
ತಿಲ್ಲಿ ಮೂಲ ದ್ರವ್ಯ-
ವದರಿಂದ ಪಂಚ ಭೂತಗಳ ಸಂಚು;
ಬೆಳಕಿನುಂಡೆಗಳಂತೆ
ಗೋಲಗಳು ಸಿಡಿದವೈ.
ಸಗುಣವಾಗಿತ್ತೆಂದು ನಿಸ್ಸೀಮವೆಂಚು.

ಗ್ರಹಮಾಲೆಗಳ ಗತಿಯು,
ಗೋಲರಾಶಿಯ ದ್ಯುತಿಯು,
ನಕ್ಷತ್ರಮಂಡಲದ ಹೃದಯಸಂಕುತಿಯು
ನೆಂಬಿರುವವಾಧಾರ-
ವೆಂದು ನಿಯಮವನೊಂದು.
ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿದ ದಿನವೆ ಅವಕೆ ಚ್ಯುತಿಯು.

ನಿರ್ವಯಲಿನೊಂದನಂ-
ತದಿ ನಿರಾಳವ ನಂಬಿ
ಶೂನ್ಯ ಸಿಂಹಾಸನದಿ ರೂಢವಾಗಿಹುದು

ಸೃಷ್ಟಿಯಿದು ತಿಳಿದು ನೋ-
ಪಲು ತಾ ತ್ರಿಶಂಕುವೈ !
ಅದರೇ ನಿರಾಧಾರ ಗೂಢವಾಗಿಹುದು.

ಅಕರ್ಷಣವದೊಂದು
ಅಕರ್ಷಿಸುತ ಕಟ್ಟಿ
ಪರಮಾಣು ಘರ್ಷಣವು ಮುನ್ನೂ ಕುತಿಹುದು
ಪ್ರಗತಿಯಾ ಹೆದ್ದಾರಿ-
ಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿತವಿದನು;
ಹರ್ಷಣದ ವಿಕಸನವು ಜೀಕುತಿಹುದು.

ಹಿಂದುಮುಂದಕೆ ಮತ್ತೆ
ಜನನ-ಮರಣದ ಸಡುಪೆ,
ವಿರ್ಮಪದ್ಧದ ಹೃದಯವರಳುತಿರಲು ;
ಕಾಣುವಂಥ ಪ್ರಪಂಚ-
ವಿನ್ನೊಂದಕೆಡಗೊಟ್ಟು
ಅವ್ಯಕ್ತವೊಡಲೆಡೆಗೆ ಹೊರಳುತಿರಲು.

ಬರಿ ಧರಿತ್ರಿಯನೊಂದ-
ನೀಕ್ಷಿಸಿರು. ನೆಲ, ಹುಲ್ಲು,
ಪರು, ಪಕ್ಷಿ, ವಾನವರು, ಮಾನವರು ಬೆಳೆದು
ಶಕ್ತಿಯ ವಿಕಾಸವದು
ಹೆಚ್ಚೆ ಹೆಚ್ಚೆಗೆ ಕಂಡು
ಧರೆಯಿದು ಘನೀಭೂತವಾಗಿ ಹೊಳೆದು

ಬನಗಳಿಂದಿದು ಸಾಂದ್ರ ;
ಪ್ರಾಣಿವರ್ಗದ ಕೇಂದ್ರ.
ಅಹುದು ಸ್ವಾವರವಹುದು ಮತ್ತೆ ಜಂಗಮವು ;

ನೂರು ನದಿಗಳ, ನೂರು
ನಿಗಮಾಗಮದ, ನೂರು
ಕುಲ-ಜನಾಂಗಗಳ ಹಿರಿಯಗಮ, ಸಂಗಮವು.

ಪಂಚಭೂತದ ಹೊಂಚಿ
ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಕೆ ಮೂಲ.
ಕುಸುಮದಾ ಕೋಮಲತೆಯಹುದು ಮನಸು.
ಹೃದಯ, — ಚುಂಬಕದಲ್ಲಿ
ನೆಲಿಸಿದಂತಃಶಕ್ತಿ.
ಉದಯಾಸ್ತಗಳ ಬಣ್ಣವಹುದು ಸವಿಗನಸು.

ಗರಿಹೂವಿಗಿಹ ಮೊನೆಯ-
ದಹುದು ಮಾನವ ಬುದ್ಧಿ.
ಪರಮಾಣುವಿಂದ ಪರಮಾರ್ಥ ಬಂತು.
ಇಂತಿರಲು ಕಪಿಲ ಕಂ-
ಡಿತ ಕಣದ ಶೋಧನವೆ
ಮೂಲ ಗುರಿಯೆಂಬುದನು ಮರೆವುದೆಂತು ?

ಭೂಗರ್ಭದಿಂದತ್ತ
ನಿಸೀಮ ಪರ್ಯಂತ,
ಬಿಂಕಿಬಿಟ್ಟವ ಹಿಡಿದು ಬಗೆಯ ವರೆಗೆ
ಹೊತ್ತಿದಗ್ನಿಯದೊಂದೆ :
ನಿಯಮಾನುಸಾರಿಣಿಯು.
ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ ಮುಚ್ಚುಮರೆಗೆ.

ನಕ್ಷತ್ರಮಾಲೆಯ-
ಕ್ಷರಗಳಿಂದೊರೆದಿರುವ
ಮುಗಿಲ ಹೊತ್ತಿಗೆಯೋಡು. ಮನನ ಮಾಡು.

ಈ ಸ್ವಯಂಸಿದ್ಧ ಕೃತಿ-
ಯಲ್ಲಿ ಮುಂದಿನ ಪುಟವ-
ದಾವುದೆಂಬುದ ನೀನು ತಿಳಿದು ನೋಡು.

ಅಂದಿಗೇ ಸೃಷ್ಟಿ ನಟಿ.
ಸೂತ್ರಧಾರನು ನೀನು.
ರೆಕ್ಕೆಯೆತ್ತಿಹ ಭೂವಿಮಾನವನ್ನು
ಅದರ ಗುರಿಯೆಡೆಗೊಯ್ದು
ವೈಮಾನಿಕನೆ ಆಗಿ
ಪಲ್ಲಟನು ಜನದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನು.

೨

ನಮ್ಮ ನಾಡಿಸುತ್ತೇಡಿ-
ಸಿದ್ಧ ನಿರ್ಜರರೆಲ್ಲ
ಬಾಳುವರು ನಮ್ಮ ಕೈಗೊಂಬೆಯಾಗಿ.
ಯಾರು ಬಲ್ಲರು ? ನಾಳೆ
ಅಮರಾವತಿಯೆ ಬಂದು
ಕುಣಿಯುವದು ನಮ್ಮೆದುರು ರಂಭಿಯಾಗಿ.

ಸಡಿಲಿತಂದ್ರನ ಸಿಡಿಲು;
ಮಿಂಚಾಯ್ತು ಮನೆದೀಪ;
ವಾಯು ಮನೆಮನೆಯ ಜೀಸಣಿಗೆಯಾಗಿ;
ವರುಣ ತೋಟಗನಾಗಿ
ಅಗ್ನಿ ಬಲ್ಲವನಾಗಿ;
ಅಕ್ಷಿನಿಯು ಮನೆಮನೆಯ ವೈದ್ಯನಾಗಿ.

ಮೂಲೆಗುಂಪಾಗಿರುವ
ಜಗದ ಸಂಸಾರವನು
ಒಂದುಗೂಡಿಸಿತು ವಿಜ್ಞಾನವೆಂದು ;

ಮಾನವ ಕುಲಕೆ ಹೊಸತು
ಕಣ್ಣು ಕಿವಿಗಳನಿತ್ತು
ಹೊಸತು ಮನ-ಬುದ್ಧಿಗಳ ಕಾಣ್ಕೆ ತಂದು.

ವಾಯು ವಾಹನವಾದ.
ಇಂದ್ರ ಸಾರಥಿಯಾದ.
ಗುರು-ಮಂಗಳರ ಗತಿ ಸಮೀಪವಾಯ್ತು.
ಮುಗಿಲಾಯ್ತು ಮನೆಯೆದುರ-
ಗಿರುವ ಕ್ರೀಡಾಂಗಣವು.
ಕಡಲು ನೆಲವಾಯ ಮೈದೊಳೆವ ತೊತ್ತಾಯ್ತು.

ಹೋಮ-ಹವನಗಳನ್ನು
ಕೊಂಡೆಮ್ಮ ರಕ್ಷಿಸಿದ
ಪ್ರೋಮಪತಿಗಳು ಬಂದು ಕಾಣ್ಕೆ ತಂದು
ಸರಚಕ್ರವರ್ತಿಯಾ-
ಸ್ಥಾನದಲಿ ಕೈಮುಗಿದು
ನಿಂತ ಸಾಮಂತ-ಮಾಂಡಲಿಕರಿಂದು !

ಶರಣು ಬಂದನು ವಿಷ್ಣು ;
ಶರಣೆಂದ ಶಿವರುದ್ರ ;
ಸ್ವಿತಿ-ಲಯದ ಸೂತ್ರಗಳು ನಮ್ಮವಾಗಿ.
ಇನ್ನುಳಿದಿರುವದೊಂದೆ :
ಸಂಜೀವಿನೀ ವಿಧೈ :
ನಾಳೆ ನಮ್ಮದು, ಬ್ರಹ್ಮ ಸೋತು ಹೋಗಿ !

೩

ಪಣ್ಣುಬಗೆ ಗುರಿಯಿಟ್ಟು
ದಶಮುಖನ ನಿರ್ಮಿಸಿದ
ಅಪಕೀರ್ತಿ ಸಂದಿಹುದು ನಮ್ಮ ಗಣಕೆ.

ಈ ಸ್ವಯಂಸಿದ್ಧ ಕೃತಿ-
ಯಲ್ಲಿ ಮುಂದಿನ ಪುಟವ-
ದಾವುದೆಂಬುದ ನೀನು ತಿಳಿದು ನೋಡು.

ಅಂದಿಗೇ ಸೃಷ್ಟಿ ನಟಿ.
ಸೂತ್ರಧಾರನು ನೀನು.
ರೆಕ್ಕೆಯೆತ್ತಿಹ ಭೂವಿಮಾನವನ್ನು
ಅದರ ಗುರಿಯೆಡೆಗೊಯ್ದು
ವೈಮಾನಿಕನೆ ಆಗಿ
ಪಲ್ಲಟಿಸು ಜನದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನು.

೨

ನಮ್ಮ ನಾಡಿಸುತ್ತೇಡಿ-
ಸಿದ್ಧ ನಿಜರರೆಲ್ಲ
ಬಾಳುವರು ನಮ್ಮ ಕೈಗೊಂಬೆಯಾಗಿ.
ಯಾರು ಬಲ್ಲರು? ನಾಳೆ
ಅಮರಾವತಿಯೆ ಬಂದು
ಕುಣಿಯುವದು ನಮ್ಮೆವರು ರಂಭಿಯಾಗಿ.

ಸಡಿಲಿತ್ತಿದ್ದ ನ ಸಿಡಿಲು;
ಮಿಂಚಾಯ್ತು ಮನೆದೀಪ;
ವಾಯು ಮನೆಮನೆಯ ಜೀಸಣಿಗೆಯಾಗಿ;
ವರುಣ ತೋಟಗನಾಗಿ
ಅಗ್ನಿ ಬಲ್ಲವನಾಗಿ;
ಅಕ್ಷಿನಿಯು ಮನೆಮನೆಯ ವೈದ್ಯನಾಗಿ.

ಮೂಲೆಗುಂಪಾಗಿರುವ
ಜಗದ ಸಂಸಾರವನು
ಒಂದುಗೂಡಿಸಿತು ವಿಜ್ಞಾನವೆಂದು ;

ಮಾನವ ಕುಲಕೆ ಹೊಸತು
ಕಣ್ಣು ಕಿವಿಗಳನ್ನಿತ್ತು
ಹೊಸತು ಮನ-ಬುದ್ಧಿಗಳ ಕಾಣ್ಕೆ ತಂದು.

ವಾಯು ವಾಹನವಾದ.
ಇಂದ್ರ ಸಾರಥಿಯಾದ.
ಗುರು-ಮಂಗಳರ ಗತಿ ಸಮೀಪವಾಯ್ತು.
ಮುಗಿಲಾಯ್ತು ಮನೆಯೆದುರಿ-
ಗಿರುವ ಕ್ರೇಡಾಂಗಣವು.
ಕಡಲು ನೆಲವಾಯ ಮೈದೊಳೆನ ತೊತ್ತಾಯ್ತು.

ಹೋಮ-ಹವನಗಳನ್ನು
ಕೊಂಡೆಮ್ಮ ರಕ್ಷಿಸಿದ
ಪ್ರೋಮಪತಿಗಳು ಬಂದು ಕಾಣ್ಕೆ ತಂದು
ನರಚಕ್ರವರ್ತಿಯಾ-
ಸ್ತಾನದಲಿ ಕೈಮುಗಿದು
ನಿಂತ ಸಾಮಂತ-ಮಾಂಡಲಿಕರಿಂದು !

ಶರಣು ಬಂದನು ವಿಷ್ಣು ;
ಶರಣೆಂದ ಶಿವರುದ್ರ ;
ಸ್ಥಿತಿ-ಲಯದ ಸೂತ್ರಗಳು ನಮ್ಮವಾಗಿ
ಇನ್ನುಳಿದಿರುವದೊಂದೆ :
ಸಂಜೀವಿನೀ ವಿದ್ಯೆ :
ನಾಳೆ ನಮ್ಮದು, ಬ್ರಹ್ಮ ಸೋತು ಹೋಗಿ !

೩

ಪಣ್ಣು ಖಗಿ ಗುರಿಯಿಟ್ಟು
ದಶಮುಖನ ನಿರ್ಮಿಸಿದ
ಅಪಕೀರ್ತಿ ಸಂದಿಹುದು ನಮ್ಮ ಗಣಕೆ.

ಭೂಮಿಯೆದು ಕೈಲಾಸ-
ವಿರಲೆಂದು ನಾವ್ ಬಯಸಿ
ಯಮಲೋಕವಾಗಿಸಿದೆವೆನುವರಿ ಕ್ಷಣಕೆ.

ಯಂತ್ರಯುಗದಾಚಾರ್ಯ-
ರಾಗಿ ಸ್ಥಾಪಕರಾಗಿ
ಕುಲನಾಶವನೆ ಗೆಲ್ಲುವೆಂದೊರೆವರು.
ಸುಖದ ಬೀಜವ ಬಿತ್ತಿ
ದುಃಖವನೆ ಬಿಳಿಯುತಿದ
ದುರ್ವಿಲಾಸವಿದೆಂದು ಜನ ಜರೆವರು.

ಆಕಾಶ-ಭೂಮಿ-ಜಲ-
ಸಂಚಾರಿಯಾಗಿರುವ
ಸಂಹಾರಯಂತ್ರಗಳ ಸಂವರ್ಧಿಸಿ
ಖಂಡಖಂಡಗಳನ್ನೆ
ತುಂಡರಿಪೆನ್ನುವರು
ಯಮಧರ್ಮನೊಡನೆ ದಿನವೂ ಸ್ಪರ್ಧಿಸಿ.

ವಿಜ್ಞಾನಿ ಜ್ಞಾನೋದ-
ಧಿಯನು ಮಂಥಿಸುತಿದನು.
ಬಂದ ರತ್ನಗಳು ಬಲವಿದ್ದವರಿಗೆ.
ಆಪಹರಿಸಲೆಲ್ಲವನು
ರಾಕ್ಷಸಗಣವು ತಾನು—
ಇದರ ಪಾಪದ ಹೊರೆಯ ಹೊಣೆ ಯಾರಿಗೆ?

ಮಂಥನದಿ ಜನಿಸಿದವು
ವಿಷವಾಯು, ವಿದ್ಯುತ್ತು,
ಯಕ್ಷಕಿರಣಗಳು, ಆಕಾಶವಾಣಿ.

ವಿಷವ ನುಂಗುವ ನೀಲ-
ಕಂಠನಿಲ್ಲದೆ ಭೂಮಿ-
ತಾಯಿಯಾಗಿಹಳೆಂದು ಪ್ರಳಯರಾಣಿ !

ನಮ್ಮ ಮಂಥನದಿಂದ
ಜನಿಸಿರುವ ವಿಷವನ್ನೆ
ಜನಕಿತ್ತು ಅಮೃತವನ್ನುಂడు ತೇಗಿ
ಲಕ್ಷ್ಮಿ - ಕೌಸ್ತುಭ - ಚಂದ್ರ-
ರನು ಹುಚಿಕ್ಕೊಳುತೆಲ್ಲ
ಬೆಳೆವರಲ್ವರು ಸಾರ್ವಭೌಮರಾಗಿ.

ಕೆನ್ನೀರ ಹೋಳಿಯಾ -
ಹುತ್ತ ಕಂಗಡಿಸುತಿಹ
ಅಸುರರನು ಸುರಗಣವು ಎದುರಿಸಿಲ್ಲ.
ಅಳಾಗಿ ಮಡಿಯುತಿಹ
ನಮ್ಮ ಬಂಧನ ಬಿಡಿಸಿ
ಚಾಣಕ್ಯತಂತ್ರಿಗಳ ಚದುರಿಸಿಲ್ಲ.

ಎರ್ದನೋಟಿನಿಯಾಗಿ
ಭಸ್ಮಸುರನ ಬಳಿಗೆ
ಹೋಗಿ ವಿಷ್ಣುವು ತಾನು ನರ್ತಿಸಿಲ್ಲ.
ತನ್ನ ತಲೆಯನು ನಾನೆ
ಕಳೆದುಕೊಳುವಂತಸುರ, —
ಅವನ ಕಣ್ಣೆದುರಿನಲಿ ಮೂರ್ತಿಸಿಲ್ಲ.

ವಿಜ್ಞಾನ — ಸಾಧನವು ;
ಶಕ್ತಿಸಂಚಯವಹುದು.
ಅದನಪವ್ಯಯಗೊಳಿಸೆ ರಾಜಕಾರಣಿಯು

ಲಕ್ಷ್ಮೀಯನು ಕಾಲ್ಕುರಿದು
 ಸೆರೆಯಿಟ್ಟ ಧನಿಕನೊಲು, —
 ಹೊಸ ಜಗಕದೆಲ್ಲಿ ಸಾರಣಿಯು-ಕಾರಣಿಯು?

ಏಕಚಕ್ರಾಧಿಪತಿ
 ಕೌರವಾಗ್ರಣಿಯಿರಲು,
 ಭೀಷ್ಮ-ದ್ರೋಣರು ಕೇಳು ಜಗಕೆ ಮುಳುವು.
 ಇನ್ನಾದರೂ ನೋಡು:
 ಆಸೆ ಫಲಿಸುವದೇನೋ!
 ಕಾಣುವದೆ ಧರ್ಮ-ಯಾದವರ ಸುಳುವು?

ಅಜ್ಞಾನ, — ವಿಜ್ಞಾನ-
 ವನ್ನು ತನ್ನಂಕಿತದೊ-
 ಳಿಸೆ, ತಾಮಸಕಾಗ ವಿಜಯವಿರದೆ?
 ಈ ಮಹಾ ದಾಸ್ಯವಿಂ-
 ದೆಮಗೆ ಬಿಡುಗಡೆಯಿಲ್ಲ,
 ಜ್ಞಾನೋದಯದ ಅರುಣಕಾಲ ಬರದೆ?

ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದಲೆ ವಿ-
 ಜ್ಞಾನ ಬೆಂತರ-ಭೂತ.
 ಹೃದಯವಿಲ್ಲದ ಬುದ್ಧಿ ಬರಿಯ ಹೊಯಲು.
 ಅದರಂತೆ ವಿಜ್ಞಾನ-
 ವಿಲ್ಲದಿಹ ಧಾರುಣಿಯು
 ಅಜ್ಞಾನ ಹಬ್ಬು ತಿರುವಂಥ ಬಯಲು!

೪

ಮುಂದೊಮ್ಮೆ, — ಸರಸತಿಯು
 ವೀಣೆಯನು ಮಿಡುವೆಂದು,
 ಕೃಷ್ಣನ ಸುದರ್ಶನವು ಮರಳಿ ಹೊಳೆವೆಂದು,

ಕಲ್ಯಾಣವನು ಪಟ್ಟಿ-
ಗಟ್ಟಿ ಜನ ನಿಲುವೆಂದು,
ಭೂಮಿತಾಯಿಯ ತನು ವ ಕಳೆಯುವೆಂದು,

ಜನತೆಯಾರಾಧಕರು
ರಾಜ್ಯಸೂತ್ರವ ವಹಿಸಿ
ಜನಶಂಕರಿಯ ಪೂಜೆಗೆಯ್ಯುವೆಂದು,
ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವೇ ಸಮ-
ಪ್ಪಿಯ ಓರಿಯ ಗುರಿಯೆಂದು
ತಿಳಿದವನು ಶಿಖರಕ್ಕೆ ಒಯ್ಯುವೆಂದು,

ವಿಜ್ಞಾನ ಮೆರೆಯುವದು
ಜ್ಞಾನವಡಿಗಲ್ಲಾಗಿ;
ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಮಂದಿರದ ದ್ವಾರವಾಗಿ;
ನೆಲದಣುಗರಂಜೆಗಾ-
ಲಿಡುವ ಪ್ರಾಂಗಣವಾಗಿ,
ಹಿಗ್ಗಿ ತುಂಬುತಿಹ ಪ್ರಾಕಾರವಾಗಿ.

ಇಳೆಯ ಮೂಲೆಗಳೆಲ್ಲ
ಸ್ಪರ್ಶನಗರದ ಕೇರಿ-
ಯಾಗುತ್ತದ್ದು ತನ್ನೆ ಮನೆಯ ಮಾತಾಗಿ,
ದಿವ್ಯ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗ-
ಳಿಂದ ನರ ಭವ್ಯನಿರೆ
ಅನ್ನ ನಿವ್ರೆಯು ನಿರಾಯಾಸವಾಗಿ,

ದೇಹ ಕೇಳುವ ತಡೆವು
ಗೇಹ ಗೇಹದಿ ದೊರೆತು
ನೇಹ-ನಲುಮೆಯ ದಿನದ ನೀತಿಯಾಗಿ,

ಮನವನುನ್ನತನಾಗಿ-
 ಸುವದೊಂದೆ ಗುರಿಯಾಗಿ,
 ವಿಶ್ವಯಾತ್ರೆಯ ಕಣ್ಣುಪ್ರೀತಿಯಾಗಿ

ಜನವಿರಲು, ಪ್ರಾರಂಭ
 ನಾಗರಿಕತೆಯ ಯುಗಕ್ಕೆ.
 ಅದೆ ಪ್ರವಾದಿಯು ಕಂಡ ಪುಣ್ಯಪುರವು.
 ಇಡಿ ವಸುಧಿಯಾಗುವದು
 ಆ ಕನಸಿನಿಂದ್ರಪುರಿ.
 ಇಂದಿಲ್ಲ ನಾಳೆಯಹುದದರ ಬರವು.

ಅಲ್ಲ ಸೊಬಗಿದು ಸ್ವಪ್ನ;
 ಸತ್ಯಸ್ವಪ್ನಿಯಿದಹುದು
 ಸುಭಗ-ಸುಂದರವಿರಲು ಜಗವು ನಾಳೆ.
 ಪ್ರಕೃತಿ ಮಲಿನವದೀಗ
 ಬರಿ ವಿಕೃತಿಯಾಗಿರುತ:
 ಇಹುದು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಾಗಿ ಬರಲು ನೇಳೆ.

ಗುಂಪು ೫

೧. ಕನಸಿಗ

(ಒಂದು ನವಪದಿ)

ಈ ಶರಚ್ಛಂದ್ರಿಕೆಯಲಿಂತ್ತು ಧೇನಿಸುತ್ತಿರುವ
ಶಾಂತ ವೃಕ್ಷಗಳಡಿಯ ನೆಳಲಲ್ಲಿ ಎಳೆ ಹುಲ್ಲು-
ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೊರಗಿ ತಿರುಗಿಸುತ್ತ ಮುಗಿಲೆಡೆಗೆ ಅರೆದಿರೆದ ಕಂಗಳನ್ನು,
ಮೆಲ್ಲನೀಜುತ್ತ ಮುನ್ನಡೆದ ಬಿಳಿ ಕಿರಿ ಮುಗಿಲಿ-
ನೋಳಿಯಂದಡಿ ತೇಲ್ವ ವರುಷಗಳನೆಣಿಸುತ್ತ
ನಿರ್ದಿಗಂತಕೆ ನೀಡಿ ನೋಟವ, ಅನಂತತೆಗೆ ಎದೆ-ಮನವ, ಪ್ರಾಣಗಳನು,
ಸಸ್ಮಿತ ಸಮಾಧಿಯಲಿ ನಲಿವ ಕಾಲವು ಬರಲು
ನೀನು ವಿಸ್ಮಿತನಾಗದಿರು, ಗೆಳೆಯ! ಕನಸಿಗರ
ಜೀವಿತವು ಬೆಳಕಿನಂತಃಸ್ತಂಭವನು ಸುತ್ತುವದು ರತ್ನಲತೆಯ ತೆರದಿ.

ಬೆಳಗು ಜಾವದಿ ಪ್ರಕೃತಿದೇವಿ ಮರೆ ಮಾಜುತ್ತ
ತಳಿರ್ಗೊಂಪಿಗೆಂದು ತೊಡಿಸಿದ ಮಂಜುರನ್ನಗಳು,
ಹೊಳೆಹೊಳೆವ ಕೆನ್ನೆಗಳು, ಕಣ್ವಿರೆದ ಒಂದೆ ಹೂ, ರಾಗಾನುರಕ್ತಮನವು,
ಎಂದೊ, ಎಲ್ಲಿಯೊ, ಎಂತೊ ತುಂಬಿ ಸೂಸಿದ ಗಾನ,
ಯಾವ ಮಾತಿಗೊ ಏನೊ ಅಲುಗಿದಂತಃಕರಣ,
ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ಎಳೆತನದಿ ತಪತಪನೆ ಪ್ರಾಣವನು ತೋಯಿಸಿದ ಸ್ನೇಹಗಂಗೆ,
ದಿವ್ಯಾಮರೋದ್ವಿಪನದ ನೂತ್ನ ರತ್ನಗಳು ;
ಬಾಲ ಮುರಲೀಧರನ ನವಿಲ್ಲರಿಯ ತಲೆದುಡಿಗೆ-
ಯಿಂದುಗುವ ಕಾಂತಿಗಳು! ನೀನಿವನು ಮರೆಯದಿರು. ಮಧುರ

ಮನಗಾಹಿಯಾಗು !

ಇಂದು ಕಂಡಿಹ ಕನಸೆ ಅಹುದು ನಾಳಿನ ನನಸು.

ವೃತ್ತಿಯಾ ಸವಿನೆನಸೆ ಜನಜೀವನದ ಸೊಗಸು.

ಇಂದು ನಾವು ಹೂಡಿರುವ ಹೂ ಬೆಳಕಿನಾಟವೇ ಕಾಯ್ದು ನಕ್ಷತ್ರ ನಾಳೆ!

ದೇವ ತಾನಾಗರಿ ಸದೈವ ಸ್ವಪ್ನ ಸುಮಧುರ,
 ಇಡಿ ವಿಶ್ವವ್ಯಾಪ್ತಿಗೇ ಇರಲು ಮೂಲಾಧಾರ—
 ನೆಂದು ದೈವಿಕ ಕನಸುಗಾರಿಕೆಯು ಕುಸುಮಿಸುತ ವಿಧವಿಧದ ಪಾಂಗಿನಲ್ಲಿ,—
 ಜಡಜೀವನವನೆಲ್ಲವಾಗಿಸುತ ಹೂಗನಸು,
 ಹಗುರಾಗಿಸುತ ಮುಗಿಲೊಳಲೆನ ಮೋಡಗಳಂತೆ, —
 ಚಿನ್ಮಯಾಕಾಶದಲಿ ತೇಲುಬಿಡುವದೆ ಬಾಳ ಹಿರಿಯ ಹವಣಿಕೆಯ ಹದವು.

೨. ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಲೋಪಾಸಕ

೧

ಬಾಳತೋಟದಲ್ಲಿ ನೀನು
ಬಣ್ಣವಡೆದು ಚಿಟ್ಟಿಯಾಗಿ
ಹೂವಿನಿಂದ ಹೂವಿಗಿರಗುತ್ತಾ ಸ್ವಾದಿಸಿ
ಹೂಜೇನನು, ಹೂಹುಡಿಯದು
ನಿನ್ನಡಿಯನು ಕುಂಕುಮಿಸಲ-
ದೊಂದಜೇಯ ಹರುಷದಿಂದ ನಿಂತೆ ಮೋದಿಸಿ.

ನಿನ್ನ ಮನವು ಚಿಟ್ಟಿಯಂತೆ.
ಬುದ್ಧಿಗಿರುವದೊಂದು ತೊಡಕು.
ಚೆಲುವನುಳಿದು ಬೇರೆ ಸ್ವರವನೆತ್ತುತ್ತಿರುವದು.
ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಲಹರಿಗಳನು
ಬಿಟ್ಟು ದೂರ ನಿಂತ ಧ್ರುವದ
ಬೇರೆ ಬೆಳಕ ಪಡೆಯಲೆಂದು ಸುತ್ತುತ್ತಿರುವದು.

ಹುಟ್ಟಿನಿಂದ ನಿರಾಯಾಸ-
ವಾಗಿ ಬಂದ ಚಿದ್ವಿಲಾಸ
ಮೇರೆವರಿವುದೆಂಬ ಶಂಕೆ ನಿನ್ನ ಪ್ರೇರಿಸಿ
ತಂದಿತಯ್ಯ ನಿನ್ನ ಚೆಲುವಿ-
ನಾರಾಧನೆಯಲ್ಲದೊಂದು
ನೇಮ, ನಿಷ್ಕೆ, ನೀತಿಮಾರ್ಗವನ್ನು ಸೇರಿಸಿ.

ಚೆಲುವು ಕೊಟ್ಟ ಕಂಗಳಿಂದ
ಧರೆಯ ನೋಡಲೆಲ್ಲ ಪಾಪ
ತೊಳೆವುದೆಂಬ ನಂಬಿಕೆಯದು ತುಂಬದಾಯಿತೆ ?

ಚೆಲುವಿಗಿಂತ ಪಾವನತರ-
ವಾವುದಿಲ್ಲವಿಳೆಯೊಳೆಂಬ
ಸುಡಿಯ ಜೊತೆಗೆ ಬೇರೆ ಮಾತಿಗಿಂಬದಾಯಿತೆ ?

ರಸದೃಷ್ಟಿಯು ನಿನ್ನ ಮನದಿ
ನೀತಿಯಿತ್ತ ಪುತಾನ್ಯತದ
ದೃಷ್ಟಿಯೊಡನೆ ಹೊಂದಿಕೊಳದೆ ತಾಕಲಾಡಿತು.
ಎರಡು ಕಿರಣ ಬಂದು ಕುಣಿಯ-
ಲದರ ಮಿಶ್ರಣಕ್ಕಿನ್ನಲ್ಲಿ
ನಿನ್ನ ಸುಡಿಯ ಪಟದ ಮೇಲೆ ಚಿತ್ರ ಮೂಡಿತು.

ಆದಮನಾ ನಂದನಚ್ಚುತಿ-
ಯನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸಿರುವ ಮಹಾ
ಕವಿಯ ದ್ವಿಧಾವೃತ್ತಿ ನಿನ್ನ ಮನದಿ ಬಂದಿತು.
ತಾನೆ ಹೊಗರುತ್ತಿಹ ಚಿಂತನ-
ದೊಡನೆ ಸಂತ ನೀತಿಯೊಲವು
ಹೊನ್ನಿಗರಗು ಕೊಡುವ ಮೆರುಗನೊಡನೆ ತಂದಿತು.

ಮೃದು, ಕೋಮಲ, ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ
ಚೆಲುವದಂತರಂಗವನ್ನೆ
ಬೆಳಗಿ ನಿನ್ನ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಶೋಭಿಸಲಾಡಿತು.
ಬೇರೆ ನಿಷ್ಠೆಗಾಗಿ ಜನುಗು-
ತಿರುವ ನಿನ್ನ ಬುದ್ಧಿಯೊಲವು-
ನಿಂದ ಬೆಳೆದ ಚಿತ್ರಶೋಭೆಯದನು ಕೂಡಿತು.

ಧರ್ಮನಿಷ್ಠೆಗಾಗಿ ನೀನು
ಪಟ್ಟ ದುಃಖ ಪರಂಪರೆಯ
ನಿನ್ನ ಕೃತಿಯೊಡಮೂಡಿಸಲೆಂಕು ಕೃತಕವು ?

ನೋವು ಬೇಕು. ಬೇಕು ಕೊಡೆಗೆ
ಹಿಗ್ಗನೊರೆವ ಕಲೆಯ ನೆಲೆಯು.
ಹಿಗ್ಗಿನಾಸರಿರದ ದುಃಖ ಮಾತ್ರ ಹೆತಕವು.

೨

ನೀನು ಚಿಗರೆ ಸಾರಂಗ-
ದಂತೆ ಕೋಮಲಾಂತರಂಗ.
ಪಾಪಭೀರುವಾಗುತ್ತಿಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ನಿಂದಿಹೆ.
ಕಣ್ವತಕುಂತಲೆಯರೊಲಿದು
ಸಾಕಿ ಸಲುಹಿದೆರಳೆಯಂತೆ
ವನವಿಹಾರಕೆಂದು ಭೂಮಿಗಿಳಿದು ಬಂದಿಹೆ.

ಹಾಲಿನಂತೆ ಬೆಳ್ಳಗಿಲ್ಲ ;
ಜೆಲುವಿನಂತಿದ್ದೆಲ್ಲ ಹಸನ-
ವೆಂದು ಮುಗ್ಧಮನೋಹರನು ನೀನು ಸಾಗಿದೆ,
ನಿಯತಿಯೆಂಬ ವ್ಯಾಧ ತನ್ನ
ಕೂರ್ಮಣಿಗಳನೆಸೆದೊಡನೆ !
-ಒಂದು, ಎರಡು, ಮೂರು ಬಂದು ನಿನಗೆ ತಾಗಿದೆ.

ಬಾಳ ವ್ರಣಕೆ ಪರಮೌಷಧಿ
ಬಾಳ ಬೇರ ಕಾಣ್ವ ಕಂಠು,
ಶಿಲ್ಪ ದೇವದತ್ತ ಕರುಣೆ. ದೊರಕಲೆಂದಿವು
ಹಗಲಿರುಳೂ ಕಾಯುತಿರುವೆ
ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ, ಚಿಂತೆಯಲ್ಲಿ ;
ಒಂದು ದಿವಸ ಪೊರೆಯಬಹುದು ತಾನೆ ಬಂದಿವು.

ನೀನು ಕಂಡ ಜೆಲುವಿಗೊದಗಿ
ಬಂತು ರಕ್ತದಾವರಣವು,
ಬಾಣವೆಂದು ಮೈ-ಮನೆಗಳೆ ಗೊತ್ತಾಗಿಸಲು ;

ಅಂದೆ ವಿಧಿಯು ನಿನ್ನ ಹಿಗ್ಗಿ-
 ನಾಟವನ್ನು ಮುಗಿಸುತ್ತ
 ನಂಜೇರಿದ ನೀಲಗೊರಲನೊಂದನುಳಿಸಲು.

ಅಂದಿನಿಂದ ಇಳೆಯ, ನಿನ್ನ
 ದುಃಖ ರೌದ್ರಗಳನು ಮನದ
 ತೊಟ್ಟಿಲಲ್ಲಿ, ಸತ್ತ ಮಗುವ ತೂಗುವಂತೆಯೆ,
 ತೂಗುತಿದ್ದೆ, ಹಾಡುತಿದ್ದೆ
 ಎದೆ ಬಿರಿಯುವ ಹಾಡುಗಳನೆ
 ಉಸಿರಿಗೊಮ್ಮೆ ಪ್ರಾಣ ಹಾರಿ ಹೋಗುವಂತೆಯೆ.

೩

ಅಳುವದೆನಿತು ದಿನವುಳಿವುದು ?
 ಹೆಳವನಿಗೂ ಕಾಲು ಬಂದು
 ಕುರುಡನು ಕಣ್ಣೆಳಕ ಕಂಡು ಹಿಗ್ಗುತಿರುವನು
 ದೇವ ಕರುಣಿಸಿರಲು. ಅವನ
 ಕರುಣೆಯಿರದ ಮಾತುಗೂಳಿ
 ಜಹ್ವೆಯಿದ್ದು ಇಲ್ಲದಂತೆ ಉಗ್ಗುತಿರುವನು.

ನಿನ್ನೊಳೊಂದು ಶ್ರದ್ಧೆ ಜನಿಸಿ
 ನವೋತ್ಸಾಹವೊಂದು ಗುಣಿಸಿ
 ಧೈವ ಕಾಣಿಸಿದ್ದ ತೀವ್ರ ಗಾಯ ಮಾಡಿದೆ.
 ಹೊಸತು ಬಾಳು; ಹೊಸತು ಗಾನ;
 ಜೀವಿನ ನಾಲ್ಕೊಗದ ಧ್ಯಾನ:
 ಇದರ ನಾಂದಿಯೊಸಗೆಗೆಂದು ದಾರಿ ಕಾದಿದೆ.

ಗರಿಹೂವಿನ ಮೊತ್ತದೆಡೆಗೆ
 ಹಾವಿನ ಹುತ್ತಿರುವದರಿತ್ತು,
 ರಸವಂತಿಕೆಯಿರದ ನೀತಿ ನೇಮವಂತಿಕೆ-

ಯೆಂದು ತಿಳಿದು, ಬುವಿಯ ತಿರುಳೆ-
ಯಾದ ತತ್ತ್ವದೈವತಗಳ
ಬೆರೆಯೆ, ಹವಣಿಸಿಹುದು ನಿನ್ನ ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆ.

ನೀನು ತೂಗುತಿರುವ ರುದ್ರ-
ಭಯಾನಕವು ಮಾಯವಾಗಿ
ಹಿಗ್ಗಿನಾ ಸನತ್ತುಮಾರನಾಡುತೊರಗಿರೆ
ಹೈತ್ತಲ್ಪದಿ, ಶೋಕಗೀತ
ಮಂಗಳಪ್ರದ ಗೀತವೆಂದು;
ಜೋಗುಳವನು ಕೇಳ್ದ ಕಿವಿಯ ಕಿವುಡು ಹರಿದಿರೆ.

ವೇದ ಗೀತೆಯೆಂದ ಚೆಂದ,
ಉಪನಿಷತ್ತಿನಾನಂದ
ಬಂದು ನಿನ್ನ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ತೂಗಿ ತೊನೆಯಲಿ.
ಯಾವ ಸಿದ್ಧಿಗಾಗಿ ನೀನು
ಶಾಪಗ್ರಸ್ತನೆಂತೆ ತಪಿಸು-
ತಿದ್ದೆಯಂಥ ನಿಧಿಯು ಮನೆಯ ತುಂಬಿ ಕೊನೆಯಲಿ.

ಚೆಲುವು ಗೆಯ್ಯಗಳ ನಡುವಿನ
ಭೇದಭಾವವಳಿದು ಹೋಗಿ
ಕೃತಿ ಸುಂದರ ಚಿತ್ ಸುಂದರ ಹೃತ್ ಸುಂದರವಾಗಿದೆ.
ಕ್ರಮುಖವಾದ ಚೆಲುವು ಬಂದು
ಬಾಳ ರುದ್ರತೆಗಳನಳಿಸಿ
ಸ್ವಾನಂದದ ಸೆಲೆಯನಿತ್ತು ಕ್ಷೇಮವೆಂದು ಸಾಗಿದೆ.

ದುಃಖ ತೋಡಿದಂಥ ತಗ್ಗಿ-
ನಲ್ಲಿ ಹಿಗ್ಗಿನೊಂದು ಸೆಲೆಯು
ಚಿಮ್ಮಿ ಹೊಮ್ಮಿ ಸರಿತವಾಗುತಾಳವಾಗಿ ಹರಿದಿದೆ.

ಅದರ ದಂಡೆಗೆಲ್ಲ ಹಸಿರು-
ಹುಲ್ಲು ಹಾಸಿದಂತೆ ಬೆಳೆಯು-
ತಲ್ಲಲ್ಲಿಗೆ ಹೂವಿನಿಂದ ಚಂದ ತುಂಬಿ ಸುರಿದಿದೆ.

ಅಂತರಾಳವಿಂತು ತುಂಬಿ
ತುಳುಕುತಿರಲು ನಿನ್ನ ಜೀವ-
ವೀಜುತಿರಲಿ ತಾ ಮರಾಳದಂತೆ ಮಣೆಯುತೆ ;
ದುಃಖವಿತ್ತ ಜಗವೆ ಸುಖವ-
ನೀವುದೆಂಬ ಶ್ರದ್ಧೆ ಜನಿಸಿ
ದ್ವಂದ್ವಗಳಾಚಿಗಿನ ಬೆಳಕ ಕಂಡು ತಣಿಯುತ.

೩. ಕಲೋವಾಸಕನಾದ ಸುಧಾರಕ

೧

ಅಜಾಡ್ಯರ ಕುಲದಿ ಜನಿಸಿ
ಲೋಕಾಯತನೆಂಬ ಕೀರ್ತಿ-
ಯನ್ನು ಪಡೆದ ಕುಲಧರ್ಮವ ಕಡಲೊಳಿಸೆಯುತ ;
ಶ್ವೇತ ದೀಪದಿಂದ ಮರಳಿ
ಶಸ್ತ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಬೀಕು ಕೊಳೆತ
ನಾಡಪಾಡಿಗೊಂದು ಹಿಡಿದ ಬಾಳ ಮಸೆಯುತ.

ಬಡತನದಲಿ ನಾಡೆ ಕೊಳಲಿ
ತಿನ್ನಲು ಕೊಳಿಲ್ಲದೆ ಜನ
ಧರ್ಮಾಂಧರ ಸರಣಿಯನ್ನು ನಿತ್ಯ ತೀಡಲು,
ಕೊಳೆನೀರಿನ ನಾತವಿಡಗಿ
ನಾಡ ಕಳೆಯು ಕಳೆಯುತಿರಲು
ಕನಾ ದಿನ ಕುವರ ! ಬಂದೆ ತಿಳವ ನೀಡಲು.

ದಿನದ ಬಾಳನಪಹಾಸ್ಯವ
ಕಂಡು ನೀನು ರೋಷಗೊಂಡೆ.
ಸುಖವ ಬಿಸುಟಿತರ್ದರಹಿತ ಕರ್ಮಜಾಲದಿ
ಕೊಳಲಾಡುವ ಜನತೆಯನ್ನು
ಕಂಡು ಶ್ವೇಷಗೊಂಡೆ : ಬಾಳ್ವ-
ರೇನು ಪತುವಿನಂತೆ ಬುದ್ಧಿಯುದಯಕಾಲದಿ ?

ಜೀಡಹುಳಗಕುಚ್ಚಾಟನೆ
ಮಿತಿಮೀರಿತು ನಾಡಿನ ನಡು-
ಮನೆಯಲ್ಲ ; ಬಲೆಗಳನ್ನು ಕೊಡೆನು ಬಾಳಿರಿ.

ಮಧುಪದಂತೆ ದಿಕ್ಕುದಿಕ್ಕು-
ಗಲೆದು ಜೇನುಗೂಡಿಸುತ್ತ
ನಾಡೆ ನಿಮ್ಮ ಹುಟ್ಟಾಗಲು ಹಿಗ್ಗುತ್ತಾಳಿರಿ.

ಸುಖವಿರದಾ ಬದುಕು ಬದುಕೆ ?
ಗೂಗಿಯೂಳಬೇಕೆ ಗೃಹದಿ ?
ಕಾಗೆ-ಬಿಕ್ಕು-ಹಲ್ಲಿಗಳಾ ಶಕುನದೊಂದಿಗೆ
ಶಕುಲಾತಿಯ ಹೊದ್ದು ನಿಂತ
ಧರ್ಮಾಂಧರು ಮೈಗರೆಯಲಿ;
ದೊರೆವುದೆಂದೆ ಸುಖವು ಸುಲಭವಿರಲು ಮಂದಿಗೆ.

ಧರ್ಮದ ಹೆಸರಿನಲಿ ಮಾಯ-
ವಾಯ್ತು ನಮ್ಮ ಹಿರಿಮೆಯೆಲ್ಲ.
ಉರುಳುತಿರುವ ಕಾಲಚಕ್ರವನ್ನು ಕಾಣದೆ
ಸಿಂಹಲ್ಲಿಯೆ ನಿಂತು ನಾವು
ನಗೆಗೇಡಿಗಳಾದೆವೆಂದೆ
ಮನ್ವಂತರವನ್ನು ಮರೆತು ಗತಿಯ ಕಾಣದೆ.

ದೇಶಗತ್ತಿ-ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಗ-
ಳರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ ದಸ್ತವಾರ-
ವನ್ನು ನಂಬಿ ನಿಂತ ಧರ್ಮವನು ಗುಲಾಮರು—
ಪಾರಕಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೊಳೆವ
ಭಾರತೀಯರಾವು-ಪಾಲಿ-
ಸುತ್ತ ಹೊಳೆವುದೆಂತಾಗುತ ಕುಲಲಲಾಮರು ?

ವಿಜ್ಞಾನದ ಯುಗಾಂತರದೊ-
ಳಗಿಮಿಂಚಿನ ಮನ್ವಂತರ-
ದಲ್ಲಿ ನಾವು ತ್ರೇತಾಯುಗದಾಟ ಹೂಡಲು

ಪಾಳ್ಕೈಯಿಹುದು ಬಯಲಾಟವು;
ಬದುಕು ಬರಿಯ ಬಿಸಿಲುಗುದುರೈ,
ಕೋಡಿವರಿವ ಕಣ್ಣೀರಿವು ಕಡಲ ಕೂಡಲು.

ಮೂಲ ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಮೂಲ-
ಗುರಿಯದೆಂದಿಗೊಂದೆ ಇರಲಿ;
ಅವರ ಪಾಪ-ಪುಣ್ಯ ಪುತಾನ್ಯತಗಳವರಿಗೆ.
ನಾಡಿನ ಕುಲಧರ್ಮಕರ್ಮ
ಸಾಡಿನರ್ಥದಂತೆ ಬೇರೆ-
ಯಾಗದಿರಲನರ್ಥವೆಲ್ಲ, ಕೇರಿಕೇರಿಗೆ.

ಅಲ್ಲಾಡಿಸುತ್ತಿರುವಿಯದಕೆ
ಪೆರ್ಮಿವೆತ್ತ ಧರ್ಮವೆಂಬ
ಮರವ ನೀನು ಬೇರು ಹಿಡಿದು, ಜನತೆಯಂಜಲು;
ಜನತೆ ನಂಬಿದಾ ಪುರಾಣ-
ಪುಣ್ಯಕಥೆಗಳನ್ನು ನೀನು
ತಿರುವುಮುರುವುಗೊಳಿಸುತ್ತರಳೆಯಂತೆ ಹಂಜಲು.

ಧರ್ಮವಿಂದ್ರಜಾಲವೆಂದೆ;
ಕೃಷ್ಣ ಧೂರ್ತಕರ್ಮಿಯೆಂದೆ;—
ಇಲ್ಲ, ನಿನ್ನ ದಾರಿ ಹಿಡಿದ ಲೋಕಾಯತನೆಂದಿಹೆ.
ನಿರ್ದುಂಟಿತ ಮೀಮಾಂಸೆಯೆ
ಸಿದ್ಧಾಂತವು; ಸುಖವು ಸಿದ್ಧಿ;
ಎಲ್ಲದಕೂ ಯಥಾರ್ಥತೆಯ ಇಚ್ಛಾ ನ ಮೊದಲಿಗಿಂದಿಹೆ.

ಬೇರೆ ಬೇಕಗಳು ನವೀನ
ಜಗ-ಯುಗಗಳ ನಿಯಮವರಿತು
ನವ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೊಂದು ಕೋಟಿಗಳಪು ಕಟ್ಟಿ ಸಾಗಿದೆ,

ಗತ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಜೋತು ಬೀಳು-
ತಾತ್ಮಹತ್ಯಕಣಿಗೊಳುವರೆ
ಭಾರತೀಯರವರ ಜ್ಞಾನ ಬೆಂತರದೊಲು ತೂಗಿರೆ?

ಅಂತೆ ನೀನು ಸಂಹಾರಕ-
ನಾಗಿ ಧರ್ಮವಿಲ್ಲವೆಂದೆ;
ಕೊಳ್ಳೆಯಿಟ್ಟ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಗೆ; ಬೆಂಕಿ ಹಚ್ಚಿದೆ
ರೂಢಿಗಳಿಗೆ; ಕೃದ್ವನಾಗಿ
ಭೂತ ಮಹಾಭೂತವೆಂದೆ;
ಮುಂದಿಹುದನು ತಿಳಿಯರೆಂದು ತುಟಿಯ ಕಚ್ಚಿದೆ.

೨

ನಾಟ್ಯವಿಲಾಸಿಗಳ ಗುಂಪ
ಕಟ್ಟ ನಾಟಕಗಳ ಬರೆದು
ಧರ್ಮಮತಗಳನ್ನು ತೆಗಳ ಬಂಡನೆಬ್ಬಿಸಿ,
ನಂತೆ ಕುಸ್ತಿ ಕಣದೊಳಿಡದು
ಭುಜಗಳನ್ನು ಚಪ್ಪರಿಸುತ
ರಂಗವ ರಣರಂಗಗೆಯ್ದು ಮೆಯ್ಯನುಬ್ಬಿಸಿ.

ಸಮಾಜವಿದು ತ್ರಿಕಂಕುವೆಂದೆ,
ವಿಶ್ವಮಿತ್ರನ ಸೃಷ್ಟಿಯು.
ಡಾಂಭಿಕರನು ಬಯಲಿಗೆಳೆದೆ ಜಂಭವಳಿಯಲು.
ಹಳೆಯದಿರಲಿ ಹೊಸದೆ ಇರಲಿ,-
ಜಾತ್ಯಂಧತೆ ಧರ್ಮಾಂಧತೆ—
ಯೆಲ್ಲ ನಿನ್ನ ಹಿಡಿತಕುರುಳಿ ಭೂಮಿಗಳಿಯಲು

ಜನಿವಾರವ ಹರಿಯರೆಂದೆ
ಜನರಾಳೈಯ ಮುರಿಯದೆಂದೆ
ಕಯ್ಯಕ್ಕುವ ಕುರುಬರಲು ನಾಡೊಕ್ಕಿಲ್ಲರು;

ಸ್ವಾನಿಕ ರಾಜ್ಯವನು ಸುರುಳಿ-
ಸುತ್ತಿ ಮೂಲೆಗೊಗೆಯಿರಿದೆ ;
-ಆಳಬಲ್ಲದಿವರು ಅಂದವಾಗಿ ಗೊಲ್ಲರು.

ಹಳ್ಳಿಗರನು ಮುರಿವ ಗೌಡ,
ಮೋಸಗೊಳಿಸುವಕ್ಕರಿಗನು,
ಜನಗಣತಿಯ ಮದ್ಯ ಕುಡಿದ ರಾಜಾರಣ,
ಧರ್ಮತದ ಮಣ್ಣು ತುಂಬಿ
ಕಂಠ ಕಳೆಯುತಿರುವ ಕುರುಡ :
-ಇವರ ಮುರಿದ ದಿನವೆ ನಾಡಿಗಿಹುದು ಪಾರಣ.

ಸರಸ್ವತಿಯ ಡೊಂಬರಾಟ
ವಿದ್ಯೆಯೆಂದು ; ತಳ್ಳಿಬಿಡಿ.
ಅನ್ನಸಮಸ್ಯೆಯನು ಬಿಡಿಸದಂಥ ವಿದ್ವೆಯು
ವಿದ್ಯೆಯೆಂತು ? ಭ್ರಮೆಯು ಬೇಡ.
ಇದ್ದುದನಿದ್ದಂತೆ ತೋರ-
ಲೆಯಬಹುದು ಜನದ ಕುಂಭಕರ್ಷಣಿದ್ರಿಯು.

ವಿಧವೆಗಿಲ್ಲ ಕಲ್ಯಾಣವ-
ದಿಂದವರಿಗೆ ಸಾವಿತ್ತಿಯು
ಚರಿತವನ್ನು ತಿಳಿದು ನೋಡಿರೆಂದು ಹೇಳಿದೆ.
ಅಹರ್ಲೆಯಂಥ ಸುಂದರಿಯನು
ನಯೋವೃದ್ಧನಾ ಗೌತಮ
ಕೈ ಹಿಡಿಯಲು ತಪ್ಪಿದಾರದೆಂದು ಕೇಳಿದೆ.

ಅಕ್ಷಮೇಧ ಯಾಗಗಳನು
ಗೆಯ್ದರು ಪೂರ್ವಿಕರು ; ಕೃತಿ-
ಸ್ಪರ್ಧಿಗಳನು ಪೂರ್ವಿಕರು ; ಕೃತಕೃತ್ಯಗಳನು.

ಜಾಮಾತರ ಶೋಧವಿಂದಿ-
ನನರಿಗಶ್ವಮೇಧವಹುದು ;
ಮಾರು ಗೆಲುವದಿರಲಿ ; ಮನೆಗೆ ಸೋತು ಭೃತ್ಯರಾದರು.

ಲೋಕಾರೂಢಿಗಳನಿತು
ನೆಲಕುರುಳಿಸಿ ನಿಂತೆ ನೀನು
ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲದಿ ಸಂಹಾರವಿದೆ ಕಾರ್ಯವೆನ್ನುತ ;
ಮನ ನೊಂದವರಲ್ಲಲ್ಲಿಗೆ
ದೂರುತಿರಲು, ದೂರ ಸರಿದು
ಹೊಸ ಬಿತ್ತಿಗೆ ಪ್ರಳಯಕಾಲವಪರಿಹಾರ್ಯವೆನ್ನುತ.

೩

ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಕಳಸವಿಡಲು
ಹುಟ್ಟಿ ಬಂದಿತೀ ಸಮಾಜ-
ವೆಂಬ ಸಂಸ್ಥೆ ; ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನೆ ನುಂಗಿ ನಿಲ್ಲಲು,—
ಅವ್ಯಕ್ತದ ಮಡಲಿನಲ್ಲಿ
ಸರಿಸುತದನು ಬೇರೆ ಹೊಂಚ-
ಹಾಕಿ ಮುಂದುವರಿವುದೆಂದೆ ಬಾಳ ಗೆಲ್ಲಲು.

ಭೂಲೋಕದೊಳಾವುದು ಸುಖ ?
ಒದ್ದೊಬ್ಬರಲೊಂದು ತರದ
ಚೆಲ್ವಿನ ಬೀಜವನು ಬಿತ್ತಿ ಬಾಳು ಕುಣಿವುದು.
ತನ್ನ ತನದ ತಿರುರವನ್ನೆ
ಮುಟ್ಟಿ ತನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವ
ತಾನರಳಿಸಿ ಮನುಷ್ಯನವನ ಹೃದಯ ತಣಿವುದು.

ತರಂಗಿಯು ಸಂರಕ್ಷಿಸ
ದಂಡೆಯಂತೆ ಪ್ರಕೃತಿ ನರಳ
ಬಾಳಿಗಿರಲು ಹೆಣ್ಣು. ಅಣೆಕಟ್ಟುನಂತೆಯೆ

ಜೀವನವನು ಕಟ್ಟಿಬಿಡಲು
ಬೇರೆ ನರಕವಾವುದಿಲ್ಲ ?
ಲೇಸಲ್ಲವೆ ಮರಣವಾಗ ಹುಟ್ಟಿದೊಡನೆಯೆ ?

ನಿಃಸ್ವಾರ್ಥದಿ ಬಾಳಿ ಬದುಕಿ
ಹಗೆಯಿಲ್ಲದ ಬಗೆಯೊಳಾದಿ
ಕೂಡಿ ಬೆಳೆಯೆ ಮಾನವಕುಲವಹುದು ಭೋಷಣ.
ಧರ್ಮತಗಳನು ಕಟ್ಟಿದೆ-
ವಿದರ ಸಾಧನಂಗಳೆಂದು :
ಬಂಧಿಸಲಿವು ನಮ್ಮಸುಗಳನೆಲ್ಲಿ ಪೋಷಣ ?

ಸತ್ಯದ ಬೆಳಕಿನಲಿ ಬಾಳಿ
ನುಡಿದಂತೆಯೆ ನಡೆದು ನಮ್ಮ
ಹೊರಗೊಳಗೊಂದಾಗಿ ಹೊಂದಲದುನೆ ಮೋಕ್ಷವು.
ಇಂತು ನಡೆವ ಮಾನವರಾ
ಸಮುದಾಯವೆ ನಿಜ ಸಮಾಜ ;
ಸಮರಸವಿದನುಳಿದುಬಿಲ್ಲ ಬರಿ ಪರೋಕ್ಷವು.

ದೇಹಕಲ್ಲ ಮನಸಿಗಿಹುದು
ಮಡಿ ಮೈಲಿಗೆ ತಿಳಿದು ನೋಡಿ.
ಜಾತಿ-ನೀತಿಯೊಂದೆಯೆಂಬ ಲಂಬಕರ್ಪುರು
ನಾಡೊಳರಲು ಮುಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ?
ಜಾತಿಸಂಕರವದಿಂದಿಗೆ
ಶಂಕರವೆಂಬುದನೆಯಲಿ ನಾಡ ಶರಣರು.

ತೇತನಗೊಳಿಸಿರುವೆ ನೀಡು
ಛೇದೋನ್ನತಿಯ ಪದವಿಗೀರು-
ತಥೋಗತಿಯ ಯಾತನೆಗಿಳಿದಿರುವೆ ನಾಡನು.

ಬಾಳ ದೇಗುಲದಲ್ಲಿ

ಪಾರತಂತ್ರ್ಯ ತೊಲಗಲೊಡನೆ
ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವು ಬಾರದೆಂದೆ-
ಬದಲಿಸದಿರಲೆಮ್ಮ ಜನದ ಕಟ್ಟುಪಾಡನ್ನು.

ಅಂತೆಯೇ ಕೋಲಾಹಲವಿದು;
ಕ್ರಾಂತಿಯ ಹಾಲಾಹಲವಿದು
ಹಸ್ತನಾಗಿ ಸೆಳೆತಂದಿಹುದೀ ದೇಶದ ಪರಿಯ ;
ಕ್ರಾಂತಿಗೆ ತಲೆಬಾಗಿರಿ; ಭ್ರಾಂ-
ತಿಯ ತೊಲಗಿರಿ; ನವಧರ್ಮವ
ಸಂಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಸಂವರ್ಧಿಸಿರೀ ಜನದೈಸಿರಿಯ.

ಅಂತೆಯೇ ಡಂಗುರ ಸಾರಿದೆ
ಬೆಂಕಿಯನನುದಿನ ಕಾರಿದೆ
ಸಂಕೇತದ ಸ್ಥಾನಕೆ ಜನಶಂಕರಿ ಬರಲೆಂದು ;
ಇಂದಿನ ಯುಗದಲಿ ಸಂಹಾ-
ರವೆ ಧರ್ಮವು ಕರ್ಮವಿದೇ-
ದತ್ತಿದೆ ನೀ ಶಸ್ತ್ರವ ಹೊಸ ಜಗತ್ಪ್ರತರಲೆಂದು.

ಅಂತೆಯೇ ನಿನ್ನನು ಕಾಣುತ
ಭೂತವು ಕಂಗೆಟ್ಟೋಡಿದೆ;
ಇಂದಿನ ಜನದೆದೆ ಕಂಪಿಸುತ್ತಿಮಿತ್ತಿಯಲ್ಲಿಹುದು.
ಮುಂದಿನ ಬಾಳಿನ ಛಾತ್ರವು
ನೀನೇಸಗಿದ ಹಾವಳಿಯನು
ಕಂಡೆಚ್ಚರವಾಗುತ ಮಂಜುಳ ಗತಿಯಲ್ಲಿಹುದು.

೪

ನಿನ್ನ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ರೋಷ
ತುಂಬಿ ನಿಲುವದೊಂದು ದೋಷ-
ವೊಂದು ಕ್ಷೋಮಲಾಂತಃಕರಣಿಗಳು ನೊಂದರು.

ಕಟುತರವೀ ವಿಡಂಬನೆಯು
ಹವಣ ಮೀರಿ ಮೊನೆಯಿತೆಂದು
ರಂಗಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ನುರಿತ ರಸಿಕರೆಂದರು.

ಆದರೊಂದು ವಿಕಟಹಾಸ್ಯ,
ಚತುರೋಕ್ತಿಯ ವಿದಗ್ಧತೆಯು
ಹೊಟ್ಟೆ ಹುಣ್ಣು ಹಿಡಿಯುವಂತೆ ಜನರ ನಗಿಸಿತು ;
ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಬರಹದಲ್ಲಿ
ಹೂತು ರಸಿಕರನ್ನು ಕೂಡ
ಮೈಮರಿಸುತ್ತ ನಗೆಗಡಲಿನೊಳವರ ನುಗಿಸಿತು.

ನೀನದೆನಿತೊ ಬವಣೆಬಟ್ಟು
ಹುದುಗಿ ನಾಡ ಕಟ್ಟುಪಾಡೆ
ಕೊಳೆತಿಹುದನು ಕಂಡುಹಿಡಿದು ಕೊಡಲಿಯೆತ್ತಿದೆ ;
ಅಂತೆ ವಿಡಂಬನೆಯ ಬಾಣ-
ಗಳ ಮಳೆಗರೆಯುತ್ತಲೆಲ್ಲೆಡೆ
ಅಂಧಶ್ರದ್ಧೆಯಾಳುವ ಕೋಟಿಗಳ ಮುತ್ತಿದೆ.

ಬೆಳುವಲ ನಾಡೊಳಹ ಕೆಚ್ಚು
ಶಾಲ್ಮಲಿಗಹ ನಿರ್ಭರತೆಯು
ಕ್ಷೀತದೀಪದಲ್ಲಿಹ ಸ್ವಚ್ಛಂದವೆಲ್ಲವೂ
ಮುಪ್ಪುರಿಗೊಳ್ಳುತ್ತ ನಿನ್ನಯ
ವಾಗ್ಗುರಿಯಲಿ ಹರಿಯುತ್ತಿಹವು ;
ಗುಪ್ತ ಸರಸ್ವತಿಯು ನಿನ್ನ ವಾಣಿಯೆಲ್ಲವು.

ಕೂರಲಗದು ನಿನ್ನ ಬುದ್ಧಿ,
ಸೂಕ್ಷ್ಮದರ್ಶಿ ನಿನ್ನ ನೋಟ,
ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವೆ ನಿನ್ನ ಮನನ ಸೆಳೆಯುಪಾಶ್ಚರ್ಯ.

ಬೇರೆಯಾತ್ಮ ವಿಲ್ಲವೆಂದೆ;
 ಸಮರಸದರಿ ಹೊಂದುತಿಹ ಸ-
 ಮಷ್ಟಿಯಹುದು ನೀನು ಕಂಡ ಪರಮಾತ್ಮನು.

ದಿವ್ಯವಾದ ಬಾಳ ಹೊನಲು
 ಮಡುವುಗೊಳ್ಳುತಲ್ಲಲ್ಲಿಗೆ,
 ಸಂಸ್ಥೆಗೊಳುತ,—ವೀಚಿಯರಲು ಪಾಚಿ ಹಾವುಸೆ,
 ಮಳೆಗಾಲದ ಮೊಳಗಿನಂತೆ
 ನಿನ್ನಂತಹರನು ಹುಟ್ಟಿಸಿ
 ಪೊರೆಯುತಿಹಳು ಪ್ರಕೃತಿದೇವಿ, ಮೊಳೆಯ ಭರವಸೆ.

ಮಧುಮಾಸದ ಮಂದಾನಿಲ
 ಬೇಳು ; ಗ್ರೀಷ್ಮ ಚಂಡಕಿರಣ
 ಬೇಕನ ; ವರ್ಷಾಕಾಲದ ವರುಣ-ಮಾರುತ
 ಬೇಳೆಬೇಳು ; ಬರಲಿವರೆ
 ಲ್ಲರು ದೂರಿಹುದೆಂತು ಮಾಗಿ ?
 ಹೊಂಬೆಳೆಯರೆ ಸ್ವರ್ಣಯುಗದ ಬರವ ಸಾರುತ.

ಆಕಾಶದಿ ಸಂಚರಿಸುವ
 ಸಿಡಿಲಿನಮರಿ ನಿನ್ನಯ ನುಡಿ ;
 ಕಾರ್ಗಾಲದ ಹೊಸ ಹೊಂಚೈ ನಿನ್ನೇ ಜೀವನವು ;
 ಮೊಳಗಿನ ಧ್ವನಿಯಿಂದಂಜಿಸಿ,
 ಮಿಂಚೈತರೆ ಮನರಂಜಿಸಿ,
 ಭೋ ಭೋ ಎನ್ನುತ ಸುರಿವುದು ನಾಡಿರೆ ಪಾವನವು.

ಮಿಂಚಲಿ ನಿನ್ನಯ ಹಾಸ್ಯ ; ಪ-
 ಳಂಚಲೆಯಲಿ ನಿನ್ನ ವಾಣಿ ;
 ಸಂಚಯಿಸಲಿ ನಾಡು ನಿನ್ನ ಕೃತಿಗಳಿತ್ತ ಕಾಪ್ಪೆಯು.

ಸ್ತುತಿಪಟಲದಿ ವಿರಾಜಿಸಲಿ

ನಿನ್ನ ಮನುಸ್ತುತಿಯು ತಂದ

ಮನ್ವಂತರದೊಂದು ಶ್ರುತಿಯು ಹಸನಗೆಯ್ದು ಮಾಳ್ವೆಯು.

೧

ಬಾಲಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯಾಗಿ
ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯೆಯಾಜನವು
ದಿನಚರ್ಯೆಯದಾಗಿರಲೆಂದೊಂದು ವ್ರತವ ಹೂಡಿದೆ.
ಗಾಂಧಿಯುಗದಿ, ನೇಮನಿಷ್ಠೆ -
ಯಿಂದ ಬಾಳ ಸನ್ಯಾಸವ
ತಾರುಣ್ಯದ ಬರವಿಗಿಂತ ಮೊದಲೆ ನೀನು ಕೂಡಿದೆ.

ಸಾಲೆಹುಡುಗರೆದುರು ನಿಂತು
ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ! ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ !
ಮುದುಕರೋಳಿಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವೆಂದು ಕೂಗಿದೆ.
ಕೂತ ನಿಂತ ಕಡೆಗೆ ನೀನು
ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವೆಂದೊರಲಿಲು
ಜನಗಣನೆಗೆ ತಾರದಿಹುದ ಕಂಡು ಮತ್ತೆ ರೇಗಿದೆ.

ನಾಡನೆಲ್ಲ ಸುತ್ತಾಡಿದೆ;
ಎಲ್ಲ ತರದ ಜನಗಳೊಡನೆ
ಬೆರೆದೆ; ಕಾಣಲಿಲ್ಲ ನಿನಗೆ ಕಿರಿಯಾಸೆಯ ಕಿರಣವು.
ದೇಶವೆಲ್ಲ ತಾಪಗ್ರಸ್ತ, —
ನಿರ್ವೀರ್ಯದ ನಿಕರವೆಂದೆ;
ಮಂದಿ ಹಂದಿಯನ್ನು ಹೊಳಗೆ ತಲ್ಲಣಿಸಲು ಹರಣವು.

ದೇವದೂತನಂತೆ ನೀನು
ಭಾರತಸಂಚಾರಿಯಾಗಿ
ಕಂಡ ದೃಶ್ಯದಿಂದ ನಿನ್ನ ಹೃದಯದೀರ್ಘವಾಯಿತು.

ನಾಡ ಪಂಚಪ್ರಾಣಗಳನು
ತಿರುಗಿ ತರುವ ಸಂಜೀವಿನಿ
ಯಾವುದೆಂಬ ಯೋಚನೆಯಲಿ ಮನವು ಕೀರ್ಣವಾಯಿತು.

ಆಗ ನಿಂತೆ ಪರಶುರಾಮ-
ನಂತೆ ನೀನು ಕೊಡಲಿಯೆತ್ತಿ;
ಕೌಶಿಕನಂತಪ್ಪಳಿಸುತ ಜಟೆಯ, ಧ್ವನಿಯನೇರಿಸಿ
ತಾಮಸವನು ತರಿವುದೆಂದೆ;
ದಯೆಯರಿವೇ ಇಲ್ಲವೆಂದೆ;
ಗರ್ಜಿಸಿದ್ದೆ ನಿತ್ಯ ನಾಡ ಜನವನು ಹೌಹಾರಿಸಿ.

ಧರ್ಮಮತಗಳನ್ನು ಜರಿದೆ;
ಸ್ವಾಮಿಗಳನು ಬಯಲಿಗೆಳೆದೆ;
ಕಾಮಿಗಳನು ವಿಡಂಬನೆಯ ಯಮಲೋಕದಿ ಪೀಡಿಸಿ
ಗಾಸಿಗೊಳಿಸಿ ಶಿಕ್ಷಿಸಿದ್ದೆ;
ವಿಲಾಸಿಗಳ, ಮೈಗಳ್ಳರ
ದಂಡಿಸಿದ್ದೆ ಮುನಿಸಿದ ಹಿರಿಗಾಣಗಳಿಗೆ ಹೂಡಿಸಿ.

ತರುಣರು ನಿರ್ವೀರ್ಯರೆಂದೆ;
ಸ್ತ್ರೀಯರು ಬರಿ ಪಶುಗಳೆಂದೆ;
ಹುಟ್ಟಿ ಸಾಯ್ತು ಹುಳಗಳೆಂದೆ ಹುಡುಗರೆಮ್ಮ ದೇಶದಿ.
ಬಡವಗೆ ಗೋಳೊಂದೆ ಸೊತ್ತು;
ದಿನದ ಬಾಳ್ವೆಯೊಂದು ಕುತ್ತು :
ಕೊಳೆವೆವೆಂದೆ ಸಿಲುಕಿ ಶ್ವೇತದೀಪದವರ ಪಾಶದಿ.

ಪುನರುಜ್ಜೀವನಗೆಯ್ಯಲು
ಕಳೆದ ಬೆಳಕ ಮತ್ತೆ ತರಲು
ಲೇಖನಿಯನು ಕೆನ್ನೀರೊಳಗಿದ್ದಿ- ಕಥೆಯ ಬರೆದಿಹೆ;

ರಂಗಭೂಮಿಯೆಡೆಗೆ ಧುಮುಕಿ
ನಾಟಕಗಳ ಹೊಂಚು ಹಾಕಿ
ಕಂಪನಿಗಳ ಬೆನ್ನುಹತ್ತಿ ನಾಡನೆಲ್ಲ ತಿರುಗಿಹೆ.

ಮಾಸಿಕಗಳ ಸಾಗಿಸಿದ್ದೆ
ಯುಗವನೆ ಪಲ್ಲಟಿಸಲೆಂದು ;
ನಾಡಿನೆಳೆಯರನು ತಿದ್ದಲು ಬಾಲವನವನು,
ಬಾಲಪ್ರಪಂಚವನು ನಾಡ
ಹಿರಿಕಿರಿಯರು ಕಲಿಯಲೆಂದು
ತೆರೆದೆ, ಬರೆದೆ ಹಿಗ್ಗಿಸುತ್ತ ನಿನ್ನ ಮನವನು.

ಆಹಾರಾರೋಗ್ಯಗಳನು
ತಿಳಿಯದಂಥ ಪಾಕಶಾಲೆ
ನಮ್ಮ ನಾಡಿದೆಂದು, ಹೊಂದುತದರ ಜ್ಞಾನನ,
ಬರೆದೆಯೊಂದು ಹೊತ್ತಿಗೆಯನು
ಜೀವಾತುಗಳೊಂದು ಪಟ್ಟಿ-
ಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಕಳೆಯಲೆಸಗಿ ಜನದ ' ಗ್ಲಾನ 'ವ.

ಇಂತು ಕ್ರಾಂತಿಪುರುಷನಾಗಿ
ನೀ ಭವಿಷ್ಯವಾದಿಯಂತೆ
ವೀರಾನೇಶದಲಿ ಕೂಗಿ ಹೋರಾಡಿದೆ
ವೈಷಮ್ಯಗಳೆದುರು ನಿಂತು ;
ಕಾಲಪುರುಷನಾಗಿ ಕುಣಿದು
ಧ್ವಂಸನವೇ ಕಾರ್ಯವೆಂಬ ಮಾತನಾಡಿದೆ,

ಜರಾಸಂಧನಂತೆ. ನೀನು
ಹೋಳಾಗಿಸಿದೀ ಸಮಾಜ-
ವಿಡಿಯಾಗುತ ಮತ್ತೆ ಕಾದಲಣೆಗೊಂಡಿತು ;

ನೀನು ಕೊಂದ ಸರತಿಗೊಮ್ಮೆ
ಚೇತನೆಗೊಂಡಿದ್ದು ಮತ್ತೆ
ಮಾರ್ಮಲೆಯಲು ಸಿದ್ಧವಾಗುವಂತೆ ಕಂಡಿತು.

ಯುದ್ಧಿಸುವುದು ಬೇಸರಾಗಿ,—
ಧರೆಯ ರಣಾಂಗಣವಾಗಲು
ಬದುಕಿದೆಲ್ಲ ಬರಿಯ ಕದನದಲ್ಲಿ ಕಳೆವುದೆ ?
ಕೇಳೆ ನೀನು : ಪಾಪರಾಶಿ—
ಯನು ಸಮೂಲವಾಗಿ ಪರಶು—
ರಾಮನಂತೆ ಸಂಹರಿಸಲು, ಮತ್ತೆ ಬೆಳೆವುದೆ ?

ಆಗ ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣು ತೆರೆದು
ಪಾಪದೊಡನೆ ಪುಣ್ಯ, ರೂಪ—
ವದು ವಿರೂಪದೊಡನೆ ಬೆರೆತ ಮೋಡಿ ಬುವಿಯಲಿ
ಹಬ್ಬಿರುವುದು ಕಂಡು ಬಂತು ,
ಮತ್ತೆ ಮುಂದೆ ಕೇಳ ಬಂತು
ಲರಿತ ಕಲಾಕನ್ಯೆಯ ಮೆಲುದನಿಯು ಕಿವಿಯಲಿ.

೨

ಭಾರತಸಂಚಾರಿಯಾಗಿ
ನೀನಂಡಲೆದಿಹ ಕಾಲದಿ
ಕಂಡ ಚೆಲುವು ಹೃದಯವನ್ನು ತಾನೆ ತಣಿಸಿತು ;
ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪ ಮೋಹಿಸಿತ್ತು ;
ಮೂರ್ತಿಶಿಲ್ಪ ತನ್ನ ನೂರು
ವಿಧದ ಚೆಲುವ ತೋರಿ ಮನಕೆ ನೀರು ಹಣಿಸಿತು.

ಅಂತೆ ಚಿತ್ರಕಲೆಯ ಕಲಿಕೆ,
ಪೋಟೊಗ್ರಾಫಿಯಲ್ಲಿ ನುರಿತೆ
ಕಂಡೆ ಚೆಲುವ ಪಡಿಮೂಡಿಸುವಾಸೆ ಮೊಳೆಯಲು ;

ನೀನು ಮೂಡಿಸಿದ್ದ ಪ್ರತಿಮೆ,
ಹೂವು, ತಳಿರು, ಪ್ರಕೃತಿ ನೋಟ
ಮನವನರಳಿಸುತ್ತ ಕಾಂತಿವಡೆದು ಹೊಳೆಯಲು.

ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡವು ನಿನ್ನ
ತವರುಸೀಮೆ. ಅಲ್ಲಿ ನಿಂತು
ನಗುವ ಚೆಲು ನಿಸರ್ಗವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದೆ
ಚಿತ್ರಮಾಲೆಯಾಗಿಸುತ್ತ ;
ಅಚ್ಚುಗೊಳಸಲಾದ ವೆಚ್ಚ
ತಿರುಗಿ ಬಾರದೆಂದು ನೀನು ಮೊದಲೆ ಗ್ರಹಿಸಿದೆ.

ರಂಗಭೂಮಿಗೊಲಿದ ನೀನು
ದೃಶ್ಯಕಾವ್ಯದೊಂದು ರಸವ
ಕಂಡು ನಲಿವ ತುಂಬಿಯಾದೆ, ಬರಿ ಪ್ರಚಾರವ
ಮೂಲೆಗೊತ್ತಿ ; ಜಾನಪದದ
ತಾನ-ಗಾನಗಳಿಗೆ ಲುಬ್ಧ-
ನಿರಲಳಿಸಿದೆ ನೀತಿ ಹೊರಿಸಿದಂಥ ಭಾರವ.

ತೆಂಬಿಗರೊರೆಯುತಿಹ ಹಾಡು,
ಹೊಲತಿಯರಾ ಗಾನಲಹರಿ,
ಯಕ್ಷಗಾನದೊಂದೈಸಿರಿ ಮನವ ಹಿಡಿದವು,
ಅನಂದವೆ ಬಾಳಿನ ಗುರಿ
ಬರಿಯ ಕದನವಲ್ಲವೆಂಬ
ಸಂದೇಶವ ತಂದು ಹೃದಯವನ್ನು ಮಿಡಿದವು.

ಬಾಳಿನ ಸುಖದುಃಖಗಳನು
ನುಡ್ಡನಿಯಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತ
ರಾಗವಾಗಿ ಘಡಿಯಲೊಡನೆ ಜಫತೆಯೊಲುಮೆಯು

ತಾನೆ ತೆರೆಯುತಿರಲು ನಾಡ
ನಡೆ-ನುಡಿಯನು ತಿದ್ದಲೆಂದು
ಕೊಡಲಿಯ ಸನ್ನಾಹವೇತಕೆಂದೆ, ಬಲುಮೆಯು.

ನಟನಾಗುತ್ತ ಚಲಚೈತ್ರ-
ದಾಕಾಶದಿ ಮಿಡುಕುತ್ತೊಮ್ಮೆ
ನಾಟ್ಯೋತ್ಸವ ಮನವ ಕೊಳಲು ನೃತ್ಯಕೆಂದು ನೀಡಿದೆ
ನಿನ್ನೊಲವನು. ಕಾಲನಾಗಿ
ವ್ಯಾಧನಾಗಿ ರಾಮನಾಗಿ
ಚಿಗರೆಯಾಗಿ ಬೊಗರೆಯಾಗಿ ಸಿರಿಗುಣಿತವ ಹೂಡಿದೆ.

ಬಾಲರೆಲ್ಲ ತಾವೆ ಬ್ರಹ್ಮ-
ಚಾರಿಗಳಾಗಿರುವದರಿತು
ಬಾಲವನದ ಬಾಲಕರಿಗೆ ಕುಣಿತ-ಮಣಿತ ಕಲಿಸಿದೆ.
ತೆರವಾಗಿಹ ನಿನ್ನ ಹೃದಯ
ಕಂಡಿತವರ ಜೊತೆಯೊಳೊಲವ.
ನಾಡಹಬ್ಬದಲ್ಲಿ ಬಾಲ ನಟರ ಮುಂದೆ ನಿಲಿಸಿದೆ.

ಬೇರೆ ಬೇರೆ ನಿಟ್ಟಿನಿಂದ
ಸಾಹಿತಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕರೆಸು-
ತವರ ನೇಹ-ನಲುಮೆಯಿಂದ ಮನವನು ಸಂತವಿಸಿದೆ ;
ನಿನ್ನ ಮನಕೆ ಬಂದ ಕೆಲವು
ನೇಹಿಗರನ್ನಾಯ್ದುಕೊಳುತ
ಸಾತ್ವಿಕ ಸಂವಾದವಿತ್ತ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯನನುಭವಿಸಿದೆ.

ಇಂತು ಜಟೆಯನಪ್ಪಳಿಸಿದ
ಪ್ರಚಾರಕನು ಮರೆಯಾದನು ;
ಕವಿಯಾದನು ; ಜೀವನವಿದು ರೀಲಿಯೆಂದನು.

ಸೃಷ್ಟಿಯಾದಿಯೊಡನೆ ಜನಿಸಿ
ಬೆಳಕದೊಂದು ತಮಸಿನೊಡನೆ
ಕಾದಿ ಮುಕ್ತದ್ವಾರಕೆಮ್ಮನೊಯ್ದುದೆಂದನು.

ಆಗ ನಿನ್ನ ನೇಹಬಳ್ಳಿ
ಬಳ್ಳವಳ್ಳಿಯಾಗಿ ಕೊನರಿ
ಪಾಪವನ್ನು ಕರುಣೆಯಿಂದ, ಪ್ರೀತಿಯಿಂದಲೂ
ಪುಣ್ಯವನಾಚ್ಛಾದಿಸಿತ್ತು;
ಜೀವವು ಸಮ್ಮೋದಿಸಿತ್ತು
ವಿಶ್ವದೆದೆಯನೊಂದುಗೂಡಿ ಸುಖವ ಹೊಂದಲು.

ನಿನ್ನ ಬಾಳಿಗೊಂದು ಮುಕುಟ-
ವನ್ನು ತೊಡಿಸಿ ಲೀಲೆಯಿಂದ
ಬಂದಳಾಗ ನೃತ್ಯತರಂಗಗಳನೇರುತ,
ಬಾಳಿನ ಸಿರಿಗಡಲು ತಂದು
ಕಾಣ್ಪೆಯಿತ್ತು ಚದುರ ಕನೈ
ಪ್ರೀತಿಯ ಪರಮಾಧಿಕ್ಯವನೊಡನೆ ಸಾರುತ.

೩

ನಗೆಯ ಬಗೆಯನಿಂದರಿತಿಹೆ.
ಹಳ್ಳಿಯವರ ಬಳ್ಳಗುರುಡ-
ತನವನರಿತು ನಗೆಯಾಡುವೆ ಕೋಪವಿಲ್ಲದೆ;
ಬಯಲಿಗೆಳೆದು ಪಟ್ಟಣಗರ
ಮೌಢ್ಯಗಳನು ತೆರೆದು ತೋರಿ
ತಿಳಿವನೇ ಬಾಯ್ಪಿರೆಯಲಿ ಶಾಪವಿಲ್ಲದೆ.

ಆಳವಾದ ಕರುಣೆಯೊಂದು
ನಿನ್ನೆದೆಯನು ಕಲಕುತಿದುದು;
ತುಂಬಿ ತುಳುಕುತಿದುದು ಶಬ್ದಶಬ್ದದಲ್ಲಿಯೂ.

ನೀನೊರೆದಿರುವಮರಕಾವ್ಯ-
ದಲಿ ಸೊಗಯಿಸಿ ತನಿರಸದೊಲು,
ಬಣ್ಣಿಸಿರುವ ಸೋಮಿಯ ಪ್ರಾರಬ್ಧದಲ್ಲಿಯೂ.

ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ತಲೆಯಿತ್ತುತ
ಮರಳಿ ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಮರೆಯಿಹ
ನರನ ಬಾಳ ಹಿಗ್ಗು-ತಗ್ಗುಗಳನು ರೂಪಿಸಿ
ನಿಂತೆ ನೀನನಂತಕಾಲ-
ವನು ಹಿನ್ನೆಳಲಾಗಿಸುತ್ತ
ನಿಶ್ಚಲ ನಿರ್ಭೇದ್ಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ದೀಪಿಸಿ.

ನಿನಗೆ ಲಭಿಸದಂಥ ಜ್ಞಾನ
ನಿನಗೆ ನಿಲುಕದಿರುವಸುಭವ-
ವಾವುದಿಲ್ಲಿ? ವಿಜ್ಞಾನವ, ಲಲಿತ ಕಲೆಯನು—
ಕಾವ್ಯ, ಚಿತ್ರ, ಶಿಲ್ಪ, ನೃತ್ಯ-
ವೆಲ್ಲವ ಕರತಲಾಮಲಕ-
ವಾಗಿಸಿದ್ದೆ ಗುರುತಿಸುತ್ತ ಬಾಳ ನೆಲೆಯನು.

ಹೆಣ್ಣಿನ ಹೃದಯವನು ಬಲ್ಲೆ,
ಎಳೆಗರುಳಿನ ಹಂಬಲವನು ;
ಆಕ್ಕರಿಗರ, ಬೆಳ್ಳಕ್ಕರಿಗರನು ತಿಳಿದಿಹೆ ;
ಜಲಗಾರರನಂಬಿಗರನು,
ಸಿರಿವಂತರ, ಗುಣವಂತರ-
ನೊಂದೆ ನ್ಯಾಯದಂಡದಿಂದ ತೂಗುತಳೆದಿಹೆ.

ಮಾನಿಸನಾಗುತ್ತ ಜನಿಸಿ
ಮಾನವಕುಲದುಚ್ಚ ಗುಣಸ-
ಮುಚ್ಚೆಯವಿಲ್ಲದಿಹ ಬದುಕದೇತಕೆನ್ನುವೆ.

ನೇಹ, ನಲುಮೆ, ಭಕ್ತಿ, ಕರುಣೆ,
ಸಾನುಭೂತಿಯಿಲ್ಲದಂಥ
ಸ್ವರ್ಗವು ಸಹ ನರಕವೆಂದು ನೀನು ಬಗೆಯುವೆ.

ವೇದಾಂತವದೇನೆ ಇರಲಿ;
ರೋದೋಂತವ ಮುಸುಕಿಬಹುದು
ಹಿರಿಯ ಬೆಳಕದೊಂದು ಯುಗಗಲಾದಿಯಿಂದಲೂ;
ಕತ್ತಲೊಡನೆ ಸಮರಗೆಯ್ದು
ಬಳಿಗೈತರಲಮರಜ್ಯೋತಿ
ಲೋಕಾಲೋಕಗಳ ಮೂಲೆಮೂಲೆಯಿಂದಲೂ.

ಕಾಲವುರುಷ ಹೊಂಚು ಹಾಕಿ
ಕರ್ಮಜಾಲವನ್ನು ಬೀಸಿ
ಸ್ಥಿತಿ-ಲಯಗಳ ಸಂಚಿನಿಂದ ಸೃಜಿಸುತಿರುವನು
ಹೊಸ ಜಗವನು, ಹೊಸ ಯುಗವನು;
ಕನಸಿನ ಮೇಲ್ ಸವಿಗನಸನು
ಕರುಣಿಸುವಾ ಹಿರಿ ಬೆಳಕನು ಭಜಿಸುತಿರುವನು.

ಹಿರಿ ಹುಮ್ಮಸದೀ ಗಾನದಿ,
ನಟರಾಜನ ನಾಟ್ಯದಲ್ಲಿ,
ಸ್ವಾರ್ಥಲೋಲುಪತೆಯ ಬಿಸುಟು ನಾವು ಧುಮುಕುವಾ;
ಕಾಮ-ದ್ವೇಷದಿಂದ ಧರೆಗೆ
ಬಂದೊದಗಿದ ಗಾಯನ ಮಾ-
ಯಸಲೊಲುಮೆಯ ಮಂತ್ರೋದಕಗಳನು ಚಿಮುಕುವಾ.

ನಿಷ್ಕಾಮದ ಜೀವಿತವಡು
ಧರ್ಮಸಮನ್ವಯದ ಸಾರ;
ಮಾನಸಧರ್ಮದ ಗುರಿಯದು; ಬೇರೆ ಧರ್ಮವಿಲ್ಲವು.

ದೇವತ್ವವದೇನೆ ಇರಲಿ ;
ಮಾನವತ್ವವನ್ನೆ ಪೂರ್ಣ-
ಗೊಳಿಸ ಗೆಯ್ಯೆಯುಳಿದು ನರಗೆ ಬೇರೆ ಕರ್ಮವಿಲ್ಲವು.

ಇಂತು ನೀನು ಮಾನವಕುಲ-
ದುಜ್ವಲ ಭವಿತವ್ಯಕೆಯನು
ನಂಬುತಂತೆ ನಿಂತೆ ನಿನ್ನ ದಿನದ ಬಾಳ ತೀಡುತ.
ಧರಾಚಕ್ರವುರುಳುತಿರಲು
ತಿಳಿಯುತದರ ಗತಿಯೆಲ್ಲವ
ಮನುಕುಲಮಣಿಯಿಹುದೆ ಧೈಯವೆಂಬ ಹಾಡ ಹಾಡುತ.

ಬಾಲವನವದಿಂದು ನಿನ್ನ
ನಲುಮೆಯ ಬೀಡಾಗುತಿರಲು
ಚೊಕ್ಕತನದಿ ಬಾಳಿ ವೇಳೆ ಬರಲು ತೆರಳುವೆಂದಿಹೆ.
ಜೀವನವನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಿ
ನಾಡಿಗದರ ಸ್ಫೂರ್ತಿಗಳನು
ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತ ದೈವ ತೋರಿದೆಡೆಗೆ ಹೊರಳುವೆಂದಿಹೆ.

ರಂಗಭೂಮಿ, ವಿದ್ಯೆ, ಶಿಲ್ಪ,
ಲೇಖನವ್ಯವಸಾಯಗಳನು
ಸಾಗುಗೊಳಿಸಿ ಚಂದನದುಡ್ಯಮವನಿಂದು ತೆರೆದಿಹೆ ;
ಕೈಗೆ ಬಂದ ವೃತ್ತಿಯಹುದು
ಹಿಗ್ಗು-ಹಿರಿಮೆಯೆಂದೆ ; ಬಾಳ
ಸಿಂಗರಿಸುವ ಕರ್ಮವೆಲ್ಲ ಪಾವನವೆಂದೊರೆದಿಹೆ.

೫. ರೂಪಾರಾಧಕ

ಪೆನ್ನಿನಲ್ಲಿ ಮಸಿ ತುಂಬುವ
ಗಾಜುಗೊಳವೆಯಿಂದ ನೀನು
ಕಾಫಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಲನ್ನು ಹನಿಬಿಡುವೆಯೆಂದರು.
ಹನಿಯು ಹೆಚ್ಚು ಹನಿಯು ಕಡಿಮೆ-
ಯಿರಲು ಪೇಯ ಹೇಯವೆಂದು
ತುಟಿಗೆ ತಾರದದನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡುವೆಯೆಂದರು.

ನಿನ್ನ ಚೆಲುವ ಕವನಗಳನ್ನು
ಅಂದವಾಗಿ ಮುದ್ರಿಸಿಡಲು
ಹೊತ್ತ ಸಾಲಕೆಲ್ಲ ದುಡಿಮೆ ಸಾಲದೆಂದರು.
ಕಾವ್ಯರಂಗದಲ್ಲಿ ಕವಿಯು ;
ಅರೋಚಕಿಯು ಬಾಳಿನಲ್ಲಿ :
ಎಂದು ಕಂಡ ಹಾಗೆ ನಿನ್ನನಾಡಿಕೊಂಡರು.

ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರಿಯ ರೂಪ
ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣು ಸೆರೆಹಿಡಿಯಿತು ;
ತಿರುಳನಾಯ್ತು ರಸಿಕರನ್ನು ಜರಿವೆಯೆಂದರು.
ಜೊಂಕುಗೆರೆಯು, ಸರಲರೇಖೆ,
ಕಣಿವೆದಾರಿಗಿರುವ ಮಣಿತ,—
ಶಬ್ದಸೃಷ್ಟಿಯಿಲ್ಲು ಇದರ ಪರಿವೆಯೆಂದರು.

ಕವನಕೊಂದು ತಾಲ ರಾಗ ;
ಅಂಟಿತು ಸಂಗೀತರೋಗ :
ಸ್ವರದಿಂಚರಕಸುವ ಮಾರಿಕೊಂಡೆಯೆಂದರು.

ಮಾತುಗಾರನಾಗಿ ನಿಂತು
ಮಾತಿನೊಂದು ಸೂರು ಹಿಡಿದು
ನುಡಿಯ ಮೇಲೆ ನುಡಿಯ ತೂರಿಕೊಂಡೆಯೆಂದರು.

ಒಂದು ಮರದ ನೆಳಲಿನಲ್ಲಿ
ಬೆಳೆದು ನೀನು ಮರವಾಗದೆ
ಕಿರುತರುವಾಗಿರುವೆಯೆಂದು ಹಲವರೆಂದರು.
ತಾರತಮ್ಯ ವಿನಯವಾಗಿ
ಕೀಸರಿಡುವ ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿ
ಉಸಿರು ಕಟ್ಟಿ ಗೆಲುವ ಕಳೆದುಕೊಂಡೆಯೆಂದರು.

೨

ಅಂದರಿದನು ಅಂದರದನು ;
ಎನೆಂದರದೇನು ನಿನಗೆ ?
ನೀನು ನೀನೆಯಾಗಿ ನಿಂತು ಬೆಳಕ ಬೀರುವೆ.
ಶ್ರುತಿಸುಂದರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ
ವಾಗರ್ಥವ ತೇಲಿಸುತ್ತ
ಜೀವ ಕಂಡ ಸವಿಯ ಲೋಕಕ್ಕೆಲ್ಲ ಸಾರುವೆ.

ನಿನ್ನ ಚೆಲುವಿನಾರಾಧನೆ-
ಯೊಂದು ಯೋಗವೊಂದು ಭೋಗ.
ಅದಕೆ ಪಟ್ಟ ಕಷ್ಟವೆಲ್ಲ ಸಫಲವೆನ್ನುವೆ.
ಸಣ್ಣಮಾತು ಸಣ್ಣ ರೀತಿ-
ಯಲ್ಲಿ ಮೂಡದಂಥ ಬಣ್ಣ
ಬಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಬರುವದೆಂತು? ವಿಫಲವೆನ್ನುವೆ.

ಕಡಲ ತೀರದಲ್ಲಿ ಜೊತೆಯ
ರಸಿಕರಾಟವಾಡಿ ನೋಡು-
ತುರಿಬಿಸಿಲಲ್ಲಿ ಮಳಲಿನಲ್ಲಿ ದಾಹಗೊಂಡಿರೆ,

ನೀರ ಕಾಳು ಸಿಗದೆ ಹೋಗಿ
ಹಸಿವೆ ಹೆಚ್ಚಿ ಹಿಂಗದಾಗಿ
ಡಣಿವಾರಿಸಿ ನೆಳಲಿಲ್ಲದೆ ಮೋಹಗೊಂಡಿರೆ,

ಬಕ್ಕು ತಲೆಯಲಿಂತು ನೀನು
ಅರಳಿದೊಂದು ಕುಸುಮದೆದುರು
ನಿಂತು ಕ್ಷುಧೆ-ಪಿಪಾಸೆಗಳನ್ನು ಮರೆತು ನೀಡಿದೆ
ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣಿನದರ ಸಿರಿಗೆ
ನೆನೆಸುತದರ ಮಾದರಿಯನ್ನು;
ಹೂವಿನಲ್ಲಿ ಹೂವಾಗುತ್ತ ಬೆರೆತು ಕೂಡಿದೆ.

ಚೆಲುವಿನ ಮಾಲಕುಮಿಯವಳು
ವರ ಮಾನಸಪುತ್ರಿಯೆನಲು,—
ಎಲ್ಲಕಿಂತ ಬಗೆಯ ಮೇಲದೆಂದು ಸಾರಿದೆ.
ಬಗೆಯನ್ನು ನಡೆ-ನುಡಿಗಳಲ್ಲಿ
ದಿನಂದಿನದ ಬಾಳಿನಲ್ಲಿ
ಸಿಂಗರಿಸುವ ಜಾಣು ನಿನ್ನೊಳೊಂದೆ ಸೇರಿದೆ.

ಲೋಕದಾಚೆಗಿರುವದೇನೊ
ತಿಳಿಯೆ. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸೊಬಗ
ಕಾಣ್ವ ಕಣ್ಣೆ ನಿನ್ನ ಜೀವವೆಂದು ನುಡಿದಿಹೆ.
ಲೋಕ ಸಟಿಯೊ ದಿಟವೊ ಕಾಣೆ.
ಜೀವಚಕ್ಮ ಸತ್ಯವೆಂಬ
ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಬಾಳ ಬಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದಿಹೆ.

ವಿಶ್ವಕರ್ಮನೆಂಬ ಶಿಲ್ಪಿ
ವಿಶ್ವಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡಿ
ಸನ್ನೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮನಯನನರಿತು ಕೆತ್ತಿ ಕುಸುರಿಸಿ

ಸಿಂಗರಿಸಿದ ದೇಗುಲವಿಳೆ ;
ಮೂರ್ತಿಯಂತೆ ಪೂರ್ತಿಯಾಯಿ-
ತೊಂದೊಂದೂ ಸುಳುವಿನಲ್ಲಿ ಚೆಲುವು ಪಸರಿಸಿ.

ವಿಶ್ವಕರ್ಮ ರಚಿಸಿದೆಲ್ಲ
ಕೃತಿಯಿರುವುದು ಕವಿಧರ್ಮವು.
ನಂದಿರೋಣ ನೂರು ಕಡೆಗೆ ದಿಟ್ಟ ನೋಡಿಯೂ.
ಮಹಾದ್ವಾರಕೆಹ ತೋರಣ,
ರೋದೋಂಗಣದೊಂದೋರಣ :
ಅಡಿಯಡೋಣ ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆಲ್ಲ ನೋಡಿಯೂ.

ಮೂರ್ತಿಯೆದುರು ನರಿಸಲೈ
ಅವಸರವೇ ? ತವಕವೇಕೆ ?
ದೇಗುಲದೀ ಚೆಲುವ ಗಣಿಸದಿಂತು ನಡೆವರೆ ?
ಮೂರ್ತಿಯೊಂದೆ ದರ್ಶನಾರ್ಹ-
ವೆನುವ ವಿದರು, — ವಿಶ್ವಕರ್ಮ
ಗುಡಿಯನೇಕೆ ಸಿಂಗರಿಸಿದನಿಂತು ? ನುಡಿವರೆ ?

ರೂಪವೊಂದೆ ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣು -
ಪ್ರೀತಿಯೆನಲು ನುಡಿನೆ ನೀನು, —
ರೂಪಣವೇ ಮುಖ್ಯ. ರೂಪವಿಲ್ಲದರ್ದವು
ವ್ಯರ್ಥವಹುದು. ಕಲೆಯ ಸಾರ್ಥ-
ಕತೆಯು ರೂಪದೇವಕದಲ್ಲಿ.
ರೂಪವೆ ಅಮರತೆಯ ದಾರಿ ; ಪರಮಾರ್ಥವು.

ಬೇಕು ಚಿತ್ರ-ಸಂಗೀತ-
ನೆನಲದೇಕೆ ವಿಪರೀತ ?
ಚಿತ್ರಗಾನವಿರದ ಕೃತಿಯು ವಿಕ್ರಮವೆ ?

ಕಾವ್ಯಕಿರುವದೋಟ, ನೋಟ;
 ಗಾನದ ಜೊತೆಗರ್ಥದಾಟ :
 ಗುಣತ್ರಯಗಳ ಮಿಲನವಿದರ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲವೆ ?

ದೂರಿನಿಂದ ನುಣ್ಣಿನಿಯದು
 ಮೆಲುಗಾಳಿಯನೇರಿ ಬಂದು
 ಮೆಲ್ಲನೆಮ್ಮ ಹೃದಯವನ್ನೆ ಸೆಳೆಯುವಂತೆಯೆ,
 ಸಂಗೀತವನೇರಿ ಬಹುದು
 ಕವಿಯು ಪಡೆವ ಸುಭಗಶ್ರುತಿಯು,—
 ಅರುಣರಥವನೇರಿ ಸೂರ್ಯ ಹೊಳೆಯುವಂತೆಯೆ.

ವಾಜ್ರಿ, ಶಿಲ್ಪಿ, ರಸಿಕ, ಕವಿಯು
 ಜೀವದೊಂದನುಂಡು ಕಂಡು
 ಕೃತಿಯಲದರ ಬಣ್ಣವೆಲ್ಲ ಹೊಳೆಯುವಾಸೆಗೆ
 ಸೋತು ಬರೆವರೊಂದು ಕೂದ-
 ಲೆಳೆಯು ಕೊಂಕದಂತೆ ಜೀವನ :
 ಕುಂಚಕೇನು ಕೇಡಂತಿರೆ? ಬರವೆ ಭಾಷೆಗೆ ?

ಅರೋಚಕಿಯೆ ಬಾಳಿನಲ್ಲಿ ?
 ರೋಚಕಿಯಿರಲಾವ ಪುಣ್ಯ ?
 ಇದ್ದ ರುಚಿಯು ಶುಚಿಯನು ಕವಿ ಕಾಯಲೆಳಸಲು
 ದೋಷವೆಲ್ಲಿ ? ಸಿದ್ಧನಿರಲು
 ಸೌಂದರಾಭಿರುಚಿಯು ಕೇಳ್ದ
 ಕ್ರಯವನಿತ್ತು, ಮನದಾಸೆಯ ಪೂರ್ತಿಗೊಳಿಸಲು ?

ತಿನ್ನಲು ಕೂಳಿರದ ದೇಶ ;
 ಎಲ್ಲ ದುಃಖದಮರಕೋಶ-
 ವೆಮ್ಮ ನಾಡದಿಲ್ಲೇತಕೆ ಜಿಲ್ಲುಪಾಸನೆ ?

ನಾಡಿನ ಬರ ಹಿಂಗುವನಕ
ನಿರ್ದಿಶಕರು ತಂಗುವನಕ
ಸುಳಿಯದಿರಲಿ ನಮ್ಮ ಮನದೊಳಂಥ ವಾಸನೆ:

ಎಂದೊರೆಯುತ ಜನತೆಗಿತ್ತೆ
ನಾಡ ಸಂಪದಾಭ್ಯುದಯವ
ಕುರಿತು ನಿನ್ನ ಹಂಚಿಕೆಗಳ ಮಾಲೆಯೊಂದನು.
ಅರ್ಪಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಶಾರದನು—
ನಾಡನೊಡ್ಡಿ ಹಾಡನಡ್ಡ-
ಗಟ್ಟುವರಿಗೆ ತೆರೆಯಬಲ್ಲ ಶಾಲೆಯೊಂದನು !

ಬಾಳ ಹುದುಲ ಬಲ್ಲೆ ನೀನು.
ಅಲ್ಲೆ ಬೆಳೆದೆ ಕೆಸರಿನಲ್ಲಿ
ಸೌಂದರ್ಯದ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿ ನಿನ್ನ ಹೃದಯದಿ
ಪವಡಿಸಿರಲು ; ಹಾಡಿಗೊಂದು
ಕಂಠನಿತ್ತೆ ನಾಡಿಗೊಂದು :
ಜನತೆಯಿದನು ತಿಳಿಯಬಹುದು ನಾಡಿನುದಯದಿ.

ಒಂದು ಮರದ ನೆಳಲಿನಲ್ಲಿ
ಬೆಳೆದೆಯೆಂಬ ನುಡಿಗಿ ನಕ್ಕು
ಪರರನುಪಮೆಯಿಂದ ಕೊಲುವ ಬಗೆಯಿದೆನುತಿಹೆ.
ಮರವಲ್ಲವು ನರನು ; ತಾನೆ
ತನ್ನ ನೆಳಲು ಬೆಳಕ ಕಾಂಬ.
ಹಿರಿಯರನಾದರಿಸಲೆಲ್ಲಿ ದೋಷವೆನುತಿಹೆ.

ತಾರತಮ್ಯದಾಗರವೆನ್ನೆ—
ನೋಡು ನಾಡು ರಮ್ಯವಲ್ಲೆ ?
ಎಲ್ಲ ತರಗಳೆಲ್ಲ ನಡುಡ ಕಲೆಯದಿಲ್ಲಿದೆ :

ನುಡುವೆ ನೀನು : ನೆಲದೈಸಿರಿ,
ಯಂತ್ರವಿದೈ, ಕೈಗಾರಿಕೆ,—
ನಾಡ ನಿಧಿಯ ಸೆಲೆಯ ನಮ್ಮ ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿದೆ.

ಕಹಿನುಡಿಗಳನಿಂತು ನೀನು
ಪಡಿನುಡಿಯುತ ವಿನಯದಿಂದ
ದಾರಿ ತಪ್ಪಿ ಮೇರೆದಪ್ಪುತೊಂದು ಹೆಜ್ಜೆಯ
ತಪ್ಪಿತಸ್ಥನಂತೆ ತುಳಿದು
ಬಾಳಲಿಲ್ಲ ಬದುಕಲಿಲ್ಲ :
ಸಾರ್ಥಕತೆಯಿದಿಂತು ನೀನು ಪಡೆದ ಬಿಜ್ಜೆಯ.

೩

ಒಮ್ಮೆ ಮನೆಯ ತೋಟದಲ್ಲಿ
ತುಂಬುಗುಲಾಬಿಗಳರಳುತ
ಗಮಗಮಿಸಲದೇಕೊ ನಿನ್ನ ಬಗೆಯು ಮುದುಡಿತು.
ಹೂವ ತುಂಬಿದಂಥ ತುಂಬು
ನಿನ್ನ ಬಾಳನೆಂದು ತುಂಬಿ
ಬರುವದೆಂಬ ಚಿಂತೆ ನಿನ್ನ ಬಗೆಯ ಕದಡಿತು.

ಊರಿಗಿದ್ದ ನನ್ನ ತಡೆದು
ತೋಟಕೊಯ್ದು ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ
ಕಂಗಳರಳಲಂಗೈಗಳ ನಡುವೆ ತೀಡುತ
ಒಂದನು ಮತ್ತೊಂದನೆತ್ತಿ
ತೋರಿಸಿದ್ದೆ ಹೂವಿಗಿದ್ದ
ಪೂರಣ ನಿನಗಿಲ್ಲವೆಂಬ ಛಾಪ ಮೂಡುತ.

ಗೆಳೆಯ ! ಕೇಳು ನಿನ್ನ ಕೊರತೆ
ದಿವ್ಯ ಕಾವ್ಯರಚನೆಯೊರತೆ.
ಮಣ್ಣು ಮಾತ್ರ ಹೂವಿನಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣುವಡೆಯಿತು.

ಮುಂದದೊಂದು ದಿನಕೆ ಪೂರ್ದ-
ವಾಗಲಿರುವ ನಿನ್ನ ಜೀವ
ಕಂಪಿಡುತಿಹ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಣ್ಣವಡೆಯಿತು.

ನೀನು ಮೂಡಿಸಿದ್ದ ಮುಗುಳು
ನೀನು ಹಾಡಿಸಿದ್ದ ಬೆಳಗು
ನೆಲದ ಮೂಡು ಮುಳುಗಿನಂತೆ ಕೊನೆಗು ಬಾಳ್ವವು.
ನೀನು ಪಾದ ಪೂಜೆ ಗೆಯ್ದು
ನೇಹ, ನಲುಮೆ, ಭಕ್ತಿ, ಶ್ರದ್ಧೆ,
ನಿರ್ವಂಚಿತ ಟುದ್ಧಿ ನಾಡಿನೆದೆಯನಾಳ್ವವು.

ನಿನ್ನ ಧೀರ ಲಲಿತವಾಣಿ
ಬೀರ ಕಡಗವನ್ನು ನಾಡ
ಕೈಗೆ ತೊಡಿಸುತ್ತಾ ಭಯವೊರೆದು ನಿತ್ಯ ನಲಿವಳು ;
ದಿನಕದೊಂದು ಹೊಸಪ್ರಪಂಚ ;
ಇಂದಿನ ಸಿರಿ ನಾಳೆ ಸಂಚ-
ವೆಂದು ಚೆಲುವಿಗಿಹ ಚಿರಂತನತೆಯನುಲಿವಳು.

ಒಂದು ತರಂಗಿಣಿಯ ತಡಿಗೆ
ಮತ್ತೊಂದು ಗುಡಿಯ ಬಳಿಗೆ
ನಿಂತ ಮಾಮರಗಳ ತೋಪಿನಲ್ಲಿ ಗಾಳಿಯು
ತಂಬೆಲರಿನ ಮೃದು ನಾದವ
ಪ್ರಲಯಾನಿಲದಾಮೋದವ
ಗೆಯ್ದು ತೆರದಿ ಗೀತಿಸುವದು ಪದಗಳೋಳಿಯು.

ಬಾಳಿನ ಕಿಲ್ಮಿ ಪವೆಲ್ಲವ,
ಕುರೂಪವನು ತೊಡೆದು ಹಾಕು-
ತಂಗಾಂಸಹ, ಸೌಂಪರವದು ಹೊರಸೂಸುವದೆಂದೋ

ಒಳಹೊರಗನು ಮೈಮನವನು
ಮನೆಮನವನು ಜೀತನನನು
ಬೆಳಗಿಸಿ ಬೆಳಕಿನ ಹಾಸಿಗೆಯನು ಹಾಸುವವಿಂಮೋ.

ಅಂದಿಗೆ ತುಂಬುತ ತುಳುಕುತ
ನಿನ್ನೀ ಜೀವದ ತುಂಬಿಯು
ಗೆಯ್ಯುವ ಗಾನವದಿಂದೀ ತುಂಬಿಹುದೀ ಕಿವಿಯ.
ಇಂದಿಗು ಕಣ್ಣಿನೆಯಿಕ್ಕದೆ
ಅನಿಮಿಷನಂತೆಯೆ ನಿಂತನು
ಆ ದಿನ ಕಾಣುವದೆನ್ನುತ ನಿನ್ನೊಳು ಬಹ ಕವಿಯ.

ಹೃತ್ತಲ್ಪದಿ ನಿದ್ರೆಯಲಿಹ
ಸೌಂದರ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ನಿನ್ನೊಳ-
ಗಿಂದಿಳಿಯುತ ಕಣ್ಣೆದುರಿಗೆ ನಿಲ್ಲಲು ರಾಜಸಲು
ನೀ ನೋಡುವೆ ಮೊದಮೊದಲಿಗೆ
ಮದರಂಗಿಸಿದೆಳೆಯುಗುರನು,
ಕೆಂಬಿರಳನು, ಪದಪದ್ಮವ; ದೇಹವ ಮಾಜಸಲು

ಚಿಕ್ಕಗಸೂತಿಯ ಸೀರೆಯು,
ಕಂಠೆತ್ತುವೆ ಮುಖಚಂದ್ರಮು-
ನನು ನೋಡುತ, ತಡೆದಿಹ ಜೀವನನರಿಸಲೆಂದು;
ಎತ್ತಲು ಮಾದೇವಿಯು ತ-
ನ್ನಭಯಕರಂಗಳನೆತ್ತಲು
ಮೈದಡವಲು, ಮೈಮನವನು ಸಂತರಿಸಲೆಂದು.

ಅಂದಿನ ದಿನ ನೀನೊರೆವುದು
ಸಿಡಿಲು ಮಂತ್ರಿಸಿರುವ ವಾಣಿ;
ಮಿಂಚಿನ ದೀಪದ, ಮೊಳಗಿನ ಗಂಟೆಯ ಮೇಳದಲಿ;

ಅಂದಿನ ದಿನ ನೀ ಮಿಡಿವುದು
ಜೆಲುವೆ ಮೋಹಿಸಿರುವ ವೀಣೆ
ದೇವಕನ್ನೆಯರ ಮೃದಂಗಮಂಗಲ ತಾಳದಲಿ.

೬. ಸಾಹಿತ್ಯಾಚಾರ್ಯ

ಉನ್ನತಾದ್ರಿಶೃಂಗಶಿಲೆಗೆ—
ಜ್ಞಾಪಿತರೇಂದ್ರ ಬಿಗಿದನಿಳೆಗೆ,
ಪಾವಕವನು ಪ್ರಮಥ ತಂದ-
ನೆಂಬ ಮುಳಿಸಿನಿಂದ ಬಂಧ-
ನದಲಿ ನುಗ್ಗಿಸುತಾಧೀರನ,
ಅಗ್ನಿರಹಿತೋದ್ಧಾರನ.
ಕೊಳೆಯುತ್ತಿರುವೆ ಸೆರೆಯಲಿ ;
ಪ್ರೇಮ ನಿನ್ನ ಪೊರೆಯಲಿ.

ಗರುಡನಂಥ ಮಹಾಚಿಂತೆ-
ಗಿರೆ ವಿದೀರ್ಣ ಹೃದಯವಂತೆ
ಗೊಮ್ಮಟನಂತಳುಕದೆ
ಶೋಕ ತುಂಬಿ, ತುಳುಕದೆ
ನಿಂತೆ ನೀನಜೇಯನಾಗಿ
ಅಮರವಜ್ರಕಾಯನಾಗಿ ;
ಅನ್ನವಿರಲು ಮರುತರುಸಿರು,
ವರುಣ ತಂದ ಮಳೆಯು,—ನೀರು.

ಬನ್ನ ಬಡುವ ನಿನ್ನ ಕಂಡು
ಹಗಲಿರುಳೂ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು
ಬಗೆಗಾಣದ ಬಯಲಿನಲ್ಲಿ
ಶೂನ್ಯದಾ ಸ್ಮಶಾನದಲ್ಲಿ
ಸುತ್ತುತಿಹಳು ಬೊಗರೆಯಂತೆ ;

ಬೆದರಿ ನೋಡಿ ಚಿಗರೆಯಂತೆ ;
ಕಣ್ಣುಬಿಡುವ ತಾರೆಗಳಿಗೆ
ಕರುಣೆ ಪಡುವ ಗ್ರಹಗಳಿಗೆ
ಮೊರೆಯಿಡುವಳು ಧಾರಣಿ,—
ಆ ತ್ರಿಲೋಕತಾರಣಿ :

ಇಂತು ತೊಳಲ್ವ ಪ್ರಮಥಗಾವ-
ಸುಖವು ಹೇಳು ? ಕಾವನಾವ ?
ಇಳೆಯು ತೋರ್ವ ಚೆಲ್ವ ಬಣ್ಣ
ತಂಪುವಡಿಸುತಿಹುದು ಕಣ್ಣು.
ಜ್ಯುಪಿತರೇಂದ್ರನನ್ನ ಕುಕಿಸಿ
ನಜ್ರಾಯುಧಗಳನಣಕಿಸಿ
ಕುಂದದಿರುವ ನಂದದಿರುವ
ರಾಜತೇಜ, ಬಲ, ಗೌರವ-
ದಿಂದ ತುಂದಿ ಮೆರೆವ ಮುಖ,—
ಇದುವೆ ದುಃಖದಲ್ಲು ಸುಖ !

ಸೌದಾಮಿನಿಯಂತೆ, ದೀಪ್ತ
ಲೋಕಾಲೋಕದಲಿ ವ್ಯಾಪ್ತ-
ವಾದೊಲವಿನ ಭರವಸೆ
ಕುಗ್ಗಿದೆದೆಯ ತುಂಬಸೆ,
ಲೋಕಕೆ ಸುಖ-ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ
ವೈಷಮ್ಯಕೆ ಪಾರತಂತ್ರ್ಯ
ಬರುವ ದಿವ್ಯ ಸಂಕ್ಷೇಪಿಯರೆ
ನೆಲ-ಮುಗಿಲಿದ ಸಾರುತಿರೆ
ಸ್ವರ್ಣಯುಗದ ಕಹಳೆಯೂದಿ
ದ್ವೇಷ-ದೂಷಣೆಗಳ ಬೂದಿ

ದಿಕ್ಕು ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಚೆಲ್ಲಿ
 ಪ್ರೇಮವು ಹೊಂದೇರಿನಲ್ಲಿ
 ಬರುವ ತನಕ,— ಯಾವ ಸುಖ?
 ಪೂರ್ವ ಸಂಜ್ಞೆಯೊಂದೆ ಸುಖ.
 ಇಂದಿದೇ ಎಮೋಚನೆ.
 ಇದಕೆ ಬೇಡ ಯೋಚನೆ.

ಕೆಳೆಯೆಂಬುವ ಮಹಾಮಂತ್ರ-
 ಎರೆ ಸ್ವತಂತ್ರ, ಸರ್ವತಂತ್ರ,
 ಎದೆ ಬೀಣಿಯ ನುಡಿಯಿಸೆ,
 ಮನದ ಕೊಂಬ ಹಿಡಿಯಿಸೆ,—
 'ಓದರ ನಾದದಲ್ಲಿ ಕೂಡಿ
 ಬೆಳೆಯಿತೆಮ್ಮ ಗಣವು ಹಾಡಿ.
 ಕೂರಲಗದು ನಿನ್ನ ಬುದ್ಧಿ;
 ನಮ್ಮ ಬಾಳಿನಲಿ ಸಮೃದ್ಧಿ-
 ಯನು ತಂದಿತು. ನಿನ್ನ ಹೃದಯ
 ಸಾಹಸ್ಯದಲರುಣೋದಯ-
 ನಾಗಿ ಬೆಳಕು ಬೀರುತಿಹುದು.
 ಹೊಸ ಯುಗವನು ಸಾರುತಿಹುದು.
 ಕಾಷ್ಠ ಮತ್ತೆ ರಾಷ್ಟ್ರಕಾರ್ಯ-
 ಗಳ ಸಂಗಮದೊಡಾರ್ಯ
 ನಿನ್ನೊಳು ನೆಲೆಯಾಗಿ ನಿಂತು
 ನಾಡಿಗೆ ನೆರೆಯಾಗಿ ಬಂತು ;
 ಪ್ರೇಮ-ಶ್ರೇಯವಂತು ಕೂಡಿ
 ಬಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಡಿ.

೭. ಸಾಕ್ಷಿಕ

೧

ಮೊದಲಿನಿಂದ ನಿನ್ನ ಬಾಳ
ಹೊಂಚನೆಲ್ಲ ಹಂಚುಗೊಳಿಸ-
ಲೆಂದು ವಿಧಿಯು ಮಾಡಿದಂಥ ಸಂಚು ಕೊನೆಯಿತು.
ನೀನು ವಿಧಿಯ ಕೂರಲಗಿನ
ಗುರಿ ತಪ್ಪಿಸಲೆಂದು ಸರಿಯೆ
ಸಾಣೆ ಹಿಡಿದ ತೆರದಿ ಮತ್ತೆ ಮಸೆದು ಮೊನೆಯಿತು.

ಹುಟ್ಟಿದೊಡನೆ ಸಿರಿವಂತಿಕೆ
ಬಂದು ನಿನಗೆ ಕೊಡೆ ಹಿಡಿಯಿತು ;
ವಿಧಿಯು ನಿನ್ನ, ತಿರುಕನಂತೆ ತಿರುಗಹಚ್ಚಿತು.
ದೇವನಿತ್ತ ನದ್ಭುತತನು
ಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನು ಕಾಣ್ಪೆಯೆಂದು ;
ದೈವನದರ ಹಿರಿಯ ತೇಜವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿತು.

ಹುಟ್ಟು ರಸಿಕ ನೀನು ; ಜನ್ಮ-
ಸಿದ್ಧ ಕಲೆಯು ನಿನ್ನದಯ್ಯ ;
ದೇವಗರ್ಭವನ್ನು ಕಾಂಬ ನೇತ್ರ ನಿನ್ನದು.
ಭೂಗರ್ಭವ ತಿಳಿಯಲೆಂದು
ಶ್ವೇತ ದೀಪಕಿರೆ ಪ್ರೇಷಿತ,
ಮೋರಿತ ಕಂಠ ಕಳೆದುಕೊಳುವ ಪಾತ್ರ ನಿನ್ನದು.

ತೆರೆಮರೆಯನು ಸುರುಳಿ ಸುತ್ತಿ
ವೇಷಭೂಷಣಗಳನೊಗೆದು
ಪಾತ್ರವಲ್ಲ ಕ್ರೋಧವಾಗಿ ನೀನು ರಮಿಸಿದೆ ;

ರಂಗ-ಭೂಮಿಗಳನು ಕಂಡು
ನಾಟಕಗೃಹಗಳನು ಹೊಕ್ಕು
ಕಂಗಡಿಸುವ ಜೀವಕ್ಷುಧೆಯನಲ್ಲಿ ಶಮಿಸಿದೆ.

ನೆಲದೊಳಗನು ಬಲ್ಲ ನಿನ್ನ
ತಿಳಿವಿಗಿತ್ತು ಸಂಬಳವ-
ನ್ನೆಲ್ಲರಂತೆ ನೀನು ಬಾಳ್ವುದೆಂದು ನುಡಿದರು ;
ಅಂತೆ ಕೆಲವು ದಿನಗಳದ್ದು
ಬೇಸರಾಗುತ್ತೆಲ್ಲರಂತೆ
ನಾನೆಲ್ಲಿಹನೆನ್ನೆ ಲೊಡನೆ ದೂರ ಸಿದಿದರು.

ಒಸೆದು ನಿಂತ ಸಂಸಾರವು
ವಿರಸವಿರಲು, ವಿಕ್ರಮವಿರಲು
ಮನೆಯಾಸರ, ಜಗವು ಕೇಳುತ್ತೆ ಹಿಡಿತ ದುಡಿತವು
ಬೇಸರಿರಲು, ಪೂರ್ಣವಿರಲು
ನಂಬು ನನ್ನನೆಂದು ನಿತ್ಯ
ಹೃದಯದಾಳದಲ್ಲದೊಂದು ದನಿಯ ಮಿಡಿತವು.

ನಂತೆ ನೀ ಸ್ಮಶಾನರುದ್ರ-
ನಂತೆ ಮಾಯೆಗಳನು ಬಿಸುಟು
ನಿನ್ನ ಬಾಳ ಸುಖ-ದುಃಖವ ಬೂದಿಯಾಗಿಸಿ ;
ನಿನ್ನ ಮನವನಿಳಿಯ ರುದ್ರ-
ಭದ್ರತೆಗಳು ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆಗಳು
ಹಿತಾಹಿತಗಳೆಲ್ಲವಲೆವ ಬೀದಿಯಾಗಿಸಿ.

ಕೈಯಲೊಂದು ಸಿಗರೇಟು ;
ಹುಳಿ ಮಜ್ಜೆಗೆ ಕುಡಿಯಲೆಂದು ;
ಕಲೆದ ಗೆಳೆಯರೆಡೆಯಲನ್ನ-ಪಾಸ-ನಿವ್ರಿಯು ;

ಎಲ್ಲ ವಿಭವವೆಲ್ಲೈಸಿರಿ,
ದೇಹದ ಚೆಲುವಿಕೆ ನಿಲುವಿಕೆ
ಕೊನೆಗೆ ಬೂದಿಯೆಂಬ ಭಾವವಿದ್ದ ಮುದ್ರೆಯು :

ಇಂತು ಬಾಳ ರಂಗದಲ್ಲಿ
ಬಾಳುವೆ ಸನ್ಯಾಸಿಯಾಗಿ
ಮೈಯುಂಡಿಹ ಚಟಗಳನ್ನು ಮೈಗೆ ಸಲ್ಲಿಸಿ ;
ಚಿತ್ತವನ್ನು ಮಾತ್ರ ದಿವ್ಯ-
ಚಕ್ಷು ತೋರ್ದ ಭೂಲೋಕದ
ಹೃದಯದಾಳವಾದ ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿ.

೨

ಜಗದ ರೀತಿ-ನೀತಿಗಳನು
ಬಲ್ಲ ನೀನು ವ್ಯವಹಾರಗ-
ಳೋನಾನುವ ತಿಳಿಯದಾದೆ ನಿಃಸಹಾಯನು
ನಿನ್ನ ಕೈಯ್ಯಲಿತ್ತ ಹಣವ-
ಕಣವೆ ಇರಲಿ ಮಣವೆ ಇರಲಿ-
ನಿಮಿಷಾರ್ಥದಿ ಕಳೆವುದರಲಿ ನೀನಜೇಯನು.

ಅಸೇತುಹಿಮಾಚಲವು
ಧೂರ್ತನೊಬ್ಬ ನಿನ್ನ ತನ್ನ
ಕೋಡಂಗಿಯನಾಗಿಸುತ್ತ ದುಡ್ಡು ಗಳಿಸುತ
ಬಂಗಾಲದಿ ಕೈ ಬಿಟ್ಟನು
ಕಂಗಾಲಾಗಿಸಿ ನಿನ್ನನು
ಹುಚ್ಚು ಮಂಗನಂತೆ ತಿರುಗಿ ಮನೆಗೆ ಕಳಿಸುತ.

ಹಗಲು-ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲವೊಂದೆ.
ನಿಡುಮವೆಂಬುದಿಲ್ಲ ನಿನಗೆ.
ನಿಂತಿ ಕಾಡಿತೆಂದು ನಿಡುಮಗಳನು ಮೀರಿದೆ.

ವಜ್ರಿಗೆ ಸಹ ಮಣಿಯದಂಥ
ವಜ್ರದೇಹವಿದು ನಿನ್ನದು
ನಿನ್ನ ನಿರಂಕುಶತೆಯೆದುರು ಕೈಯ್ಯನೂರಿದೆ.

ನೀ ವಿನೋದದಾಗರವು;
ಕೆಲವು ಹಳೆಯ ಬಿನದಗಳನು
ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಬೇಸರಾಗುವಂತೆ ನುಡಿಯುವೆ;
ನಕ್ಷತ್ರದ ಜ್ಯೋತಿಮಾಲೆ
ನಿನ್ನ ಕೃತಿಗಳೊಂದು ಕಲನ;
ಇದನು ಬಿಟ್ಟು ಬರಿಯ ಕಡ್ಡಿ ಕೊರೆದು ಹಿಡಿಯುವೆ.

ಎಲ್ಲ ವಿಧದ ಬಾಳಿನಾಳ--
ವನ್ನು ಬಲ್ಲೆ. ಒಂದೆ ಬಗೆಯ
ಕಬ್ಬವೆಂತೋ ವಿನೋ ನಿನ್ನ ಮನವ ಹಿಡಿಯಿತು.
ನಿನ್ನ ಬಾಳ ವಿಮರ್ಶನವ-
ಗಾಢವತಿ ವಿಶಾಲವಹುದು.
ಮುದುಡಿಕೊಂಡೆ ಕಾವ್ಯವಿಮರ್ಶನವು ನಡೆಯಿತು.

ನಾಡಿನೆಲ್ಲ ಮೂಲೆಗಳನು
ಬೆಳಕಿನಿಂದ ತುಂಬಬಲ್ಲೆ;
ನೀನೆ ಮೂಲೆಗುಂಪಾಗುತ್ತ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಿಹೆ;
ನಿನ್ನನೆತ್ತಿ ಹಿಡಿಯ ಬಂದ
ಸಖರು ಕುಸಿದರಯ್ಯ ನೆಲಕೆ;
ಯಾವ ಕೈಗು ನಿಗದ ಪಾರಜದ ಚಂಡಿಹೆ.

ಜೋಗದ ಜಲಪಾತ ನೀನು;
ನಿನ್ನನಂತ ವಿದ್ಯುತ್ತು
ನಾಡದಿನಿಸು ಬಳಸದಂತೆ ಕಳೆಯುತ್ತಿರುವದು ;

ನಿನ್ನ ಕಲಾಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ
ವಿದ್ಯುಲ್ಲತೆಯಂತೆ ತೂಗಿ
ಆಗದೊಮ್ಮೆ ಈಗದೊಮ್ಮೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿರುವದು.

ಕುಳಿತಲ್ಲಿಯೆ ಕುಳಿತು ಬಿಟ್ಟೆ;
ನಿಂತಲ್ಲಿಯೆ ನಿಂತು ಬಿಟ್ಟೆ;
ಕಾಲನಾಧಿಪತ್ಯವನ್ನೆ ಅಲ್ಲಗಳೆದಿಹೆ.
ಧರಾಚಕ್ರದಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿ,
ನರನ ಪಾಡು ನಿನ್ನದೆಂಬು—
ದನ್ನು ಮರೆತು ಬಿಟ್ಟೆ ತೆರದಿ ಬಾಳ ಕಳೆದಿಹೆ.

೩

ಇಂತು ನಿನ್ನ ಬಾಳೈಯಿರಲು
ಬಿಸುಟೊಗೆದಿಹೆ ಬಾಳೆಯಲೆಯು,—
ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡು ಜಗವನೀಕ್ಷಿಸಿ,
ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗುತ್ತಿದನೆಲ್ಲವ
ನೋಡಿಕೊಂಡು ತೆರಳುವೆದೆ,
ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕೃತವಿಹುದನೆಂದೆ ಅನುಲಕ್ಷಿಸಿ.

ಧರೆಯ ನ್ಯಾಯಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ,
ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಕಂಡುದನ್ನು
ಸಾಕ್ಷಿಗಾರನಾಗುತ್ತಂಜದಳುಕದೊರೆಯು—
ಜನತೆ ನಿನ್ನ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳು-
ಲದುವೆ ನಿನ್ನ ಭತ್ತೆಯನುವೆ;
ಇಲ್ಲದಿರಲು ಸಾಕ್ಷಿ ಕಟ್ಟುವೆಂದು ತಿಳಿಯುವೆ.

ನೀನು ಕಟ್ಟಿದಂಥ; ಕವನ,
ದೃಶ್ಯಕಾವ್ಯಕಲಾಭವನ-
ವಾತ್ಸರ್ಯತುಣ ತಾನೆ ನಿರ್ಮಿಸಿರುವ ಸೃಷ್ಟಿಯು;

ರಾಗಿಣಿಯರ ಜಕ್ಕಣಿಯರ
 ಸರಸಿ ಜಕ್ಕಣಾರ್ಯನಂತೆ
 ಕ್ಷಣದಿ ಸೃಜಿಸಿ ನಿಂತನಾತ್ಮ ಪರಮೇಶ್ವರನು

ಕನ್ನಡಿ ಪಡಿಗನ್ನಡಿಗಳ
 ಮಂತ್ರಕಲೆಯು ನಿನ್ನದಯ್ಯ.
 ಬುದ್ಧಿ, ಹೃದಯ ಬಿಂಬಿಸಿಹುದನಾತ್ಮ ಬಿಂಬಿಸಿ
 ತನ್ನ ಕಿರಣಗಳನೊಗೆಯಲು
 ಮನದ ಕಾಂಡಪಟದ ಮೇಲೆ,—
 ಒಗೆತಂದವು ರೂಪು ವಾಣಿ ಜಗನು ತುಂಬಿಸಿ

ಮಹಾದ್ಭುತವಿದೇನಲು ಪ್ರತಿಭೆ-
 ಯುಸದೃಶ ಜ್ಯೋತಿಯಲಿನಾಂದು,
 ನಿನ್ನ ಪಾತ್ರದುಸಿರೆ ಮಂತ್ರ; ರೂಪು ದರ್ಶನ;
 ಕಥಾನಿಯಂತ್ರಣದ ತಂತ್ರ
 ದೇವ ಸೃಷ್ಟಿಯಂತೆ ಪೂರ್ಣ;
 ಅಂತೆ ನಿನ್ನ ಕಲೆಯ ಮಾಟ ದಿವ್ಯಸ್ಪರ್ಶನ.

ಒಮ್ಮೆ ನೀನು ಪುರಾತನರ
 ಬಾಳಿನೊಗಟವನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ-
 ಲೆಂದು ಪುಣ್ಯಕಥೆಗಳೊಳಗನೊರೆದು ನೋಡಲು
 ರಘುವಂಶಲಲಾಮರೆಲ್ಲ
 ಸೋಮಕುಲದ ಸೋಮರೆಲ್ಲ
 ಮತ್ತೆ ಯಾದವಾಗ್ರಾಣಿಯೂ ಬಂದರಾಡಲು,—

ನಿನ್ನ ಮನದ ರಂಗದಲ್ಲಿ;
 ಅಂದಿನ ಬಾಳೆಲ್ಲ ಮರಳಿ
 ಬಂತು ಮಹಾಪೂರವಾಗುತ್ತಿಲವ ತುಂಬಿಸಿ;

ಎಂತು ನುಡಿದರಂತೆ ನುಡಿದೆ;
ಕಂಡಿಹುದನು ಕಂಡ ತೆರದಿ
ಕಡ್ಡಿಯಲುಗದಂತೆ ನಿಂತೆ ನೀನು ಬಿಂಬಿಸಿ.

ಒಂದು ದೃಶ್ಯದಲಿ ವಸಿಷ್ಠ-
ಪುಷಿಯ ಮಾತನೊರೆವ ಸಮಯ
ಬರಲು ನಿನ್ನ ಹಗಲಿರುಳುಗಳದರ ನಾದದಿ
ಕಳೆದವಯ್ಯ; ಕಣ್ಣೆದುರಿಗೆ
ಬಂದು ನಿಂತನೀ ಮಹರ್ಷಿ;
ನುಡಿಯನೇತಕೆಂದು ತಿಂಗಳನು ವಿಷಾದದಿ

ಕಳೆಯೆ ನಿದ್ರೆಯೂಟವಿರದೆ
ಪುಷಿಯು ನುಡಿದ ತುಟಿಯಲಗುತ.
ಧನ್ಯನೆಂದು ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಸಿದೆ ನೀನು ತಡೆಯುತ.
ಆರ್ಷ ಸಿದ್ಧಿಯಿಂತು ನಿನ್ನ
ವಾಣಿಯಲ್ಲಿ ನೆಲಿಸಲಿರದೆ
ಲೋಕ ನಿನ್ನ ಘನತೆವೆತ್ತ ಕೃತಿಗೆ ಮಡೆಯುತ ?

ಲೋಕದಾಳವಗಲವಿಂತು
ಕೈಯನೆಲ್ಲಿಯಾಗಿ ನಿನಗೆ
ಹಿಂದಿನಿಂದಿನ್ನೆಲ್ಲ ಬದುಕು ತೆರೆದು ತೋರಲು
ಅಂತರಂಗದದ್ಭುತಗಳ-
ನವನು ನೀನು ಬಣ್ಣಿಸಿದ್ದೆ
ಮುಂದೆ ಬರುವ ಬಾಳ ಗೊತ್ತುಗುರಿಯು ಸಾರಲು.

ಒಂದು ಚೆಲು ಗುಲಾಬಿ ಗಿಡವು
ಬೇರೆ ಹೂವು ಮೊಗ್ಗಿ ಯಿರದೆ
ಸುಮನವೊಂದರಲ್ಲಿ ತನ್ನ ರಕ್ತವಿರಿಸುತ

ಮೆರೆಯೆ, ಕಂಡು ನುಡಿದೆ ನೀನು :
 ದೇವ ಬಲ್ಲ ತನ್ನ ಕೆಂಪ-
 ನೆಲ್ಲಿ ತಂದಿತಿದು ನೆಲದಲಿ ಬೇರನಿಳಿಸುತ !

ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಿರಲು
 ಮುದುಕನೊಬ್ಬ ಬಂದು ತಡೆಯೆ
 ತನ್ನ ಮಹತಿ-ಗೌರವಗಳನೆಲ್ಲಗಳಹುತ
 ಸಾದರದಿಂದಾಲಿಸಿದ್ದೆ ;
 ಬೆರಗುಗೊಂಡ ನೇಹಿಗರನು
 ' ನಿತ್ಯ ದೊರೆವ ಮಾದರಿಯಿದು ' ಎಂದು ಕಳುಹುತ.

ಒಬ್ಬರೆನಲು ' ಅಹರ್ನಿಶಿಯ-
 ಲಗ್ನಿ ಹೋತ್ರವಂತಿದೇನು ? '
 ನುಡಿದೆ ನೀನು : ' ನಮ್ಮ ನಿಮ್ಮದೊಂದೆ ಗೋತ್ರವು.
 ನಿಮ್ಮ ಜರದ ವೇಷ್ಠಿ ಬೂದಿ.
 ನನ್ನಯ ಸಿಗರೇಟು ಬೂದಿ.
 ನನ್ನ-ನಿಮ್ಮ ದೇಹಕಿರುವದೊಂದೆ ಕ್ಷೇತ್ರವು. '

ಭರತ ತಾಯ ಕಾಣಲೆಂದು
 ಬರುವ ದೃಶ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ನೀನು
 ದಾರಿ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದೆ ತಿಂಗಳೆರಡು ತಿಂಗಳು.
 ಒಮ್ಮೆ ನಾವು ಮಾತನಾಡು-
 ತಿರಲು ಭೊಂಕನೆದ್ದು ನೀನು
 ರಜನಿಯುಲ್ಲದೇನೊ ಕಾಯುತರಕೆಳಕಂಗಳ,

ಕುಳಿತ ಕುರ್ಚಿಯಿಂದ ನನ್ನ-
 ನೆವ್ವಿಸೆದುರಿಗಿರಿಸುತದನು
 ದೃಶ್ಯವೆಲ್ಲವಳಿಸಯಿಸಿದೆ ಕಂಡ ವಿಧವಲಿ.

ನೀರು ಸುರಿಯೆ ಕಂಗಲಿಂದ
ಭೂತಪ್ರೇತಗ್ರಸ್ತನಂತೆ
ಸಂವಾದವನೆಲ್ಲವೊರೆದೆ ಕೇಳ್ದ ವಿಧದಲಿ.

ಇಂತು ನಿಂತ ನೀ ತ್ರಿನೇತ್ರ,—
ಹಣೆಗಣ್ಣಿದು ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣೆ-
ಗಿತ್ತ ಕಣೆಯೆ ಸಂಸಾರದ ಸಾರವೆನ್ನುತ ;
ಇಂಥ ಕಡೆಯನಾತ್ಮ ಕಟ್ಟಿ-
ಲನುವು ದೊರೆಯಲೆಂದೆ ಜನವು
ಮತ್ತನಂತ ಕಾಲದಾ ಪ್ರತೀತಿಯೆನ್ನುತ.

೪

ಕನ್ನಾಡಿನ ರಂಗಭೂಮಿ-
ಯಲ್ಲಿ ಪುಣ್ಯಕಥೆ ಪುರಾಣ-
ಗಳ ಸುರಿಮಳೆ ಸ್ವಾತೀಯಂತೆ ಕೇಸರಿಟ್ಟಿತು.
ನಿನ್ನ ದೃಶ್ಯಗಳನು ನೋಡಿ,
ಹತ್ತಿಬುಟ್ಟಿ ಹಿಡಿದು ಪುಣ್ಯ
ಕಥೆಯ ಕೇಳ್ದ ವಿಧವೆಯರರಿವಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿತು.

ಕೆಂಪು ಸೀರೆಯಮಂಗಲವ
ಮೊತ್ತಮೊದಲು ರಂಗಭೂಮಿ-
ಯಲ್ಲಿ ತಂದ ಮಂಗಳತೆಯು ನಿನ್ನ ಕಾಣಿಕೆ.
ಎಲ್ಲ ಜೀವಗಳನು ಮುಚ್ಚು
ಮರೆಯಿಲ್ಲದೆ ಬತ್ತಲಾಗಿ-
ಸುತ್ತ ತರುವೆನೆಂಬುದಹುದು ನಿನ್ನ ಹೂಣಿಕೆ.

ನೀನು ನಕ್ಕ ನಗೆಯು ಹೊಸತು ;
ನಾಡೆ ಬೆಚ್ಚಿ ಕೇಳುತಿತ್ತು
ಮೃದು ಕೋಮಲ, ವಜ್ರಕಶಿಣುವಾದ ಹಾಸ್ಯದ.

ರುದ್ರದೃಶ್ಯಗಳನು ಕೇಳಿ-
 ದವರೆಂದರು ಶಬ್ದಸೃಷ್ಟಿ-
 ಯಲ್ಲಿ ಕಾಣೆವಿದಕು ಹಿರಿಯ ಅಮಾವಾಸ್ಯವ.

ಸ್ಥಿತಪ್ರಜ್ಞನಾಗಿ ಬುವಿಯ
 ಸುಖದುಃಖವ ಕಾಣುತಿರುವಿ-
 ಯಂತೆ ಅದರ ತಳಬುಡಗಳನೆಲ್ಲವರಿತಿದೆ.
 ಲೋಕಪದ್ಧತಿಗಳನೊರೆದು
 ನೋಡಿ ಸತ್ಯದೊರೆಗೆ, ಸತ್ಯ-
 ದಾಭಾಸವ ತೆರೆದು ತೋರ್ವುದರಲಿ ನುರಿತಿದೆ.

ಪಾಪಿಷ್ಠರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ
 ಮೊಳೆವ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ತೋರಿ
 ಗುಣಗಳೆನಿಸುವವರ ದುರ್ಗುಣಗಳನೆಳೆಯುವೆ
 ಜನತೆಯೆದುರು, ಧರ್ಮಗಳ-
 ನ್ಯಾಯದೆಡೆಗೆ ಲೋಕಾಯತ-
 ಕಿರುವ ನ್ಯಾಯದೆಡೆಗೆ ನಾಡ ಮನವ ಸೆಳೆಯುವೆ.

ಲೋಕಾಲೋಕಗಳನಿಂತು
 ಲೋಕೋತ್ತರವಾಗರಳಿಸಿ
 ಯುಗಾಂತರದ ಧರ್ಮತಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ
 ಮರೆಯಾಗುವೆ ಮೂಲೆಯಿಂದ
 ಬಾಳಮೂಲದಾಳದಲ್ಲಿ
 ಚಿರನವೀನವಾದ ಚಿಲುವನನುರೂಪಿಸಿ.

ಬಾಳಿನ ಬಯಲಾಟದಲ್ಲಿ
 ಪಾತ್ರವಹಿಸಲೊಲ್ಲದಾಗು-
 ತಣ್ಣಗೆಯಿಸಿದೆ ನಿನ್ನ ದೃಶ್ಯಗಳನೆ ನಟವರ !

ನಿನ್ನ ಬಾಳ ಸುಖದುಃಖವ
ಹೋಮಿಸುತ್ತ ನಿರ್ಲಿಪ್ತನ
ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆಯತಾದೆ ಸಾಕ್ಷಿಹೃದಯ.

೮. ಕಾವ್ಯಗುರು

೧

ನಿನ್ನಾಸೆಯು ಹೂವಿನಾಸೆ.
ಕಾಯಾಗುತ ಹೆಣ್ಣಾಗುತ
ಕೆಲವು ಬೀಜಗಾಳ ನೆಲಕೆ ಮೀಸಲಿರಿಸಲು
ಬಾಳ್ಗನಸನು ಕಂಡು ಬಂದೆ ;
ನೆಲೆಗಾಣದ ಕಲೆಯ ತಂದೆ :
ಇಂದ್ರಜಾಲವಿತ್ತು ದೇವೇಂದ್ರ ಹರಸಲು.

ಗಂಧರ್ವರ ಲೋಕದಲ್ಲಿ
ಲೀಲೆಯಿಂದ ಬಾಳ ಬದುಕಿ
ಗಂಧವತಿಯ ನೆನೆಸಿ ಭೂಮಿಗಳಿದು ಬಂದಿಹೆ.
ನರದೇಹದ ಜವ್ವನಿಕೆಯ
ಹೊದ್ದು ಕಾರಣಾಂತರದಲಿ
ಮನುವಂಶದ ಮಾಯೆಗಳನು ಹೊಂದಿ ನಿಂದಿಹೆ.

ಸ್ವಯಂಸಿದ್ಧ ಚಿತ್ರಕಾರ
ಪರಮಹಂಸಪದದ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ
ಹುಟ್ಟಿನೊಡನೆ ನಿನ್ನ ಜೊತೆಯಲಲಿದು ಬಂದವು.
ಬೇರೆ ಜ್ಯೋತಿ ಬೆಳಕುಗರೆದು
ನಿನ್ನಲಿದ್ದ ಪರಂಜ್ಯೋತಿ-
ಯನ್ನೆ ಮನದ ಪ್ರಾಂಗಣದಲಿ ಮುಂದೆ ತಂದವು.

ಎಳೆಯನಿರಲು ಎಳೆಯರಾಟ ;
ಗೆಳೆಯನಿರಲು ಕೆಳೆಯ ನೋಟ ;
ಸಾಹಿತಿಯರೆ ರಸದೂಟದಿ ನೀನು ರಮಿಸಿದೆ.

ಬಂದ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸಿ
ಪ್ರೀತಿಪಟ್ಟು ಹಿಗ್ಗಿ ಕುಗ್ಗಿ
ಕೊನೆಗೆ ನಿನ್ನದೆಲ್ಲವೆಂದು ತಾಯ್ಗೆ ನಮಿಸಿದೆ.

ರಾಮಗಿರಿಯ ಪುಣ್ಯಾಶ್ರಮ-
ಕೆಳೆದು ಯಕ್ಷ ಬಂದ ತೆರದಿ
ಕಪ್ಪತದಡಿಗಳೆದು ಬಂದೆ ನಮ್ಮ ನಾಡಿಗೆ.
ಹಿಂಗಿತಯ್ಯ ನಿನ್ನ ಬರವಿ-
ಗೆಮ್ಮ ನುಡಿಯ ಹೀನದೇಸೆಯು ;
ಮತ್ತೆ ನೆರೆಯು ಬಂತು ನಮ್ಮ ನಾಡಹಾಡಿಗೆ.

ನಾಡಹಬ್ಬವನ್ನು ಮಾಡ-
ಲೆಂದು ನಾಡ ಮಬ್ಬುಕಳೆದು
ನವಚೇತನದೊಂದು ಚೆಲುವ ಬಿತ್ತಿ ಬೆಳೆಯಲು
ಸುತ್ತಿ ಬಂದೆ ನಾಡನೆಲ್ಲ
ಸಂಜೀವಿನಿಯಾಡಿಸುತ್ತ,
ಹುದುಗಿ ಹೋದ ಪ್ರಾಣಜ್ಯೋತಿ ಮತ್ತೆ ಹೊಳೆಯಲು.

ಕನ್ನಡದಾ ಪದಸಂಪದ,
ಮತ-ಕಾವ್ಯದ ಮಾರ್ಗದೇಸಿ-
ಯೊಳಗದೊಂದು ಹೊಸ ಮಂತ್ರದ ಗೆಲುವ ತುಂಬಿದೆ.
ಪೂರ್ಣ ಯೋಗದಾ ಸಮಗ್ರ
ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಮತವೆಲ್ಲವ-
ನೊರೆದು ನೋಡಿ ಪೂರ್ಣತೆಯನೆ ನೀನು ನಂಬಿದೆ.

ಒಂದೊಂದೂ ನಾಡು ಹೊಲವು.
ಮಾನವಕುಲವಿಳೆಯೊಕ್ಕುಲು.
ಐತ್ತರಿಯವ ದೀಪ ಪಡೆವ ಬೆಳೆಯದೊಂದೆಯೇ.

ದೇವನಿತ್ತ ಕರಿನೆಲವನು
ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಸಾಗುಗೊಳಿಸಿ
ಬಾಳ ಜೊಕ್ಕುಗೊಳಿಪುದೆಂದೆ ನಲಿಯೆ ತಂದೆಯೇ.

ನಿನ್ನ ಬಾಳು ಬಗೆಯು ನುಡಿಯು
ಮೂಡಿಸಿರುವ ಮೂಲ ಮಂತ್ರ-
ವನ್ನು ನಾಡು ನೆನೆಯುತ್ತಿರಲಿ ನಿತ್ಯ ಪಾಲಿಸಿ
ಕರಿನಾಡಿದು ಜಗಕೆ ಬೇರೆ-
ಯಲ್ಲ ಕೀಳಿದಲ್ಲ ಮೇಲು ;
ಎಲ್ಲ ಸರಸಮಾನವೆಂಬ ನುಡಿಯ ಲಾರಿಸಿ.

ಉಪ್ಪುಗೋಡೆಗಳನು ಕಟ್ಟಿ
ನಿಲ್ಲಲೇನು ? ಲವಣಂಗಳ
ಲಾವಣ್ಯವ ತರುವ ಕಡಲದೊಂದೆ ಮೆರೆದಿದೆ.
ಪ್ರಾಂತವೆಂದು ದೇಶವೆಂದು
ಬಂಡವೆಂದು ಕೆಡುವದೇಕೆ ?
ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೆ ಬೆಳಕು ಹೊಳೆಯದೊಂದೆ ಹರಿದಿದೆ.

ಚಿದಾಕಾಶ ತತ್ತ್ವವನ್ನು
ಜೊತೆಗೆ ತಂದು ನೆಲದಿ ನಡಲು
ಭೂಮಿಗಳಿದು ಬಂದೆ ನೀನು ಲೀಲೆಗೊಪ್ಪರ.
ಕರುನಾಡಿಗೆ ತೆರಕ್ಕುದೆನಲು
ದೇವ, ಬಂದೆ ಕರುನಾಡಿಗೆ ;
ಸಂವರ್ಧಿಸೆ ಕನ್ನಾಡಿನ ವರುಣ ಭಾಸ್ಕರ.

ಇಲ್ಲಿ ನೀನು ನಡಲೆಸಗಿದ
ಕನ್ನಡತೆಯ ಬಾಳ ಹಿರಿಮೆ
ಕಾಲ ಮಸುಳಿದಂತೆ ಮೇಲುಗಂಪು ಏರ್ಪಡು.

ದೇಹದೊಳಿರುವಾತ್ಮನಂತೆ
ದಿನದಿನಕ್ಕೂ ಕಾಂತಿವಡೆದು
ಜೀತನಾಭ್ಯುದಯದ ಮೇಲ್ಮೈಯನ್ನು ಸಾರ್ವದ.

೨

ನಾಡನೊಂದೆ ಕಟ್ಟಲಿಲ್ಲ.
ಗುಂಪುಗಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದೆ ನೀನು.
ನೀನು ಬೆನ್ನು ತಟ್ಟಿ ಮುಂದೆ ಬಿಟ್ಟು ತರುಣರು
ಸೋಲೆನುವದ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ ;
ಗೆಲುವನೆಂದು ಮಾಣಲಿಲ್ಲ
ಹಿಗ್ಗಿ ಹರಸುತಿರಲವರನು ನಾಡ ಶರಣರು.

ಸತ್ಯಕಿಲ್ಲವೆನಲು ಸಾವು
ಆತ್ಮಕೆಂತು ಬಹುದು ಸೋಲು ?
ನಿನ್ನ ಸಖರನಾತ್ಮವಿದರನಾಗಿ ಮಾಡಿದೆ.
ಅರವಿಂದದ ಸರಸಿಯಲ್ಲಿ
ಮತ್ತೆ ರವಿಯ ಜ್ಯೋತಿಯಲ್ಲಿ
ಗೆಳೆಯರೊಡನೆ ಬಗೆಯ ಬಯಲೊಳಾಟವಾಡಿದೆ.

ಅವರೆಸೆಯುವ ಬಾಣಗಳಿಗೆ
ಬೇರೆ ಗುರಿಯನೆಲ್ಲ ಮರೆಸಿ
ನೇರವಾದ ನಿಯದೆಂದು ಧ್ರುವವ ತೋರಿದೆ.
ಬಾಳ ಘನತೆಗಿಲ್ಲ ಸಾಟಿ ;
ಬಾಳನುಳಿದ ಸ್ವರ್ದವು ಸಹ
ಪತನ ಹೊಂದಲಿರುವ ದುರ್ದವೆಂದು ಸಾರಿದೆ.

ನೇಹದ ಸುಳಿಗಳಲಿ ಸಿಕ್ಕು
ನೇಹಿಗರನು ಬಿಡಿಸಿ ತಂದು
ನೇಹವು ಭರಿ ದಾರಿ ದೀಪವೆಂದು ಕಲಿಸಿದೆ.

ಜೀವನದೇಕಾಕೆಯಹುದು
 ದೇವನನ್ನು ನಿಲುಕುವನಕ ;
 ನೇಹ-ನಲುಮೆ ಕಿರಣ, ಸೂರ್ಯನಲ್ಲವೆನಿಸಿದೆ.

ಶೂನ್ಯದಂತರಾಳದಲ್ಲಿ
 ತನ್ನಳವಸ್ಥುತಿಳಿದು ತಾನೆ
 ಖೇಚರವಿಹ ತಾರೆಯು, ಗೋಚರವಿರಲಿನ್ನೊಂದು,
 ಜೊತೆಗಿಲ್ಲದೆ ಜೊತೆಯಿರುವದು.
 ಏಕಾಂತದಿ ಲೋಕಾಂತದಿ
 ನೀ ತೋರಿದೆ ಗೆಳೆಯರ ಕೆಳೆ ಇಂತುಳಿಸುವದೆಂದು.

ಕನಸಿನ ತಗ್ಗಿನಲಿ ಬಿದ್ದು,
 ಕಾವ್ಯದ ಮಾಯೆಯನೆ ಮೆದ್ದ
 ಜೊತೆಗಾರರ ನೇವರಿಸುತ ದಾರಿಗಳಿಸಿದೆ.
 ಜಂದಿಗೆಗೇ ಜೋತುಬಿದ್ದು,
 ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಸೆರೆಯಲಿದ್ದ
 ಸಂಗಡಿಗರ, ತಡೆವುದೆಂದು ಮನೆಗೆ ಕಳಿಸಿದೆ.

ನೀನು ನಟ್ಟ ಕರುಳು ಬಳ್ಳಿ,
 ಸ್ನೇಹಮಲ್ಲಿಕಾಲತೆಯಿದು
 ಹೂವು ಬಾಡಿ ಗೊಂಚಲುದುರಿ ಮುಗಿದು ಹೋದರೂ
 ಬಾಳಿನಾಳದಲ್ಲಿ ಬೇರು
 ಬಿಟ್ಟು ಬಳ್ಳಿವಳ್ಳಿಯಾಗಿ
 ಕೊನರುತಲರುತಮರವಿರುವದಿಲ್ಲವಾದರೂ ;

ಕನ್ನಡದಾಕಾಶದಲ್ಲಿ
 ಸಪ್ತರ್ಷಿಯ ಮಂಡಲವೆನೆ
 ಮುನ್ನಡೆಯುವ ಪಯಣಿಗರಿಗೆ ಬೆಳಕುಗರೆವುದು ;

ಬಾಳನೊಂದೆ ನಂಬಿದಲ್ಲಿ
ಸುಮ್ಮಿಗೆಯ್ತು ನಮಿಸಿದಲ್ಲಿ
ಜೀವ-ಭಾವ ಪೂರ್ಣವೆಂಬ ಮಾತನೊರೆವುದು.

ಧಾರುಣಿಯೊಳಗೆಲ್ಲೆಡೆಯಲಿ
ಮೇಳವಿಸಲವಿಂಥ ಮೇಳ
ತಾರಾಯುತಿ ಸಂಭವಿಸಲು, ಉದ್ಭವಿಸಲು ಗಾನ
ಕಾಲನ ಕೋಲಾಹಲವದು
ನಿರ್ಗತಿಕವು ನಿರ್ನಾಮವು ;
ಕೆಡಕಿನ ಕಡೆಗಾಲವಿದೆನೆ ರಣದೇವತೆಯಾನ.

೩

ಎಚ್ಚರಿಸಲು ಕರುನಾಡನು
ಎದೆಬಳಗವ ಮೇಳವಿಸಲು
ಜೀವನನೊಡಮೂಡಿಸಲೆನೆ ನೀನೊರೆದಿಹ ಕೃತಿಯು
ಸುಶ್ರಾವ್ಯವು. ಸಂಭಾವ್ಯವು
ಯುಗಯುಗದಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯವು ;
ಹೊಸ ಮಂತ್ರವು ಹೊಸ ದರ್ಶನವೀ ಸುಭಗ ಶ್ರುತಿಯು.

ದೇವದತ್ತ ಶಂಖವ ನೀ
ತುಂಬುಗಲ್ಲದಿಂದೂದುತ
ಓಂಕಾರವನಿಳೆಯ ದೇಗುಲದಲಿ ಗುಣಿಸಿದೆ.
ಸತ್ಯಸಂಧ ! ಸುದರ್ಶನವೆ
ನೀನು ಪಡೆದ ಚಕ್ರವಿರಲು
ತಪೋಭಂಗಕೆಸಗುವನ್ನತಗಳನು ಮಣಿಸಿದೆ.

ಸ್ವಾನುಭೂತಿಯುಳ್ಳ ಕವಿಗೆ
ಸಾನುಭೂತಿ ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ ?
ನಿನ್ನ ದುಃಖ-ಸುಖಕೆ ಕೊನರಲಾತ್ಮದೃಷ್ಟಿಯು

ಮನುವಂಶದ ಹೈದಯವನ್ನೆ
ಯು'ಕ್ಷು'ಕಿರಣದಂತೆ ತೋರು-
ತಲೆದೆ ಮುಗಿಲಿನಂತೆ, ಸುರಿತುಲಮೃತವೃಷ್ಟಿಯು.

ಶಾಂತಿದಾಯಿನಿಯು ನಿಸರ್ಗ-
ದೇವಿ ; ಮಾನವೇತಿಹಾಸ
ಅರಳಲಿರುವ ಹೊಂಗನಸಿನ ಹಳವಂಡದ ಛಾಯೆ ;
ಬರಲಿಹುದರ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ
ಬಂದಿಹುದನು ಕಂಡೆ ; ಕಾವ್ಯ-
ಶೈಲಿಯ ತುಂಬಿರೆ ನಿನ್ನಯ ಬಾಳಬಿಡುಟದ ಮಾಯೆ.

ಜಿಲುಪಿನ ಸಂಭೂತಿಯು ಧರೆ-
ಯೊಳಗೊಲವಿನ ಅನುಭೂತಿಯು
ಅಡಿಗಡಿಗರಳುವದಿಲ್ಲಿಯೆ ಕವಿಗೌತಣವಿತ್ತು.
ಸಾಧಕನಿದ ಮರೆತೊರಲಲು
ಕಂದಕದಲಿ ಗಂಹ್ಯರದಲಿ
ಬರಿ ರೌದ್ರವನಾಹ್ವಾನಿಸಿ ಬಂತವನಿಗೆ ಕುತ್ತು.

ದೇವನಂತೆ ನಾಟ್ಯರೂಪಿ
ನಿನ್ನ ಕಲೆ ; ಅನೇಕದಲ್ಲಿ
ಏಕಮೇವ ವಸ್ತುವನ್ನೆ ಕುರಿತು ಹಾಡಿತ್ತು
ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ನವರಸಗಳು ;
ಚರಿಸ್ಮಾಯಿ ಮನದಿ ಶಾಂತಿ ;
ತಿರುಳಿನಲ್ಲಿ ದಿವ್ಯಭಾವಗಣವು ಮೂಡಿತ್ತು.

ಇಳೆಯ, ನಿನ್ನ ಬಾಳ ಪೂರೈ
ಸ್ಥಿತಿಯೆ ನೀನು ಕಾಂಬ ಕನಸು.
ದುಃಖವಪೂರ್ಣತೆಯ ಭಾವ ; ಪೂರೈತೆಯದು ಸುಖವು.

ದುಃಖದಿಂದ ಸುಖಕೆ ಮೆತ್ತೆ
ಸುಖದಾಚೆಯ ದುಃಖಕೆಂದು
ಹೊರಳಿ ಕಾಂತಿವಡೆಯುತಿಹುದು ನಿನ್ನ ಕಾವ್ಯಮುಖವು.

ಅರಸನಲ್ಲಿ, ತಿರುಕನಲ್ಲಿ,
ಪತಿತೆಯಲ್ಲಿ ಪತಿವ್ರತೆಯ-
ಲೂಚ-ನೀಚರಲ್ಲಿ ಪುಷಿ-ವಿಲಾಸಿಯಲ್ಲಿಯೂ
ಅರಳಲಿರುವ ತತ್ತ್ವಗಳನು
ಸಮವಿಶಾಲ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ
ತೋರ್ದ ನಿನ್ನ ಕಲೆಗದಿಲ್ಲ ಯಾವ ಎಲ್ಲಿಯೂ

ಕಲ್ಲೆ ಇರಲಿ, ಕುಸುಮವಿರಲಿ,
ನಾಡೆ ಇರಲಿ, ಹಾಡೆ ಇರಲಿ,
ಇಡಿ ಧೃಷ್ಟಿಯಿರಲಿ: ಒಂದನಂತ ಕಾಲದಾ
ದಿವ್ಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ತಿರುಳಿ-
ನೊಳತಿರುಳನು ತೆರೆದು ತೋರ್ದ
ನೂಲ ನೂಲಿದೆನಲು ಮೂಲವನ್ನು ಮೂಲದಾ.

ಹೊಸ ಜಗವನು, ಹೊಸಯುಗವನು,
ಹೊಸ ನಲುಮೆಯ, ಹೊಸ ನೇಹವ,
ಹೊಸತು ವ್ಯಕ್ತಿ-ಸಮ್ಯಕ್ಗಳ ನಿನ್ನ ಕಬ್ಬವು
ಚಿತ್ರಿಸಿತ್ತು, ಮೂಡಿಸಿತ್ತು,
ಆಡಿಸಿತ್ತು, ಕೂಡಿಸಿತ್ತು.
ನಾಡಿಗಹುದು ನಿನ್ನ ಕಾವ್ಯ ಹಿರಿಯ ಹಬ್ಬವು.

ದೇಸಿಯಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ
ಹಳತು ಹೊಸತು ಮಾತಿನಲ್ಲಿ
ನೂರು ಶಾಳಿ ನೂರು ಲಹರಿಮಾಯ್ತು ನಿನ್ನ ಗಾಳವು ;

ಮೂಡ-ಪಡುವ ದೆಸೆಯ ಬೆಳಕು,
ಹಳ್ಳಿ-ಪಟ್ಟಣಗಳ ಝಳಕು:—
ವಿವಿಧ ತಾಳಲಯವು ಕೂಡಿ ಕಾವ್ಯವೇಕತಾನವು.

ಬೆಳಗಿನಂತೆ ನಿನ್ನ ಕಾವ್ಯ
ನಿಂತಿತಯ್ಯ ಮೂರ್ತಿಗೊಂಡು.
ಯಮಕನೊಬ್ಬ ಬೆಳಕನೊಬ್ಬ ತುಳುಕನೊಬ್ಬ ಕಂಡನು.
ಇಂಪು-ಸೊಂಪಿಗೊಲಿದನೊಬ್ಬ;
ಇಂಗಿತಕ್ಕೆ ನಲಿದನೊಬ್ಬ;
ಮೂಢನೊಂದು ಜ್ಞಾನಿಯೊಂದು ಸವಿಯನದರಲುಂಡನು.

ಆದರಲಿತ್ತು ಅರೋಚಕಿಗೆ
ಬೇಡಿದಷ್ಟು ನವರಸಾನ್ನ;
ಇತ್ತು ರಸಿಕ-ಸಹೃದಯರಿಗೆ ಉನ್ನಯನದ ನೋಟವು;
ವಿಮರ್ಶಕಿಗೆ ಹೊಸತು ರೀತಿ;
ನೇದಾಂತಿಗೆ ತತ್ತ್ವಸಾರ;
ಲೋಕಾಂತಿಗೆ ಕಾಂಚನಮೃಗದೋಟವಿದ್ದ ಮಾಟವು.

ಇಂತೆಸೆಯಲಿ ನಿನ್ನ ಹಾಡು
ಕರುನಾಡಿಗೆ ಅರುಣೋದಯ-
ವಾಗುತೆನಿತೊ ಮೂಡು ಮುಳುಗು ಮೂಡಿ ಮಳುಗಿ ಹೋದರೂ;
ಬೇರೆ ದಾರಿ ಬೇರೆ ಬೆಳಕು
ಬೇರೆ ರುಚಿಯು ಬೇರೆ ಕುಚಿಯು
ಬಂದು ಹಿಂದಿನಿಂದ ನಿಂದ ದೀಪ ಮಾಯವಾದರೂ.

೪

ನನ್ನ ಬಾಳ ಸರಿತದಲ್ಲಿ
ಹಾಳೆ ದೋಣಿಗಳನು ನಾನು
ತೇಲಿಬಿಡುತ್ತಲಿದ್ದೆ. ನೀನು ಕಡಲುಗಾಯಿಸಿ

ಬಿಟ್ಟೆ ನಿನ್ನ ಮನದ ಹಿರಿಯ
ಸರಕು ತುಂಬಿ ಹರದರಿವನು
ಕಾಣಲೆನ್ನ ಮಹತಿ ಹೆಚ್ಚಲೆಂದು ಹವಣಿಸಿ.

ನಿನ್ನಾ ತುಮವಾಹಿನಿಯಲಿ
ನಾನು ಧುಮುಕಿ ಮುಳುಗು ಹಾಕಿ
ಮುಳುಗಿದಂತೆ ಒಳಗಿನಾಳವಿರುವದರಿತೆನು.
ಇರಲು ನಾನು ಬಳಲಿ ಬತ್ತಿ
ಉಸುಬಿನರಣ್ಯವನು ಸುತ್ತಿ
ನಿನ್ನ ತರಂಗಿಣಿಯ ತಡಿಗೆ ನೋವ ಮರೆತೆನು.

ನಾನದೊಂದು ಕಿನ್ನರಿಯನು
ಹಿಡಿದು ಹಾಡಿ ಬಾಳುತ್ತಿದ್ದೆ;
ಕೊಳಲನಿತ್ತು ಧೀರಲಲಿತ ನುಡಿಯ ನುಡಿಸಿದೆ;
ವಿವಿಧ ರಾಗಗಳನು ಕಲಿಸಿ
ಯೋಗಭೋಗಗಳನು ತಿಳಿಸಿ
ಒಂದೆ ತಾನದೊಂದೆ ಸ್ವರದ ಸೆರೆಯ ಬಿಡಿಸಿದೆ.

ಚೆಲುವಿನ ಗುಡಿಯಿಂದ್ರದೀಪ-
ದಡಿಗೆ ಬಾಳ್ವೆ ಬರಿ ಪತಂಗ;
ಒಳಗುಡಿಯಲ್ಲೆನಗೆ ತೋರ್ವೆ ಚೆಲ್ವನೆಲೆಯನು.
ಚೆಲ್ವ ಸೀರೆಯಂಚೆ ಚೆಲುವ-
ದೆಂದೆ ನಾನು. ನನ್ನನೆತ್ತಿ
ಚೆಲ್ವ ಕೈಯಲಿತ್ತು ತೋರ್ವೆ ತಾಯ ಮೊಲೆಯನು.

ಯಾವ ನಾಡಿಗಿಲ್ಲ ಪರಿಧಿ-
ರೇಳೆ ತರುವ ಕಣ್ಣುಕಟ್ಟು
ಯಾವ ನಾಡಿನಾ ಗವಾಕ್ಷ ಮುಗಿಲು-ಕಡಲನು

ಕೊನೆಯಲ್ಲದೆ ಕಾಣುತೊಡೊ
ತಂದೆಯಂಥ ನಾಡಿಗೆನ್ನ-
ನೆಲ್ಲ ಚಿಕ್ಕವೆಳಕಿನಿಂದ ತುಂಬಿ ಮೆದುಳನು.

ಕಡಲ ತೀರದಲ್ಲಿ ಕೆಂಪು
ಕುಸುಮವೊಂದೊಂದೆ ನಿಲ್ಲು-
ತುರಿಗಂಜಿನ ರವಿಯ ಕಿರಣಕಂಜದಳುಕದೆ,
ಉನ್ನೀಲಿತ ನಯನದಿಂದ
ತಿರುಗಿ ತಾನಿಲಿಂಪನಂತೆ
ಚಂಡಕರನ ಕಂಡ ತೆರದಿ ನಿಂತೆ ಬಳುಕದೆ.

ಆ ಕುಸುಮದ ಬೇನೆ ಬಯಕೆ
ಇಂಬುಗೊಟ್ಟ ಮಿಡಿಯು ನಾನು
ಚಂಡಕಿರಣನೆನ್ನ ಮುಂದೆ ಮಾಗಿಸಿದ್ದರೂ ;
ಅಹುದು ನಿನ್ನ ನೇಹ ಸ್ವರ್ಗ-
ಸುಖವು ಹಲವು ಜೀವಿಗಳಿಗೆ,
ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ವಿಧಿಯನನರು ಭೋಗಿಸಿದ್ದರೂ.

||

ಜೊತೆಯ ಬಾಳನಿಂತು ಬೆಳಗಿ
ನಾಡ ಜೀವನನ್ನು ತೊಳಗಿ
ಗಂಧರ್ವನೆ ! ಬಂಜರೇಕೆ ನಿನ್ನ ಬಾಳುವೆ ?
ಯಾವ ಶಾಪದಿಂದ ಗ್ರಸ್ತ ?
ಅರ ಕೋಪದಿಂದ ತ್ರಸ್ತ ?
ಗೀತೆಯೊರೆವ ಗೃಹದೊಳೇಕೆ ವಿಧಿಯೆ ! ಊಳುವೆ ?

ಉರಿಬಿಸಿಲಲಿ ನೀನು ನಿಂತೆ ;
ರವಿಯೆ ನಿನ್ನ ಮುಳ್ಳುಮುಕುಟ ;
ಮಾಗಲಿಸಂತೆ ಬಟ್ಟೆ ಬಯಲು ನಿತ್ಯ ಜೀವನ.

ಆತ್ಮಯೋಗವೊಂದೆ ಸಫಲ ;
ಉಳಿದುದೆಲ್ಲ ನಿನಗೆ ವಿಫಲ.
ಇಂತಿಡುಚಿತವೆಂದು ಬಗೆದನೆಂತು ಪಾವನ ?

ಅಲ್ಪಕುಷ್ಟಿಯಹುದು ನೀನು ;
ಕಲ್ಪಕತೆಯೆ ನಿನ್ನ ನಿಧಿಯು ;
ಯುಗಪುರುಷನು ; ನಾಡೆ ನಿನ್ನ ಪಾಡ ಮರೆತಿದೆ.
ನಿನ್ನ ಕೃತಿಗೆ ಮಾನವಿತ್ತು
ನಿನ್ನ ಬಾಕೆ ಶೂಲವಿರಲು
ಮೌನವಾಂತ ಮರವಿನಲ್ಲಿ ತಾನು ನುರಿತಿದೆ.

ಗುಂಪುಗಟ್ಟಲೆಸಗಿ ನಿನ್ನ
ಬಾಳು ತಾನೆ ಮೂಲೆಗುಂಪು ;
ನಾಡ ಕಟ್ಟಲೆಸಗಿ ಕೊರತೆ ನಿನ್ನ ಮುತ್ತಿತ್ತು.
ಕಟ್ಟವಾಗಲನುವಿಲ್ಲದೆ
ನಿನ್ನ ಪ್ರತಿಭೆಯರ್ಥಪಾಲು
ಹೊಳೆದಳೆಯುವ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಜನ್ಮವೆತ್ತಿತ್ತು.

ತನ್ನ ತಿದ್ದಲೆಂದು ಬಂದ
ಕೋವಿದರಿಗೆ ಮದ್ದನೀನ
ರೂಢಿಯೊಂದು ಮನುಕುಲಕ್ಕೆ ಮೊದಲಿನಿಂದಿದೆ;
ತನ್ನ ಕೀಳ್ಮೆಯನ್ನು ಕಳೆಯ-
ಲಾಳವಾಗಿ ಹೆಣಗಿದವರ
ಬಾಳ ಕೊಳಿಸುವಂಥ ಕೀರ್ತಿಯದಕೆ ಸಂದಿದೆ.

ಮುಳ್ಳು ಮುಕ್ಕುಟವನ್ನು ಹೊತ್ತು
ಬಟ್ಟು ಬಯಲಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತ
ಗಂಧರ್ವನೆ ! ಸಾಕ್ಷದೇವಿ ನಿನ್ನ ಶಾಕುತ

ರೋದಿಸುವಳು ಮುಂದೆ ನಿನ್ನ
ಹಿರಿಮೆ-ಕಾಣ್ಕೆಗಳನು ಕಂಡು
ಮಂಗಳಾತ್ಮನೆಂದು ನಿನ್ನೊಳೊಲಿದು ಹಾಡುತ.

೬

ನಿನ್ನ ದುಃಖವೇನೆ ಇರಲಿ,
ದೈವಜನ್ಯವೆಲ್ಲವೆಂದೆ ;
ಬೇಕದೆಂದೆ. ಸಿಹಿಯ ನೆನೆಸಿ ಕಹಿಯ ಮರೆತಿಹೆ.
ಬದುಕು ತರುವ ಸುಖವದೆಂದು
ಸುಹೃದರೊಡನೆ ನಾಡಿನೊಡನೆ
ಮಾನವಸಮುದಾಯದೊಡನೆ ನಲಿದು ಬೆರೆತಿಹೆ.

ನಿನ್ನ ದುಃಖಗಳನು ನುಂಗಿ
ಹೆರವರನ್ನು ಸಂತವಿಸುತ
ನಂದಿ ಹೋದ ದೀಪಗಳನು ಮತ್ತೆ ಹಚ್ಚಿದೆ.
ದುಃಖಮಯ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ
ಮಗುವಿನಾಟ, ಗಂಡಿನೋಟ,
ಹೆಣ್ಣಿನ ಸೈರಣೆಯ ನೋಟಗಳಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿದೆ.

ಇತಿಹಾಸವನೋದಿ ನೀ-
ನಸಹ್ಯಪಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ ;
ತತ್ತ್ವ-ನೇಹಮೋಹಗಳನು ಕಂದಿಸಿಲ್ಲವು ;
ಮೋಹ-ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಮುಸುಕಿ
ಕೊಲ್ಲಲಿಲ್ಲ ಕರುಳು ಹಿಸುಕಿ ;
ಆನಂದದ ಪ್ರಭೆಯು-ದುಃಖ ನಂದಿಸಿಲ್ಲವು.

ಇಹವು ಸತ್ಯ ; ಪರವು ಸತ್ಯ ;
ಮತ್ತೆ ಪರಾತ್ಪರವು ಸತ್ಯ-
ವೆಂಬ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಬಾಳನಿಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿ

ಅಂತರಾಳವನ್ನು ತೆರೆದೆ
ಎಲ್ಲ ತರದ ಕಿರಣಗಳಿಗೆ,
ಜೀವಸುಮವ ದೇವನಡಿಗೇ ನಿತ್ಯ ಸಲ್ಲಿಸಿ.

ಅಳುವು-ನಗುವು, ನೇಹ-ನಲುಮೆ,
ಕನಸು-ನನಸು, ಬುದ್ಧಿ-ಪ್ರಾಣ-
ಗಳ ಮೂಲವ ತಿಳಿದು ಬೆಳೆಯುತಹ ಎವೇಕವು,
ಅದ್ಭುತವಿಹ ಕಲ್ಪಕತೆಯು,
ಸುಂದರ ದಿವ್ಯಾನುಭೂತಿ,
ನಿದ್ಧಿಯೆಲ್ಲ ಮತಾನ್ಯತದ ವಿಂಗಡಿಕೆಯು,

ಸಾನುಭೂತಿ, ಸತ್ಯನಿಷ್ಠೆ,
ಎಣೆಯಿರದುತ್ತಾಹಶಕ್ತಿ
ಬಾಳೋಳದಲಿ ರೆಕ್ಕೆಯಾಗಿ ತೇಲಿಸಿದ್ದವು
ನಿನ್ನ ಜೀವಹಂಸವನ್ನು;
ಆರ್ಪತೆಯನು ಕವಿದ ತಮವ
ಮುಗಿಲಿನಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕೆಯಾಗಿ ಸೋಲಿಸಿದ್ದವು.

ಮಂದವಲ್ಲ, ತೀವ್ರವಲ್ಲ ;
ಸಾವಧಾನ ನಿನ್ನ ಗತಿಯು ;
ಬಾನ ಬಯಲಿನಲ್ಲಿ ಗಾಳಿಯಡಿಯ ತುಳಿದಿಹೆ
ನಾರದನೊಲು ಸಂಚರಿಸುತ
ದೇವಸನ್ನಿಧಿಯನು ಹುಡುಕಿ ;
ನಾರದ ವೀಣೆಯನು ನಿನ್ನ ಕರದಿ ತಳೆದಿಹೆ.

ಇರಲಿ ನಿನ್ನ ದಿವ್ಯಗಾನ
ಕರ್ಣಾಟದ ಕರ್ಣದಲ್ಲಿ
ನಿನದಿರುತ್ತ ; ನಿನ್ನ ಪ್ರತಿಭೆಯದರ ಹೃದಯದಿ.

ಅವರ ದಾರಿಗಿರಲಿ ನಿನ್ನ
 ಬುದ್ಧಿಯಿತ್ತ ಅರಸುವೆಳಕು,
 ಪೂಜ್ಞವಿರಲು ನಿನ್ನ ಬಾಳು ಮುಕ್ತಿಯುದಯದಿ.

ಉದಾರಚರಿತ

೧

ಹುಣ್ಣಿಮೆಯಲಿ ರಾರಾಜಪ
ಚಂದ್ರನ ಶೀತಲ ಕಾಂತಿಯು ;
ಇದರೈಸಿರಿಗಿಂಬಿಲ್ಲದೆ ತುಂಬಿರುವಾ ಮುಗಿಲು ;
ರಾಗಿಣಿಯರ ದ್ವೈತಿಕ್ರೀಡೆಗೆ
ತೇಲುವ ದೋಣಿಗಳಂತಿಹ
ನೀರದಗಳು : ಇಂತಿದೆ ನಿನ್ನಯ ಬಾಳನ ಮಿಗಿಲು.

ಮೆಲುಗಳಾಯು ಮುಗಿಲೋಳಿಯ-
ನಲುಗಿಸಿತ್ತು ; ಮಲಗಿಸಿತ್ತು ;
ಅಂಬುದವೊಂದೊಂದೂ ಬಂದೆರಗುತ ನಿನ್ನದಿಗಿ-
ಹೃದಯದಿ ನಿನ್ನಾ ತಿಳಿನಗೆ-
ಯನು ಬಿಂಬಿಸಿ ತುಂಬಿಸಿ ನಡೆ-
ದಿತ್ತದು ಬೆಳಕಿನ ಹೊಳೆಗಿರುವಾ ಪರಿಘದ ತಡಿಗೆ

ಎಳೆಯರು ಕುಣಿದಿದ್ದರು ಗೆಳೆ-
ಯರು ತಣದಿದ್ದರು ಸರು-
ವರು ಮಣದಿದ್ದರು ನಿನ್ನಾ ಕದಿರಿನ ಸುಧೆಗೆ.
ನಿನ್ನಾ ಚಂದ್ರಮಹಾಸವು
ಬರಲಳಿಯಿತು ಮರೆನೋಸವು.
ಬಿದ್ದಣ ಬಂದೊದಗಿತು ಕುದಿಯುವ ಜೀವದ ಕ್ಷುಧೆಗೆ.

ನಿನ್ನಾ ತಿಳಿನಗೆಯಲಿ ನೆಲೆ-
 ಸಿದ್ಧಿ ತು ಸೌಂದರವಾಗಿಹ
 ಸತ್ಯವು, ಕಠಿಣತೆ ಮಾಗುತ ಮೃದುಕೋಮಲವಿರಲು ;
 ನಿನ್ನ ಸುಧಾಕರ ಬಿಂಬವು
 ಬಾಳೊಡಲಿಗೆ ಅಗ್ನಿಯುಪಾ-
 ಸನೆಯಲಿ ತಾಗಿದ ವಹ್ನಿಗೆ ನಸು ಶ್ಯಾಮಲವಿರಲು.

ಬಾಳೊಡಲಿನ ಮಂಥನದಲಿ
 ವಿಷಜ್ವಾಲೆಯದುಜ್ವಲಿಸಲು,
 ಕಸವಿಸಿಗೊಳ್ಳಲು, ಕಡಲಿನ ತುಂತುರ ಸಿಡಿಲಿರಲು,
 ನಾಡಿನ ಶಿವಶಂಕರ ನಿ-
 ನ್ನನು ಶೇಖರಿಸಿದನಾಗಲೆ,—
 ತಲೆಗಾಯಲು, ತಂಗದಿರನ ; ನಂಜೇರಲು ಕೊರಲು.

ಸುಖವದು ಮಾಯಾಮೃಗಜಲ
 ಎಂದೊರಲುನ ನಾಡಿಗೆ ನೀ
 ನಗುವಿನ ಬಗೆಯನು ಕಲಿಸಿದೆ, ನಾಡೆದೆಯನು ತಣಿಸಿ.
 ಸುಭಗತೆಯಿಲ್ಲದ ಶೂನ್ಯದಿ
 ತೇಜವ ತುಂಬುತ ಕಿರಣಾ-
 ಭರಣವ ತೊಡಿಸುತ ಸಿಂಗರಿಸಿದೆ ಮಳೆಬಿಲ್ ಮಣಿಸಿ.

ಭ್ರಾಂತ ಚಕೋರದ ಚಿತ್ತವು
 ಶ್ರಾಂತವು, ಸಮಯವು ಬಂದಿರೆ.
 ಮಸಣದ ಬಯಲಲ್ಲೂ ಗಂಗಾವತರಣವಿಹುದು.
 ಸಲ್ಲೇಖನಕೂ ಪಾರಣ ;
 ದುಸ್ತಾಮಸಕೂ ತಾರಣ :

ಇಂತಿದು ಚಕ್ರೇಶನ ಸಂತತ ಧೋರಣವಿಹುದು.

ತಿಳಿನಗೆಯಲ್ಲಿಹ ಜಾಣ್ಮೆಗೆ
ತಲೆದೂಗಲು ಬುಧ-ರಸಿಕರು,
ತತ್ಪದ ಸಹಜತೆಗೆಮರುಳಾಗಿರೆ ಸಾತ್ವಿಕರು,
ನಿನ್ನಾ ನಯವಿನಯದ ನಿರ್-
ವಂಚನೆಗಾಂದಿತರೆ-
ಲ್ಲರು, ಸತ್ಪದ ತಿಳಿಬೆಳಕಿಗೆ ಮೋಹಿಸಿ ತಾತ್ಪಿಕರು.

ನಿಶಿಕಾಂತನ ತಣ್ಣಿದಿರಿಗೆ
ದ್ರವಿಸುವ ಶಶಿಕಾಂತಶಿಲೆ ಅ-
ಸಂಭಾವ್ಯವು ಶರಪಿಪಾಣದಂತೆ; ಎಂದರು.
ಜನಹೃದಯವೆ ಚಂದ್ರಕಾಂತ;
ಅಂತೆ ರೂಢಿ ಮರುಗಟ್ಟಿಸ-
ಲೆದೆಯು, ದ್ರವೀಕರಣ ನಿನ್ನ ಕೈಯಲೆಂದರು.

ನಕ್ಷತ್ರಗಳೆಮ್ಮ ತೊರೆದು
ತೂಗುತಿಹವು ದೂರ ನಭದಿ
ಪುಷ್ಯರಾಗ, ಪದ್ಮರಾಗ, ಸಿತರಾಗಗಳಾಗಿಯೂ.
ಬಾನ್ನವ, ನೀ ಬಾಂಧವನಿಹೆ
ನಮ್ಮ ಸನಿಯದಲ್ಲಿ ಸುಳಿದು;
ಅಮೃತತರಂಗಿಣಿಯರೆ ಬಗೆಯಾಭೋಗಗಳಾಗಿಯೂ.

ಸೂರ್ಯ ಸತ್ಯನಾರಾಯಣ-
ನೆನಲವನಾ ಪ್ರಪಂಚ ತೇಜ-
ವನು ಸೇವಿಸಿ, ತಂಪುವಡಿಸಿ, ಪ್ರೇಯವಾಗಿಸಿ,
ಸಂತರ್ಪಿಸುತಿರುವೆ ನಿತ್ಯ
ಕ್ಷುರಧಾರೆಯ ಸತ್ಯವನ್ನು,
ನಮ್ಮ ಭೋಗದಾಸೆಯನ್ನೆ ಶ್ರೇಯವಾಗಿಸಿ.

೨

ಭೂತಲಕಿಹೆ ನೀ ಶೀತಲ ;
 ನಿನ್ನಯ ಹೃದಯಾವರ್ತದಿ
 ಜ್ವಾಲಾಮುಖಿ ಎನಿತಿರುವವೊ ! ನೀನೊರ್ವನೆ ಬಲ್ಲೆ.
 ಹೀಗಿದ್ದರು ಸತ್ಯದ ದಾ-
 ರಿಯ ಕವಿಯಲು ಗಾವಲಿರಳೆ,
 ಹೊರಗಣ್ಣಿಗೆ ನೀನಾಗುವೆ ಬರಿ ತಾಮ್ರದ ಬಿಲ್ಲೆ !

ನೀನು ಕಂಡ ಸತ್ಯವೆಲ್ಲ
 ಬಾಳೊಲದಲಿ ಬೆಳೆದು ನಿಂತು
 ಕಾಳನ ಕಣ್ ಕುಕ್ಕುವಂತೆ ಹೊಳೆಯಲಿಲ್ಲವೆನ್ನುವೆ.
 ಅಪ್ಪಿತಪ್ಪಿ ಬಂದ ನುಡಿಗಿ
 ಮನವಾವುದೊ ಮುದುಡಿಕೊಳಲು
 ಘನವಿನ್ನೂ ಕೊರತೆಯನ್ನು ತುಂಬಲಿಲ್ಲವೆನ್ನುವೆ.

ನಿನ್ನ ಕಿರಣದೊಳಗೆಲ್ಲ
 ಕಳೆಯದಂಥ ಕತ್ತಲಿರಲು,
 ಅದನ್ನು ಕಳೆವ ಪ್ರಭೆಯನೀವುದೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುವೆ.
 ಭೋಗದ ಸೀಮೆಯಲಿ ನಿಂತು
 ಯೋಗ ಮರೆವ ಪಾಪ ಬೇಡ ;
 ದುಃಖಕಿಂತ ಸುಖವು ಕಠಿಣವೆಂದು ಹಾಡಿಕೊಳ್ಳುವೆ.

ಎಂದು ಜೀವ ತನ್ನ ಮರೆತು
 ದೇವನೊಬ್ಬನನ್ನೆ ನೆನೆಸಿ
 ಭಾವಪೂರ್ಣವಿರುವದೆಂದು ಕಾವನನ್ನು ಕೇಳುವೆ.
 ಬಂದ ದುಃಖ- ಅಚಲ ಶ್ರದ್ಧೆ-
 ಯನ್ನು ಚಲಿಸದಿರಲಿ ; ದಿನದ
 ತಪ್ಪು-ತಡೆಗಳೆಲ್ಲ ಹಿಂಗಲೆನುತ ನೀನು ಬಾಳುವೆ.

ನಾಡ ಹೀನದೇಸೆಯ ನೋಡಿ
ಮೇರೆವರಿವ ದುಃಖ-ಕೋಪ-
ಗಳನು ಶಾಂತಗೊಳಿಸುತಿರುವೆ ತನು-ಮನ-ಧನವನರ್ಪಿಸಿ,
ದಿವ್ಯ ಚರಣಯುಗಲದಲ್ಲಿ ;
ನಾಡಿನುದಯಕಾಲದಲ್ಲಿ
ದುಡಿನ ಜೀವಿಗಳಿಗೆ ನಲುಮೆಗಾಣೈಯನು ಸಮರ್ಪಿಸಿ.

ನೋವಿದಿಂದು ನೈಜ ; ನಾಳೆ
ಮಾಯೆಯೆಂಬ ಘನೋಲ್ಲಾಸ
ನಿನ್ನ ಬಗೆಯ ಬಾನಿನಲ್ಲಿ ಧ್ರುವದಂತೆಯೆ ಮೂಡಿದೆ.
ಅಂತೆ ನಿನ್ನ ಜೀವ ತನ್ನ
ಕೊರತೆಗಳನು ಸರಿಸಿ ಜಗಕೆ
ಅಮೃತಸ್ವರ್ಪಯೋಗವನ್ನು ನಲುಮೆಯಿಂದ ನೀಡಿದೆ.

೩

ರತ್ನಾಕರನೊರೆದ ಯೋಗ-
ಭೋಗದೊಂದು ಸಮನ್ವಯವ
ಕಾಣಲೆಳಸಿ ಧೇನಿಸುತ್ತ ನಿನ್ನೊಳದನು ಕಂಡೆನು.
ಭೋಗದ ಸಂತ್ಯಪ್ತಿಯನ್ನು,
ಯೋಗದೊಂದತ್ಯಪ್ತಿಯನ್ನು
ವ್ಯಾಪ್ತಿವಡೆದ ನಿನ್ನ ಬಾಳಿನೆಡೆಯೊಳಂದಿಗುಂಡೆನು.

ಸರಸ್ವತಿಯು ವರದ ಹಸ್ತ-
ವಿಡಲು, ನಡೆದು ಬರಲು ಲಕ್ಷ್ಮಿ,
ಒಲವ ತುಂಬಿ ಮಾಹೇಶ್ವರಿ ನೆರೆಯ ತರಲು ಬಾಳಿಗೆ,
ತವಸಿಯಂತೆ ನೀನು ಯೋಗ-
ಸಮಾಧಿಯಲಿ ಮನವನಿಟ್ಟು
ಗೊತ್ತು-ಗುರಿಯುದೊಂದೆ ಎಂದೆ : ನಿನ್ನಾ ತುಮಡೀಳಿಗೆ.

ಕೀರ್ತಿಯೇ ಕಿರೀಟವಿರಲು,
 ಭೋಗಸಿರಿಯು ಕವಚವಿರಲು,
 ನೇಹ-ನಲುಮೆ ವಜ್ರಲೇಪವಿರಲು ದೇಹಕ್ಕೆ,—
 ಅತ್ತವೆ ಕರವಾಳ; ಒರೆಯು
 ಬಾಳ ಅತ್ತಕ್ಕೆ. ಒರೆದು ಹಿರಿದು
 ಬಾಳ್ವದೆಂದೆ; ರಮಿಸಲಿಲ್ಲ ಸಿಲುಕಿ ಮೋಹಕ್ಕೆ.

ಇಂದ್ರರಾಗಿ ಭೋಗಿಸುತ್ತ
 ಯೋಗಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಂದ ಬಾಳ
 ಜಿತೇಂದ್ರಿಯರಾಗಿ ಜಿಷ್ಣುವದಕ್ಕೆ ನಡೆದರು
 ಅರ್ಹಂತರು. ಸತ್ಯವಿದನು
 ನಾಡ ಕವಿಕುಲತಿಲಕರು
 ಅರಳಿಸುತ್ತ ಅಮರಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದರು.

ಕಾವ್ಯಾಲಂಕಾರವಲ್ಲ ;
 ಮಾನವೀಯ ಸೀಮೆಯಿರುತು
 ಬಾಳನಲ್ಲ ಮೊಳೆತು ಫಲಿಸುವಂಥ ಚಂದವು,—
 ಎಂದು ಸತ್ಯವಿದನು ನಿನ್ನ
 ನಡೆ-ನುಡಿಯಲಿ ಪಡೆಯಲೆಳಸಿ
 ಹೊರಹೊಮ್ಮಿತು ಕೃತಿಗಳಿಂದ ಸುಮ್ಮಾನದ ಸ್ಪಂದವು.

ಯೋಗವೆ ಒಳಗೆಳೆವ ಉಸಿರು ;
 ಹೊರಗಾಡುವ ಉಸಿರೆ ಭೋಗ ;
 ಯೋಗ ಭೋಗ ಬೆರೆಯೆ ಮೆರೆವನಾತ್ಮಹಂಸನು.
 ಬರಿ ಹೊರಗಿರೆ ಯೋಗಭ್ರಷ್ಟ ;
 ಒಳಸೇರಿರೆ ಜಗಕ್ಕೆ ನಷ್ಟ ;
 ಉಸಿರಿನಂತೆ ದೇಹಿಯಿರೆ,— ಕುಲಾವತಂಸನು.

ಭೋಗವೆ ಜನ್ಮಗಳ ಪುಣ್ಯ ;
 ಯೋಗವೆ ಮುಂದಿರುವ ದಾರಿ;
 ಭೋಗದ ಸಂಚಯವಹುದದು ಯೋಗಕೆ ದೀಪನವು.
 ಹಿಂದಿನದನ್ನನು ಭೋಗಿಸಿ
 ಮುಂದಿನದನು ಮಾಗಿಸುತ್ತಿರೆ,—
 ಅದೆ ಅಹುದೆಂದಿನ ಜನ್ಮಕೆ ಅಮೃತದ ಲೇಪನವು.

೪

ನಾಡು ನಿನ್ನ, ತಲೆಯಲಿಟ್ಟು
 ಕುಣಿಯುತ್ತಿರಲು, ನೀನು ನಾಡ
 ಚರಣಧೂಳಿಯನ್ನು ತಲೆಯಲಿರಿಸಿ ಕುಣಿಯುವೆ.
 ಜನತೆ ನಿನ್ನ ಹಿರಮೆಗಳನು
 ಗಾನ ಮಾಡಿ ತಣಿಯುತ್ತಿರಲು
 ಜನತೆಗಿರುವ ದೈವಿಕತೆಯ ಹಾಡಿ ದಣಿಯುವೆ.

ಸೌಂದರ್ಯಕೆ ಮುಗ್ಧನಾದ
 ನೀನು, ಹೆಣ್ಣು— ತಾಯಿರೆಂದು
 ಛಾವಿಸಿ ಮಗುವಿನೊಲು ಹೆಣ್ಣಿನೊಡನೆ ನಡೆಯುವೆ ;
 ಮತ್ತದೊಮ್ಮೆ ತಂದೆಯಂತೆ ;
 ನೈಜ ಭಕ್ತಿ-ವಿನಯದಿಂದ
 ನಾಡಿನ ತಾಯದಿರ ಹರಕೆಗಳನು ಪಡೆಯುವೆ.

ಹಿರಿಯರೊಡನೆ, ಕಿರಿಯರೊಡನೆ,
 ಕಿರಿಯನಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಂಡು
 ನಾಡ ಹಿರಿಯನೆಂದು ನೀನು ಮನ್ನಣೆಯನು ಹೊಂದಿಹೆ.
 ವಿದ್ಯಾಗಂಗಾಸ್ನಾತಕ ;
 ವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲವೈ ಘಾತುಕ :
 ಜಾನಪದದ ಜೀವನದಲಿ ಧರ್ಮಪದವ ಕಂಡಿಹೆ.

ಕೀರ್ತಿಯೇ ಕಿರೀಟವಿರಲು,
 ಭೋಗಸಿರಿಯು ಕವಚವಿರಲು,
 ನೇಹ-ನಲುಮೆ ವಜ್ರಲೇಪವಿರಲು ದೇಹಕೆ,—
 ಆತ್ಮವೆ ಕರವಾಳ; ಒರೆಯು
 ಬಾಳ್ ಆತ್ಮಕೆ. ಒರೆದು ಹಿರಿದು
 ಬಾಳ್ಪುದೆಂದೆ; ರಮಿಸಲಿಲ್ಲ ಸಿಲುಕಿ ನೋಹಕೆ.

ಇಂದ್ರರಾಗಿ ಭೋಗಿಸುತ್ತ
 ಯೋಗಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಂದ ಬಾಳಿ
 ಜಿತೇಂದ್ರಿಯರಾಗಿ ಜಿಷ್ಣುವದಕೆ ನಡೆದರು
 ಅರ್ಹಂತರು. ಸತ್ಯವಿದನು
 ನಾಡ ಕವಿಕುಲತಿಲಕರು
 ಅರಳಿಸುತ್ತ ಅಮರಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದರು.

ಕಾವ್ಯಾಲಂಕಾರವಲ್ಲ ;
 ಮಾನವೀಯ ಸೀಮೆಯರಿತು
 ಬಾಳನಲ್ಲೆ ಮೊಳೆತು ಫಲಿಸುವಂಥ ಚಂದವು,—
 ಎಂದು ಸತ್ಯವಿದನು ನಿನ್ನ
 ನಡೆ-ನುಡಿಯಲಿ ಪಡೆಯಲೆಳಸಿ
 ಹೊರಹೊಮ್ಮಿತು ಕೃತಿಗಳಿಂದ ಸುಮ್ಮಾನದ ಸ್ಪಂದವು.

ಯೋಗವೆ ಒಳಗೆಳೆವ ಉಸಿರು ;
 ಹೊರಗಾಡುವ ಉಸಿರೆ ಭೋಗ ;
 ಯೋಗ ಭೋಗ ಬೆರೆಯೆ ಮೆರೆವನಾತ್ಮಹಂಸನು.
 ಬರಿ ಹೊರಗಿರೆ ಯೋಗಭ್ರಷ್ಟ ;
 ಒಳಸೇರಿರೆ ಜಗಕೆ ನಷ್ಟ ;
 ಉಸಿರಿನಂತೆ ದೇಹಿಯಿರೈ,— ಕುಲಾವತಂಸನು.

ಭೋಗವೆ ಜನ್ಮಗಳ ಪುಣ್ಯ ;
 ಯೋಗವೆ ಮುಂದಿರುವ ದಾರಿ ;
 ಭೋಗದ ಸಂಚಯವಹುದದು ಯೋಗಕೆ ದೀಪನವು.
 ಹಿಂದಿನದನ್ನನು ಭೋಗಿಸಿ
 ಮುಂದಿನದನು ಮಾಗಿಸುತ್ತಿರೆ,—
 ಅದೆ ಅಹುದೆಂದೆನ ಜನ್ಮಕೆ ಅಮೃತದ ಲೇಪನವು.

೪

ನಾಡು ನಿನ್ನ, ತಲೆಯಲಿಟ್ಟು
 ಕುಣಿಯುತ್ತಿರಲು, ನೀನು ನಾಡ
 ಚರಣಧೂಳಿಯನ್ನು ತಲೆಯಲಿರಿಸಿ ಕುಣಿಯುವೆ.
 ಜನತೆ ನಿನ್ನ ಹಿರಿಮೆಗಳನು
 ಗಾನ ಮಾಡಿ ತಣಿಯುತ್ತಿರಲು
 ಜನತೆಗಿರುವ ದೈವಿಕತೆಯ ಹಾಡಿ ದಣಿಯುವೆ.

ಸೌಂದರ್ಯಕೆ ಮುಗ್ಧನಾದ
 ನೀನು, ಹೆಣ್ಣು— ತಾಯಿಯೆಂದು
 ಭಾವಿಸಿ ಮಗುವಿನೊಲು ಹೆಣ್ಣಿನೊಡನೆ ನಡೆಯುವೆ ;
 ಮತ್ತದೊಮ್ಮೆ ತಂದೆಯಂತೆ ;
 ನೈಜ ಭಕ್ತಿ-ವಿನಯದಿಂದ
 ನಾಡಿನ ತಾಯದಿರ ಹರಕೆಗಳನು ಪಡೆಯುವೆ.

ಹಿರಿಯರೊಡನೆ, ಕಿರಿಯರೊಡನೆ,
 ಕಿರಿಯನಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಂಡು
 ನಾಡ ಹಿರಿಯನೆಂದು ನೀನು ಮನ್ನಣೆಯನು ಹೊಂದಿಹೆ.
 ವಿದ್ಯಾಗಂಗಾಸ್ನಾತಕ ;
 ವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲವೈ ಘಾತುಕ :
 ಜಾನಪದದ ಜೀವನದಲಿ ಧರ್ಮಪದವ ಕಂಡಿಹೆ.

ಪಡುವಣದಾಸೆಗೆ ಜೋಲುತ,
ಶಬ್ದದ ಮಾಯೆಗೆ ಸೋಲುತ
ತನ್ನರಿವಿಗೆ ಹೊರತಾಗಿದೆ ಈ ಭಾರತ ದೇಶ.
ಗೀರ್ವಾಣಿಯ ಸವಿ ಮರೆಯುತ,
ಕನ್ನಡದೈಸಿರಿ ತೊರೆಯುತ,
ಕಂಗಾಲಾಗಿಹುದೆಂದಿಹೆ ವಿಮಲತೆಗಳ ಕೋಶ.

ನಾಡಿನ ಕಳೆ ಬೇಕೆಮ್ಮಯ
ನಡೆ-ನುಡಿಯಲಿ ; ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲಿ ;
ಅಲ್ಲಮ-ಕನಕರ ಮರೆತಿರೆ ನಮಗೇತಕೆ ತಿಲ್ಲಿ ?
ಗಾರ್ಗೀಯಿಯ ಸಂವಾದವ
ಓದದೆ ಆ ಪ್ಲೇಟೋವಿನ
ಸಂಭಾಷಣೆಗಳ ಪಚನದಿ ಅರೋಗ್ಯವದಿಲ್ಲಿ ?

ಹಳ್ಳಿಯವಗೆ ಬುದ್ಧಿಗಲಿಸಿ,
ನಾಗರಿಕಗೆ ನಂಬುಗೆಯನು,
ಎಳೆಗಬ್ಬಿಗರೆದೆ ಅರಳಿಸಿ ಸಾಧನವನು ತೋರುವೆ.
ಹಿರಿಸಾಹಿತಿಗಳ ಮನ್ನಿಸಿ,
ರಸಿಕರನಹುದಹುದೆನ್ನಿಸಿ,
ಎಲ್ಲರ ಗುರಿ ಬಾಳ್ವೆಸಿರಿ ಎನ್ನುತ ಬಳಸಾರುವೆ.

ಹೆರವರ ಮನೆಯಭ್ಯಾಗತ-
ನಿರ್ದೆ ಹುಳಿಯಲಿ ಕಾರವು ಮಿಗೆ,
ಸರಿಯಾಗಿದೆಯೆನ್ನುತ ಆ ದಿನ ಸಾರನೆ ಕುಡಿಯುವೆ.
ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿದ್ದೈಮನ ನಿರ್ಮಲ,
ಎಲ್ಲಿದ್ದೈನಿಷ್ಪಾಪದ ಜೀ-
ವನು ಅಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಸರಿಯೆಂಬೊಂದುಕ್ತಿಯನಾಡುವೆ.

ನಿನ್ನ ಸಂಪ್ರದಾಯ-ರೀತಿ
 ಸುಧಾರಕರ ಕೆಣಕಲಿಲ್ಲ;
 ಯಾವ ಪ್ರಾಣಿಯನ್ನು ಭೂತದಯೆಯು ಮರೆಯಲಿಲ್ಲವು.
 ಬಂದುದಿಲ್ಲ ಧೈವ ನಿನ್ನ
 ದೀಪನಕ್ಕೆ ತಂದಿತೆಂದೆ.
 ಊಚ-ನೀಚನೆಂದದಾವುದನ್ನು ತೊರೆಯಲಿಲ್ಲವು.

೫

ಬೇಡ, ಕಬ್ಬುವೆಣ್ಣೆಗಾವ
 ಸಿಂಗಾರವು ಬೇಡವೆಂದೆ.
 ಇದ್ದುದನಿದ್ದಂತೆ ನುಡಿಯೆ ಮುದ್ದು ಕಾವ್ಯವಿರುವದು.
 ಹೇಳಬಯಸುವಂಥ ಮಾತಿ-
 ನಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯರಲು ಸಾಕು ;
 ತನ್ನ ಹೊನ್ನು-ರನ್ನಗಳನು ತನ್ನ ಜೊತೆಗೆ ತರುವದು.

ಅನ್ಯೋಕ್ತಿಯು ಬೇಡ; ಮತ್ತೆ
 ರೂಪಕಗಳ ರಾಜ್ಯ ಬೇಡ;
 ದಿನದ ಬಾಳಿನಂತೆ ಸಾಜವಿರಲಿ ದಿನದ ಕಬ್ಬುವು.
 ಪುಣಗೂಳಿನ ಗೊಡವೆ ಬೇಡ;
 ಹದವನರಿತ ಕೈಯು ತುಸುವೆ
 ಸವಿಯ ಬಿರಸೆ, ದಿನಂದಿನದ ಸಾಹಿತ್ಯವೆ ಹಬ್ಬುವು.

ಬೇಡ ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣು
 ಕಟ್ಟುವಂಥ ಜ್ಯೋತಿರ್ಲತೆ;
 ಒಳಗಿವೆಯಲಿ ಗುಣಗುಣಿಸುವ ಸಮ್ಮೋಹನನಾದವು;
 ಧರಣಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳಕಿನಾಟ,
 ಧ್ವನಿಯ ಸಿರಿ, ಅನಂತವಿರಲು,
 ಪಾವನತಪ್ಪುವಿರಲು,—ಮತ್ತದೇಕೆ ಬೇರೆ ಕೋಧವು ?

ದೇವನ ಸಂದೇಶವಲೆದು
 ಬಹುದು ಗಾಳಿಯಲೆಯಲೆಯಲಿ.
 ಕಿವಿಯ ತಿದ್ದು— ಗಾಳಿಯ ಇಂಚರವ ಪಡೆಯುವಂತೆಯೆ.
 ಕಿವಿಯು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಹಾಗೆ
 ಸೂಕ್ಷ್ಮತಮವದೆಲರಿಂಚರ.
 ಎದೆಯ ವೀಣೆ ಸಿದ್ಧವಿರಲಿ ಗಾಳಿ ಮಿಡಿಯುವಂತೆಯೆ.

ಬಧಿರಗಲ್ಲಿ ಕಾಂತಾಸ್ವರ?
 ಕೋಣನಿಗೇತಕೆ ಕಿನ್ನರಿ?
 ಭೌತಿಕಗಲ್ಲಿದೆ ಅಮರರ ಗಂಧರ್ವರ ಗಾನ?
 ತಾರಾಸ್ವರ, ಗ್ರಹಸಂಹುತಿ
 ಇಲ್ಲೆಂದವಗಿಲ್ಲವು. ಶ್ರುತಿ-
 ಯಿಲ್ಲೆಂದವಗಿಲ್ಲೇ ಇಲ್ಲವು ಮಂತ್ರವಿತಾನ.

ಲೋಕವ ತೊರೆದಿರಲೇನಿದೆ?
 ಲೋಕವ ತಿಳಿದಿರೆ— ಮುಂದಿದೆ.
 ಎಲ್ಲಾ ಸೃಷ್ಟಿಗಳೆಲ್ಲಾ ಚೆಲುವಿಕೆಗಡಿಗಲ್ಲು
 ಭೂಮಿಯು. ಭೂಮಿಯ ಮರೆತವ-
 ಗಂತರ-ಬಿಂತರ ನಾಡಿದೆ.
 ಅರಿತವಗತಿ ಪಾವನವಿದೆ ನೆಲ-ಹೂ-ಹುಡಿ-ಹುಲ್ಲು.

ಕೃಷ್ಣನು ಕೊಳಲೂದಲು ಲೋ-
 ಕವು ಮೋಹನ-ಮಂತ್ರದಿ ಸೆರೆ;
 ಗೀತೆಯನೊರೆಯಲು ನರನಿಗು ಸಂದೇಹ-ವಿಲಂಬ.
 ಬರಿ ತತ್ವಕೆ ಹೆಚ್ಚಳವೇ?
 ಸವಿ ನುಡಿಯಿಂದೆದೆ ತಟ್ಟಲು,
 ಜೀವನ ಜೀತನೆಗೊಳಿಸಲು ಕುಣಿದಿರುವದು ಕಂಬ.

ಇಂತದೊಂದು ಹೊಸ ವೇಸಿಯ
 ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿದು
 ಪಾಮರ-ವಿಬುಧರನೊಲಿಸುವ ಗೆಲುವು ನಿನ್ನ ಹೊಂದಿದೆ.
 ಬುದ್ಧಿ-ಪಾರಮಾರ್ಥಗಳನು
 ಸೂಜಿ-ಮೊಲ್ಲಿಯಂಥ ನಯದ
 ಭಾವ-ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಪವಣಿಸಿರುವ ಕೀರ್ತಿ ಸಂದಿದೆ.

೩

ನಿನ್ನ ಕಾವ್ಯ ಜೊನ್ನಬಯಲು;
 ಅಲ್ಲಲ್ಲಿಗೆ ಪಲ್ಲವಿಸಿದ
 ತರುಲತೆಗಳು; ನೋಡಿದಲ್ಲಿ ನಿದ್ರಿಸಿರುವದು
 ತಣ್ಣೆಳಕದು; ಕೊಳದಿ ನಿನ್ನ
 ಬಿಂಬ ಬಿಂಬಿಸಿರಲು ಚರಾ-
 ಚರದ ಮೇಲೆ ಅದರ ಮಾಯೆ ಮುದ್ರಿಸಿರುವದು.

ನೀನು ತುಂಬುಮಾತನೊರೆದ
 ಗಳಿಗೆಗೊಮ್ಮೆ ಪೂರ್ಣ ಶಾಂತಿ
 ಎಲ್ಲರ ಮನ ತುಂಬಿ ತುಳುಕಿ ಸೂಸುತಿರುವದು.
 ಮಂದಹಾಸ, ಸಾನುಭೂತಿ,
 ಶ್ರದ್ಧೆ, ಕರುಣೆ, ಸದ್ವಿವೇಕ-
 ಗಳಿಗೆ ನಿನ್ನ ಬಂಧುರ ಕೃತಿ ಮೀಸಲಿರುವದು.

ಬಾಳ ನ್ಯೂನತೆಗಳ ಕಂಡು
 ಕೂರ್ಗಣೆಯೆಸೆಯುವ ಭಾರ್ಗವ-
 ನಾಗಲಿಲ್ಲ; ಜನಕನಾದೆ, ಕ್ಷಮೆಯ ಮೂರ್ತಿಯು.

ಬಾಳ ಕೊರತೆಗಳನು ತೋರ್ದೆ,
ಮತ್ತೆ ಬಾಳನೊರತೆಗಳನು ;
ನಿನ್ನ ಕೃತಿಗೆ ಕೊನರುತಿರಲು ಬಾಳನರ್ತಿಯು.

ನೀನು ನಕ್ಕ ನಗೆಗೆ ಮನವು
ನೋಯಲಿಲ್ಲ, ಬೇಯಲಿಲ್ಲ.
ನಗೆಗೇಡಹ ನರನು ನಕ್ಕನೆಲ್ಲರೊಂದಿಗೆ.
ನಿನ್ನ ನಗೆಯ ವಿಶಾಲತೆಗೆ
ಹಗೆಯೂ ಸಹ ಮಾಯವಾಗಿ
ಆ ಕ್ಷಣವೇ ಜಾರುತಿತ್ತು ಸಂದಿ-ಗೊಂದಿಗೆ.

ಶರಣರಲ್ಲು ಕೂಡ ಮಾನ-
ವೀಯ ಸರಣಿಯಿರುವದರಿತು
ತಪ್ಪು-ತಡೆಯದಾಗಿಲ್ಲವೆಂಬ ಮಾತನಾಡುವೆ.
ತಪ್ಪನೊಪ್ಪಿ, ಅಪ್ಪಿ ತಪ್ಪಿ
ಬಿದ್ದ ಹೆಣ್ಣೆ ತಿದ್ದಲೊಡನೆ,—
ಅದುವೆ ಮುದ್ದು ಬಾಳ್ವೆಯೆಂಬ ತಿಳಿವನೊಲಿದು ನೀಡುವೆ.

ನಿನ್ನ ಕೃತಿಯು ಗರ್ಭಗುಡಿಯೊ-
ಳೊಂದೆ ಸಮನೆ ಶಾಂತವಾಗಿ
ಮೂರ್ತಿಯೆದುರು ಜೆಲುವ ಗೆಲುವ ಬೀರ್ವ ದೀವಿಗೆ.
ದಾರಿಕಾರನಾರೆ ಇರಲಿ,
ಬಂದು ನಿಲ್ಲುತೊಂದೆಗಳಿಗೆ
ಮರೆಯಬಹುದು ಸಾವು-ನೋವನದರ ತಾವಿಗೆ.

ಮಾಣೆಯಿಂದ ತಿರುಪಾಣೆಯು
ವರೆಗೆ ಕಂಡೆ ಬಾಳ ಜಾಣಿ
ಸೃಜಿಸಿ ವರ್ಧಿಸಿದ ಅನಂತ ಪ್ರಕೃತಿಭೇದವು.

ಬಾಳ ಹಿರಿಮೆಗೊಲಿದೆ ಒರಗಿ,
ಬಾಳ ಕೀಳ್ಮೆಗೆದೆಯು ಕರಗಿ,
ಆಳವಾಗಿ ತೋರಿ ಪ್ರೀತಿ, ಕರುಣೆ, ಪೇದವ.

ನೀತಿಯು ರಸವಾಗಿ ಹರಿದು
ಪ್ರೀತಿ ನೀತಿಯಾಗಿ ಮೂರ್ತಿ -
ಗೊಂಡು ನಿನ್ನ ಕಾಪ್ಯವನು ಪುನೀತವಾಗಿಸಿ
ಮೆರೆಯಿತಯ್ಯ, — ಗೋಕುಲದಲಿ
ಕೃಷ್ಣಗಿಂದು ಗೋಪಿಯಾರ್ವ -
ಳೊಲಿದು ಕಡೆದು ತಂದಿಹ ನವನೀತವಾಗಿಸಿ.

ಪರಮಾರ್ಥವು ದೊರೆವುದೆಂದು
ದೇವನಿತ್ತ ಸಂಚಕಾರ
ಈ ಪ್ರಪಂಚ, ಬಾಳ ಬೀಳುಗಳೆವ ಬಾಯಿಗೆ
ಸಂತರ್ಪಣೆ ಎಲ್ಲಿ? ದಿನದ
ದುಡಿಮೆಯನ್ನು ದೇವಗಿತ್ತು,
ಅರ್ಪಿಸುವದು ದೇಹವಿದನು ಭೂಮಿ ತಾಯಿಗೆ.

ಇಂತು ನೀನು ನುಡಿದು ನಡೆದು
ಸಂಸಾರದ ಸೊಬಗನ್ನೆಲ್ಲ
ದಿವ್ಯ-ಭವ್ಯವಾಗಿಸಿದ್ದೆ ನಾಡ ಮನದಲಿ.
ಬಾಳಿಗಿರಲು ಮಿದುವು, ಹದವು,
ದೂರವಿಲ್ಲ ಮುಕ್ತಪದವು ;
ಎಂದು ನಲುಮೆಯಿಂದ ನುಡಿದೆ ಮಧುರ ಸ್ತನದಲಿ.

ನೋಡಬೇಕೆ ನಾಡೊಳಿದ್ದ
ವಾಸ್ತುತಿಲ್ಪವೆಲ್ಲವನ್ನು ?
ನೆನಿಸಬೇಕೆ ಇತಿಹಾಸವನೆಲ್ಲವನ್ನು ? ಕೇಳುವೆ.

ಒಂದು ಗುಡಿಯು, ಒಂದು ಸನ್ನಿ-
ವೇಶ ಸಾಕು ಮನವರಳಲು ;
ಆಳ ಬೇಕು, ಅಗಲಕೆ ಕೊನೆಯಿಲ್ಲವೆಂದು ಬಾಳುವೆ.

ಆಳವಿದ್ದು, ಅಗಲವಿದ್ದು,
ನೀಳವಾಗಿ ಬೆಳೆದ ನಿನ್ನ
ಬಾಳು-ಕಬ್ಬು ನಿಂತಿರುವವು ಕೈ ನೀಡುತ ಮುಗಿಲಿಗೆ.
ತೋಟಗ, ಆ ಕಾಲ, ನಿನ್ನ
ಫಲವನೀಸೆ ಮತ್ತೆ ಹಣ್ಣು
ಸುರಿಯುತಹವು; ಫಲಭಾರವು ನಿತ್ಯವವನ ಹೆಗಲಿಗೆ.

ಗೀತೆಯೊರೆದೆ. ನಾಟಕಗಳ-
ನೊರೆದೆ. ಕತೆಯ ಬರೆದು ಮೆರೆದೆ.
ಸರಸ್ವತಿಯ ದೇಗುಲದಲ್ಲಿ ಸಾಲುದೀಪವಿಟ್ಟೆ.
ಎಲ್ಲ ಬಂಧ, ಎಲ್ಲ ಭಂದ
ನಿನ್ನಲಿಹವು ಸ್ಪಷ್ಟಂದ :
ಮಹಾದ್ವಾರದಲ್ಲೇ ನೀನು ನುಡಿದೋರಣ ಕಟ್ಟಿಹೆ.

೭

ಅಮೃತಾಂಶುವೆ ! ಏನು ಮುಂದೆ ?
ಯಾವ ಬೆಳಕ ಬಯಸಿ ನೀದೆ ?
ಯಾವ ಸುಳುವು ಹಿಡಿದು ಸಾಗುತಿಹುದು ನಿನ್ನ ಜೀವನ ?
ನುಡಿದೆ ನೀನು : “ನಾನರಿಯೆನು ;
ಬಂದ ದಾರಿ ನನ್ನದೆನುವೆ ;
ಮಾಗಿಸಲೆನ್ನಾವ ಬೆಳಕು ಬೇಕು, ಬಲ್ಲ ಪಾವನ—

“ಬಾಳ ತೋಟದಲ್ಲಿ ನಾನು
ಬಣ್ಣವಡೆದು ಹಣ್ಣುಲೆಂದು
ತೊಂಗಲಾಟೆ, ಬುಡದ ಕೆಳಗೆ, ಬೇರಿನಿಂದ ಪಡೆಯುವೆ

ಜೀವರಸವ. ಮೌನವಾಗಿ
ಉದುರಿಬಿಡುವೆ ತುಂಬಿ ಬರಲು
ನನ್ನಮಾಗಿ. ಪಾಡುಗಾಯಿಯೆನೆ ದೇವನು, ತಡೆಯುವೆ.—

“ಪೂರ್ಣದಿಂದ ಪೂರ್ಣಕಹುದು
ನನ್ನ ಪಯಣ. ಅಪೂರ್ಣತೆಯು
ಪೂರಣ ಬರುತ್ತಿರುವ ಕಾಲವೆ”ದು ದಾರಿ ಕಾಯುವೆ.
ಇಂದು ನಾಳೆ ಪೌರ್ಣಮಾಸು-
ಧಾಂಶುವಂತೆ ಪೂರ್ಣನಿರಲು
ಮುಗಿಲ ತುಂಬಿ ಕೊನೆವ ಬೆಳಕುಗಡಲಿನಲ್ಲಿ ಮೀಯುವೆ.

ಇಂದು ಸತ್ಯವನ್ನು ಮೀರಿ-
ದಂಥ ತತ್ವದೊಡನೆ ನೀನು
ಬಿರೆಯಲಿಲ್ಲವೆನಲು,— ತುಂಬಬಹುದು ಕೊರತೆಯನ್ನುವೆ.
“ ಕಷ್ಟವಾವುದಿಲ್ಲವೆನಗೆ.
ಸಜ್ಜು ಗೊಳುವದೊಂದೆ ಕಾರ್ಯ.
ಹೆಜ್ಜೆಹೆಜ್ಜೆಗಿರಲಿ ಜೀವ ವೃದ್ಧಿಂಗತ, ” ಎನ್ನುವೆ —

“ ಸಹಜವಾಗಿ ಜೀವವುದಿಸಿ
ಸಹಜವಿರಲು ಬೆಳಕು ಪಡೆದು
ತೀರ ಸಹಜವಾಗಿ ತನ್ನ ಪಕ್ವದೆಸೆಗೆ ಬಂದಿತು.
ಕುಂದು-ಕೊರತೆ, ಸಾವು-ನೋವು
ಗೊಬ್ಬರವೆನೆ ಕೊನರಿಸಿರಲು
ಮೊಗ್ಗ-ಹೂವು-ಕಾಯಿಯಾಗಿ ಹಣ್ಣು ಪುಣ್ಯ ಸಂದಿತು—

“ ತೃಷ್ಣೆಯೆಲ್ಲ ಹಿಂಗುತ್ತಿರಲು
ಶುಕ್ಲ-ಕೃಷ್ಣ ಪಕ್ಷವಿರದ
ತಿಂಗಳೀವ ಮಂಗಳದಾ ಬರವನೆದುರುನೋಡುವೆ.

ಉದರಾಗ್ನಿಯ ಕಪ್ಪು ಕಲೆಯ.

ನೆಲ್ಲ ಕಳೆದ ಚಂದ್ರಮಸಿರೆ

ತಪ್ಪಲಿಳಿದು ಜನ್ಮವಿತ್ತ ಕಡಲ ಮಡಿಲ ಕೂಡುವೆ "

ಗುಂಪು ೬

೧

ಕಾಣದೊಂದು ದೈವತವದು
ಮುಗ್ಧಿಯೊರ್ವಳಸುವ ಸೇರಿ
ದಿವ್ಯಭವ್ಯ ಶ್ರುತಿಗಳನ್ನು ನುಡಿಯುವಂತೆಯೆ
ಹರಿಗನಸಿನ ಸಿರಿಯು ಬಂದು
ನುಡಿಸಿತಯ್ಯ ನಿನ್ನ, — ರಂಭೆ-
ಯಂಗುಲವದು ವೀಣೆಯನ್ನು ಮಿಡಿಯುವಂತೆಯೆ.

ಯಾವ ಸಿದ್ಧಿಗಾಗಿ ನೂರು
ಸತ್ಯವಿಗಳು ತಪಿಸಬಹುದೋ
ಸಾವಿರಾರು ಕಂಗಳರಳಿ ಕಾಣಲೆಳಸಲು, —
ಅಂಥ ಸಿದ್ಧಿ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ
ಬಂತು ಮುಜುರೆಗೈದು ನಿಂತು,
ಎಚ್ಚರದಲಿ, ನಿದ್ರೆಯಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ನೋಲಿಸಲು.

ನಂದನವನ, ಅಮರಲೋಕ,
ಇಂದ್ರಸಭೆಯುಪೇಂದ್ರಗಾನ್,
ಗಂಧರ್ವರ ನೃತ್ಯ ಕಣ್ಣುಕುಣಿಯೊಳಾಡಿತು.
ಪೂರ್ವಪುಣ್ಯಬಲವದೆನಿತು !
ಇಹಪರಗಳ ಸೌಂದರವನು
ನಿನ್ನ ಕನಸು ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಸೂರೆಮಾಡಿತು.

ಹೊಂಗನಸೇ ! ಚಿಂಗನಸೇ !
ನಿನ್ನಿಂಗಿತವಳೆದರಾರು ?
ಲಕ್ಷ್ಮಿಯಂತೆ ಚಿರಹಂಸಲ ಸೀಮಂತಿನಿ ನೀನು !

ಬಲ್ಲರಾರು ಬಾಳ್ಗಡಲರಿ
 ನಿನ್ನ ಯೋಗನಿದ್ರೆ ಎಂದು
 ಮುಗಿಯುವದೋ! ಅರಳುವದೋ ಹೃತ್ಕಮಲವು ತಾನು!

ಜನುಮಗಳಾ ಜಾತ್ರೆ ನೆರೆದು
 ಪ್ರಾಣಪುರುಷನೊಂದನಾದಿ
 ಬದುಕ ತೋರಿ ಚಿದ್ವಿಗಂತದಾಚೆ ಸರಿಯಿತು.
 ಅನುಪಮ ಸುಂದರಿಯೋರ್ವಳು
 ಸಮ್ರಾಜ್ಞಿಯ ಪದವಿಗೇರಿ
 ಕುಳಿತ ಪಟ್ಟವನೆಯ ತೆರದಿ ಹೃದಯ ಮೆರೆಯಿತು.

ಉಜ್ಜಯಿನಿಯ ಹಾಳಿನಲ್ಲಿ
 ಹುಗಿದ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನ
 ಗದ್ದುಗೆಯಿಹ ತಾಣದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತ ಗೋವಳ
 ತೀರ್ಪನಿತ್ತ ತೆರದಿ ಸಾಜ-
 ವಿರಲು, ಸತ್ಯವಿರಲು ನೀನು
 ಜೊತೆಗಾರರ ಬಾಳ ತಿರುಳ ನುಡಿದೆ ನಿಚ್ಚಳ.

ಸುರಾಸುರರ ಋಷಿವರ್ಯರ
 ರಂಭಿಯೂರ್ವಸಿಯರ ಕಂಡೆ.
 ರಾಜಕುಲಲಲಾಮರೆದುರು ಸುಳಿದು ಹೊಳೆಯಲು ;
 ಔಪನಿಷದ ದರ್ಶನಗಳ
 ಸರಿಸಮಾನವಾದ ರೂಪ-
 ಶ್ರುತಿಗಳೆಲ್ಲ ನಿನ್ನ ಮನದ ಬಯಲೊಳಿಳಿಯಲು.

೨

ಕನಸಿನ ಭಾಂಡಾರಕೆಂದು
 ದೈವ ಬಂದು ಬೀಗ ಹಾಕಿ
 ಮುಕ್ತಿಯೊತ್ತಿ ನಿನ್ನ ದೂರ ಸರಿಸಿ ನಿಂತಿದೆ.

ಪರ್ವಣೆಯಲಿ ಗಂಗೆಯಾಗಿ
ಮುಂದೆ ತನಗೆ ತಾನೆಯಾದ
ಸರಿತದಂತೆ ನಿನ್ನ ಮನವು ಹರಿಯುವಂತಿದೆ.

ಓ! ಕನಸಿಗ! ಸ್ವರ್ಣ ಸ್ವಪ್ನ -
ವೇಕೆ ಮಾಯವಾದವಿಂತು ?
ನಿನ್ನ ನುಡಿಯ ಜಾಲದಲ್ಲಿ ಹಿಡಿಯೆ ಹವಣಿಸೆ
ಜಾರಿದವೇ ಹೊಮ್ಮಿನಿವು ?
ಮೌಕ್ತಿಕಗಳು ಕಳೆದವೇನು ?
ಸರಸ್ವತಿಯ ಕೊರಳಿಗಿಂದು ನೀನು ಪವಣಿಸೆ ?

ಇಲ್ಲ, ಅವನ ಗುಪ್ತನಿಧಿಯು-
ನೆಲ್ಲ ಬಯಲಿಗೆಳೆದೆಯೆಂದು
ಸ್ವಪ್ನರಾಜ್ಯದರಸ ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಕೋಪಿಸಿ
ಭಾಂಡಾರಿಯು ನೀನು ಸಿರಿಯು-
ನೆಲ್ಲ ಸೂರೆಗೆಯ್ದೆಯೆಂದು
ಹವ್ಯರಿಯುತ ತಳ್ಳಿಬಿಟ್ಟನೇನೊ ಶಾಪಿಸಿ ?

ಹಾಲುಸಕ್ಕರೆಗಳ ತೆರದಿ
ಒಳಹೊರಗಿನ ಬಾಳು ಬೆರೆತು
ಧಾಳಿಸಲದೊಂದು ಶೋಭೆಯಹುದು ಲೋಕಕ್ಕೆ.
ನಿನ್ನೊಳಗಿನ ಬೆಳಕೆ ಬೇರೆ;
ಹೊರಬಾಳಿನ ಹೊಂಚೆ ಬೇರೆ-
ಯೆಂದೆಣಿಸುತಲೇಕರಸದ ದೈವಪಾಕಕ್ಕೆ-

ಅಣಗೊಳಸಲು ನಿನ್ನ ದೇವ್ಯ-
ನಿನ್ನಡಿಗಳ ಮುಂದಿಡಿಸಲು-
ಕನಸಿನಿಂದ್ರದೀವಿಗೆಯನ್ನಿ ಸಿದುಕೊಂಪನು.

ಮುಗಿಲಿನ ಮೇಲಿಂದಿಳಿಯುವ
ಸಪ್ತವರ್ಣಗಳ ಬೆಳಕನ್ನು
ದಾರಿ ಮಸುಕಬಹುದದೆಂದು ಕಸಿದುಕೊಂಡನು.

ದಾರಿದೀಪವಾಗಲೆಂದು
ಹಣತೆಯೊಂದ ಕೈಯ್ಯಲಿತ್ತು
ಅದರ ನಿಚ್ಚನೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಬಾಳಪ್ಪದೆಂದನು.
ಕುಡಿಯು ಸಣ್ಣದಾದರೇನು ?
ಕುಡಿವರಿಯುವ ಬೆಳಕದೊಂದೇ.
ನಿನ್ನ ನೇಹ ಹೆಚ್ಚಿದಂತೆ ನೀಳಪ್ಪದೆಂದನು.

ಅಂದಿನಿಂದ ಯಾಕೂಬನ
ನಿಚ್ಚಣಿಕೆಯ ಹೊಚ್ಚಡಿಯಲಿ
ನಿಂತು ನೀನು ಮೇಲೆ ಸರಿದ ಮುಗಿಲ ನೋಡುವೆ.
ಶಿಶುಭಕ್ತಿಯ ಮುಗ್ಧಮನೋ-
ಹರತೆಯ ನೇದಿಕೆಯ ತುದಿಗೆ
ನಿಂತು ಕಲ್ಪಕತೆಯ ಬಯಲೊಳಾಟವಾಡುವೆ.

ಸುತ್ತಲಿರುವ ಬಾಳ ಕಾಣು-
ತದರ ದುಃಖ-ಸುಖವನರಿತು
ಸ್ವಾನುಭವದ ಬಣ್ಣ ಬೆರಸಿ ಕನಸು ಕಟ್ಟುವೆ.
ಬಗೆಯ ಗಾಳಿಗುದುರೆಯಾಗಿ-
ಸುತ್ತ ಮನೋರಥವ ಹೂಡಿ,
ಕೆಳಗೆ ಬಂದು ಮೇಲೆ ಸರಿದ ಮುಗಿಲ ಮುಟ್ಟುವೆ.

ಮಣ್ಣಿನಲೂ ಮಣ್ಣಾಗದೆ,
ಹುಡಿಯಲ್ಲೂ ಹೆಡೆಯಿತ್ತುತ
ನಾಗನಂತೆ ತಲೆಯ ತೂಗುತೂರ್ಧ್ವಮುಖಿಯಿಹೆ.

ಅನುವಿನಲೂ ಆಚಿನಲೂ
 ದುಃಖದಲೂ ಹರುಷದಲ್ಲೂ
 ಘನನಿರ್ಮಲಚಿತ್ತನಾಗಿ ಮೂರ್ಘಸುಖಿಯಿಹೆ.

ಕಲೆಯ ನೆಲೆಯು ಹಸ್ತಕವಿರೆ
 ಮುಂದೆ ಬುದ್ಧಿನಯನ ತೆರೆದು
 ದರ್ಶನದೈಸಿರಿಯೊಲಿಯುತ ತಾನೆಯೆ ಬರಬಹುದು.
 ಇಡಿ ಜೀವಿತವಿರೆ ಪಾನನ,
 ತುಂಬಿದ ಸತ್ಯದ ಧಾನನ
 ಶರಣನ ಶಾರಣ್ಯದ ಪರಮೈಕ್ಯನ ತರಬಹುದು.

೨. ಕವಿ-ಅನುಭಾವಿ

ನನ್ನ ನಿನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯೊಂದೆ.
ಆದರೆಮ್ಮ ದೃಷ್ಟ ಬೇರೆ-
ಯೆಂಬ ನಿನ್ನ ಮಾತನಿಂದು ಮತ್ತೆ ನೆನೆಸಿದೆ.
ಒಂದೆ ಕಡಲ ಕೂಡಲಾವು-
ಗಂಗೆ-ಯಮುನೆ-ಹರಿಯುತಿಹೆವು.
ಪಾತ್ರದೀ ಪ್ರವಾಹವೊಂದೆ ಬೇರೆಯೆನಿಸಿದೆ.

ಸಪ್ತ ಸಮುದ್ರಗಳ ದಾಟಿ
ಮಾನವೇತಿಹಾಸ ಕೋಟಿ-
ಗಳನು ಕಾಣಬಯಸಿ ನಾನು ಪಯಣ ಬೆಳೆಸಿದೆ.
ನಿನ್ನ ಹುಟ್ಟಿದೂರ ಗೆರೆಯ
ನೀನು ದಾಟಿಲ್ಲ; ನಿಂತ
ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಮಹಾದ್ಭುತವ ಪಡೆಯಲೆಳೆಸಿದೆ.

ನಾನು ವೇಶದೇಶಗಳನು
ಪ್ರೀತ ಶ್ಯಾಮ ಮಂಡಗಳನು
ತಿರುಗಿ ರಕ್ತ ಸುಡಿಸಿ ತಂದಖಂಡ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯು.
ನಿನ್ನ ಜನ್ಮ-ಭೂಮಿಯದುವೆ
ನಿನ್ನ ಕರ್ಮ ಭೂಮಿಯಿರಲು
ನಿಂತಿತಾಗುತ್ತಲ್ಲಿ ತಾನೆ ಸಗುಣ ಮೂರ್ತಿಯು.

ನನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯರಳಲೆಂದು
ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆದ
ಕವಿಚಂದ್ರನ ದ್ವೀಪದೆಡೆಗೆ ನಾನು ತೆರಳಿದೆ.

ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣು ಕಣೆಯ ಕಾಣ-
ಲೆಂದು ನೀನು ಮೂಡದೆಸೆಗೆ,
ಅರವಿಂದವದರಳ್ಳ ಸರಸಿಯೆಡೆಗೆ ಹೊರಳಿದೆ.

ನೀನು ಹಳ್ಳಿಯಾತನೆಂದು
ಪಟ್ಟಣಿಗರು, ನಾನು ನಗರ-
ವಾಸಿಯೆಂದು ಹಳ್ಳಿ ಜನರು ದೂರ ಸರಿವರು.
ಬರುವ ಸ್ವರ್ಣಯುಗದ ಸಮತೆ-
ಗಾಗಿ ಕಾಯುವಾತ್ಮವಿದರು,
ಮಧ್ಯಬಿಂದುವಿರಲು ನಾವು, ಸುತ್ತು ನೆರೆವರು.

ನಮ್ಮ ಕೆಳೆ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಯಂತೆ.
ಮಧ್ಯಮುಖವೆ ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಣ.
ಎಡಬಲದಲಿ ನನ್ನ ನಿನ್ನ ವಾಣಿ ನುಡಿದವು.
ನನ್ನ ಕೈಯಲಿತ್ತು ಕೊಳಲು ;
ನಿನ್ನ ಕರದಿ ನಾಗಸ್ವರವು ;
ನಡುಗೈಗಳು ಶಂಖಚಕ್ರಗಳನು ಹಿಡಿದವು.

ಮುಕ್ತಿಯು ಬಳಸಾರುವ ದಿನ
ದೂರವೆಂದು ನನ್ನ ಧ್ಯಾನ-
ವೊರೆಯೆ ಬೀರೆ ವಿದ್ಯೆಗಳನು ಪಡೆಯೆ ಹೇಣಗಿದೆ.
ವಿದ್ಯಮಾನವಾವುದಿಲ್ಲ
ಆತ್ಮವಿದ್ಯೆಯೊಂದನುಳಿದು
ಎಂದು ನೀನು ನಿಧಿಯ ಮನನದಲ್ಲೆ ತೊಡಗಿದೆ.

ನಾಡು, ನುಡಿ, ವಿಮರ್ಶೆ, ಕಾವ್ಯ,
ಕವಿಜೀವನಗಳನು ಕಟ್ಟಿ
ತಿಳಿವು ಬರುವದೆಂದು ನಾನು ಚಲ್ಲವಂದಿಹೆ.

ಶಿಲೆವು ಬಂದ ಮೇಲೆ ಮಾತ್ರ
ನಾಡು, ನುಡಿ, ವಿಮರ್ಶೆ, ಕಾವ್ಯ,
ಕವಿಜೀವನವೆಂದು ನೀನು ಮುಂದುವರಿದಿಹೆ.

ಕಲ್ಪಕತೆಯ ಮಳೆಬಿಲ್ಲನು
ಮಣಿಸಿ ಮುಂದೆ ರವಿ ಕಾಣುವ-
ನೆಂದು ನಾನು ಲೋಲಕದೊಲು ಬಣ್ಣದಾಟವಾಡುವೆ.
ಸೂರ್ಯನೆದುರು ಸೂರ್ಯಕಾಂತ-
ಶಿಲೆಯ ತೆರದಿ ನೀನು ನಿಂತ-
ದೊಂದಭೀದ್ಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಧರಾತಲವ ನೋಡುವೆ.

ಇಳೆಯೊಳಿರುವನೇಕವೆಲ್ಲ
ಏಕಮೇವದಬುದವೆನ್ನು-
ತೇಕಚಿತ್ತನಾಗಿ ನೀನು ನಾಕವನ್ನೆ ನಂಬಿದೆ.
ನಾನನೇಕದಾಟದಲ್ಲಿ
ಜೀವವು ಸೆರೆಸಿಕ್ಕು ಜಿನುಗ-
ಲೇಕತಾನವನ್ನ ನೇಕದುಸಿರಿನಲ್ಲಿ ತುಂಬಿದೆ.

ಧ್ಯಾನ ಬೇಸರಿರಲು ಮೌನ-
ಕಿಂಠ ಕಾವ್ಯವುಚಿತವೆಂದು
ನಾಗಸ್ವರವನೂಡಿದಂತೆ ನೀನು ಕವನ ಕಟ್ಟಿದೆ.
ಧ್ಯಾನಕೆನಗೆ ವೇಳೆಯಿಲ್ಲ ;
ಕಾವ್ಯರಚನೆ ತಾನೆ ಧ್ಯಾನ-
ವೆಂದು ಕೊಳಲನೂದಿ ನಾ ಸಮಾಧಿ ಮುಟ್ಟಿದೆ.

ಒಲವಿದೆಂದೆ ಚೆಲುವಿದೆಂದೆ,
ಮಾಮಾಯೆಯ ಗೆಲುವಿದೆಂದೆ ;
ಸೌಂದರವನು ಸೂರೆಗೊಂಡು ನಾಫು ಸಾರಲೆಸಗಿದೆ.

ಎಲ್ಲದಕ್ಕೂ ಒಂದೆ ಹುಟ್ಟು ;
ಎಲ್ಲದಕ್ಕೂ ಒಂದೆ ಗುಟ್ಟು ;
ಎಂದೆಲ್ಲವನೊಂದರಲ್ಲಿ ನೀನು ಹೊಸಗಿದೆ.

ಧರ್ಮವೆನಗೆ ಬೇಡವೆಂದೆ.
ಕಾವ್ಯಧರ್ಮವೊಂದೆ ಧರ್ಮ :
ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಲವು ಅಧರ್ಮಕೆಳೆವವು.
ಧರ್ಮಕಿರುವ ಕಾವ್ಯಮಯತೆ-
ಯನು ತಿಳಿಯುವ ಭಾಗ್ಯ ನೀನಿಗೆ.
ನಿನ್ನೊಳೆಲ್ಲ ಧರ್ಮಮತಗಳಗಿತು ಮೊಳೆವವು.

ವಿಧಿವಿಲಾಸಿನಿಯು ತಾನೆಯೆ
ಸಂತು ನಿತ್ಯ ಜೀರುತಿರುವ
ತೂಗುಯ್ಯಲೆ ನನ್ನ ಬಾಳು; ಸಾಗುತ್ತಿರುವದು.
ಮುಗಿಲಿನಂಚೆಗೇರುತೊಮ್ಮೆ
ರಸಾತಳಕದಿಳಿಯುತೊಮ್ಮೆ
ಅಂತು ಇಂತು ನೆಲದ ಮೇಲೆ ತೂಗುತ್ತಿರುವದು.

ನಾನೇರಿದ ಬಾಳ ಹಯವ-
ನಿತ್ತನೇಕನಂತ ಶಯನ
ನೆಂದನೇಕ ವೇಳೆ ನಾನು ಚಿಂತೆಗೊಂಡಿಹೆ.
ಅದಕೆ ಹೂಡಿದಶ್ವರಾಜ-
ನಿಲ್ಲ ನನ್ನ ಹವಣಿನಲ್ಲಿ.
ಬವಣೆಯಿದನು ತಪ್ಪಿಸೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡಿಹೆ.

ನೀ ಕಾಣದ ನಂದನಕದು
ಬಿಡುವದೆನ್ನ ನೆಳೆದೊಯ್ಯುತ;
ಮತ್ತದೊಮ್ಮೆ ನೀನು ಕಾಣದಂಥ ಪರಕಕೆ

ಇಂತು ಮೇಲೆ ಕೆಳಗಿದೆನ್ನು
ಓಡಿಯಾಡಿಸುತ್ತ, ಒಳಗೆ
ಹೊಂಚು ಹಾಕುತ್ತಿರುವದೊಂದು ಕರ್ಮಪಾಕಕೆ.

ನಿನ್ನ ಬಾಳು ಸಮವಿಶಾಲ;
ವಿರಳುವಿನ ಬವಣಿಯಿಲ್ಲ;
ಕರಿಕೆಯಿರದ ನೆಲದಿ ಹಸಿರು ಪಯರು ನಿಂತಿದೆ.
ತೆನೆವಡಿಯುತ ಹಾಲುದುಂಬ-
ಲೊಡೆಯ ಕೊಯ್ಯುವಾತ ಬರಲು
ಬೀಜಗಾಳಿನಿಂದ ನೆಲವ ತುಂಬುವಂತಿದೆ.

ನಿನಗೆ ಕಷ್ಟನಷ್ಟವಿಲ್ಲ-
ವೆಂದು ನಾನು ನುಡಿಯಲಿಲ್ಲ.
ನಟ್ಟು ಕಡಿದೆಯೆಂದದಿಂಥ ಬೆಳೆಯು ಬಂದಿತು.
ಅಗ್ನಿ ಪರೀಕ್ಷಣವು ನಿನಗೆ.
ನನಗೆ ವಾಯುಪರೀಕ್ಷಣವು.
ಈ ಪರೀಕ್ಷೆಯಿಳಿದರೊಂದೆ ಕೀರ್ತಿ ಸಂದಿತು.

ಹೆಚ್ಚು ನುಡಿಯಲೇಕೆ ಗೆಳೆಯ ?
ನೀನು ಮಧುರ; ನಾನು ಚದುರ.
ನಿನ್ನ ಸವಿಯ ನನ್ನ ಜಾಣ ಮೀರಿ ಮೆರೆಯುತ
ನಿಂತ ಶಕ್ತಿಯುಪಾಸನೆಯ-
ಲೆಮ್ಮ ಕಾಣೈಗಳ ಸಲ್ಲಿಸಿ
ಕೂಡಿಕೊಳ್ಳುವ, ಜೀವಗಳನು ಧಾರೆಯೆರೆಯುತ.

ನನ್ನ ನಿನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯೊಂದೆ.
ಅದರೆಮ್ಮ ದೃಷ್ಟ ಬೇರೆ
ಯೆಂಬ ನಿನ್ನ ಮಾತನಿಂದು ಮತ್ತೆ ನೆನೆಸಿದೆ.

ಒಂದೆ ಕಡಲ ಕೂಡಲಾವು-
ಗಂಗೇ-ಯುಮುನೆ ಹರಿಯುತಿಹೆವು.
ಪಾತ್ರದೀ ಪ್ರವಾಹವೊಂದೆ ಬೇರೆಯೆನಿಸಿದೆ.

ಮಾನವ-ದಾನವರೆದೆಯಂದೇಳುವ,
 ದೇವತೆ-ಗಂಧರ್ವರ ಮನವಾಳುವ,
 ಯಕ್ಷ-ಕಿನ್ನರರ ಕನಸನೆ ಕೇಳುವ
 ಮಹಾ ಶಕ್ತಿಯೊಂದೇ :—
 ಶೋಕವು ; ಪರಿತಾಪವು : ಬೆಂದೊಡಲಿನ
 ಒರಲಾಟವು ; ಮನುಕುಲ ಬರಸಿಡಲಿನ
 ಹೊಡೆತಕೆ ನೆಲಕುರುಳುತ ಕಡಲಿನ ಮೊರೆ-
 ಯಂತೆ ಮೊರೆವುದೊಂದೇ.

ಮಾನವ ಜಾತಿಯ ಹುಟ್ಟಿಸಿದಾತ,
 ಜಗದೋದ್ಧಾರನು, ಗ್ರಹಗಳ ತಾತ,
 ಗೂಢವಾಗಿಸಿಹನೊಂದೇ ಮಾತ :—
 ಭೂಮಿಯ ಪರಿತಾಪ.
 ಈ ಪರಿತಾಪದ ತಳ-ಬುಡವೇನು ?
 ಮಂತ್ರ-ತಂತ್ರವಿದಕಿಲ್ಲವೊ ಏನು ?
 ಇದ ತಡೆಗಟ್ಟುವ ಮಾರ್ಗವದೇನು ?
 ಯಾರದೇನು ಶಾಪ ?

ಹುಟ್ಟಿದೊಡನೆ ಆಕ್ರಂದಿಸಿ ನರನು
 ಅಮರಣವು ನೋಪಿಲ್ಲದೆ ಇರನು ;
 ಭವಾಗ್ನಿಯಲಿ ಬೇಯ್ವನು ನಶ್ವರನು :
 ಏನಿಹು ಏನರೀತ ?

ನಗೆಯೆಲ್ಲಾ ಬರಿ ಗಾಳಿಯೈಬುದ್ದುದ ;
 ಸುಖವೆಲ್ಲಾ ಅಂತ್ಯದಿ ದುಃಖಪ್ರದ ;
 ಗೋಳೊಂದೇ ಬಾಳುವೆ ತಂದಿಹ ಹದ :
 ಏಕೆದು ಉತ್ಪಾತ ?

ಇದೆ ಹುಟ್ಟಿನ ಗುಟ್ಟಾಗಿರುವಲ್ಲಿ,—
 ಹುಟ್ಟಿದೊಡನೆ ಸಾವಿರದೇಕಿಲ್ಲಿ ?
 ಯಥಾವಕಾಶದ ಕೊಲೆಯಿಹುದಿಲ್ಲಿ.
 ಇದೇ ಏನು ನ್ಯಾಯ ?
 ಹಾಗಿದ್ದರೆ ದೇವಗೆ ಶರಣೆನ್ನು.
 ಧರ್ಮವು ಮನಸ್ಸಿಗಂಟದ ತೊನ್ನು.
 ಆತ್ಮನಾಶವೇ ಧರೆಯಲಿ ಚೆನ್ನು.
 ಬಾಳ್ವುದು, ಅನ್ಯಾಯ.

ಎಳೆತನ ಗೆಳೆತನ ಬರಿ ಕನಸಾಗಿ,
 ರಾಗವೆಲ್ಲ ಬರಿ ವಿರಾಗವಾಗಿ,
 ಭೋಗವು ಭವರೋಗವೆ ಇರಲಾಗಿ
 ಎತ್ತ ಹೊರಳಿದತ್ತ,—
 ಯಾವ ಆಸೆಯಲಿ ಬೆಳೆವುದು ಬಾಳು ?
 ಇತಿಹಾಸವು ನರ್ತಿಸುತಿಹ ಹಾಳು
 ಧರಣಿಯು. ಕಷ್ಟಪರಂಪರೆಯಾಳು
 ನರನು. ತೆರಕ್ಕುದೆತ್ತ ?

ಈ ತಿರುಗಣೆ ಹೊರಗೊಂದೇ ಹಾದಿ :
 ಎಂಟೋಕ್ಲೀಜ್ ಕಂಡಿಹ ಹಾದಿ;
 ಅಂತರಪಿಶಾಚಿಯಲೆಯುವ ಹಾದಿ :—
 ಅದುವೆ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ.

ಹಗ್ಗವು, ವಿಷಪಾನವು, ಬಂದೂಕು,
ಇರಲಿವು, ತಾಪತ್ರಯಕೆ ಪರಾಕು !
ಜೀವವ, ಹುಟ್ಟಿಸಿದವನೆಡೆ ನೂಕು !
ಅದುನೆ ಪಾರುಪತ್ಯ

ಹುಟ್ಟಿಸಿದೊಡೆಯಗೆ ಹುಟ್ಟಿಸಿದೋಸ್ಕರ.
ಬೆಳಕೇಕಿತ್ತನು ಮಾಯಾಭಾಸ್ಕರ ?
ನೋಡಲೆಂದೊ ಜಗದೊಳಗಿನ ಮುಷ್ಕರ ?
ನೋಡಿದೆ ಕಣ್ಣುಂಬ.
ಅವಗಿದ್ದರೆ ಕಿವಿ,— ಗಜಗಿವಿಯಲ್ಲಿ
ಉದುನೆ ನನ್ನಂಕುಶಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ,
ಅನಾಗರಿಕತೆಯ ಕಗ್ಗವಿಯಲ್ಲಿ
ಕೇಳಿದರಾ ಹುಂಬ ! :—

“ನೀನಿತ್ತುದ ನೀ ತಗೊ, ಮಹರಾಯ !
ನೊಂದಿತು ಜೀವವು. ಬಂದಿತು ಕಾಯ.
ರಿಟರ್ನಡ್ ಎಥ್ ಥ್ಯಾಂಕ್ಸ್ ! ಈ ತರಗೋಪಾಯ
ಕಂಡಿತುದೇ ಮುಕ್ತಿ !
ಧರೆ ಸುಂದರನೆಂಬಾ ಪೂತ್ಯಾರ,
ನರಗಿತ್ತಿಹ ಅದರ-ಸತ್ಯಾರ,—
ಎಲ್ಲಕು ಸುದೀರ್ಘ ಸುನಮಸ್ವಾರ ! ”
ಎಂಬುವದೇ ಯುಕ್ತಿ !

ಇದಕಿನ್ನೊಂದಿದೆ ಬುನಾದಿ ದಾರಿ.
ಅಲ್ಲಿಲ್ಲಿರುವರು ಇದ ಬಳಿ ಸಾರಿ
ತುಳುವರು; ಭವಬಾಧೆಗಳನು ಮೀರಿ
ಜಗದಿ ರಾಜಿಸುವರು.

ಇವರಿಗೆ ತಾಗದ ಸೆಕೆಯೇ ಇಲ್ಲ.
ಮತ್ತವರಿಗೆ ಎರಡ ನಂಜಿಲ್ಲ.
ಆದರು ಲೋಕದ ದೊರೆಗಳನೆಲ್ಲಾ
ಇವರು ನಾಚಿಸುವರು.

ಮಾರ್ಕಸ್ ಅರೇಲಿಯಸ್, ಎಪಿಕ್ಯೂರಸರು
ಈ ಬಾಳಿನ ಹಿರಿತನಕೌರಸರು,
ಅನಾಸಕ್ತಿಯಲಿ ನಿರತಮಾನಸರು,
ಬಾಳಿದರೇ ಜಗದಿ.
ಇದ್ದರೂ ಸತ್ತ ವನಂತಿರಬೇಕು ;
ದುಃಖಕು ಸುಖಕೂ ಸಮವೆನಬೇಕು ;
ನಿರ್ಲಿಪ್ತತೆಯೊಡಮೂಡಿರಬೇಕು :
ಎಂದರಿವರು ಸೊಗದಿ.

ಇಂತಿದ್ದರು ಅಲ್ಲಮ ಪ್ರಭು, ಕನಕ ;
ಇಂತಿದ್ದನು ರಾಜರ್ಷಿಯು ಜನಕ ;
ಹೊಂದಿದ, ಎಲ್ಲರು ಮಿಗಿಲೆನುವನಕ,
ಯೋಗಸಮಾಧಿಯನು.
ಕಾಲೊಂದನು ಉರಿವಗ್ನಿಯೊಳಿಟ್ಟು
ಹೆಣ್ಣಿನ ತೊಡೆಗಿನ್ನೊಂದನು ಕೊಟ್ಟು
ಅವ ಮುಗುಳ್ಳಗೆ ನಗುತಿಹುದರ ಗುಟ್ಟು
ಮೀರಿದೆ ದ್ವಂದ್ವವನು.

ಪರಮಹಂಸಪದವನು ಪಡೆವಾತ,—
ಇಹನವ ಪೂತ, ಆತ್ಮವಿನೂತ ;
ಆದರೆ ಜನತೆಯ ಭಾಗ್ಯವಿಧಾತ
ತಾ ದಯೆ ತೋರುವನೆ ?

ಹುಟ್ಟಿದೊಡನೆ ಈ ವಿವೇಕ ಪ್ರಜ್ಞೆ
ನರನ ಸೊತ್ತು ಎಂದಿವನೆ ಅಜ್ಞೆ ?
ಅಲ್ಲದೆ ತಾನಿತ್ತಿಹ ವರ ಸಂಜ್ಞೆ
ಎಂದನ ಸಾರುವನೆ ?

ಅಸಹಾಯತೆಯಾ ಎದೆ-ತಿದಿಯಲ್ಲಿ
ಹುಟ್ಟಿದ ಸಂಕಲ್ಪದ ಬದಿಯಲ್ಲಿ
ಬೆಳೆಯುವ ಪಾಠಶಾಲನು ಬದಿಯಲ್ಲಿ
ಅರ್ಪಿಸಿ ಬಾಳೋಣ.
ಇದಕ್ಕೊಂದೇ ಇದು ಒಂದೇ ಹೊಳವು.
ಬೇರೆಯ ಹಾದಿಯ ಶೋಧನ ಮುಳುವು.
ಬೇರೆ ಸಂತ್ಸನವು ಕರುಳಿನ ಕಳವು.
ಸಹಿಸುವ, ತಾಳೋಣ.

ನಿರಾಶೆಯಾ ನಿರ್ವಯಲದು ಬೇಡ.
ಕೊಳಕನ ಕಹಿ-ರುಚಿ ಕಷಾಯ ಬೇಡ.
ಮಾಯಾಮೋಹದಫೀಮೂ ಬೇಡ.
ಎಲ್ಲವ ತೊರೆಯೆಂದು.
ಆನಂದನನರಿಯದ ಚಾರ್ವಾಕ,—
ಅಹುದನನದು ಹದಗೆಟ್ಟಿಹ ಪಾಕ,
ಬೇಡ ಭಾವಿಕನು ಬೇಡುವ ನಾಕ,—
ಕಾಜಿನೊಳಗಿನದು !

ಆರಸು-ಬುದ್ಧಿಯದು ಬೆಳಕಾಗಿರಲು,
ಪಾವನ ಹೃದಯವು ತೊಳಗುತಲಿರಲು,
ಬಂದುದಕ್ಕೆ ಮನ ಪ್ರಸನ್ನವಿರಲು,
ಅಂತಃಕರಣಗಳು

ತೆರೆಯಲು, ಮತ್ತಿರಲುಡ್ಯಾಣದಲಿ
ಜೀವಹಕ್ಕು ಧೈವಿಕ ಗಾನದಲಿ,
ಮತ್ತೆ ಮುಂದೆ ಬಹು ಸುಮ್ಮಾನದಲಿ
ಕಂಪಿಸೆ ಹರಣಗಳು,—

ಉನ್ನಿಲನಿಸಲು ನವೀನ ನೇತ್ರ
ಹಿಗ್ಗುವದಂದಿಗೆ ಬಾಳಿನ ಗಾತ್ರ.
ಅಂದಿಗೆ ಋಷಿಗಳ ಪುತ್ರ-ಪ್ರಪೌತ್ರ
ನೀನಾಗುವಿಯಂತೆ !
ಅಂದಿನ ತನಕಾ ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲೂ
ನೋಯದಿರಲಿ ನಿನ ಹೃದಯದ ಸೊಲ್ಲು.
ಮುಂದೆ ಮೂಡುತಿರೆ ಬೆಳಕೆಲ್ಲೆಲ್ಲೂ,—
ನೀ ಮಾಗುವಿಯಂತೆ !

೪. ನಿರ್ಲಿಪ್ತ

ಥಾಳೈಸಿ ಬೆಳಕು- ಪರಿ-
ಮಳವ ಬೀರಿದ ದೀಪ
ತನಗೆ ತಾನೇ ಕುಂದಿ ನಂದಿತಂದು.
ತನ್ನ ಸುತ್ತುತ ಮುತ್ತಿ
ಬಂದ ಕತ್ತಲೆಯೊಡನೆ
ಹೋರಾಡಿ ಮರಣವನ್ನೈದಿತಂದು.

ಗಂಟಿ ಬಾರಿಸಲಿನ್ನು
ಗಣಗಣನೆ. ಎದೆತಮಟೆ
ಕೊನೆಯ ತಾಳವ ಹಿಡಿಯಲಿನ್ನು ಮುಂದೆ.
ಅಂಕು ಮುಗಿಯುವ ಮುನ್ನ
ತೆರೆಯು ಜಾರಿತು ಕೆಳಗೆ.
ಬಂದನೇ ಕಾಯ್ದುನಿಂದೊರೆದ ತಂದೆ ?

ಸುಖದೊಳೋಲಾಡಿರಲು
ಹರುಷದಲಿ ಹಗ್ಗಿದ್ದೆ.
ದುಃಖವಲಿ ಕುಗ್ಗಿ ನರಳಿರುವೆನಿಂದು.
ಅದು, ಅಂತೆ. ಇದು, ಇಂತೆ.
ಕೈ ಬೀಸಿ ನಡೆದಿಹೆನು
ಸುಗ್ಗಿ-ಕುಳಿರುಗಳು ಬರಿ ಮತುಗಳೆಂದು.

ಬಾಳುವೆಯು ಬಯಲುಗನ-
ಸೆಂದು ಎಣಿಸಿರಲಿಲ್ಲ.
ಇಂದು ತಿಳಿದರು ಕೂಡ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ.

ಸಂತೆಯಲ್ಲಲೆದಾಡಿ
ಸುಖಿಸಿ ದುಃಖಿಸಿ ನರರು
ಮತ್ತೆ ಮರಳುವರಲ್ಲ? ಅಂತೆ ಎಲ್ಲ.

ನಿರ್ಲಿಪ್ತನಂಜನವ
ನನ್ನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ತೋಡಿದೆ.
ಉತ್ಸಾಹ-ಪ್ರತಿಭೆಗಳು ಕುಸಿದವಿಲ್ಲಿ.
ಇರಲೇನು? ಹಣ್ಣು ಹಣ್—
ಆಗಿಸುವ ದುಃಖಗಳು
ಮಣ್ಣುಗೂಡುತ ತಾವೆ ಹುಸಿದವಿಲ್ಲಿ.

ಈ ಅಂಜನದ ಲೇಪ—
ವಿದ್ದ ನಯನದಿ ನೋಡೆ,
ಸೌಂದರ್ಯ,— ಹೊಳಪು ಕಳೆದಿರುವ ಮಣ್ಣಾಯ್ತು.
ವಿಶ್ವಚಕ್ರದ ನಿತ್ಯ
ಗತಿಯು ಮಂಗಳವಾಯ್ತು;
ಸಣ್ಣದಾಗಿರೆ ಸತ್ಯ, ಸಾವ್ ನುಣ್ಣಾಗಾಯ್ತು.

ಮಾಯವಾಗಿದೆ ಮೋಹ.
ಪ್ರಖರವಾಗಿಹ ಬುದ್ಧಿ
ಹಿಡಿತದಲ್ಲಿಹುದು. ಮನ ಸುಮ್ಮನಿಹುದು.
ಜೀವವಿದು ಪಯಣ ಬೆಳೆ—
ಸಿರುವ ಮಳಲಿನರಣ್ಯ
ಹೊಗಳಿಲ್ಲದೆ ಕೂಡ ಕಮ್ಮಗಿಹುದು.

ಸಾಯ್ತೆನೆನುವಿಯಾ? ನಿನಗೆ
ಮುಳ್ಳೆ ಮುಳುವಾಗುವದು.
ಬಾಳ್ವೆನೆನೆ ಮರಣವೇ ಕರಣವಿಹುದು.

ದೈವಗತಿಯಿಂದ ಜ್ಞಾ-
ನಕೆ ಚ್ಯುತಿಯು ಬಂತೆನಲು
ಅದಕು ಹಿರಿ ತಿಳಿವಿನಾ ಸ್ಫುರಣವಿಹುದು.

ನಿರ್ಲಿಪ್ತನಂಜನದ
ಮಹಿಮೆಯರಿದರಿದಿಗ.
ಈವುದು ನಿಲಿಂಪರಾನಂದವನ್ನು ;
ಅತುಮನ ಸಿರಿನಾಡಿ-
ನಲ್ಲಿ ಸಂಜರಿಸೆ, ಬಹ
ಶಾಂತಿ-ಕಾಂತಿಯನಂದಚೆಂದವನ್ನು.

ಮಾನವರ ನಡುವೆ ನಿರ್-
ಲಿಪ್ತ ನಿಂತಿರುವನವ,—
ಶ್ರವಣಬೆಳ್ಳೊಳದಿ ಗೊಮ್ಮಟನ ತೆರದಿ.
ತನಗಿಂತ ಮುಂದಿನ್ನು
ಜಿಳಕಿಲ್ಲವೆನಲವನು
ತಮವಾಗಿ ಕವಿಯುವನು ಜಗವ ಭರದಿ.

ನೀನೊಂದು ಮನೆ ಕಟ್ಟಿ
ನನ್ನನಿರಿಸಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ.
ಗುಟ್ಟಿ ಮನೆಯಂತದನು ಕೆಡಿಸಿ ಬಿಟ್ಟು,
ಇನ್ನೊಂದು ಕಟ್ಟಿ ಕೊಡು
ನನ್ನ ವಾಸಕ್ಕೆಂದು
ಕಾಡಿ ಬೇಡುವೆ ನಿನ್ನ, ಹಟವ ತೊಟ್ಟು.

ಇದು ನಿನ್ನ ಲೀಲೆಯೈ !
ಕಲಿತೆ ನಾ ನಿನ್ನಿಂದ
ಕಟ್ಟುವಳಿಸುವ ಬಗೆಯ, ಅಟಗಾರ !
ನಿನ್ನ ಲೀಲಾಜಾಲ-
ದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿದೆ ಕಾಲ:
ನಿನ್ನ ಮಾಡಿದಿ ಜೀವ, ಮಾಡಿಗಾರ !

ನೀರ ಮೇಲಿನ ಗುಳ್ಳಿ-
ಯಂತೆ ಹೊಳೆದಳೆಯುವವು
ಈರೇಳು ಭುವನಗಳು, ಒಂದನಂತ
ಕಾಲ ಸ್ಥಾನ-ಬ್ರಹ್ಮ-
ದಲ್ಲಿ ನೀನಿಹೆ ಅಚಲ,
ನಿನ್ನ ಸ್ಫುರಣವೆ ನಮಗೆ ಅದಿ-ಶಂತ.

ನೀ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಪದ್ಮ
ಜೀವರಾತ್ರಿಯಲೊಂದು
ಪರಮಾಣು ನಾನೆಂದು ಗಾಸಿಗೊಳಲು,—

ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜೀವ ಒಂ-
ದೊಂದು ಪದ್ಮವು, ಕಂದ !
ಎಂದು ರಮಿಸುವೆ ನನ್ನ, ಕಳೆಯಲಳಲು.

ನನ್ನ ಹೃತ್ಪ್ರಮಲವಿದು
ನಿನ್ನ ಕೋಮಲ ಸದನ,
ನಿನ್ನ ಪದಪದ್ಮವೇ ಮುಕ್ತಿವಾಸ.
ನೀ ತೋರ್ಪ ಚೆಲುವಿನಾ
ಬಿಂದು, ಚಿಂತಾಮಣಿಯು,
ನೀನಭಯ ಕರ; ನಾನು ಚಂದ್ರಹಾಸ.

ಎಲರು-ಮಲರಿನ ಶಿಲ್ಪಿ,
ಭುವನ-ಕವನದ ಕವಿಯೆ !
ನನ್ನೊಳವತರಿಸಿರುವ ಮೂರ್ತಿಶಿಲ
ನಿನ್ನದಿದೆ, ನೀನದಕೆ
ಗುಡಿ ಕಟ್ಟಿ ಕಳಸವಿಡು.
ಕಾಯೆನ್ನ, ನೀ ಭೂಮಿ, ನಾನು ಅಲ್ಪ.

ಗುಂಪು ೭

ತಾಳೆಗರಿಗಳನೋದಿ
ಕಣ್ಣೊಂದು ಕಳೆದಿಹುದು.
ಕಣ್ಣೊದಿನ್ನೊಂದು ಕುರುಡಾಗುತ್ತಿಹುದು.
ಇಂತಿರಲು ದಿನದೋದು
ಎಂದಿನೊಲು ನಡೆದೆ ಇದೆ.
ಇದ ನೋಡಿ ಕಾಲನಿಗು ಹುರುಡಾಗುತ್ತಿಹುದು.

ದುರ್ಬೀನಗಾಚೊಂದ-
ನುಳಿದ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಹಚ್ಚಿ
ತಾಳೆಗರಿಗಳ ಗುಟ್ಟಿನೆಳೆಯುತ್ತಿರುವೆ
ಜನದೆದುರು. ಕಣ್ಣೆದ್ದು
ಕಾಣದಿಹ ಪಂಡಿತರ
ಕಣ್ಮನಗಳನು ಕುಕ್ಕಿ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿರುವೆ.

ಒಂದು ಕಾಳಗವೆಸಗಿ
ಮತ್ತೊಂದಕಣೆಗೊಂಪು
ರಕ್ತವಲಿ ಮುಳುಗೇಳುತ್ತಿಹುದು ಜಗವು ;
ಸಿಡಿಲುಮದ್ದನು ಕದ್ದು
ಜನರ ಮೇಲೆಸೆಯುತ್ತಿಹ
ಗಾಳಿದೋಣೆಗಳಿಂದ ತುಂಬಿಹುದು ನಭವು.

ಕಂಪಿಸುವ ನಿಷ್ಕಾಪಿ,
ಹೊಂಚು ಹಾಕುವ ಧೂರ್ತ,
ಗುಂಡಿಗಂಜದ ಗಂಚುಗಲಿ,— ಇವರ ತಂತ್ರ

ನೋಡಿದೆಡೆ ನಯನಗಳ
ಅಡ್ಡಗಟ್ಟುತ ಬಂತು
ತಲ್ಲಣಿಸುತೀರಿ ಶೋಕಧ್ವನಿಗೆ ನವ ಖಂಡ.

ನೀನು ಕುಳಿತಲ್ಲಿಂದ
ಕದಲಿಲ್ಲ; ಬದಲಿಲ್ಲ—
ನಿನ್ನ ನಿತ್ಯದ ಬಾಳು ನಿತ್ಯದಂತೆ;
ಓದುತಿದೆ, ಕುರಿಯುತಿದೆ
ಮೈಗರಿಯುವನೃತಗಳ
ನಡುವೆ ಸ್ಥಿರವಾಗಿರುವ ಸತ್ಯದಂತೆ.

ಓಂಕಾರದುಪ್ಪತ್ತಿ,
'ಕನ್ನಡಿ'ನಿತಿಹಾಸ,
ಹೊಯ್ಸಳರ, ನಾಡವರ ಕುಲಗಳುಗಮ,
ಅಲ್ಲಮನ ಜನನದಿನ,
ಬಿಲ್ವಣನ ಪುಣ್ಯತಿಥಿ:—
ಇದರರಿವೆ ನಿನ್ನ ಗುರಿ, ನಿನ್ನ ನಿಗಮ.

ಎಲ್ಲ ಭಾಷೆಗಳೆಲ್ಲ
ಕೋಶಗಳು ತುಂಬಿಹವು
ನಿನ್ನ ಕೋಣೆಯ ಜಂತಿ-ಭಿಂತಿಗಳನು.
ನುಡಿಗಳುಗಮವ ತೋರ್ವ
ಮಂತ್ರ ಮೂಡಿರೆ ನಿನ್ನ
ಚಿತ್ತಭಿತ್ತಿಯಲೊರೆದು ಪಙ್ಕ್ತಗಳನು.

ಸತ್ಯದಣುರೇಣುಗಳ
ಕಾಣಬೇಕೆನ್ನು ತಿದೆ
ಉಸುಬಿನಲಿ ಹೊಂಗಳಣವ ಹುಡುಕಿದಂತೆ;

ಬರಿ ಮಹತಿಯನು ಬೆನ್ನು
ಹತ್ತಿ ಶೋಧಿಸುತಿರಲು
ಮುಗಿಲೋಳಿಯಲಿ ಮನವು ತೊಡಕಿದಂತೆ.

ಪರಮಾಣುವಿನ ಶೋಧ
ಬಾಳಿಗಿಹ ಪರಮಾರ್ಥ;
ನುಡಿಯೊಂದ ನಡೆಯೊಂದನೆತ್ತಿ ಹಿಡಿದು
ಇಂತಿದರ ಮೂಲ ಮತ್-
ತಂತಿದರ ಋತವೆನಲು
ಸರಸತಿಯು ನಲಿಯುವಳು ವೀಣೆ ಮಿಡಿದು.

ಯಾವ ಕುಲಕೂ ಸತ್ಯ ;
ಯಾವ ಕಾಲಕು ಸತ್ಯ-
ನೆಂದೊಂದು ಸಂಗತಿಯನೊಂದು ಪದವ
ನಿಲ್ಲಿಸುವ ಮಾನವಗೆ
ಚರಜೀವಿ ಪಟ್ಟವಿದೆ,
ಶೂನ್ಯದಾಲಯ ತೆರೆಯೆ ತನ್ನ ಕದವ.

ಸತ್ಯದ ವಿರಾಟತೆಯ
ಕಂಡು ತಡೆದವರೆಲ್ಲಿ ?
ಎಲ್ಲ ಕಣ್ಣನು ಕುಕ್ಕಿತದರ ದ್ಯುತಿಯು.
ಕಂಡಿರುವನಂತವನು
ಕಾಣದೊಂದು ಅನಂತ
ಹೆಗಲೇರಿ ಕುಣಿಯುತ್ತಿದೆ, ಕಂಗಿತಲು ಮತಿಯು.

ವಿಶ್ವಕ್ಕೆ ಸರ್ವಗಾ-
ವಲವಿಡುವ ಹವ್ಯಾಸ
ವ್ಯಾಸನಿಗು ದುಃಸಾಧ್ಯವೆಂದು ಬಗೆದು

ಬರಿಯೊಂದು ಕಣವ ತಿಳಿ
ಜ್ಞಾನಕಂಕಣನಾಗಿ
ಪರಿಯ ಮೇಲಿರುವ ಪರಿಯನ್ನು ತೆಗೆದು.

ಕುರಿತಿರಲು ಕಣವಾಗ-
ಬಹುದು ಜ್ಯೋತಿರ್ಲಿಂಗ;
ಮಿಡಿಯ ತಳೆದೆಯಲ್ಲಿ ಇಡಿಯು ಹೊಳೆದು;
ಸತ್ಯದ ಸ್ವಯಂಜ್ಯೋತಿ
ಬೆಳಗುತೆದೆಯನು ಬರಲು
ನಿರ್ನಾಮವಿರಬಹುದು ತಮವು ಕಳೆದು.

ಒಂದು ವರುಷಕೆ ತಿಳಿವು
ಮೂಡದಿರಲಿನ್ನೊಂದು;
ಒಂದು ಜನ್ಮವು ಕಳೆಯಲಿನ್ನೊಂದು ಜನ್ಮ.
ಜ್ಞಾನಯೋಗಕೆ ಕಳಸು
ವಿಡಲಿಡದಿರಲಿ ಸಿದ್ಧಿ :
ಜ್ಞಾನಸಾಧನವಹುದು ನಮ್ಮ ಧರ್ಮ.

ಬರಿಯೊಂದು ಶಬ್ದಕಿಹ
ಪ್ರಾರಬ್ಧವನ್ನರಿಯು-
ಲದರ ತುದಿಮೊದಲುಗಳ ಕಂಡು ಹಿಡಿದು
ಸತ್ಯದುಜ್ವಲ ತೇಜ-
ದಿರವಿನರಿವುಂಟಾಗ-
ಬಹುದು ದಾರಿಯಲದರ ಕಿಡಿಯು ಸಿಡಿದು.

‘ ಇಂಚವೇರ ’ವು ಜನಿಸಿ
ದ್ರಾವಿಡರ ಕೊರಲಲ್ಲಿ,
ಆರೈದೊಡನಿದ್ದು, ಕೇರಲದ ಕಡಲು

ಗ್ರೀಷ್ಮ-ರೋಮದ ಕಡೆಗೆ
ಸಾಗಿಸಿರೆ ಮಾರ್ಪಟ್ಟು,
ಮುಂದೆ ರೋಮಕ್ಕೆ ಹೊಣರು ದಾಳಿಯಿಡಲು,

ಅಲ್ಲಿಂದ ತೆರಳಿತ್ತು
ಜರ್ಮನಿಗೆ 'ಜಂಜರ'ವು,
ಅಂಗ್ಲರಾ ನಾಲಗೆಯ ತುದಿಗೆ ನೆಲಿಸಿ;
ಮರಳಿ ಭಾರತಕಿಂದು
ಬಂದು ನಿಂತಿತುದೆಂದೆ
ಯುಗಯುಗಗಳಿಹಾಸವನ್ನು ಕಲಿಸಿ.

೨

ಬಡತನವು ಬಂದು ಮನೆ-
ಯೊಳಗೆ ತಾಂಡವವಾಡಿ
ನಿನ್ನ ತನು-ಮನಗಳನು ನೋಯಿಸಿತ್ತು;
ನಿನ್ನ ಜ್ಞಾನೋಪಾಸ-
ನೆಯು ನಿತ್ಯಕಳೆಗೊಂಡು
ನಾಡ ಕಣ್ಮನಗಳನು ತೋಯಿಸಿತ್ತು.

ಅಕ್ಕಿ-ಜೋಳಗಳಿಲ್ಲ-
ನೆಂದು ಹೆಂಡತಿ ಕನಲಿ
ದುರದುರನೆ ನೋಡಿರಲು ನಿನ್ನ ಮೊಗವ-
ಶೂನ್ಯಮಂಟಪವಾವ
ತಾಣದಲ್ಲಿತ್ತೆಂಬು-
ದನು ಕಂಡೆನೆಂದು ನೀ ತಾಳೆ ಸೊಗವ.

ಮಗುವೊಂದು ವಿಷಮಜ್ಜರ-
ದಿಂದೊರಲಿ ಮಲಗಿರಲು,
ತಾಳಿಕೊಟೆಯ ಯುದ್ಧವಾದ ತಡಿಗೆ

ಎಸಗಿತೆಂಬುದರ ನಿರ್-

ಧಾರಕ್ಕೆ ನೀ ನಡೆದೆ

ಬಿಸಿಲಿನಲಿ ಬೆಳುವಲದ ನಾಡ ಗಡಿಗೆ.

ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಂಡತಿಯು

ಹಡೆದು ಹಾಸಿಗೆ ಹಿಡಿದು

ಹಾಲು ಕಾಣದ ಕೂಸು ನರಳುತ್ತಿರಲು

‘ ನಲ್ ’ ಎಂಬ ನಲ್ಲುಡಿಯ

ಮೂಲ ಹೊಳೆದಿತ್ತೆಂದು

ನೀನು ಕುಣಿದಿದ್ದೆ ಮನವರಳುತ್ತಿರಲು.

ನಿನಗಿಲ್ಲ ಮೆಟ್ಟಿಲಿಕೆ

ಕೆರ-ಮೊಟ್ಟೆಗಳ ಜೋಡು,

ಪುಲಿಕೇರಿ ಎಂಥ ಪಾದಪ್ರಾಣವ

ತುಳಿದನೆಂಬುದ ತಿಳಿಯ

ಬಯಸಿ ನೀ ಪರಿಕಿಸಿದೆ

ಬಾದಾಮಿ ಬಸದಿಗಳಿಗಿಹ ಮೇಣವ.

ವಿಜಯನಗರದ ವಿಭವ-

ಗಳಿಗೆ ಬಣ್ಣವನ್ನಿತ್ತೆ

ಹೊಸ ಕುರುಹುಗಳನು ನೀ ಸಂತೋಧಿಸಿ;

ಮನೆಯಲಿರೆ ದುರ್ಭಿಕ್ಷು

ಸುಖವ ಕನಸಾಗಿಸುತ

ನೀನೊಲಿದ ಪತ್ನಿ-ಸುತರನು ಬಾಧಿಸಿ.

ಬಂದ ಸಂಕಟಗಳನು

ತರಿದೊಗೆವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ-

ವಿಲ್ಲದಿರೆ ನಿನ್ನ ವಿಧಿಲಿಖಿತಹಲ್ಲಿ

ತಾಳುವೆದೆಗಾರಿಕೆಯ
ನೀಡೆಂದು ಮೊರೆಯಿಟ್ಟ
ದೇವನೆಡೆ, ಮನವಿರಲು ಸ್ತಿಮಿತದಲ್ಲಿ

ಮನೆಯ ತುಂಬಿರಲಿಂತು
ಮುಗಿಯಲಾರದ ದುಃಖ
ಮುಗಿಯದಾ ಬಿನ್ನಾಣ ಮನವ ತುಂಬಿ
ಬೆಳಗಿತ್ತು ಬಂದ ಕೊರ-
ತೆಗಳೆಲ್ಲವೊರೆಗಳು
ಜ್ಞಾನವನ್ನೊರೆಯಲೆಂದಿರಲು ನಂಬಿ.

೩

ಮುಂದೊಮ್ಮೆ ನಿನ್ನನ್ನು
ಕನ್ನಾಡು ಮನ್ನಿಸುತ
ಲಕ್ಷ್ಮಿಯೊಲಿಯುತ ಕೀರ್ತಿ ಕೊನರುತಿರಲು
ನೀ ಬಾಳೆ ಕಡಲ ತಡಿ-
ಗೊಂದು ಕಿರುಮನೆ ಕಟ್ಟಿ
ಕಿವಿಯಲದರರಸುದನಿ ಸತತವಿರಲು.

ಮಲೆನಾಡಿನೈಸಿರಿಗೆ
ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣಿನವಿತ್ತು,
ಸತಿಸುತರಿಗಿಂದೆದೆಯ ನಲುಮೆಯಿತ್ತು
ನೀನು ಬಾಳಿದೆ ಜ್ಞಾನ-
ಕೆಂದು ಎಲ್ಲವನಿತ್ತು,
ಆತ್ಮವನು ಮುನ್ನೀರ ಮೊಳಗಿಗಿತ್ತು.

ಅಲ್ಲಮನ ಜನ್ಮದಿನ-
ವನ್ನು ಸಂಶೋಧಿಸಿರ-
ಲ್ಲಮನ ತಿಳಿದೆನೆಂದೆನುವದೆಂತು ?

ನಾಡವರ ಮೂಲವನು
ಕಂಡು ಹಿಡಿದಿಹುದು ನಿಜ.
ಬಾಳ ಮೂಲವಿದೆಂದು ಕೊನೆವುದೆಂತು ?

ಇಂತು ಸತ್ಯದ ಕಣಜ-
ವನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ ನೀನು
ನಿನ್ನ ಹೊಲವನೆ ಬಿತ್ತಿ ಬೆಳೆವುದೆಂದೆ
ಬಾಳ ಮೈದಾನದಲಿ
ಕಣವನಾರಿಸಿ ತಿಳಿಯು-
ತಾತ್ಕೃಷ್ಣವಲನಾಗಿ ಹೊಳೆವುದೆಂದೆ.

ಕಲೆಹಾಕಿರುವ ಸತ್ಯ
ಮನವ ಬೆಳಗುವದು ದಿಟ
ನೆಲೆಯಿಲ್ಲದಾ ಸತ್ಯದೆಡೆಯ ಸಾರಿ ;
ಅಣುರೇಣುಗಳು ನಮ್ಮ-
ನಣೆಗೊಳಿಸುವವು ನಿತ್ಯ
ಮಹತೋರ್ಮಹೀಯದಾ ದಾರಿ ತೋರಿ.

ವೇದೋಪನಿಷದುಗಳು
ಧರ್ಮಗ್ರಂಥಗಳೆಲ್ಲ
ತಮ್ಮ ಮುಡಿಪನು ನಿನಗೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದವು.
ಎಲ್ಲ ತಾವರೆಗೊಳಗ-
ಳೆಲ್ಲ ಅರವಿಂದಗಳ-
ದೊಂದೆ ಸೂರ್ಯನನೆದುರು ನಿಲ್ಲಿಸಿದವು.

ಧ್ಯಾನದಲಿ ಮುಳುಗಿರಲು
ನಿನ್ನ ಕೈಯನು ನೋಡಿ
ಯಾರ ಕರವೆಂದು ನೀ ಬೆರಗುಗೊಂಡೆ ;

ಊಟಕ್ಕೇಳುವದೆಂದು
ಸತಿ ಬಂದು ಕೇಳಿರಲು
ಊಟ? ಊಟವೇ? ಎಂದು ದಿಗಿಲುಗೊಂಡೆ.

ನಾವು ಕವಿ, ವಿಜ್ಞಾನಿ,
ಶಿಲ್ಪಿ ಗಾಯಕರೆಂದು
ಮಕ್ಕಳುತ್ತಾಹದಿಂದಲಿದು ನಿಲಲು
ನಸುನಗುತ ನೀನೆಂದೆ :
ಕಾವ್ಯ, ಕಲೆ, ವಿಜ್ಞಾನ
ಕಾಣುತಹ ಗುರಿಯೊಂದೆ, ಒಂದೆ ಹೊಳಲು.

ಕವಿಯಿದ್ದ ಮಗನೊಬ್ಬ
ಮೂಡಣವ ನೋಡೆಂದ :
ಸೂಸಿ ಬರುತಿಹುದಲ್ಲಿ ಬೆಳ್ಳವೆಳಕು !
ನೀನೆಂದೆ : ಬೆಳಕೆಲ್ಲ-
ದಾ ತಾಣವೆಲ್ಲಿ ಮಗು ?
ಕಟ್ಟಿರುಳಿನಲ್ಲಿಯೂ ಬೆಳ್ಳಬೆಳಕು !

ಸಾಗರದ ಭರತಿದಂ-
ಡೆಗೆ ತಂದೊಗೆಯೆ ಕಾದ ಕಾದ
ಮಳಲಿನಲಿ ಬಾಯ್ಬಿಡಲದೊಂದು ಮೀನು
ತಿರುಗಿ ಮೀನವನೊಯ್ದು
ಕಡಲ ಕೂಡಿಸುತೆಂದೆ :
' ತಾಯೆ ಮಡಿಲನು ಮತ್ತೆ ಕಾಣು ನೀನು. '

ಮಗನೊಬ್ಬನನು ಕಚ್ಚಿ
ಕೊಂದ ನಾಗವು ನಿನ್ನ
ಮನೆಯ ತಲೆವಾಗಿಲವ ದಾಟಿದಾಗಿ

ನಿಲಲು, ಮನೆಜನರೆಲ್ಲ
 ಶೋಕಿಸಲು ನೆರೆದವರ
 ನಾಗಮಂತ್ರಗಳಾವು ನಾಟದಾಗಿ,

ನಾಗವನು ಕೊಲಲೆಂದು
 ಜನರು ಕೈಯೆತ್ತಿರಲು
 ತಡೆದವರ ನೀನೆಂದೆ: ಹೊಡೆವುದೇಕೆ ?
 ನಾಗವಹುದು ನಿಮಿತ್ತ;
 ಘಟನೆ ದೇವನ ಚಿತ್ತ,
 ಇದನರಿಯದವರಂತೆ ನಡೆಯಬೇಕೆ ?

ಮುಂದೊಮ್ಮೆ ಹೆಂಡತಿಯ
 ನೆಮ್ಮದಿಯ ವಿಧಿ ಕೆಡಿಸಿ
 ಮರಣಶಯ್ಯೆಯಲವಳ ಮಲಗಿಸಿರಲು,
 ಪುತ್ರ ಪೌತ್ರರು ಬಂದು
 ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತಿರೆ,
 ಉಳಿವಳೆಂಬಾಯನು ತೊಲಗಿಸಿರಲು,

ನೀನೆಂದೆ: ಜೀವಹ—
 ಕೈಯು ಹಾರುತಿರಲದನು
 ಗೂಡನುಳಿಯುವದೆಂದು ಜರಿವುದುಂಟೆ ?
 ಜೀವವಿಲ್ಲಿಗೆ ತಾನು
 ಗಳಿಗೆರಡು ಗಳಿಗೆಯನು
 ಕಳೆಯಲ್ಪೆತಂದುದನು ಮರೆವುದುಂಟೆ ?

ನನ್ನೊಡನೆ ಬಾಳಿದಳು ;
 ನಲುಮೆಯನು ತಾಳಿದಳು
 ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಹೆಚ್ಚಳಕೆ ದುಡಿದು.

ನೀವು ಸಂತಸಪಡಿರಿ:
ನಮ್ಮ ಮನೆ ಮುತ್ತೈದೆ-
ಯಿಹಳು ನಿತ್ಯಳು ನಾಳೆ, ಇಂದು ಮಡಿದು.

ಇಂತು ನಿನ್ನಯ ಮನವು
ಮುಗಿಲಂತೆ ಬೆಳಗಿತ್ತು
ವಿವಿಧ ಜ್ಯೋತಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಯ್ದು ಹೋಗಿ;
ಸೂರ್ಯನಾರಾಯಣನು
ನೇಮದಿಂದೈತಂದು
ತನ್ನರುಣ ಮಂಡಲವನಲ್ಲಿ ತೂಗಿ.

ಎಲ್ಲ ಬೆಳಕಾಗಿತ್ತು :
ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣಿನ ಬೆಳಕು ;
ತಲೆಯ ಹಿರಿ ಗವಿ ಬೆಳಕು ; ಬುದ್ಧಿ ಬೆಳಕು ;
ನಿನ್ನ ಕರ್ಣವು ಬೆಳಕು ;
ನಿನ್ನ ವರ್ಣವು ಬೆಳಕು ;
ನಿನ್ನ ಹೃದಯದಿ ಬೆಳಕು ತುಂಬಿ ತುಳುಕು !

ಒಂದು ದಿನ ನೀ ನಡೆದೆ
ಕಡಲ ಸಿರಿ ಕಣ್ಣುಂಟು
ಕಾಣ್ವು ಮನವಿರೆ ; ಕುಳಿತೆ ಹಿಗ್ಗುತಲ್ಲಿ ;
ಮಳಲಿನೊಡನಾಡಿದ್ದೆ ;
ಮುಗಿಲನ್ನೆ ಕೂಡಿದ್ದೆ ;
ಮೇಲ್ಪರಿವ ನೀರು ಬರೆ ನುಗ್ಗುತಲ್ಲಿ.

ತೆರೆಯ ಮೇಲೆ ತೆರೆ ಹಾಯ್ದು
ನೊರೆಯು ರಂಗಿಬೆ ನಿನ್ನ
ನಾಗಕುಂಡಲವಾಗಿ ಕೆಳಕವಾಗಿ

ಜಲತರಂಗಗಳೊಂದೆ-
ನೊಂದು ಭಂಗಿಸುತಿರಲು
ನೂರು ಲಹರಿಗಳಾಗಿ ತಾನವಾಗಿ,

ನೀಲಗಡಲಿನ ನಡುವೆ
ನೀಲಕಂಠನ ತೆರದಿ
ನೀ ನಿಂತೆ ಮಣಿಯದಲೆ ಮೂರ್ತಿಯಂತೆ;
ಮಾನವನ ಮನದಲೊಗೆ-
ವಂಥ ನಿಶ್ಚಲಜ್ಞಾನ-
ಕಿರುವ ಆಚಂದ್ರಾರ್ಕ ಕೀರ್ತಿಯಂತೆ.

ತೆರೆಯೊಂದು ಬಂದು ನಿನ್ನ-
ಡಿಗಳನು ತೋಯಿಸುತ
ಧನ್ಯನೆಂದೊರೆದು ಮೈಗರೆಯಿತಲ್ಲಿ;
ಇನ್ನೊಂದು ನಾಭಿಯೆಡೆ
ಬಂದಾಡಿ ಕಮಲನಾ-
ಭನ ಕಾಣ್ವೆನೆಂದು ಕಣ್ಣಿರೆಯಿತಲ್ಲಿ.

ಮತ್ತೊಂದು ಬಂದು ನಿನ್-
ನಡಿಮುಡಿಯ ಚುಂಬಿಸುತ
ಆತ್ಮದೇವನ ಗುಡಿಯ ಕಂಡಿತಲ್ಲಿ;
ಮಗುದೊಂದು ಹಿರಿದಿರೆಯು
ಬಂದು ಪರಮಾತ್ಮನಿವ-
ನೆಂದು ಹಿಗ್ಗುತ ತಬ್ಬಿಕೊಂಡಿತಲ್ಲಿ.

ದೂರ ನಿಂತಿಹ ಜನರು
ಭರತಿಯೆಂದೊದರಿದರು;
ಪ್ರಾಣಗಳನುಳಿಸಿಕೊಳೆಂದು ಕೂಗಿದರು;

ಈಸಬಲ್ಲವರತ್ತ
ಮಾರುಗೆಯ್ಯಿಂದೀಸಿ
ನೀನು ನಿಂತೆಡೆಗೆ ಮುನ್ನುಗ್ಗಿ ಸಾಗಿದರು.

ಶೇಷಶಾಯಿಯು ತನ್ನ
ಕಡಲುಗುದುರೆಗಳ ಕಳಿಸಿ
ನಿನ್ನ ಕರೆದೊಯ್ದಿಹುದನರಿಯರವರು.
ಕಡಲು ತನ್ನೊಡಲೊಳಿಹ
ಕೌಸ್ತುಭವು ಮರಳಿತೆಂ-
ದುಬ್ಬಿ ತಬ್ಬಿಹುದನ್ನು ಮರೆಯರವರು.

೨. ಆಳ್ವಾರ

ಬಾಳಿಕುಂದರ ನಾಡಿ-
ನಲ್ಲಿ ಬಾಳ ಪವಾಡ-
ವಾಗಿರುತ ಆಳ್ವಾರ ! ನೀನು ಮೆರೆದೆ !
ನಿನ್ನ ಜಪ-ತಪ-ಯೋಗ-
ಗಳ ಸಹಜ ಸಿದ್ಧಿಯನು
ಬಂದ ಬಳಗಕೆ ನಿತ್ಯ ಧಾರೆಯೆರೆದೆ.

ನೀನೀಗ ಹೆಸರಾದೆ ;
ಬರಿ ದಂತಕಥೆಯಾದೆ.
ನಿನ್ನ ನಾಮವ ಸ್ಮರಿಸಿ, ಹೆಗಲರಿಸಿ
ನಿನ್ನ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯನು,
ಬಾಳುವರದೆನಿತೊ ಜನ ;
ನೀನಿರಲು ಮುಕ್ತಿಲಲನೆಯನು ವರಿಸಿ.

ನೀನೆಸಗಿದದ್ದು ತಗ್ಗ-
ಳನ್ನು ನೆನೆವರು ಜನರು ;
ಕೆಲವರೊಡನುಡಿದಿರುವ ಗೀತಗಳನು ;
ಬೇರೆ ಕೆಲವರು ನಿನ್ನ
ತತ್ವದೊಳಿರುಳರಿತು
ಕಳೆಯುವರು ಬಾಳ ವಿಪರೀತಗಳನು.

ಗಾಳಿ ತುಂಬಿದ ಕೆಲವ-
ರೆರಗಿ ನಿನ್ನ ಡಿಗಳಲಿ
ಮರಳುವರು ಮನೆಗೆ ನಿಶ್ಚಿಂತರಾಗಿ ;

ಬಾಳ ಮರುಳ್ಳುಣಿತಕ್ಕೆ
ಹೇಸಿಗೊಂಡಿಹ ಕೆಲರು—
ನಿನ್ನ ಕೃಪೆಯಿರೆ, ವೀತರಾಗರಾಗಿ.

ನಿಜ ಚಮತ್ಕಾರವಿದು :
ಮಾನವನು ತನ್ನರಿವ
ಕೊನರಿಸುತ ಮುಗಿಲ ತುದಿ ಮುಟ್ಟಬಹುದು ;
ದೇಹಪಂಜರದಲ್ಲೆ
ಜೀವ ಮುಕ್ತಿಯ ಹೊಂದಿ
ಮಾನವೀಯತೆಯನ್ನು ಮೆಟ್ಟಬಹುದು.

ಕಬ್ಬಿಣವು ಪರಿಸಗ-
ಲ್ಲಿಗೆ ಸೋಂಕೆ ಹೊನ್ನೆನಲು
ಜನವು ಬಿಲ್ಲುಂಬೆರಗು; ಮರ್ತ್ಯದಾಳು
ದೇವನಿಗೆ ಶರಣಾಗ-
ಲಿಹನು ಮೃತ್ಯುಂಜಯನು :
ದಿವ್ಯ ಮಾನಸ್ತಂಭ,— ಅವನ ಬಾಳು.

ಮೈಮರೆತು ನೀ ಹಾಡೆ,—
ತೂಗಿತೀಶ್ವರಪಿಂಡ,
ಒಳಗುಡಿಯಲೆಲ್ಲ ಓಂಕಾರ ತುಂಬಿ.
ಅಚ್ಚರಿಯದೇನಿಲ್ಲಿ ?
ನೀನೊರೆದು ನೋಡು, ' ಶಿವ-
ಯೋಗ ಬಲ್ಲವನೆ ಕವಿ ' ಎಂದು ನಂಬಿ.

೨

ಹಟಯೋಗದ ಹಟವು ಬೇಡ,—
ದ್ರಾವಿಡ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮವು.
ನಾದ-ಬಿಂದು-ಕಲೆಯ ಸಂತೆ ನಿನಗದೇತಕೆ ?

ಪ್ರೇಮವೆ ಬಾಳುವೆಯ ಮೂಲ-
ವೆಂಬ ತತ್ತ್ವವರಿ ; ತ್ರಿಶೂಲ-
ಧರನು ನೀನು, ಮೊರೆಯಿಡುವರೆ ಭೂತ-ಪ್ರೇತಕೆ ?

ಜನ್ಮಾಂತರಗಳ ಪುಣ್ಯವು
ಫಲಿಸಲು, ದೈವವು ತೆರೆಯಲು,
ಶ್ರೀ ಸದ್ಗುರುವಿನ ಮೂರ್ತಿಯು ಕಣ್ಣಿಡುರಿಗೆ ನಿಲಲು,—
ನೀನಹುದಂದೇ ಮುಕ್ತನು ;
ಅವಿಭಕ್ತನು ; ಅಭಿಷಿಕ್ತನು ;
ಪಾವನವಿರುವದು ತನು-ಮನ, ಜೀವಾತ್ಮನು ಗೆಲಲು.

ಇಂತೊರೆಯುತ ಬಾಲಮುಕುಂ-
ದನು, ನಿನ್ನಯ ಸದ್ಗುರುವರ,—
ಗುರುವ ಕಂಡ ಸಂಗತಿಯನು ಸಾದ್ಯಂತವು ಹೇಳಿ
ನಿನ್ನಯ ಮೈ ರೋಮಾಂಚನ-
ವಿರೆ, ಪ್ರೇಮಸುಧಾಸಿಂಚನ-
ವನ್ನನುಭವಿಸುವದೆನ್ನುವಿ, ನಾವೆಲ್ಲರು ಬಾಳಿ.

೩

“ ಘಟಪ್ರಭೆಯ ತಡಿಗೆ ತಡೆದು
ದೂರ ದಾರಿಯನ್ನು ನಡೆದು
ಅಂಗೈಯ್ಯಲಿ ಜೀವ ಹಿಡಿದು ಬಾಳ ಹೋದನು
ಘೋರಾರಣ್ಯಗಳ ಸುತ್ತಿ ;
ವಿರಹಜ್ವಾಲೆಯೊಂದು ಹೊತ್ತಿ
ಮೈ-ಮನಗಳ ದಹಿಸುತಿರಲು ತಾಳದಾದನು. ”

“ ಯೋಗದ ನಿಲುವೆಲ್ಲ ಕಂಡು
ಜಪ-ತಪದನುಭವವನುಂಡು
ದಾರಿ ತೋರುವಾತ ಕಾಣಲೆಂದು ನೋಂತನು.

ವೈಕುಂಠದ ದಾರಿಗಿಂತು
ಮುಕ್ಕು ಬಡಿವುದುಂಟೆ ? ಎಂದು
ದುಃಖಿಸುತ್ತ ನೆಲೆಗಾಣದೆ ಅವಿಶ್ರಾಂತನು.”

“ ಅವನ ಹಿರಿಯ ತಪಶ್ಚರಣ-
ವೆಲ್ಲ ತಪನವಾಗಿ ಹರಣ
ಜ್ವಲಿಸುತ್ತಿರಲು ಹಕ್ಕಿ ಹಾಡಿ ರೋದಿಸಿದ್ದವು.
ಬನದ ಮಧ್ಯೆ ದುಃಖವಾಂತು
ಅಹರ್ನಿಶಿಯಲಿಂತು ನಿಂತು
ಬಳಲುವೆದೆಯ ಶಾಂತಿಯನ್ನು ಶೋಧಿಸಿದ್ದವು.”

“ ಹೊಂಗಿಯ, ಕಣೆಹಂದಿ, ಚಿರ್ಚು
ಬೀಟಿಗೊಂದು ಬಂದು ಬಿರ್ಚು-
ತಿದ್ದವಿವನ ಬನದಿ ಕಂಡು, ಜಟಾಜೂಟವ.
ನೋಡುತ್ತನಿತು ವರುಷವಿಂತು
ತವಸಿ ತಪನ ಗೆಯ್ತನೆಂದು
ಚೋದ್ಯಬಟ್ಟು, ಬೀಟಿ ಬಿಟ್ಟು, ಮರೆತು ಕೂಟವ.”

“ ನುಡಿದವು ಮರಬಳ್ಳಿ ಮರುಗಿ
ತಾಳಲಾರದೆದೆಯು ಕರಗಿ
ಮತುಮಾನದಲಿಲ್ಲ ಕರೆದು ವರ್ಷಧಾರೆಯು
ತೋಯಿಸಿರಲು ತಮ್ಮನಿಲ್ಲಿ,—
ತವಸಿ ಕೇಳ್ದ ಕರುಣೆ ಎಲ್ಲಿ ?
ಮಾನವೀಯ ದುಃಖಕ್ಕಿಲ್ಲವೇನೊ ಮೇರೆಯು ? ”

“ ಅಲ್ಲಿ ಹಾಯಲಿಲ್ಲ ಸೂರ್ಯ
ತನ್ನ ಕಿರಣ ವೈಡೂರ್ಯ-
ವನ್ನು ಕೋಟಿ ಸಲವು ಮೀರುವಂಥ ತೇಜವು

ಮುಂದೆ ಮೂಡಲಿರುವದೇನಲು ;
 ಬೇಡ ತವಸಿಗಿರುವ ಕನಲು
 ತನ್ನೊಳೆಂದು ಚಂದ್ರ ಮೂಡದಿರಲು,— ಸಾಜವು.”

“ ಘಟಪ್ರಭೆಯು ಹರಿವಳಲ್ಲಿ.
 ಪೂರ್ಣ ಪುಣ್ಯ ಕೊನೆವುದಿಲ್ಲಿ.
 ಪರ್ವಕಾಲಕೊಮ್ಮೆ ಗಂಗೆ ಗುಪ್ತಳಾಗುತ
 ವಾರಣಾಸಿಯಲ್ಲಿ, ಬಂದು
 ನಲಿವಳು ಬನದಡಿಗೆ ಇಂದು
 ತವಸಿ ಕಂಡ ಕಣೆಯ ಸವಿದು ತೃಪ್ತಳಾಗುತ.”

“ ಭೂದೇವಿಯು ತನ್ನ ಹಿರಿಯ
 ಸಿರಿಯ ಮರೆತು, ಕೊಳವ, ಗಿರಿಯ,
 ಹಳ್ಳಿ-ಪಟ್ಟಣಗಳ ಮರೆತು, ನೆನೆಸಿ ಮುನಿಯನು,
 ದಾರುಣ ಸ್ವರವನ್ನಾಳಿಸಿ,
 ಕರೆಗೆ ಪ್ರಾಣಗಳ ಕೀಲಿಸಿ,
 ಮುನಿಯ ದನಿಗೆ ಕೂಡಿಸಿಹಳು ತನ್ನ ದನಿಯನು. ”

“ ವೃಕ್ತಿಗತವಿದ್ದಲ್ಲ ಚರಿತ ;
 ಹಿಂಗುತಿರುವದಿಳೆಯ ದುರಿತ
 ಇಂಥ ಜನ್ಮ ಸಫಲವಾದ ವೇಳೆಗೊಮ್ಮೆಗೆ.
 ಎಲ್ಲದರಲ್ಲೊಂದೆ ನೋಟ.
 ಎಲ್ಲದರಲ್ಲೊಂದೆ ಆಟ.
 ಎಲ್ಲ ದೆಸೆಗೆ ನೆಗೆವುದೊಂದೆ ಕಂಪು ಕಮ್ಮಗೆ. ”

“ ಎಲ್ಲ ಚರಾಚರಗಳಲ್ಲಿ,
 ಮನಗಳಲ್ಲಿ, ಬನಗಳಲ್ಲಿ
 ಒಂದೆ ಬಯಕೆ ಮೊಳೆದು ಬೆಳೆದು ಮಾಗುವಂತಿದೆ.

ನಿರ್ಗುಣನಿಹ ಪರಮಾತ್ಮ,
ತ್ರಿಗುಣದೊಳಗೆ ಸಿಲುಕಿದಾತ್ಮ,—
ಇವರ ಪ್ರೀತಿನಾಟಕನೇ ಸಾಗುವಂತಿದೆ. ”

“ ಇಂತು ಧರೆಯ ಪುಣ್ಯವೆಲ್ಲ
ಒಟ್ಟುಗೂಡಿತಲ್ಲಿ, ಎಲ್ಲ
ದೈವ ತೆರೆಯಿತೆಲ್ಲ ಪಾಪ ಹರಿದು ಹೋಯಿತು.
ಮತ್ತದೊಮ್ಮೆ ಬುವಿಯ ಕಣ್ಣು
ಕವಿದ ಕತ್ತಲೆಲ್ಲ ಮಣ್ಣು—
ಗೂಡುತುಷೆಯ ಬಣ್ಣವೇರಿ ಬೆಳಕದಾಯಿತು. ”

“ ಹಸಿವೆಯೆಂದು ಮರುಗುತಿದ್ದ ;
ಹಿಂಗಲೆಂದು ಕೊರಗುತಿದ್ದ ;
ಕಳೆಯುವಂಥ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮರು ಹೊಳೆಯಲೆನ್ನು ತಾರ್ತಿಸಿ
ಬಾಳನಂದು. ಕೈಯ್ಯಾನಿಸಿ
ಕಿವಿಗೆ, ಕೇಳಿದಳು ಧೇನಿಸಿ
ಭೂಮಿದೇವಿ, -ನೇಹದಣುಗನೊರಲುತಿರಲು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ. ”

“ ಆಗ ಮುಗಿಲ ಬಸಿರಿನಿಂದ
ಬಂತು ಗಾಳಿಯುಸಿರಿನಿಂದ
ವಾಣಿಯೊಂದು : ‘ ಬಂದೆ ! ಬಂದೆ ! ನಿನ್ನ ಹಸಿವ ನೀಗಿ ! ’
ಪ್ರದಕ್ಷಿಣವನೊಂದೆ ನಿಮಿಷ
ನಿರಿಸುತಾಲಿಸಿದಳು ತೋಷ
ಮಿಗೆ, ಧರಿತ್ರಿ ದಿವ್ಯ-ಮಧುರ ವಾಣಿಯೊಳನುರಾಗಿ. ”

“ ಮುಂದೆ ಸುಳಿಯಿತೊಂದು ರೂಪು.
ಬಾಳ, ಬಳ್ಳಿವರಿಯೆ ಬಾಹು
ಬಿಗಿದಪ್ಪಿದ ಜೀವಪರುಷನಾದ ಪುರುಷನ ;

ಅವಧೂತನ, ಚಿರನೂತನ
ಸಗುಣಾತ್ಮನ, ಹೃತ್‌ಜೀತನ-
ಗಳಿಗಿರಲಾ ಗಳಿಗಿಯಲ್ಲೆ ಮುಕ್ತಿದರುಶನ. ”

“ ಕಣ್ಣೊಳಾಗ ನೆರೆಯು ಮೀರೆ,—
ಅನಂದದ ಸತತ ಧಾರೆ—
ಜೀವನದಾ ಸಂಗಮೋತ್ಸುಕತೆಯು ಹಿಂಗಿರೆ
ಪಾವನನಲಿ, ‘ ಯಾರ ಹೆಸರ
ಹೇಳಿ ಮುಕ್ತಿಸಂಸಾರೋ-
ದಯದಿ ನಾನು ನಲಿವುದೆ’ಂಬ ನುಡಿಯ ಪಾಂಗಿರೆ ”

“ ಅವನಧರದಿ,—ಪುರುಷನೆಂದ :
‘ ರಾಮನ ಹೆಸರೆತ್ತು, ಕಂದ :
ನಾನಿಹೆ ರಾಮಾವಧೂತ, ದತ್ತಾತ್ರೇಯನ
ಆತ್ಮವಂಶದೊರಸರಲಿ
ನಾನೊಬ್ಬನು; ಭೂತಲದಲಿ
ಬಾಳು; ಜನನ ಹರಸು ಹೊಂದುವಂತೆ ಶ್ರೇಯನ.’ ”

“ ಬಾಳನು ಬಾಲಾವಧೂತ-
ನಾದನಂದು, ಜಗವಿನೂತ,
ನದಿಯೆಲ್ಲವು, ಬನವೆಲ್ಲವು ಅನಂದಿತವಿರಲು ;
ಕಾರಣಪುರುಷನ ಹುಟ್ಟಿದು-
ಪೂರ್ಣತೆಯಾ ಒಳಗುಟ್ಟಿದು—
ಜನವಂದಿತ, ಮುನಿವಂದಿತ, ಸುರವಂದಿತವಿರಲು. ”

೪

ಸಂಸಾರದಿ ಬೆಂದು ಬಳಲಿ
ಜೀವಕ್ಷುಧೆಯು ಹಿಂಗದಿರಲು
ಭವನ ಪರಾಭವಗೊಳಿಸಲು ತನುವ ನೀಡಿದೆ

ಬಾಲಮುಕುಂದನ ಪಾದಕೆ;
ನಿನ್ನನೆತ್ತಿ ಗುರುವು ನಲಿದು
ಗೌರವಿಸಲು ವರಗೀತಿಕೆಗಳನು ಹಾಡಿದೆ.

ಜೀವನ್ಮುಕ್ತಿಯನು ಹೊಂದಿ
ಆತ್ಮಲೀಲೆಯಲ್ಲಿ ನೀನು
ಬಾಳ್ವೆನೆನಲು,— ಶಾಪಾನುಗ್ರಹದ ಶಕ್ತಿಯ
ನಿನ್ನೊಳನುಗ್ರಹಿಸುತೆಂದ
ಗುರುವು : 'ನನ್ನ ಲೋಕಕಾರ್ಯ-
ವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿ ಜನಕೆ ಸುಧಾಸೂಕ್ತಿಯ.

ಧಾರೆಯೆರೆಯಲರ್ಹ ನೀನೆ,
ಎಲ್ಲರಲ್ಲಿ ನೀ ಬಲ್ಲಿದ;
ಇದಕೆ ಮುಡಿಪದಾಗಲಿನ್ನು ನಿನ್ನ ಜೀವನ.
ಶರಣೆಂದವರಿದೆಯರಳಿಸು ;
ಪಾಪದ ಹೊರೆಗಳನುರುಳಿಸು,
ಎಂದು ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನೆಡೆ ನಡೆದ ಪಾವನ.

ಅವನ ಗರುಡಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು
ಭವಗಾರುಡಿಯಾದೆ ನೀನು;
ನಿನ್ನ ಹಿರಿಯ ಮಂತ್ರಕೆಲ್ಲ ಲೋಕ ಸಲಿಯತು.
ಗುರುವಿನೊಡನೆ ಮಸಣವಟ್ಟಿ-
ಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಗಂಗೆಯಲ್ಲಿ
ಮಿಂದ ನಿನ್ನ ಯೋಗಬಲಕೆ ಭೂಮಿಯೊಲಿಯತು.

ಹಸಿ-ಬಸಿಯನೆ ಕೂಡಿ ಸುಡುವ
ಕುಂಭಕಾರನೆಂದೆ ನೀನು.
ನಿನ್ನನು ಬಳಸಾರಿದವರಿಗಾಪ್ತಬಂಧುವು,

ಪ್ರಾಣಸಖನು. ಲೋಕದಲ್ಲಿ
ತೋಳಬುತಿಯನ ನಿರಾಶ್ರಿತರ
ಕುಲಕೋಟಿಗೆ ನೀನಾಗಿಹೆ ಕರುಣಸಿಂಧುವು.

ಸಾವಿರಾರು ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ
ಇಂದು ಬೆಳಗುತಿಯನ ದೀಪ
ನೀನೆ ಹಚ್ಚಿದಂಥ ಹಣತೆ : ಎಂದು ನುಡಿದರು.
ನಿನ್ನ ವರ-ಪ್ರಸಾದದಿಂದ
ಕಂಗಳಿನಿಹೊ ದಾರಿ ಕಂಡ-
ವೆಂದು ನಿನ್ನ ಬಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಬುಧರು ನಡೆವರು.

ನೀನು ಬಾಳ ಕರುಣ ಕಥೆಯ—
ತಾಪತ್ರಯವ, ಮರಣಭಯವ,
ಮೋಹ, ದಾಹ, ಬೇನೆ, ಬಳಲಿಕೆಗಳ— ಹಾಡಿದೆ
ಕಲ್ಲೆದೆಯೂ ಕರಗುವಂತೆ.
ತಾಂಡವಿಸುವ ವಿಧಿಯು ತನ್ನ
ಶಲ್ಯದಿಂದ ತಿವಿಯೆ, ನೋವನೆಲ್ಲ ತೋಡಿದೆ.

ಮತ್ತೆ ನೀನು ಮುಂದುವರಿದೆ
ಬಾಳ ಹಿರಿಮೆಯನ್ನು ಹಾಡಿ ;
ಜೀವ ಕಂಡ ಸಗುಣ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಮೂಡಿಸಿ
ಸಹಜ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ. ಮಗುವಿ-
ನಂತೆಯೊಮ್ಮೆ ಕಂಡೆ ಗುರುವ ;
ಒಮ್ಮೆ ತಾಯಿಯಂತೆ, ನಿನ್ನ ತೊಡೆಯೊಳಾಡಿಸಿ.

ಉದಯಾಚಲದಲ್ಲಿ ಕಂಡು
ಹೃದಯಾಂಬುಜದಲ್ಲಿರಿಸುತ
ಗುರುವ, ಮಾಯೆ ಇಲ್ಲಿ ಮುಗಿಯಿತೆಂದು ತೋರಿದೆ.

ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲು ಇಹದ ಚಿಂತೆ
ಹರಿಯಿತೆಂದೆ. ಸುರಿಯಿತೆಂದೆ
ಅಮೃತವೃಷ್ಟಿ. ಗುರುವೆ ದೇವರೆಂದು ಸಾರಿದೆ.

ನಂಬಲಾರದಿರುವ ಜಗಕ್ಕೆ,
ಸಂಶಯದಲಿ ಹಿಂಸೆಗೊಂಡು
ಬುದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಬಳಲಿ ಭ್ರಮಿಸುತ್ತಿರುವ ಲೋಕಕ್ಕೆ,—
ಬುದ್ಧಿಗಲ್ಲ ಹೊರತು ಪ್ರೇಮ;
ಬುದ್ಧಿ-ದ್ರೋಹಿಯಲ್ಲ ಗುರುವು :
ಆತ್ಮವೃದ್ಧಿಯೊಂದೆ ಎಂದೆ ಮದ್ವು ದುಃಖಕ್ಕೆ.

ದ್ವೈತಮಾರ್ಗವಿರಲಿ; ಆದ್—
ಘೈತವಿರಲಿ; ಎಲ್ಲವಿರಲಿ :
ಸೃಷ್ಟಿಯಾದಿ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯಾದ ಪ್ರೇಮದೊಡಲಿ
ಮೀಯುತ್ತಿರಲು, ಮಾರ್ಗವೆಲ್ಲ
ಮುಗಿದು, ತರಂಗಗಳ ತೆರದಿ
ತೆರೆನೊರೆಯಾಗಿರುವೆನೆಂದೆ ಬಾಳ ಕಡಲಲಿ.

ಇಂದು ನಿನ್ನ ಮಠವ ಕಟ್ಟಿ
ಭಕ್ತರೆಲ್ಲ ಬಂದು ಕೂಡಿ
ನಿನ್ನ ಪಾದುಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಪೂಜಿಸಿರುವರು.
ಔದುಂಬರದೆಡೆಗೆ ನಿನ್ನ
ದಿವ್ಯ ಸಮಾಧಿಯನು ನಿಲಿಸಿ
ಜನರ ತೃಪ್ತಿಯಾಗಲೆಂದು ಯೋಚಿಸಿರುವರು.

ದೇಹವಿಡುವ ಮುನ್ನ ನಿನು
ನಿನ್ನೊಳೊಸೆದ ಪ್ರಾಣದಲ್ಲಿ
ಮತವ ಕಟ್ಟಿ ನೇಹಿಗನೊಲು ಬಾಳ್ವೆನೆಂದಿಹ.

ನಿನ್ನನಿಲ್ಲಿ ನೋಡದವರ,
 ನಿನ್ನ ನೆನೆಸಿ ಬಾಳಿದವರ
 ಬುದ್ಧಿ-ಮನಕೆ ಶಾಂತಿ-ಶಾಂತಿಗಳನು ತಂದಿಹೆ.

ಇಂತು ಲೋಕಪಾಲಕರಾ
 ದಿವ್ಯ ಪಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು
 ಕಾರಣದೇಹವನು ಧರಿಸಿ ಗೆಯ್ಯೆ ಧಾರಣ .
 ಚಾರಿತ್ರದ ಮಹತಿಯನ್ನು
 ನಿನ್ನ ಚರಿತದಲ್ಲಿ ಕಂಡೆ.
 ನಾನು ನಿನ್ನ, ನಿನ್ನಂತಹ ಘನರ, ಚಾರಣ.

೩. ಮುಕ್ತಜೀವಿಗಳು

ಮುಕ್ತಜೀವಿಗಳವರು
ಮುಗಿಲಿನಲಿ ಸಂಚರಿಸಿ
ಮೂಜಗವ ಸಲಹುವರು ಹಗಲು ರಾತ್ರಿ.
ಇವರ ಪ್ರೀತಿಯೆ, ಇವರ
ಕಾರುಣ್ಯವೇ ಬೆಳಕು;
ಆದರ ಸುಳಿವನೆ ಓಡಿವಳೀ ಧರತ್ರಿ.

ವಿಶ್ವದೆಡೆಯಲ್ಲಿರುವ
ಜ್ಯೋತಿರ್ದೇಹಿಗಳವರು.
ಇವರು ಮಿಡಿಯಲು ತುಂಬಿ ಬಹವು ಸ್ವಯಂ.
ಎಲ್ಲ ಕುಲ-ಲೋಕಗಳ
ಶಾಂತಿ-ಕಾಂತಿಗಳವರು.
ಇವರಾಜ್ಞೆಯೆಲ್ಲದಲಗದು ವರುಣ-ವಾಯು.

ಎಲ್ಲ ತೇಜಸ್ಸಿನವರು.
ಎಲ್ಲ ಓಜಸ್ಸಿನವರು.
ಎಲ್ಲ ತಾಪಸರೆಲ್ಲ ಪುಣ್ಯವಿವರು.
ಸೃಷ್ಟಿ-ಸ್ಥಿತಿ-ಲಯಕಿರುವ
ತಾಲಲಯವೇ ಇವರು :
ಕ್ರೇಷ್ಠಪೈ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಗಣ್ಯರಿವರು.

ಇವರ ನುಡಿ ನುಡಿಯದಾ
ನಾಲಗೆಗೆ ಮಡಿಯೆಲ್ಲಿ ?
ಇವರ ಕಾಡದ ಕಣ್ಗೆ ಮುಕ್ತಿಯೆಲ್ಲಿ ?

ಇವರ ತೆಗೆದಪ್ಪದಾ
 ತೋಳು ತುಂಬುವನೆಲ್ಲಿ ?
 ಇವರೊಲಿಯದಸುವಿಗೆ ಭುಕ್ತಿಯೆಲ್ಲಿ ?

ಬಾಳ ದೇಗುಲದಲ್ಲಿ
 ಚರಸನಾತನರಿವರು ;
 ಬಾಳೊದಲ ಬಲ್ಲವರು, ಬಹು ಪುರಾತನರು.
 ಹೀಗಿದ್ದು ಯುಗಯುಗಕೆ
 ಸಿಗುವ ಸನ್ನಿಧಿಯವರು :
 ಸಂಕ್ರಾಂತಿಪುರುಷರೈ, ನಿತ್ಯನೂತನರು.

ಗಾಳಿಯಲಿ ಖೀಸುವರು.
 ಕಡಲುಗಳನೀಸುವರು.
 ನಿಂತಗ್ನಿಯಲಿ ಕಾಸುವವರೆ ಇವರು.
 ಮೋಕ್ಷಸುಖದಾಯಿನಿಗೆ,
 ಬಾಳ ನಾರಾಯಣಿಗೆ,
 ಶೇಷಶಯ್ಯೆಯ ಹಾಸುವವರೆ ಇವರು.

ಮಾನವನ ಹಿತಕಾಗಿ
 ಜಗವ ಸಂಚರಿಸುವರು ;
 ಮಾಯೆಯನು ಬೀಸುವರು, ಸುರುಳಿಸುವರು ;
 ಅರಳಿರುವ ಕುಸುಮಗಳ
 ಮರಳಿ ಮುಗಿಸುವವರು ;
 ಅರಳಲಿಹ ಮೊಗ್ಗುಗಳನರಳಿಸುವರು.

ನನ್ನ ಬಾಳರಲಿವರ
 ಅರಿವಿಂಥ, ಒಲವಿಂಥ,
 ಜಾಳಿಗರ್ಬಿಸುವ ಅರವಿಂದವಾಗಿ ;

ನನ್ನ ಕಾವ್ಯವು ಗುಡಿಯ
ಭಕ್ತಮಧುಪರಿಗೊಂಡು
ಸಂತರ್ಪಿಸಿರುವ ಮಕರಂದವಾಗಿ.

ಧಾರುಣಿಯದಿರಲಿವರ
ತಿಳಿವಿಂಧ, ಹೊಳವಿಂಧ,
ಗುಡಿಯ ದಾರಿಯ ಧರ್ಮಶಾಲೆಯಾಗಿ ;
ಸಾಳಿ ಮನುಕುಲವನ್ನೆ
ಮುನಿಕುಲವನ್ನಾಗಿಸುವ
ಅತಿಮಾನವರ ಕರ್ಮಶಾಲೆಯಾಗಿ.

ಮಂಗಳಾಷ್ಟಕ

ಧೈವ ತನಗೆ ಸಲ್ಲಿಸಿರುವ
 ರತ್ನಹಾರವನ್ನು ನಿನ್ನ
 ಕೊರಳಲಿಟ್ಟು ನಲಿಯುವಳ
 ಮನ ಪ್ರಸನ್ನ. ಓಂ ನಮೋ !

ಮಣಿಹಾರದ ದ್ಯುತಿಯನೊಂದೆ
 ಗಳಿಗೆ ನೋಡಿ ಧನ್ಯನಿರಲು
 ಹಿಗ್ಗು ಮೇರೆವೆಯಲೊರೆಯಿ-
 ತೆನ್ನ ಕೊರಲು. ಓಂ ನಮೋ !

ಇನ್ನು ನಿನ್ನ ಗಾನವೊಮ್ಮೆ
 ಬರಲು ಕರ್ಣಗಳನು ತುಂಬಿ
 ಕಾವ್ಯ ವಿಶ್ವವ್ಯಾಪಿ; ಜೀವ
 ಗಗನಚುಂಬಿ. ಓಂ ನಮೋ !
 ಓಂ ನಮೋ ! ಓಂ ನಮೋ !

ಮೊದಲ ಚರಣಗಳು (ಅಕಾರಾದಿ)

೧	ಅಜಾಯರ ಕುಲದಿ ಜನಿಸಿ	೧೫೬
೨	ಈ ಕರಶ್ಚಂದ್ರಿಕೆಯಲಿಂಕು ಭೇಷಿಸುತಿರುವ	೧೪೯
೩	ಉನ್ನತಾದ್ರಿ ಪುಂಗವಿಲೆಗೆ	೧೪೮
೪	ಎಲುವಿನಾ ಹಂದರೋ	೧೧
೫	ವಿಳುವಿಳವ್ವ	೭೦
೬	ಒಮ್ಮೆ ಕೇಳಿಸಿತ್ತು ಸಂ	೨೨೯
೭	ಒಂದು ತಾವರೆಗೊಳವ ದಂಡೆಗೈತಂದು	೪೨
೮	ಕರುಣೆಯಂಬುವನೇಯ, ಬಲ್ಲೆ ನಿಯಮನೋದ :	೫೩
೯	ಕರುಣಾದಿನಲ್ಲಿಹುದು ಪಾತಿಮತ್ಸರ, ದ್ವೇಷ	೬೩
೧೦	ಕಾಣದೊಂದು ದೈವತವನು	೨೩೫
೧೧	ಕೋಶಿಯ ಕೈಗಿತ್ತ ಮಾನ	೩೨
೧೨	ಹಕ್ರವರ್ತಿಗಳಾಳಿ	೮೮
೧೩	ಧಾಳಿಸಿ ದೇವತು-ಪಂ	೨೫೨
೧೪	ತಾಳೆಗಂಗಳನೋದಿ	೨೬೪
೧೫	ಕಂತ್ರ-ಮಂತ್ರವಿಡಲ್ಲ	೧೩೭
೧೬	ದಾಸದಂಥ ಪುಣ್ಯವಿಲ್ಲ	೭೯
೧೭	ದ್ರಾವಿಡರ ವಂಶ್ರತಂತ್ರಗಳೊಡನೆ ಬೆರೆಸಿವೆ	೬೫
೧೮	ಭೈಯಣೀವಿಗಳ ಮಹವೊಂದನ್ನು ಕಟ್ಟಿ	೩೯
೧೯	ಪನ್ನೆ ನಿನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯೊಂದೆ	೨೪೦
೨೦	ನನ್ನ ಪರಿಧಾನವಲಿ	೫೧
೨೧	ಪಾನದೊರ್ವ ಮುಗುವೆಯನ್ನು	೪೪
೨೨	ನಾನು ನೀನು ಅವನು ಕೂಡಿ	೧೧೯
೨೩	ನಿನ್ನಾನೆಯು ಹೂವಿನಾಸೆ	೨೦೨
೨೪	ನಿನ್ನೆ ಹನುಕನಿಜೆ. ಇಂದು	೨೫
೨೫	ನೀನು ಹುಟ್ಟಿದ್ದೀಳೆ ? ಸಲುಹಲಾರದೆ ನಾವು	೫೭
೨೬	ನೀನೊಂದು ಮನೆ ಕಟ್ಟಿ	೨೫೫
೨೭	ನೋಡಿಲ್ಲಿ ಸಾಗಿಹರು ಸ್ವಾಕಂತ್ರ ಸಂಗ್ರಾಮ	೯೭

೨೮	ಪೆನ್ನಿನಲ್ಲಿ ಮುಸಿ ತುಂಬುವ	.	.	.	.	.	೧೭೮
೨೯	ಪಂಚೆಯುಟ್ಟು ಪಂಚೆ ಹೊಕ್ಕು	.	.	.	.	.	೧೭೯
೩೦	ಬಾಲಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯಾಗಿ	.	.	.	.	.	೧೮೦
೩೧	ಬಾಳ ದೇಗುಲದಲ್ಲಿ	.	.	.	.	.	೧೮೧
೩೨	ಬಾಳ ದೇಗುಲದಲ್ಲಿ	.	.	.	.	.	೨೨
೩೩	ಬಾಳ ತೋಟದಲ್ಲಿ ನೀನು	.	.	.	.	.	೧೮೧
೩೪	ಬಾಳಕುಂದರ ನಾಡಿ	.	.	.	.	.	೨೭೨
೩೫	ಮುಿಯಾಗಿ ಮುಗಿದಿರಲು	.	.	.	.	.	೭೬
೩೬	ಮಾನವ-ವಾನವದೆಹಿಯಂವೇಳುವ	.	.	.	.	.	೨೪೬
೩೭	ಮು.ಕೃ.ಜೀವಿಗಳಿವರು	.	.	.	.	.	೨೪೭
೩೮	ಮುಗಿರಾಚೆ ದೇಗುಲದಿ ಗರ್ಭಗುಡಿಯೆದುರು	.	.	.	.	.	೧೩೩
೩೯	ಮೊಗವೆಲ್ಲ ಕಂಡಿತ್ತು	.	.	.	.	.	೧೦೨
೪೦	ಮೊದಲಿನಿಂದ ನಿನ್ನ ಬಾಳ	.	.	.	.	.	೧೯೧
೪೧	ರತ್ನಾಕರಾಧೀಶ್ವರನು ಬೆರಳಿನಲ್ಲಿಟ್ಟ	.	.	.	.	.	೧
೪೨	ಸರಸತಿಯು ಕರುಣೆಯಿಂದನಗಿತ್ತ ಮುರಲಿಯನು ನುಡಿಸಲಾ ರಾಗವಾಗಿ	.	.	.	.	.	೩
೪೩	ಹುಣ್ಣುಮೆಯಲಿ ರಾರಾಜಿಸ	.	.	.	.	.	೨೧೭

ಒಪ್ಪೋಲೆ

ಕವ್ಯ	ಪುಟ	ಸಾಲು	ಒಪ್ಪು
೧ ನಿನ್ನ ಅವ್ಯಕ್ತ	೩	೬	ನಿನ್ನ ಮೃತ
೨ ಕವನ ಮಂದಿರ	೪	೮	ಕವನಮಂದಿರ
೩ ವರನ	೦೨	೨೩	ವರವ
೪ ಮುಂಗಾರಿಯ	೨೯	೧೨	ಮುಂಗಾರಿನ
೫ ಸಿಲುಕಿ	೫೧	೨೪	ಸಿಲುಕಿ
೬ ಭೇದಮನದಲಿ	೫೪	೧	ಭೇದಮನದಲಿ
೭ ಮಾಗಿಬಹ	೫೫	೧೦	ಮಾಗಿ ಬಹ
೮ ಕಾಲ್ ಬೀಳುತ್ತದೆಂದು	೭೬	೨೦	ಕಾಲ್ ಬೀಳುತ್ತದೆಂದು
೯ ಅರಳಿರುವ	೭೮	೨೧	ಅರಳಿರುವ
೧೦ ಪುಣ್ಯವಿಲ್ಲ	೭೯	೧	ಪುಣ್ಯವಿಲ್ಲ
೧೧ " ರುಗ್ಡಾಲಯ ... "	೮೦	ಎರಡು ಸಾಲುಗಳನ್ನು ಒಂದೇ ಸಾಲಾಗಿ ಮುದ್ರಿಸಿದೆ	
೧೨ ನಿಮ್ಮ ತಿಲ್ಪ	೮೩	೧	ಮುನ್ನಹೆಯೆಂದು
೧೩ ದೆಸೆತು ?	೮೬	೨	ದೆಂತು ?
೧೪ ಸಹಸೌಧವತು	೯೦	೧೬	ಸಹಸಾವವತು
೧೫ ಯಿಂದ್ರ	೯೯	೩	ಇಂದ್ರ
೧೬ ಕಾಳಿಯಾದಿನೆ	೧೦೨	೨೧	ಕಾಳಿಯಾದಿಗೆ
೧೭ ನಿಮಗೆಂದ	೧೦೮	೧೮	ನಿಮಗೆಂದ
೧೮ ಅಲ್ಲವೆನೆ	೧೦೮	೨೧	ಅಲ್ಲವೆನೆ
೧೯ ಪೂಜನವರನೊಂದೆ	೧೧೦	೧೪	ಮಾನವರನೊಂದೆ
೨೦ ಅದ್ರ	೧೨೧	೭	ಅದ್ರ
೨೧ ನಿಶ್ಚಿತ	೧೨೨	೨೦	ನಿಶ್ಚಿತ
೨೨ ಸಿದ್ಧ	೧೪೦	೧೧	ಸಿದ್ಧ
೨೩ ನೋಡಿಯೆಂದಲಿ	೧೪೯	೫	ನೋಡಿಯೆಂದಲಿ
೨೪ ಯಾವ	೧೫೫	೨	ಅವ
೨೫ " ಸಿದ್ಧ	೧೫೬	೧೨	ಕನ್ನಡಿನ

೨೬	ಜನಗಣನೆಗೆ	೧೬೮	೧೨	ಜನ ಗಣನೆಗೆ
೨೭	ಮುನಿಸಿದ	೧೬೯	೧೫	ಮುನಿಸಿನ
೨೮	ನಿರಲಿಳಿಸಿದೆ	೧೭೨	೧೫	ನಿರಲಿಳಿಸಿದೆ
೨೯	ಮುಸುಕಿಬಹುದು	೧೭೬	೫	ಮುಸುಕಿ ಬಹುದು
೩೦	ಪ್ರಲಯಾನಿಲ	೧೮೫	೨೦	ಮಲಯಾನಿಲ
೩೧	ಸರಸಿ	೧೯೬	೨	ಕರೆದು
೩೨	ತುಟಿಯಲಗುತ	೧೯೭	೧೧	ತುಟಿಯಲಗುತ
೩೩	ನೆಲ್ಲಗಳಹುತ	೧೯೮	೬	ನೆಲ್ಲ ಗಳಹುತ
೩೪	ಯಾನ	೨೦೭	೯	ಯಾನ
೩೫	ಇಳೆಯ, ನಿನ್ನ	೨೦೮	೨೨	ಇಳೆದು, ನಿನ್ನ,
೩೬	ಮಳುಗಿ	೨೧೦	೧೮	ಮಳುಗಿ
೩೭	ಪರಿಧಿದ	೨೧೭	೧೨	ಪರಿಧಿಯ
೩೮	ಪುಟ ೨೩೦ರ ಮೇಲೆ ಬರುವ ಶ್ಲೋಕಗಳ (೬ ಸಾಲುಗಳುಳ್ಳ) ಮೊದಲಿಗೂ ಕೊನೆಗೂ ಅವತರಣಿಕೆಯ ಚಿಹ್ನೆಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.			
೩೯	ಕಾದ ಕಾದ	೨೬೭	೧೭	ಕಾದ

